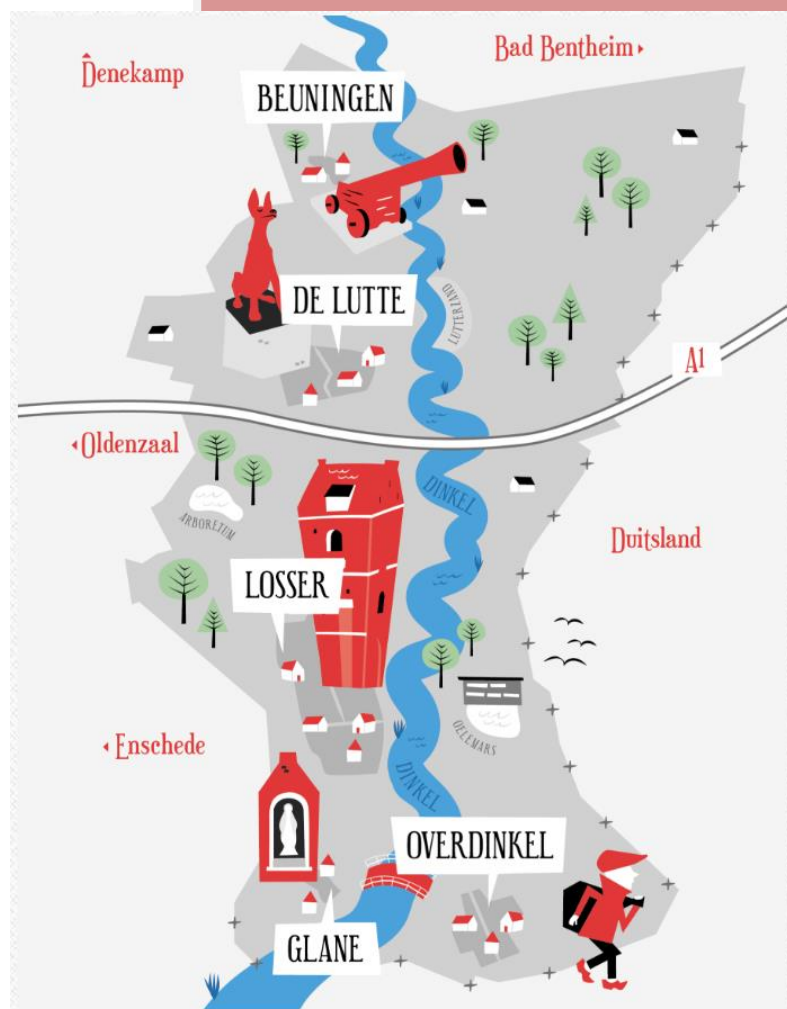

2021

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave.....	2
Aanbiedingsbrief	5
Financiële toelichting.....	6
Jaarverslag.....	8
1. Programmaverantwoording.....	9
1.1. Sociaal	10
1.2. Fysiek.....	31
1.3. Bestuur en Dienstverlening	54
2. Paragrafen	61
2.1. Paragraaf Lokale heffingen	62
2.2. Weerstandsvermogen en risicobeheersing.....	66
2.3. Onderhoud kapitaalgoederen	72
2.4. Financiering.....	79
2.5. Bedrijfsvoering	83
2.6. Verbonden partijen	86
2.7. Grondbeleid.....	93
Jaarrekening.....	99
3. Financiële positie	100
3.1. Overzicht van baten en lasten	101
3.2. Toelichting op het overzicht van baten en lasten	103
Toelichting taakvelden programma Sociaal	108
Toelichting taakvelden programma Fysiek	118
Toelichting taakvelden programma Bestuur en Dienstverlening	126
3.3. Overzicht kredieten	130
3.4. Overzicht taakvelden	146
3.5. Begrotingsrechtmatigheid.....	148
3.6. Incidentele baten en lasten.....	150
3.7. Informatie in het kader van de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke- en semipublieke sector (WNT)	153
3.8. Verantwoordingsinformatie over specifieke Single Information, Single Audit	155
4. Balans	166
4.1. Balans per 31-12-2021	167
4.2. Algemene grondslagen voor waardering en resultaatbepaling.....	169
Toelichting:.....	172
Toelichting.....	181
4.3. Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen.....	191
5. Bijlagen	194
5.1. Verantwoordingsinformatie over specifieke uitkeringen Investeren Met Gemeenten (IMG)	195
5.2. Beleidsindicatoren	196
5.3. Monitor Sociaal Domein	201
6. Overige gegevens	242
7. Controleverklaring accountant.....	243

Aanbiedingsbrief

Aan de leden van de gemeenteraad

Losser, 31 mei 2022

Onderwerp: jaarstukken 2021

Inleiding

Op grond van artikel 197 van de Gemeentewet bieden wij de jaarrekening en het jaarverslag over 2021 aan. Met deze stukken leggen wij verantwoording af over het gevoerde bestuur.

Corona

Het afgelopen jaar stond opnieuw in het teken van Corona. Dit had (en heeft) een grote impact op onze samenleving en organisatie. De inwoners en ondernemers in Losser stonden onder hoge druk, we zagen veel leed onder de Losserse ondernemers. We hebben een toename in aard en ernst van de zorgvragen geconstateerd. Corona heeft (ook) dit jaar een stempel gedrukt op de uitvoering van de gemeentelijke activiteiten. Er werd een groter beroep gedaan op de flexibiliteit en veerkracht van onze inwoners, medewerkers en ketenpartners. Activiteiten zijn voor een belangrijk deel digitaal ingevuld, onze medewerkers hebben hoofdzakelijk vanuit huis gewerkt en alleen als het niet anders kon vonden fysieke ontmoetingen plaats. Gelukkig waren we hier door de ervaring uit 2020 beter op voorbereid. Met elkaar hebben we de continuïteit van de dienstverlening kunnen waarborgen. Hier zijn we trots op.

Verantwoording afleggen

De Programmabegroting, inclusief wijziging, is het uitgangspunt voor de beleidsmatige en financiële verantwoording.

De jaarrekening 2021 sluit met een positief resultaat van afgerond € 2,3 miljoen. Vóór de verwerking van het jaarresultaat 2021 komt de ratio van het weerstandsvermogen uit op 9,6.

Accountantscontrole

De controleverklaring van de accountant maakt onderdeel uit van de jaarstukken 2021. De controle is gebaseerd op het door de Raad vastgestelde Controleprotocol en het normenkader 2021, dat in de Raad van 9 november 2021 voor kennisgeving is aangenomen.

Hoogachtend,

het college van burgemeester en wethouders van Losser

Secretaris,

Burgemeester,

Drs. J. van Dam

G. J. Kok (wnd.) MDR

Financiële toelichting

De rekening 2021 sluit met een batig saldo van afgerond € 2,3 miljoen.

In het afgelopen jaar is de financiële positie van Losser verder verbeterd. Het eigen vermogen van onze gemeente is in 2021 gegroeid. Dit komt onder andere door de gedeeltelijke toevoeging van het batig saldo 2020 aan de Algemene risicoreserve.

Zoals gebruikelijk zijn de risico's geactualiseerd. De ratio van het weerstandsvermogen komt in 2021 uit op 9,6 (vóór resultaatbestemming). Deze ratio ligt boven de door de Raad geformuleerde bandbreedte. Een nadere toelichting hierop is terug te vinden in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Verklaring op hoofdlijnen van het rekeningresultaat 2021:

Tabel 1, Analyse op hoofdlijnen van het rekeningresultaat (bedragen in €'s)

Taakveld	Jaarrekening 2021	Fin. tussenrapportage 2021
Saldo Voorjaarsnota 2022	-264.121	-264.121
Onroerende zaakbelastingen (woningen)		35.000
Algemene uitkering uit het gemeentefonds	630.000	293.000
Onvoorzien, stelpost Corona	525.000	525.000
Treasury	-100.000	
Afboekings reserves	345.000	451.000
Onderwijsbeleid en leerlingzaken		105.000
Sport	100.000	-40.000
Fundament	160.000	145.000
Inkomensregelingen	70.000	62.000
Begeleide participatie (o.a. stichting WIL)	260.000	187.000
Maatwerkvoorzieningen (WMO)	550.000	305.000
Jeugd	-600.000	-309.000
Volksgesondheid		30.000
Milieubeheer		50.000
Ruimtelijke ordening	680.000	245.000
Grondexploitatie	-435.000	-250.000
Organisatiekosten	145.000	
Legesopbrengst	300.000	
Overig	-102.879	
Totaal	€ 2.263.000	€ 1.569.879

Voor een meer gedetailleerde toelichting op dit overzicht verwijzen wij naar de programmatoelichtingen in hoofdstuk 1 en de toelichting in hoofdstuk 3 van de jaarrekening 2021: 'Financiële positie'. In het bij deze jaarstukken horende raadsvoorstel doen wij voorstellen voor bestemming van het rekeningresultaat 2021.

De met Corona gemoeid zijnde uitgaven en (rijks)inkomsten zijn, evenals vorig jaar, in deze jaarrekening op de verschillende taakvelden verantwoord.

Structureel rekeningresultaat

Het is verplicht dat de jaarrekening inzicht geeft in de incidentele baten en lasten per programma. Dit overzicht is opgenomen in hoofdstuk 3.6. Het saldo van incidentele baten en lasten is van belang. Aan de hand hiervan is het structureel rekeningresultaat te bepalen. Uit het overzicht van paragraaf 3.6 blijkt dat het saldo van de incidentele baten in 2021 uitkomt

op € 569.000. Het structureel rekeningresultaat komt daarmee uit op € 1.694.000. Zie de tabel hieronder.

Tabel 2, Berekening structureel rekeningresultaat (bedragen in €'s)

	2021
Rekeningsaldo 2021	2.263.000
Totaal incidenteel deel rekeningsaldo	569.000
Structureel rekeningsaldo	1.694.000

Jaarverslag

1. Programmaverantwoording

De gemeente Losser kende in 2021 volgens de Programmabegroting de volgende programma's:

- 1.1 Sociaal
- 1.2 Fysiek
- 1.3 Bestuur & Dienstverlening

1.1. Sociaal

Programmadoel:

"De gemeente Losser stimuleert en faciliteert maatschappelijke deelname en zelfredzaamheid."

Doelstellingen:

1. De sociale cohesie in de dorpskernen van de gemeente Losser is gestimuleerd
2. Het aanbod van (maatschappelijke) voorzieningen in de gemeente Losser sluit aan bij de lokale behoefte
3. De gemeente Losser zet in op vroegtijdige signalering om de zelfredzaamheid te bevorderen
4. De gemeente Losser biedt tijdig, passende ondersteuning en zorg

Doelenboom Sociaal

Sociaal	-->	Sociale cohesie in de dorpskernen	-->	Lasten	1.508
			-->	Baten	37
		Aanbod voorzieningen sluit aan bij lokale behoefte	-->	Lasten	6.239
			-->	Baten	1.806
		Vroegtijdige signalering t.b.v. zelfredzaamheid	-->	Lasten	1.162
		Tijdig, passende ondersteuning en zorg	-->	Lasten	23.980
-->	Baten		6.766		

Wat hebben we bereikt?

We werkten integraal binnen het sociaal domein. Het uitgangspunt is het principe van één gezin, één plan, één regisseur. We zetten hierbij in op 'zo licht en dichtbij als mogelijk is en zo zwaar als nodig'; zorg op maat.

Daarnaast zijn de pilots uit het document 'het Innovatieplan 2019' geëvalueerd en bij een positieve uitkomst geïntegreerd in de huidige werkwijze. Er is een nieuw 'Innovatieplan Sociaal Domein' vastgesteld voor 2021-2024. Hierin zitten voorstellen om met preventieve inzet (op langere termijn) een kwaliteitsslag te kunnen maken, meer in te zetten op normaliseren en kosten te kunnen beperken. Het uiteindelijke doel is om zoveel mogelijk samen met de inwoners hun leefomgeving te versterken door de ondersteuning zo vorm te geven dat het (vroegtijdig) aansluit bij de hulpvraag/behoefte van de inwoner, waarbij een duurzame oplossing geboden kan worden. Deze pilots dragen bij aan een verdere innovatie van het sociale domein, waarbij we anticiperen op de toekomstige ontwikkelingen en trends.

Wat hebben we ervoor gedaan?

Doelstelling (S1): De sociale cohesie in de dorpskernen van de gemeente Losser is gestimuleerd.	
Inwoners zijn betrokken bij het in stand houden van goede basisvoorzieningen	<u>Inwonerparticipatie</u> Binnen de gemeentelijke organisatie wordt integraal uitvoering gegeven aan inwonerparticipatie. We betrekken inwoners optimaal bij gemeentelijke ontwikkel- en besluitvormingsprocessen via de

	hiervoor beschikbare participatie-instrumenten. Vanwege de Coronacrisis is vertraging ontstaan in het uitvoering geven aan het participatietraject van de gebiedsopgave Overdinkel. Nagegaan wordt hoe hier het beste een vervolg aan gegeven kan worden. <u>Welzijn</u> Om participatie, welzijn en gezondheid van onze inwoners te bevorderen organiseert Stichting Fundament activiteiten op het gebied van ontmoeten, bewegen, cultuur en deskundigheidsbevordering. Daarnaast verzorgt zij het muziekonderwijs en bibliotheekwerk. Fundament ontvangt hiervoor subsidie op basis van een ingediend jaarplan. Nieuwe voorstellen ten aanzien van het jongerenwerk worden afgestemd en afzonderlijk beoordeeld. De jeugd wordt betrokken bij deze voorstellen. Uitwerking vindt plaats in 2021. Indien extra uitgaven nodig zijn, worden deze betrokken bij de Voorjaarsnota 2021. Voor wat betreft de welzijnsactiviteiten geldt dat deze zijn afgestemd op de gesignaleerde behoefte vanuit de lokale samenleving, de gemeente en overige maatschappelijke partners. <u>Statushouders</u> Jaarlijks is sprake van een te realiseren taakstelling voor de huisvesting van statushouders. In samenspraak met het COA, Impuls/Palet en de woningcorporatie Domijn zetten we ons in om de taakstelling te behalen. Daarnaast ondersteunen we activiteiten van maatschappelijke partners die gericht zijn op de bevordering van integratie en participatie van nieuwkomers. <u>Mantelzorg</u> Mantelzorgers zijn ondersteund op het gebied van advies, informatie, respijtzorg en praktische hulp. Op dit moment loopt er een mantelzorgonderzoek. De uitkomsten van dit onderzoek kunnen invloed hebben op het mantelzorgbeleid. Omdat de uitkomsten nog niet bekend zijn, hebben we dit onderzoek niet meegenomen in deze programmabegroting (zie ook doel S2).
	Wat hebben we in 2021 gedaan? <u>Participatie</u> We hebben de voorbereiding voor het lokaal platform "Pak an Pak over" afgerond. Een proces dat samen met de dorpsraden is doorlopen. Er is een procesbeschrijving alsmede een online informatieplatform opgeleverd. Het platform biedt inwoners, dorpsraden en gemeente handvatten voor het initiëren, ontwikkelen

	en beoordelen van lokale inwonerinitiatieven. Door Corona liep de uitrol van dit participatie-instrument vertraging op. Hierop vindt nu extra inzet plaats. Het participatieplatform "Meedoen.Losser.nl" is online gegaan. Het platform biedt de mogelijkheid om via digitale weg met inwoners in gesprek te gaan over beleidsontwikkelingen, projecten en uitvoeringszaken. Bij een drietal onderwerpen is hiervan al gebruik gemaakt, te weten: • "buitengebied met ruimtelijke kwaliteit"; • "elektrische en deelvervoer"; • "herinrichting speelterrein Sallers kerkepad". De opgedane ervaringen met deze wijze van inwonerparticipatie worden gebruikt als input voor volgende participatie-trajecten en de doorontwikkeling van het platform. We zijn gestart met het onderzoeken hoe de jeugdparticipatie in onze gemeente een groter platform te geven. Hiervoor is begonnen met het opstellen van een plan, dat onderdeel is van één van de pilots uit het Innovatieplan Sociaal Domein 2021-2024. <u>Welzijn</u> Ook dit jaar hebben we opdracht aan Fundament verleend voor het uitvoeren van taken en activiteiten op het terrein van welzijn, bibliotheekwerk en muziekonderwijs. Door de maatregelen in het kader van Corona zijn sommige activiteiten opnieuw niet doorgegaan, dan wel is gekozen voor een alternatieve vorm. Fundament heeft ook in 2021 zo veel en zo goed mogelijk contact onderhouden met deelnemers van activiteiten (onder andere jongeren, ouderen en mantelzorgers) om een luisterend oor te kunnen bieden en ze een hart onder de riem te kunnen steken. In samenwerking met (sport) verenigingen, onderwijs en de buurtsportcoach zijn beweeg- en ontmoetingsactiviteiten georganiseerd voor jongeren, een en ander binnen de door het rijk en RIVM vastgestelde richtlijnen. De bibliotheek heeft, binnen de vastgestelde richtlijnen, eveneens haar diensten kunnen aanbieden. Voor een deel online. Fundament heeft het uitvoeringsplan jongerenwerk opgeleverd. Op basis van dit plan hebben wij aanvullende budgetsubsidie verleend voor de uitvoering van extra/nieuwe activiteiten voor jongeren. Na de zomervakantie 2021 is hiermee gestart. De activiteiten zijn grotendeels tot stand gekomen met en door jongeren. <u>Statushouders</u> We hadden een taakstelling van 53 te huisvesten statushouders (inclusief achterstand uit 2020). We hebben 39 statushouders
--	--

	kunnen huisvesten. Hiermee hebben we de achterstand deels ingelopen. Er is nog sprake van een achterstand van 14. Gezien de verdubbeling van de taakstelling is dit een mooi resultaat en staan we op de '0-trede' van de interventieladder (geen actie vanuit toezicht) van het Interbestuurlijk toezicht van de provincie. We zijn doorgegaan met de uitvoering van de beleidsnota Integratie statushouders. Voor zover mogelijk zijn fietslessen en extra taallessen gegeven. De verplichte onderdelen maatschappelijke begeleiding en de participatieverklaringstraject zijn uitgevoerd. Er is een start gemaakt met de voorbereidingen voor de nieuwe Wet Inburgering. Onderdeel hiervan is de pilot training financiële zelfredzaamheid voor statushouders. Mantelzorg In 2021 hebben we de zorgschouw en het mantelzorg onderzoek afgerond en de daar uit voortgekomen actiepunten geïmplementeerd.
Succesvolle inwonerinitiatieven zijn ondersteund en hebben een structureel karakter	Inwonerparticipatie In het kader van bevordering inwonerparticipatie worden inwonersinitiatieven, waaronder Right to challenge, voor zover zij passen binnen vastgesteld gemeentelijk beleid en niet in strijd zijn met wet- en regelgeving, ondersteund en gestimuleerd. De dorpsraden hebben hierin een activerende en coördinerende rol via het lokaal platform "Pak an-pak over".
	Wat hebben we in 2021 gedaan <u>Participatie</u> Het platform "Pak an Pak over" is van start gegaan. Naast een al lopend inwonersinitiatief in Glane zijn drie nieuwe initiatieven in Overdinkel ontstaan, te weten: • Het initiatief "plaatsing insectenkasten" is gefaciliteerd; • het initiatief "aanleg MTB-route voormalige vuilstortplaats" bleek niet realiseerbaar. • Over het derde initiatief, de aanleg van een pumptrackbaan voor jongeren, vond afstemming plaats met de initiatiefnemers en dorpsraad over de mogelijkheden om te komen tot realisatie. <u>Subsidies</u> Net als in voorgaande jaren zijn structurele en incidentele subsidies (in twee rondes) verstrekt. Hiermee zijn verschillende activiteiten en evenementen gericht gestimuleerd en ondersteund. Daarnaast hadden de dorpsraden de beschikking over een eigen dorpsbudget, waarmee nieuwe initiatieven zijn ondersteund. In 2021 is de Notitie Herziening Subsidiebeleid 2021 vastgesteld door de raad. Eind 2021 is een beleidsregel vastgesteld op basis waarvan vrijwilligersorganisaties Coronacompensatie konden aanvragen.

Vrijwilligers zijn ondersteund	We organiseren de vrijwilligersprijs (voor individuele vrijwilliger en vrijwilligersorganisatie) in 2021 in aangepaste vorm vanwege de corona maatregelen. In samenwerking met de welzijnsorganisatie worden vrijwilligers via activiteiten ondersteund, bijvoorbeeld door cursussen en ondersteuning door professionals. We organiseren elk halfjaar een bijeenkomst waarin vrijwilligersorganisaties en gemeente elkaar informeren. Vanwege de Coronacrisis wordt onderzocht in welke vorm dit het beste kan. We ondersteunen de vrijwillige inzet van het formulieren-informatie-team en thuisadministratie zodat er een laagdrempelige voorziening is waar mensen met hun vragen terecht kunnen, zodat financiële problemen zoveel mogelijk voorkomen kunnen worden.
	Wat hebben we in 2021 gedaan? In 2021 zijn de vrijwilligersprijzen in aangepaste vorm toegekend (uitgereikt in januari 2022). We hebben een aantal bijeenkomsten georganiseerd met de ouderenbonden, waarbij we informatie over ondersteunende activiteiten hebben uitgewisseld. Met vrijwilligersorganisaties die actief zijn op het terrein van armoedebeleid vindt regelmatig overleg plaats. <u>Cultuur:</u> Culturele vrijwilligersorganisaties zijn uitgenodigd om mee te praten over de opzet van een lokaal cultureel platform. De geplande bijeenkomst ging niet door, in verband met te weinig aanmeldingen. Navraag leerde dat genodigden het te druk hadden met de gevolgen van de Coronasituatie. We blijven, in samenwerking met de cultuurcoaches, monitoren of er op een ander moment wel interesse/behoefte is. We hebben culturele organisaties via mail en website geïnformeerd over de voortdurende wijzigingen in de Coronamaatregelen. Vanuit het Rijk zijn via het Gemeentefonds middelen toegewezen voor Corona noodsteun. In Losser hebben vrijwilligersorganisaties hierop een beroep gedaan. Begin 2021 hebben we deze Coronacompensatie uitgekeerd. We hebben met verschillende individuele culturele vrijwilligersorganisaties contact gehad. Bijvoorbeeld over vragen over: subsidies, vrijwilligers, financiële problematiek en huisvesting.
Doelstelling (S2): Het aanbod van (maatschappelijke) voorzieningen in de gemeente Losser sluit aan bij de lokale behoefte.	
Het aanbod aan	Via het programma van de stichting Culturele Basisvorming Losser

cultuur, recreatie en sport is gevarieerd	maken alle Losserse leerlingen uit het primair onderwijs kennis met cultuur en erfgoed. Er wordt gekeken naar vernieuwing van het programma. Het lokaal convenant 'Losser met muziek' heeft als doel zoveel mogelijk kinderen blijvend met muziek en andere cultuur in aanraking te brengen. Het convenant krijgt een vervolg in projecten en activiteiten. Lokale cultuurverenigingen zetten sterker in om naast hun kunstzinnige of muzikale rol een steeds belangrijker wordende sociaal-maatschappelijke (ontmoetings)functie te vervullen. Vanuit cultuurregio Twente worden vanuit de regionale proeftuin 'Maakplaatsen & Generators' en de nieuw op te zetten creatieve broedplaatsen succesvolle activiteiten gestimuleerd. De lockdown als gevolg van Covid-19 en de anderhalve-meter-maatschappij hebben in korte tijd grote gevolgen voor het culturele leven gehad en zullen op de langere termijn ook van invloed zijn. Lokale culturele instellingen en verenigingen organiseren activiteiten die binnen de Corona-richtlijnen mogelijk zijn. We zijn aan het onderzoeken hoe we met een "schatkamerprijs" initiatieven op het gebied van cultuur, recreatie en sport kunnen stimuleren. De raad heeft voor de jaren 2019, 2020 en 2021 respectievelijk € 10.000, € 30.000 en € 20.000 beschikbaar gesteld voor de coördinator van het Trefhuus.
	Wat hebben we in 2021 gedaan? <u>Cultuur</u> We hebben een Actieplan opgesteld om het lokale culturele leven te ondersteunen in de effecten van de Coronamaatregelen. Het plan omvatte: • opnieuw noodsteun voor verenigingen; • een extra ronde incidentele subsidies voor activiteiten; • extra middelen voor de Week van de Amateurkunst; • een reservering ten behoeve van twee regionale culturele projecten waarin Losser participeert. In verband met de Coronasituatie is de jaarlijkse Week van de Amateurkunst (WAK) verplaatst naar het najaar. Ondanks de beperkende maatregelen vonden verschillende activiteiten voor alle leeftijden plaats. Tijdens de Week van de Amateurkunst (WAK) hebben we de eerste Losserse Schatkamer Pluym uitgereikt. Deze stimuleringsprijs is in het leven geroepen als alternatief voor de cultuurprijs en beoogt de 'verborgen schatten' van Losser onder de aandacht te brengen. De Schatkamer Pluym wordt voortaan jaarlijks tijdens de WAK

	uitgereikt. Via het kunstprogramma van de stichting Culturele Basisvorming Losser maken alle Losserse leerlingen primair onderwijs kennis met cultuur en erfgoed. We hebben van de provincie voor de uitvoering van het plan 'Samen maken we kunst- en cultuureducatie!' een vierjarige subsidie toegekend gekregen vanuit de regeling Cultuur aan de basis 2021-2024. Het lokale convenant 'Losser met muziek' heeft als doel zoveel mogelijk kinderen structureel met muziek en andere cultuur in aanraking te brengen. Onderdeel hiervan zijn leerorkesten. Deze lagen door de Coronasituatie een tijdje stil, maar zijn weer opgestart. Voor uitbreiding en voortzetting zoeken we financiële middelen. Jongerenwerkers van Fundament hebben het Talent House Losser opgestart. We hebben ondersteund bij de aanvraag van subsidie in het kader van de regeling Creatieve Broedplaatsen van Cultuurregio Twente. Er is een subsidie van € 48.000 toegekend. Het Talent House Losser is een ontmoetingsplek voor jongeren, waar ze talenten kunnen ontdekken en ontwikkelen. Hierin wordt samengewerkt met de lokale vestiging van het Twents Carmel College. We participeren ambtelijk en bestuurlijk actief in Cultuurregio Twente. We brengen de specifieke culturele doelstellingen en opgaven van een kleinere gemeente met meerdere dorpskernen op die manier regionaal en provinciaal onder de aandacht. Daarnaast wijzen we lokale partijen op (financiële) regelingen vanuit de Cultuurregio. Textiel Festival Twente heeft een aantal toeristische routes langs het regionale textielerfgoed ontwikkeld. In samenhang met de Erfgoed Deal die Losser heeft gekregen voor het plan Beken & Bleken van Losser, loopt een van deze routes langs het textielerfgoed van Losser, Overdinkel en Glane. <u>Sport</u> In 2021 is het hoofdveld van Sportclub Overdinkel gerenoveerd. We hebben een beroep gedaan op de regeling Specifieke Uitkering IJsbanen en Zwembaden. In het kader hiervan heeft de gemeente compensatie ontvangen voor het eerste en tweede kwartaal 2021. De gemeente Losser neemt deel aan de regeling lokale sportakkoorden. Op basis hiervan heeft het rijk uitvoeringsbudget beschikbaar gesteld en is gestart met de uitvoering van het sportakkoord, waaronder het project Sport Beweeg Ontmoetingspark Losser.
De gezondheid en de actieve levensstijl van inwoners is	Wij geven uitvoering aan het Uitvoeringsprogramma dat is opgesteld op basis van Kadernota Gezondheid 2019-2022. Daarbij besteden we onder meer aandacht aan speerpunten als preventie

gestimuleerd	van roken en alcohol- en middelengebruik en het stimuleren van een gezonde leefstijl. Met de volgende projecten wordt concreet uitvoering gegeven aan de Kadernota: • Cool2bfit • Actieve Ontmoeting (uitbreiding) • Preventie en handhavingsplan alcohol/NIX18 • Gezonde School/Gezonde Sportvereniging We werken samen met omliggende gemeenten aan de lobby tot het behoud van gezondheidszorgvoorzieningen in de nabijheid van onze inwoners. Wij geven uitvoering aan het Lossers Sportakkoord met als hoofddoel zoveel mogelijk inwoners met plezier te laten sporten en bewegen.
	Wat hebben we in 2021 gedaan? In 2021 hebben we deelgenomen aan de pilot Handreiking Alcoholwet en is gewerkt aan het opstellen van een plan van aanpak waarin beschreven is op welke wijze de gemeente de handhaving op NIX18 gaat versterken. In samenspraak met het dorp hebben we een plan opgesteld voor herinrichting en uitbreiding van het speelterrein in de Lomanskamp. Daarnaast is een inrichtingsplan opgesteld voor de realisatie van een nieuw speelterrein in De Saller 2BC. De herinrichting van het TAR-veld is in de zomer van 2021 uitgevoerd. We hebben in samenwerking met Menzis en diverse zorgaanbieders de gecombineerde leefstijlinterventie SLIMMER opgezet in Losser, Overdinkel en De Lutte. In oktober 2021 is Losser als een van de vijf pilotgemeenten gestart met het regionale project Talenterkenning en Ontwikkeling. De pilot wordt uitgevoerd op vijf basisscholen. Via verschillende subsidieregelingen hebben wel veel inwoners via verschillende sport- en beweegprojecten (Lekker Fit, Schoolschaatsen, De Actieve Ontmoeting, FC Noaber, Jeugdfonds Sport & Cultuur, Kuier Deur) gestimuleerd meer te gaan sporten en bewegen. We verbinden cultuur met sociaal-maatschappelijke opgaven. Bijvoorbeeld binnen het programma van de Week van de Amateurkunst is specifiek aandacht voor het betrekken van kwetsbare groepen.
Actieve deelname in de maatschappij is gestimuleerd	We continueren de scootmobielpool. In 2021 kijken we of het aantal en de diversiteit aan hulpmiddelen toereikend is. We gaan kinderen met een lichte beperking integreren bij reguliere (sport)activiteiten. We onderzoeken de mogelijkheid om kinderen met

	weerbaarheidsproblemen lokaal in het voorliggend veld te ondersteunen. De sociale kaart is onderhouden en aangepast om de gebruiksvriendelijkheid te verhogen. De uitkomsten van Zorgschouw II worden in maart 2021 verwacht. Deelname aan culturele activiteiten zorg voor een lenige geest, maatschappelijke betrokkenheid en sociale cohesie. Binnen culturele activiteiten en projecten wordt dan ook waar mogelijk specifiek aandacht besteed aan de participatie van kwetsbare groepen (cultuur als bindmiddel). We continueren de uitvoering van het plan van aanpak dementie vriendelijke gemeente met als streven om in 2022 het certificaat dementie vriendelijke gemeente te behalen. De pilot Memory Lane wordt doorgezet en geëvalueerd. In de pilot verstrekken we 30 tablets die ontwikkeld zijn als hulpmiddel voor kwetsbare ouderen en hun mantelzorgers om de eenzaamheid te verminderen en de zorg te ondersteunen. Het onderzoek over het gebruik van ITCT middelen als voorliggende voorziening zal afgerond zijn en wordt een plan van aanpak opgesteld. Asielzoekers maken gebruik van FC Noaber om de integratie te bevorderen. Hierbij worden extra taallessen gegeven om een impuls te geven aan de taalontwikkeling. We starten met de ontwikkeling van een nieuwe beleidsnota Integratie die toegespitst is op de uitwerking van de nieuwe Wet Inburgering die per 1 juli 2021 inwerking treedt. We intensiveren de aandacht voor jongeren zonder startkwalificatie, voortijdig schoolverlaters, jongeren in een kwetsbare positie op de arbeidsmarkt in het kader van de "Twentse Belofte", via inzet bij het RMC en de thuiszitterstafel. Mensen met een arbeidshandicap worden begeleid en loonwaardemetingen worden gedaan, zodat loonkostensubsidies kunnen worden toegekend. <u>Onderwijs</u> In 2021 geven we uitvoering aan de Losserse samenwerkingsagenda en het uitvoeringsplan VVE om de doorgaande (zorg)lijn van voorschool naar primair onderwijs en die van primair onderwijs naar het voortgezet onderwijs te verbeteren en ouderbetrokkenheid te versterken. De taalklassen in Overdinkel en Losser worden gecontinueerd en uitgebreid.
--	--

	We versterken de kwaliteit van de kinderopvang via aanvullende kwaliteitseisen, welke jaarlijks worden gemonitord en geactualiseerd. Hiermee waarborgen we de kwaliteit van de voorschoolse educatie. VVE thuis (ouderbetrokkenheidsprogramma voor ouders van kinderen met een taalachterstand) is volledig ingevoerd en de invoering geëvalueerd. We hebben met het onderwijs en de kinderopvang meerdere overleggen gevoerd over de besteding van de NPO middelen zowel door het onderwijs als ook door het onderwijs. <u>Cultuur</u> We zetten cultuur waar mogelijk in als bindmiddel door binnen culturele activiteiten en projecten specifiek aandacht te besteden aan de participatie van kwetsbare groepen. Door Tetem is een leerlijn ontwikkeld waarin het smokkelthema is verbonden met techniek(onderwijs). Deze leerlijn wordt geïmplementeerd binnen het primair onderwijs van Overdinkel en zo mogelijk ook bij de overige basisscholen. Het Overdinkelse initiatief voor een Smokkel- en textielmuseum neemt steeds vastere vormen aan. Aandachtspunt is de exploitatie. Realisatie van dit museum biedt veel mogelijkheden, zowel economisch (vrijtijdseconomie) als sociaal-maatschappelijk (ontmoetingsfunctie, werkervaringsplek). Cultureel erfgoed maakt steeds vaker deel uit van integrale plannen. Onderhoud, behoud en bewustwording rondom het belang van erfgoed verdienen aandacht. Dit zal een aandachtspunt in 2021 zijn.
	Wat hebben we in 2021 gedaan? We hebben het platform Losser tegen eenzaamheid opgezet om inwoners te stimuleren activiteiten te ondernemen tegen eenzaamheid. De inloop GGZ richt zich op inwoners die te maken hebben met een GGZ verleden of problematiek die een laagdrempelige benadering behoeven. Aangezien het om een kwetsbare groep gaat zijn de activiteiten het afgelopen jaar voor een groot deel doorgegaan, ondanks de specifieke maatregelen. De inloop voor allochtone vrouwen is waar mogelijk in 2021 gecontinueerd. Het ANWB- automaatje is een algemene voorziening, die dient als aanvulling op de bestaande vervoersvoorzieningen. Vrijwilligers vervoeren dorpsgenoten tegen een kleine kostenvergoeding. Door Corona hebben voornamelijk de essentiële ritten zoals huisarts en ziekenhuis bezoek plaatsgevonden. Na de zomer was er een

	toename van de niet noodzakelijke ritten. Ook hebben zogenoemde vaccinatieritten plaatsgevonden. Het afgelopen jaar was sprake van een toename van 64 nieuwe deelnemers. We hebben ruim 50 kinderen binnen de Voor- en Vroegschoolse educatie (VVE) geplaatst en circa 20 maken gebruik van de peuterarrangementen. We hebben in samenwerking met scholen en kinderopvang uitvoering gegeven aan de actiepunten uit de lokale samenwerkingsagenda (voormalig Lokale educatieve Agenda) en werken verder aan de aansluiting zorg en onderwijs en de 'doorgaande lijn' van kinderopvang naar basisonderwijs en de overgang van het basisonderwijs naar het voorgezet onderwijs. In samenwerking met de 14 Twentse gemeenten is een Regiovisie Jeugdhulp Twente ontwikkeld. Hierin is opgenomen hoe de gemeenten samen goede, beschikbare en betaalbare hulp voor jeugdigen, ouders en gezinnen willen organiseren. De gezamenlijke ambitie en hoe we die komende jaren gaan realiseren, zijn hierin aangegeven. We hebben onderzocht: a) welke (andere) initiatieven duurdere jeugdzorg kunnen voorkomen, b) zich richten op normaliseren, c) de informatievoorziening van onze gemeente verbeteren en d) een oplossing kunnen bieden voor inwoners die 'tussen wal en schip vallen'. Deze initiatieven zijn vervat in het nieuwe Innovatieplan Sociaal Domein 2021-2024. Met de meeste initiatieven is een start gemaakt en bevinden zich in de onderzoeksfase. De weerbaarheidstrainingen zijn hier ook onderdeel van. De pilots JIM-aanpak en consulent 18-/18+ zijn in 2021 voor het eerst geëvalueerd en met een positief resultaat. Vandaar dat deze zijn opgenomen in het nieuwe innovatieplan Sociaal Domein 2021-2024. Het college heeft specifiek aandacht gegeven aan het thema 'Relatiegeluk'. We constateren een toename in hulpvragen rondom scheidingsproblematiek en de impact hiervan op jeugdigen. Mogelijk ten gevolge van Corona. In 2021 zijn we actiever op dit thema gaan inspelen. Voorbeelden zijn: • het aanschaffen van een spel om spelenderwijs het onderwerp bespreekbaar te maken; • start met ontwikkeling van een informatiefolder; • het bijscholen van de consulenten in de methodiek BRAM; • opzetten van een KIES-training in Losser. Eind 2020 bleek behoefte te bestaan aan het organiseren van sociale vaardigheidstrainingen (SOVA) voor jeugdigen in onze eigen gemeente. Dit hebben we in 2021 opgepakt. We zijn met twee momenten in 2021 gestart. De trainingen werden gegeven door een lokale (zorg)aanbieder. Deze zijn positief geëvalueerd door de jeugdigen, ouders, het onderwijs, de (zorg)aanbieder en de
--	---

	gemeente. In samenwerking met Fundament is een jaarplan Jongerenwerk opgesteld. Dit plan richt zich niet alleen op het voorkomen van overlast, maar ook op preventieve inzet en talentontwikkeling van jeugdigen in onze gemeente. In samenwerking met Hallo Losser is een verbeterde en geactualiseerde sociale kaart tot stand gekomen. De ontsluiting van informatie en de toegankelijkheid zijn verbeterd. <u>Activering (arbeids)participatie</u> In 2021 hebben we werkzoekenden intensief begeleid naar werk of participatie. Dit doen we door regelmatig contact te hebben. De frequentie waarin dit plaatsvindt is maatwerk. Daarbij is veel aandacht besteed aan groepen met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt, waarbij verschillende groepen te onderscheiden zijn: statushouders, kwetsbare jongeren, GGZ doelgroep, mensen met een arbeidshandicap, waaronder schoolverlaters van het speciaal- en praktijkonderwijs (doelgroepenregister). De tendens is dat te begeleiden werkzoekenden steeds intensievere begeleiding nodig hebben. Daarnaast hebben we in 2021 ook ondersteuning geboden aan werkzoekenden zonder uitkering. Het gaat om werkzoekenden die zich zelf melden of als gevolg van het integraal werken door andere consulenten (met accent Wmo en/of Jeugd) of externe partners worden doorverwezen voor ondersteuning bij bemiddeling richting werk. In 2021 ging het om 21 personen. Dit is een positief bijeffect van het integraal werken, omdat hiermee indirect zorgkosten worden bespaard. In 2021 hebben we een start gemaakt om aan te sluiten bij het Regionaal Mobiliteits Team, dat werkzoekenden begeleidt die als gevolg van corona (dreigend) werkloos zijn. De aantallen zijn echter nog heel klein, omdat de vooraf verwachte stijging van werkloosheid is uitgebleven. De arbeidsmarkt is juist heel krap. Er is ook blijvend aandacht voor het voorkomen van instroom in de bijstandsuitkering. In 2021 zijn als gevolg hiervan 22 personen buiten de uitkering gehouden. Verschillende consulenten hebben zich gespecialiseerd in de afzonderlijke doelgroepen en werken daarbij samen met (onder andere) FC Noaber, het Servicebedrijf, RMC/leerplicht (in het kader van de aanpak Twentse Belofte), de GGZ-sector, scholen, het UWV, verzekeringsartsen en uiteraard met werkgevers en het Werkplein Twente. We constateren dat de begeleiding naar werk en na plaatsing op betaald werk steeds intensiever wordt, vooral van de mensen die al langer een uitkering hebben. Nazorg op de werkplek is nodig om uitval te voorkomen. Bovendien voert de gemeente de "Wet
--	--

	poortwachter" functie voor werkgevers uit bij uitval door ziekte van mensen uit het doelgroepenregister. Het aantal mensen dat met een loonkostensubsidie werkt is in 2021 gestegen van 62 naar 70. Dit wordt daarmee een steeds omvangrijkere taak. De accountmanager Werk ondersteunt werkgevers bij de inzet van functiecreatie en jobcarving: hierdoor zijn functies beter bereikbaar geworden voor mensen met een arbeidshandicap. In 2021 hebben we de samenwerking met de werkgever Confidencus voortgezet, waardoor er werk is voor werkzoekenden die aangewezen zijn op eenvoudig zittend werk. Voor deze groep is jobcoaching ingezet. In 2021 is meer aandacht besteed aan uitstroom vanuit Confidencus naar andere werkgevers, zodat ook nieuwe kandidaten kunnen instromen. Door inzet van intensieve (en waar nodig integrale) begeleiding, de poortwachtersfunctie bij de aanvraag van een uitkering en een actieve werkgeversbenadering (in samenwerking met Werkplein Twente) en de samenwerking met Confidencus hebben we ervoor gezorgd dat het uitkeringsbestand in 2021 op het niveau van 250 huishoudens is gebleven, ondanks de effecten van Corona. Het gemiddeld aantal huishoudens met een uitkering is ten opzichte van 2020 met tien gedaald. <u>Tozo regeling</u> De Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo) is een van de maatregelen van het kabinet om ondernemers, waaronder zzp'ers, tijdens de Corona-crisis te ondersteunen. Deze Tozo-regeling is gestopt per 1 oktober 2021. Het bestaande vangnet Besluit bijstandsverlening zelfstandigen (Bbz) is daarvoor in de plaats tijdelijk versoepeld, voor een klein aantal ondernemers die ondanks het stoppen van de Tozo-regeling nog financiële ondersteuning nodig hebben. Het Regionaal Orgaan Zelfstandigen (ROZ) voert deze regeling uit voor 17 gemeenten in Twente en de Achterhoek. Tijdens de uitvoering van de eerste regeling hebben ook Losserse consultants ondersteuning verleend. Losserse ondernemers konden gebruiken maken van een heroriëntatie module van het ROZ. Ook zijn in Losser gedurende het hele jaar de accountmanagers 'Werk' en 'bedrijven' ingezet om bereikbaar te zijn voor ondernemers. Ook is veel aandacht besteed aan communicatie over de diverse regelingen en bestuurlijke contacten met ondernemers. Veel ondernemers hebben zich gemeld. Door Corona is de taalmeter in 2021 nog niet ingezet voor de intake "werk en inkomen", Eind 2021 zijn concrete afspraken gemaakt om de taalmeter "Coronaproof" in te zetten. De insteek is ook uitgebreid met digi-vaardigheden.
--	---

	<u>Cultuur</u> Het project Beken & Bleken van Losser heeft een Erfgoed Deal gekregen. Een plan met betrekking tot een leeromgeving maakt hiervan deel uit. Het plan is gericht op participatie van verschillende doelgroepen en we betrekken waar mogelijk lokale verenigingen/organisaties. We zetten cultuur in ten behoeve van sociaal-maatschappelijke opgaven. Zoals het Talent House Losser als actieve ontmoetingsplek voor jongeren. Of bij de programmering van de Week van de Amateurkunst, met aandacht voor activiteiten voor alle leeftijden en achtergronden. Het initiatief voor een Smokkelmuseum in Overdinkel is verder uitgewerkt in een plan voor een 'Grensmuseum', dat is gepresenteerd aan college- en gemeenteraadsleden. De initiatiefnemers zoeken een geschikte locatie in het dorp voor het museum. De Twentse Maakplaatsen bieden een speels en prikkelend activiteitenprogramma voor kinderen en volwassenen, gericht op technologie, digitalisering en maakprocessen. Bibliotheek Losser is hiervoor de lokale partner, waardoor het programma voor een breed publiek toegankelijk is. De Carnavalsloodsen in de Lutte zijn opgestart met behulp van financiering vanuit de regeling Twentse Broedplaatsen van Cultuurregio Twente. Het is de intentie van de initiatiefnemers om een DorpsLab te creëren waar jong en oud kennis kunnen uitwisselen en kunnen kennismaken met nieuwe technische toepassingen, zoals robotica.
Er is adequate onderwijshuisvesting voor zowel basis- als voorgezet onderwijs	Het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs (IHP) wordt in de eerste helft van 2021 opgeleverd en geeft dan een meerjarig inzicht in de omvang, kwaliteit en kosten van schoolgebouwen. Op basis hiervan kunnen gemeente en schoolbesturen proactief huisvestingsbeleid voeren. In 2021 levert de gemeente een bijdrage aan de renovatie van basisschool Pax Christi in Overdinkel.
	Wat hebben we in 2021 gedaan? We hebben voor de Pax Christi-basisschool in Overdinkel een SUVIS-subsidie aangevraagd en ontvangen. Deze zogenaamde Specifieke Uitkering Ventilatie In Scholen is beschikbaar gesteld aan het schoolbestuur. Het schoolbestuur heeft vervolgens het dak gerenoveerd en de ventilatie van het gebouw verbeterd. In september 2021 is het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs vastgesteld. Op basis hiervan kunnen gemeenten en schoolbesturen proactief huisvestingbeleid voeren.
Mantelzorgers zijn ondersteund op het	Het mantelzorgonderzoek loopt nog. De uitkomsten van dit

gebied van advies, informatie, respijtzorg en praktische hulp	onderzoek zijn nog niet verwerkt in deze programmabegroting. In de werkgroep jonge mantelzorgers worden de behoeften van de jonge mantelzorgers gepeild. De behoeften worden in 2021 omgezet in concrete acties. In 2021 wordt het uitvoeringsplan mantelzorg gerealiseerd.
	Wat hebben we in 2021 gedaan? De aanbevelingen uit het onafhankelijk mantelzorgonderzoek zijn overgenomen in het uitvoeringsplan van stichting Fundament, waaraan in 2021 uitvoering is gegeven. Hierbij is vooral gekeken naar de ondersteuningsbehoeften. Op de dag van de mantelzorg zijn workshops georganiseerd voor mantelzorgers en professionals. De activiteiten voor jonge mantelzorgers zijn vanwege Corona in kleinere groepen georganiseerd. Deze hebben grotendeels online plaatsgevonden. In de zomer is het mogelijk geweest om fysieke activiteiten te organiseren. Ervaringsmaatjes voor jonge mantelzorgers zijn ingezet. De jaarlijkse mantelzorgwaardering is verstrekt. Het aantal aanmeldingen is toegenomen van 280 in 2020 naar 370 mantelzorgers in 2021. Alzheimer-café is gestart in de Lutte en Overdinkel. Respijtzorg voor mantelzorgers is 24 keer ingezet, waarbij de mantelzorger ontlast wordt door de inzet van vrijwilligers. We hebben fysieke en online cursussen aangeboden aan mantelzorgers.
Doelstelling (S3): De gemeente Losser zet in op vroegtijdige signalering om de zelfredzaamheid te bevorderen.	
(Bestaande) initiatieven gericht op kwetsbare inwoners (bijvoorbeeld door armoede) zijn op elkaar afgestemd en gestimuleerd	We zetten sterker in op de preventieve functie van cultuurparticipatie. Regionaal zijn we in 2019 gestart met het landelijk koplopertraject integrale onafhankelijke cliëntondersteuning. De hieruit voortvloeiende pilot loopt door in 2021. Om de integrale aanpak van armoede te stimuleren en de toegang tot schuldhulpverlening beter onder de aandacht te brengen wordt de functie coördinator Armoedebeleid vanaf 2021 structureel ingezet.
	Wat hebben we in 2021 gedaan? <u>Armoedebeleid</u>

	Diverse regelingen voor kinderen zijn breed bekend gemaakt, vooral door de St. Leergeld Losser. In 2021 zijn Fashioncheques uitgereikt voor kinderen in armoedesituaties, die alleen bij lokale ondernemers ingeleverd kunnen worden. Daaraan zijn eenmalig extra middelen besteed om de gevolgen van Corona te verzachten. Hierdoor zijn ook de lokale ondernemers ondersteund. Het aantal personen dat een beroep doet op deze voorzieningen is, ondanks de effecten van Corona, ook vorig jaar (nog) niet noemenswaardig toegenomen. In 2021 zijn diverse ondersteunende instrumenten ingezet voor mensen in schuldensituaties. De ondersteuning varieert van lichte tot zware ondersteuning. De Stadsbank Oost Nederland voert een groot deel van de schuldhulpverlening voor Losser uit. De intake vindt plaats in Losser, tenzij iemand liever in Enschede wil afspreken. Door de aanwezigheid van de consulent van de Stadsbank in 't Lossers Hoes is de samenwerking met gemeentelijke consulenten versterkt. Daardoor is ook voor klanten van de Stadsbank, die eerder niet bij de gemeente bekend waren, een integrale aanpak beschikbaar. Ondanks Corona zijn in 2021 (nog) niet meer verzoeken om schuldhulpverlening binnen gekomen. Via de regeling Tijdelijke Ondersteuning Noodzakelijke Kosten (TONK) is in de periode januari tot oktober een vijftiental huishoudens financieel ondersteund in de privé woonlasten. Dit vanwege het feit dat zij, vanwege Corona, een aanzienlijke inkomensterugval hadden. In 2021 is het project Vroegsignalering schulden voortgezet en wordt voldaan aan de verplichting zoals die sinds 2021 in de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening is opgenomen. Kwetsbare jongeren (zonder startkwalificatie en/of weinig inkomsten) zijn via het project "Twentse Belofte" in kaart gebracht. In een structureel overleg van RMC/Leerplicht en twee trajectbegeleider worden, indien nodig, vervolgacties ingezet. Regelmatig is hiervoor een huisbezoek ingezet, met als doel jongeren te mobiliseren richting school/werk, voor zover dit vanwege Corona mogelijk was. Losser neemt deel aan het regionaal overleg over "thuiszitters". De preventieve voorlichtingen door externe partners aan jongeren zijn gecontinueerd. Dit voor zover de Coronamaatregelen dit toelieten. Deze activiteiten zijn door onder andere de welzijnsorganisatie en Halt uitgevoerd. Daarnaast is, in samenwerking met externe partners, ingezet op het organiseren van extra activiteiten voor jongeren in verband met de Coronamaatregelen en de lock-down.
--	---

	<u>Onafhankelijke cliëntondersteuning</u> Het regionaal onderzoek integrale cliëntondersteuning is in 2021 afgerond. Hier is onder andere uit gebleken dat cliëntondersteuning op maat gegeven moet worden, zodat de juiste zorg op de juiste plek ingezet kan worden. <u>'Dementievriendelijke gemeente'</u> In 2020 hebben we een start gemaakt om het doel te realiseren om een dementievriendelijke gemeente te worden. In 2021 hebben door de Coronamaatregelen hebben de fysieke cursussen niet kunnen plaatsvinden.
De vraag van de inwoners is integraal geanalyseerd en opgepakt	Invulling blijven geven aan het integraal beleidsplan en de visie integraal werken, door de cliënt centraal te stellen, de hulpvraag breed uit te vragen en ondersteuning op maat in te zetten (dit kan ook inzet van het netwerk zijn). Interne werkgroepen geven invulling aan de ontwikkelopgave uit het integraal beleidsplan.
	Wat hebben we in 2021 gedaan? De opdrachten vanuit het integraal beleidsplan zijn verder opgepakt. Voorbeelden hiervan zijn: • het inspelen op vergrijzing • inspelen op de toename van eenzaamheid • een arbeidsmarkt voor iedereen creëren • preventie van schulden. We hebben één toegang tot integraal consulenten, waar inwoners met al hun vragen terecht kunnen. Ook de ingeslagen weg rondom het verbeteren van de samenwerking met huisartsen, scholen, wijkverpleging, jeugdreclassering, jeugdbescherming en gecertificeerde voogdijinstellingen is gecontinueerd. Bij veel organisaties hebben we nu één centraal contactpersoon. Dit heeft bijgedragen aan het onderhouden van contact en de verbinding tijdens de Coronamaatregelen en lockdown. Hierdoor konden we onze dienstverlening voor het overgrote deel adequaat continueren.
De kennis en kunde van interne en externe verwijzers en andere betrokken partijen is optimaal benut	We onderhouden en verfijnen de samenwerking met huisartsen, scholen, jeugdreclassering, jeugdbescherming en andere ketenpartners.
	Wat hebben we in 2021 gedaan? De samenwerking met de huisartsen en de scholen is gecontinueerd. Alle scholen zijn bezocht. De samenwerking met de scholen en huisartsen is opnieuw geëvalueerd en verbeterlagen/innovaties zijn meegenomen en waar mogelijk

	opgepakt. Ook is een start gemaakt met het interprofessioneel werken, in samenwerking met de scholen. Er zijn opnieuw gesprekken geweest met de drie gecertificeerde instellingen, waarbij de gemaakte praktische werkafspraken uit 2020 besproken zijn en waar nodig zijn bijgesteld. De coördinator armoedebelid informeert de integraal consulenten regelmatig over welke mogelijkheden er zijn en geeft tips voor het herkennen van situaties van armoede en schulden.
Doelstelling (S4): De gemeente Losser biedt tijdig, passende ondersteuning en zorg.	
Ondersteuning en zorg is bereikbaar en toegankelijk voor de inwoners en is integraal, passend en kosten adequaat aangeboden	Overgang tussen de verschillende wetgevingen (18-/ 18+) vloeiend laten verlopen, zodat inwoners hier zo min mogelijk hinder van ondervinden. Monitoren van de top 10 aanbieders Wmo en Jeugd. We blijven extra aandacht geven aan groepen met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt. Met ingang van uiterlijk 1 januari 2021 zijn er, voor een periode van maximaal vijf jaar, nieuwe afspraken gemaakt met Larcom BV over de uitvoering van de Wet sociale werkvoorziening (Wsw). Alle Wsw-werknemers nemen actief deel in/aan de maatschappij. Dit gebeurt door plaatsing bij het productiebedrijf van Larcom Oldenzaal, bij het Servicebedrijf van Losser en door plaatsing bij reguliere werkgevers. We realiseren dat door: in te zetten op persoonlijke ontwikkeling van de werknemers, het opbouwen en beheren van een netwerk van contacten en het leveren van maatwerk bij plaatsingen (jobcarving, jobcoaching, loonkostensubsidie, begeleidingsafspraken, passende tariefafspraken en de no-riskpolis).
	Wat hebben we in 2021 gedaan? Om de overgang tussen de verschillende wetgevingen (18-/ 18+) vloeiend te laten verlopen hebben we een 18-/18+ consulent aangesteld (zie eerdere tekst). We monitoren de top10 aanbieders Jeugd en Wmo en komen hierop terug in de Lokale monitor sociaal domein 2021. In de halfjaarlijkse factsheet Sociaal domein wordt de top 3 getoond. Mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt, zoals statushouders, mensen met een arbeidshandicap, met een GGZ achtergrond, of voor het overige zonder uitkering zijn, begeleiden we intensief. Werkzoekenden in Overdinkel zijn intensief begeleid. We willen iedereen met een Participatiewet-uitkering en overige werkzoekenden die onder de gemeentelijke dienstverlening vallen, een passend aanbod doen. Werknemers met Wsw-dienstverband bij de gemeente Losser zijn

	zoveel als mogelijk en passend, via detachering of begeleid werken in een reguliere werkomgeving geplaatst. Eind 2021 is op die wijze ruim 77% van de werknemers in een reguliere werkomgeving terecht gekomen. Het personeelverloop over 2021 is wederom groot: eind 2021 waren nog 107 personen met een Wsw-dienstverband bij de gemeente Losser werkzaam. Begin 2021 waren dat nog 114 personen. Met ingang van 2021 is de samenwerking met Larcom op basis van een nieuwe raamovereenkomst gecontinueerd tot en met 2025. Met het oog op behoud van de opgebouwde infrastructuur biedt Larcom ook heel nadrukkelijk dienstverlening aan voor 'nieuw beschut' vanuit de Participatie-wet, arbeidsmatige dagbesteding en statushouders. De taalklassen in Overdinkel en Losser lopen zeer goed en we werken aan verdere uitbreiding van deze taalklassen in Losser. In deze taalklassen krijgen kinderen met een taalachterstand extra ondersteuning in de taalvaardigheid.
Ingekochte ondersteuning en zorg is voldoende en van goede kwaliteit	Controle vindt plaats aan de hand van het 'barrièremodel' en het kwaliteitskader Wmo en Jeugdhulp.
	Wat hebben we in 2021 gedaan? De integraal consultants van de gemeente Losser evalueren frequent de doelmatigheid en daarmee onder andere ook de kwaliteit van zorg die geleverd wordt. Zowel regionaal als lokaal hebben onderzoeken plaatsgevonden naar de kwaliteit en rechtmatigheid van de zorg voor inwoners. Er is zowel proactief (zonder directe aanleiding) als reactief (signaal gestuurd) onderzoek verricht.

Wat heeft het gekost?

Bedragen x 1.000 Euros	Realisatie 2020	Begroting (na wijziging)	Realisatie 2021	Saldo
Sociaal	34.194	32.467	32.889	-422
Totaal Lasten	34.194	32.467	32.889	-422
Sociaal	10.481	7.653	8.609	956
Totaal Baten	10.481	7.653	8.609	956
Gerealiseerde saldo van baten en lasten	23.712	24.814	24.280	534
Sociaal	84	644	714	-70
Totaal Storting reserves	84	644	714	-70
Sociaal	749	227	585	357

Totaal Onttrekking reserves	749	227	585	357
Gerealiseerde saldo van mutaties reserves	-665	417	129	287
Gerealiseerd resultaat	23.047	25.231	24.410	821

Toelichting

Een uitgebreide toelichting per product is te vinden in Hoofdstuk 3 "Financiële positie".

Per saldo wijkt het Programma Sociaal afgerond € 821.000 positief af ten opzichte van de gewijzigde begroting. Dit saldo bestaat uit de volgende onderdelen:

<i>Bedragen x € 1.000</i>	Voordelig	Nadelig
Totaal lasten		422
Totaal baten	956	
Stortingen in reserves		70
Onttrekkingen aan reserves	357	
Totalen	1.313	492
Totaal batig programma Sociaal	€ 821	

Hieronder worden deze onderdelen afzonderlijk toegelicht.

Toelichting nadelig saldo lasten € 422.000:

Het onderdeel onderwijshuisvesting laat een nadeel van € 187.000 zien. Dit nadeel wordt veroorzaakt door hogere kosten voor onderhoud, (lokale) belastingen en verzekeringen. Belangrijkste onderdeel van de overschrijding op onderhoud is het doorbetalen van de niet begrote ontvangen subsidie SUVIS (€ 150.000) voor verbetering van de ventilatie in scholen in verband met Corona aan SKOLO (zie de corresponderende baten bij toelichting saldo baten). Daarnaast is € 143.000 uitgegeven voor activiteiten in het kader van Actieplan Sport en Bewegen, waar inkomsten tegenover staan (zie toelichting saldo baten).

De lasten op het onderdeel Sport worden met € 272.000 overschreden, doordat gemeenten de Btw op sport niet meer via het Btw-compensatiefonds (BCF) kunnen terugkrijgen en de kosten voor de Fakkels en het zwembad hoger uitvallen dan geraamd. Ook hier wordt verwezen naar de corresponderende inkomstenpost.

De kosten voor 'zwaardere' vormen van Jeugdhulp overschrijden het budget met € 624.000. Dit wordt veroorzaakt door een flinke stijging van de kosten van specialistische intensieve vormen van Jeugdhulp.

Tegenover deze nadelen staat veelal ook een aantal voordelen op de lasten op diverse onderdelen. Van de Coronacompensatie cultuurmiddelen is bijna € 20.000 niet besteed, daarnaast is het beschikbare budget Kerkenvisie niet aangesproken. Dit leidt samen tot een voordeel van € 38.000 op het onderdeel Cultuur.

Op burgerparticipatie is het budget onderschreden met € 163.000. Dit komt doordat de reserves bij Fundament het maximum overschreden, wat tot een terugbetaling leidt. Van ontvangen Coronagelden resteert een deel van het budget.

Ondanks de tussentijdse verlaging van de rijksuitkering, als gevolg van een lager aantal uitkeringen, blijft voor Losser een voordeel over van € 239.000 (zie voordeel saldo baten). Ook aan het coronabudget voor re-integratie bijstandsgerechtigden is nog geen invulling gegeven wat leidt tot een voordeel van € 70.000. Op het onderdeel

maatwerkvoorzieningen (WMO) vallen de kosten voor ondersteuningsbehoeften, vervoersvoorziening, rolstoelen en de algemene kosten WMO lager uit dan geraamd, dit leidt tot een voordeel van € 306.000.

Toelichting voordelig saldo baten € 956.000:

Zoals onder de toelichting op het saldo van de lasten al is aangegeven ontvangen we voor het op orde krijgen van het binnenklimaat in schoolgebouwen in verband met Corona een specifieke uitkering van € 150.000.

Verder zien we vooral op sportbeleid een voordeel van ruim € 460.000. We ontvangen voor het Actieplan Sport en Bewegen een bijdrage (zie toelichting bij de corresponderende post onder 'saldo van de lasten'). De resterende middelen hebben vooral betrekking op de Spuk-Sport, die dient als compensatie voor gemiste BTW. Ook zien we een voordeel van € 50.000 op het onderdeel sportaccommodaties. De opbrengen uit verhuur van sportaccommodaties vallen tegen, maar daarentegen ontvangen we een extra vergoeding vanuit het rijk voor het exploitatietekort van het zwembad, een verwachte uitkering Spuk-Sport en een afrekening Spuk-Sport 2020.

Ook ontvangen we meer inkomsten voor de sociale werkvoorziening (totale voordeel van € 200.000) doordat Losser voor de verkoop van het pand aan de Willem Vleertmanstraat 3 in Oldenzaal nog een aandeel heeft gekregen (voordeel € 60.100) en de actualisatie van de te verwachten kosten voor voormalig personeel van Topcraft geleid heeft tot een vrijval van de voorziening Topcraft van € 83.500 (voordeel). Het restant voordeel is het gevolg van een hogere opbrengst uit individuele detacheringen bij derden.

Daarnaast zien we een voordeel van € 243.000 op het onderdeel maatwerkvoorzieningen WMO. Net als in 2020 ontvangen we ook in 2021 een uitkering vanuit de reserve Beschermend Wonen. Daarentegen valt de eigen bijdrage van WMO lager uit dan begroot.

Verder ontvangen we € 163.000 minder rijksbijdrage voor de taken op het gebied van bijstand.

Toelichting nadelig saldo stortingen reserves € 70.000:

Er is in totaal een bedrag van € 70.000 meer in de reserves gestort dan geraamd. De extra stortingen vloeien voort uit het feit dat van geormerkte budgetten minder is uitgegeven dan geraamd. Het gaat om geld voor Gezond in de Stad (GIDS).

Toelichting voordelig saldo onttrekkingen reserves € 357.000:

Er is € 357.000 meer onttrokken aan de reserves dan geraamd. Voor dekking van (extra) kosten die hoger uitvallen dan het budget of ontvangen middelen is € 167.000 onttrokken uit de daartoe aangewende reserves. Daarnaast valt, zoals aangegeven in de raadsinformatiebrief over de Financiële tussenrapportage 2021, het saldo van een aantal reserves vrij. Het gaat om de reserve Applicatie Sociaal Domein en reserve Aanschaf Squid. In totaal is de onttrekking € 90.000. Voor dekking van de kosten van pilots is een bedrag van € 100.000 aan de reserve Sociaal Domein onttrokken.

1.2. Fysiek

Programmadoel:

"Losser is een duurzame, schone en veilige gemeente met ruimte voor de kwaliteiten van het Noordoost Twentse landschap en de vitale dorpskernen."

Doelstellingen:

1. De gemeente Losser heeft een vitale landelijke omgeving
2. De gemeente Losser biedt ruimte voor maatschappelijk verantwoord ondernemen
3. We laten een gezonde leefomgeving na aan de volgende generaties
4. In de gemeente Losser is het prettig wonen en leven

Doelenboom Fysiek

Fysiek	-->	Een vitale landelijke omgeving	-->	Lasten	6.892
			-->	Baten	489
		Ruimte voor maatschappelijk verantwoord ondernemen	-->	Lasten	207
			-->	Baten	279
		Gezonde leefomgeving	-->	Lasten	3.113
			-->	Baten	2.496
		Prettig wonen en leven	-->	Lasten	5.274
			-->	Baten	5.995

Wat hebben we bereikt?

Met de vaststelling van een aantal ontwikkelingsgerichte (partiële) herzieningen van bestemmingsplannen en beleidsnotities en -visies op het gebied van Landschap, Recreatie en Toerisme en Ruimtelijke Ordening is ook in 2021 uitvoering gegeven aan een verdere ontwikkeling en versterking van het landschap, economische ontwikkelingen en de leefbaarheid van de kerkdorpen.

We hebben in de verschillende kernen van onze gemeente doorgewerkt aan en zijn tot een afronding gekomen van uiteenlopende projecten. Daarbij is te denken aan projecten over de ruimtelijke invulling van gebieden, projecten in het kader van duurzaamheid of het Meerjarig Investerings- en Onderhoudsplan en vanzelfsprekend de verschillende Pitstopprojecten.

Wat hebben we ervoor gedaan?

Doelstelling (F1): De gemeente Losser heeft een vitale landelijke omgeving.	
De kernkwaliteiten van het landschap zijn behouden en versterkt in samenwerking met belanghebbenden	We zetten ons netwerk en kennis proactief in ten behoeve van het ontwikkelen, stimuleren en borgen van de kwaliteiten van het landschap. Dat doen we door ondernemers, (maatschappelijke) organisaties, overheden en burgers met elkaar in contact te brengen. Om te voorkomen dat landschapselementen illegaal worden verwijderd zetten we in op meer handhaving om het landschap te

	beschermen. Vergroten van het aantal bomen in de kernen, door extra bomen te planten op de meest geschikte plaatsen, mede als onderdeel van herinrichtingsprojecten. In het op te stellen Groenbeleid- en -beheerplan geven we ook aandacht aan de mogelijkheden van versterking van de landschapskwaliteit rondom onze kernen en in het buitengebied. Onder meer door gericht beheer van gemeentelijke houtwallen en wegbermen, kan extra kwaliteit worden toegevoegd. In projecten is aandacht voor landschappelijk erfgoed. <u>Dierenwelzijn</u> We geven uitvoering aan de actielijst dierenwelzijn.
	Wat hebben we in 2021 gedaan? <u>Samenwerking/ Allianties</u> We hebben de contacten met onder andere Saxion Hogescholen, Universiteit Twente en NovelT onderhouden. We hebben regelmatig met diverse partijen (ook over de grens) overleg gevoerd om verbindingen tot stand te brengen. Een groep studenten van Saxion heeft deelgenomen aan een bootcamp in Losser. We hebben de ondernemers in Losser kennis laten maken met de mogelijkheden van NovelT en van Adoptidee, een initiatief om onderwijs en bedrijfsleven samen te brengen. <u>Uitvoeringsactiviteiten</u> Dit jaar hebben de toezichthouders, naast de reguliere werkzaamheden, de nodige acties uitgevoerd om kenmerkende landschaps(elementen) te behouden. Voor een deel op basis van meldingen dat er gekapt wordt, maar ook op basis van eigen waarnemingen in het veld. Hierbij wordt intensief samengewerkt met de provincie. Landschappelijke erfgoed maakt deel uit van het projectplan Beken&Bleken van Losser waarvoor we in 2021 een bijdrage hebben ontvangen vanuit het Programma Erfgoeddeal.
Sloop en hergebruik van voormalige agrarische gebouwen is gefaciliteerd	We geven uitvoering aan de beleidsnotitie "Buitengebied met ruimtelijke kwaliteit", waarin we nieuwe beleidsinstrumenten mogelijk maken, die het slopen van voormalige agrarische bebouwing eenvoudiger maakt voor eigenaren. Daarbij verbinden we de ontwikkelbehoefte met de sloopopgave.
	Wat hebben we in 2021 gedaan? Na afronding van het conceptbeleid is - na afstemming met de provincie Overijssel - met toepassing van het digitale participatieplatform Citizen Lab uitvoering gegeven aan de participatiefase. Inmiddels is het beleid vastgesteld door de raad en in werking getreden.

De gemeente Losser is ontsloten met goede verbindingen tussen kerkdorpen, natuurgebieden en omliggende steden	Knelpunten in routes lossen we waar mogelijk op. Hierin werken we nauw samen met het Routebureau Twente. We werken verder aan de verbetering van de Hogeboekelweg waarbij, in combinatie met het uitvoeren van achterstallig groot onderhoud, in samenwerking met de gemeente Enschede de weg fietsvriendelijker wordt ingericht. De “ontbrekende schakel in het LAGA-fietspad (achter bedrijventerrein De Pol)” is verankerd in het gebiedsproces Dinkel Zuid. Afhankelijk van de voortgang van het PIP-proces wordt in 2021, samen met het waterschap, gewerkt aan de realisatie van deze ontbrekende schakel in de recreatieve noord-zuid verbinding. Afgelopen jaren is gewerkt aan de (concept)visie ‘Losser aan de Dinkel’. In 2021 wordt gewerkt aan twee parallelle sporen: de visie wordt verder uitgewerkt terwijl gelijktijdig verder wordt gewerkt aan de uitvoering van enkele deelprojecten waarvoor in 2019 externe bijdragen zijn verworven. Inzetten op behoud van de huidige lijnvoering voor het openbaar vervoer. In 2021 wordt verder gewerkt aan de MaaS-pilot.
	Wat hebben we in 2021 gedaan? <u>Knelpunten in routes/ ontbrekende schakels</u> De mogelijkheden voor financiering voor de ontbrekende verbindingen als Stuwwal-Dinkeldal in het wandelroutenetwerk zijn verkend. De verbindingen zijn in kaart gebracht en geactualiseerd. De fietswandelverbinding tussen Overdinkel en Gronau en het ommetje Tiekerveen zijn bewegwijzerd. De opening is vanwege Corona uitgesteld. <u>Hogeboekelweg</u> Alle werkzaamheden voor de herinrichting van de Hogeboekelweg zijn afgerond. Tegen de door het college genomen verkeersbesluiten – voor het instellen van een maximumsnelheid van 30 km/u en een geslotenverklaring voor (doorgaand) gemotoriseerd verkeer- is beroep aangetekend. Deze beroepsprocedure loopt en zal naar verwachting binnenkort worden afgerond. <u>‘Ontbrekende schakel’ in LAGA-fietspad (achter De Pol)</u> In 2021 is het PIP-proces (met enige vertraging) afgerond. Ook heeft de aanbesteding in samenwerking met het waterschap plaatsgevonden. In het bestek was het gehele LAGA-fietspad, tussen Hoofdstraat en Duitse grens, opgenomen. In 2021 is fase I van dit bestek (ter plaatse van Glane) uitgevoerd. <u>‘Losser aan de Dinkel’</u>

	De visie Losser aan de Dinkel stond aan de wieg van het project Beken&Bleken van Losser en daarmee aan het verwerven van de Erfgoeddeal. In 2021 is verder gewerkt aan de voorbereidingen van deelprojecten uit Losser aan de Dinkel en is het deelproject “Bloesemlint” uitgevoerd. Dit betreft de herinrichting van een deel van de B. Leurinkstraat en de Brinkstraat, waarbij de fysieke verbinding tussen De Bleek en de Brinkstraat, als onderdeel van de gehele verbinding tussen Dinkeldal en centrum Losser, door een wandelverbinding sterk is verbeterd. <u>Openbaar vervoer</u> Afgelopen jaar hebben we de huidige lijnvoering weten te behouden. Waar mogelijk bespreken we met concessieverlener en -houder over mogelijkheden om de ontsluiting van alle kernen binnen onze gemeente door middel van openbaar vervoer vorm te geven. <u>MaaS-pilot</u> Het platform Goan! functioneert. Alleen zijn gebruik en aanbod een aandachtspunt. Hiervoor zijn aantoonbare redenen, maar met name aanbod van deelmobiliteit in plattelandsgemeenten komt moeilijk van de grond. Door omstandigheden -onder andere volgend uit maatregelen tijdens de Corona pandemie- is een aantal communicatiemomenten en mijlpalen opgeschoven in de planning. Daardoor is de pilot verlengd.
De relatie tussen de dorpskernen en het omliggende landschap in de gemeente Losser is duurzaam versterkt	Verder opstellen en uitwerken van visies voor Kwaliteitsimpuls Beuningen en Glane waarin aandacht is voor de inpassing van de dorpskernen in het (Nationaal) landschap. Waar mogelijk starten we ook met het uitvoeringsprogramma. Vorbereiding en zo mogelijk uitvoering van deelprojecten uit het programma “Losser aan de Dinkel”. Uitvoering van deelproject “Dorpsranden De Lutte” uit programma “Kwaliteitsimpuls De Lutte”.
	Wat hebben we in 2021 gedaan? Onder de vlag van “Pitstop” is in 2021 de focus komen te liggen op versnelde uitvoering van deelprojecten binnen de Kwaliteitsimpuls van Beuningen, Glane en De Lutte. In Glane heeft het Waterschap in 2021 de hermeandering van de Dinkel uitgevoerd. Losser heeft in dit project geparticipeerd met diverse deelprojecten uit de Kwaliteitsimpuls Glane. In De Lutte is stevig verder gewerkt aan ontwerp en technische uitwerking van het deelproject Dorpsranden De Lutte. Het ontwerp- en participatieproces voor deze fase is afgerond zodat in Bouwteamverband de uitvoering kan worden opgepakt.
Doelstelling (F2): De gemeente Losser biedt ruimte voor maatschappelijk verantwoord ondernemen.	
Het toerisme is versterkt door	We stimuleren productontwikkeling op het gebied van recreatie en toerisme door subsidies te verlenen voor producten/ projecten die

differentiatie van het verblijfsrecreatief aanbod, kwaliteitsverbetering en productvernieuwing	zorgen voor meer overnachtingen en/of meer bestedingen in de gemeente Losser.
	Wat hebben we in 2021 gedaan? <u>Actieprogramma Recreatie en Toerisme</u> We hebben initiatieven gestimuleerd die ten goede kwamen aan het toerisme. Te weten: • Boergondische arrangementen • Deelname aan de Elephant Parade in Noordoost Twente • Festival Lutterzand Literair 2022 • Belevingstochten Losser en Beuningen <u>Thema Smokkelen.</u> We hebben Tourist Info De Lutte Losser samen met de Tourist Info's in Noordoost Twente en de ondernemers gestimuleerd om arrangementen te maken met het Twents Blokje Om, waarvan de Smokkelroute deel uit maakt. Dit heeft geleid tot een wandelarrangement (https://www.goedverblijf.nl/nl/acties/hotel-wandelvakantie-twents-blokje-om). <u>Nieuwe initiatieven</u> Bij de beoordeling van nieuwe initiatieven in de verblijfsrecreatieve sector is vooral gekeken of een initiatief een aantoonbare meerwaarde heeft. <u>Thema Geologie</u> We hebben meegewerkt aan een onderzoek naar het 'beleven' van het landschap - en de geologische-, ecologische-, en cultuurhistorische verhalen die erover via de smartphone (app) te vertellen zijn. Dit onderzoek is mede in opdracht van Stichting Geopark Twente uitgevoerd.
Werkgelegenheid is gestimuleerd doordat bestaande en nieuwe bedrijven zowel binnen de gemeente als de regio kansen en ruimte krijgen om zich verder te ontwikkelen	Zolang het niet mogelijk is om – vanwege het Coronavirus - met het hele college bedrijven te bezoeken, wordt dit door de portefeuillehouder en de accountmanager opgepakt. De contacten worden ook digitaal en telefonisch onderhouden. We volgen de regelingen en mogelijkheden voor ondersteuning aan ondernemers, en verwijzen/ helpen de ondernemers hierin. Er vindt zowel ambtelijk als bestuurlijk periodiek overleg plaats met de verschillende ondernemersverenigingen en haken aan bij de Samenwerkende Ondernemersverenigingen Gemeente Losser. We ondersteunen de realisatie van een nieuwe BIZ-periode voor het

	centrum van Losser Op Twentse schaal ondersteunen we de Agenda voor Twente en de RegioDeal en proberen waar mogelijk lokale initiatieven te verbinden.
	Wat hebben we in 2021 gedaan? <u>Contacten met en ondersteuning van ondernemers</u> Om goed te volgen wat tijdens de pandemie per sector speelde, hebben we zowel bestuurlijk als ambtelijk pro actief veel contact gezocht met ondernemers, clusters van ondernemers en de ondernemersverenigingen. Waar mogelijk organiseerden we digitale meetings met de burgemeester en/of portefeuillehouder economische zaken en afgevaardigden van diverse sectoren waaronder horeca, hotels, evenementenbranche, detailhandel, contactberoepen en drogisterijen. We waren via de accountmanagers goed zichtbaar en bereikbaar, boden ondernemers een luisterend oor en steun en legden de maatregelen die opgelegd werden vanuit het rijk en de Veiligheidsregio Twente veelvuldig uit. We informeerden ondernemers op diverse manieren pro-actief over de financiële regelingen waarvan zij gebruik konden maken en namen de regelingen met individuele ondernemers door. We deelden de informatie via social media, de website en onze maandelijkse nieuwsbrieven. We faciliteerden horeca-ondernemers met het vergroten van hun terrassen en dachten met hen mee. We hebben alle ondernemers in Losser per brief aangeschreven en naast financieel leed, aandacht gevraagd voor het emotioneel leed, waarbij we de directe contactgegevens van de accountmanagers vermeld hebben. Hiertoe hebben we achter de schermen een achtervang van deskundigen georganiseerd. We hebben de bijdrage van de ondernemers in het gebied van de Bedrijveninvesteringszone (BIZ) met 100% verlaagd en het ontbrekende bedrag ter uitvoering van de uitvoeringsovereenkomst als subsidie aan Centrum Management Losser (CML) verstrekt. De ondernemersverenigingen in Overdinkel (OndernemersClub Overdinkel) en De Lutte (Centrumspecialisten De Lutte) hebben we subsidie verleend ter ondersteuning van activiteiten voor de ondernemers. We hebben de voorheffing van de Toeristenbelasting in 2021 geschrapt. Vanwege de lockdown verviel een aantal marktdagen. We zijn de marktondernemers tegemoet gekomen door alleen die marktdagen in rekening te brengen waarop de marktondernemers daadwerkelijk aanwezig konden zijn. Nieuwe ondernemers zijn veelal bestuurlijk en/ of ambtelijk bezocht en verwelkomd met een bloemetje. Vanwege de pandemie konden geen collegebezoeken plaatsvinden. Grote ondernemersbijeenkomsten

	moesten worden geannuleerd of doorgeschoven. In De Lutte hebben we een ondernemersbijeenkomst in een kleine setting kunnen houden. <u>Faciliteren van initiatieven van ondernemers.</u> We hebben ondernemers herhaaldelijk opgeroepen vroegtijdig hun plannen aan ons voor te leggen, zodat we kunnen meedenken in hun initiatieven. We hebben een nieuwe Uitvoeringsovereenkomst voor 2022-2026 getekend met Centrum Management Losser en draagvlakmeting voor een nieuwe BIZ-periode (bedrijveninvesteringszone) gehouden. Hieruit bleek ruim voldoende draagvlak onder de ondernemers te zijn voor een nieuwe BIZ. <u>Inspelen op actualiteiten.</u> We hebben de regionale en landelijke ontwikkelingen afgestemd tijdens regionale overleggen, waarbij ook de Regiodeals en de Agenda voor Twente gemonitord zijn. We hadden bij de regionale overleggen ook aandacht voor acquisitie en marketing. We hebben 'Starten in Twente' onder de aandacht gebracht bij startende ondernemers.
De gemeente Losser is vermarkt als de Schatkamer van Twente	De Reis van het Zandsteen wordt uitgewerkt. In het kader van geologie speelt zandsteen een belangrijke rol in de Schatkamer van Twente. We gaan starten met het project om een Schatkamerprijs of Schatkamerpluim uit te delen aan verborgen schatten. Initiatieven als het festival Lutterzand Literair verbinden (landschappelijk) ergoed en het verhaal van de plek met cultuur. Op die manier maakt een nieuw publiek kennis met de schatten van Losser. We gaan aan de slag met de uitkomsten van het onderzoek uit 2020 met betrekking tot de profilering van Losser.
	Wat hebben we in 2021 gedaan? <u>Toeristische marketing.</u> Twente Marketing en Tourist Info De Lutte Losser hebben de ketensamenwerking versterkt. Als gemeente volgden, faciliteerden en stimuleerden we de ontwikkelingen. Wij hebben nieuwe prestatieafspraken met Tourist Info De Lutte Losser gemaakt voor het inspelen op de nieuwste ontwikkelingen en trends op het gebied van informatievoorziening, productontwikkeling en ketensamenwerking, waardoor onder andere de online zichtbaarheid (denk aan: Facebook, Instagram, Twitter, bloggen, vloggen) is vergroot. Ter opening van het toeristisch seizoen hebben we samen met onze Tourist Info een filmpje van Losser laten maken en dat gedeeld via social media. We hebben bijgedragen aan een verhalende textielroute

	als onderdeel van Textielfestival Twente. Samen met Twente Marketing en Tourist Info De Lutte Losser hebben we de aandacht gevestigd op het fenomeen Wifi-koe in Twente/ Losser. We hebben de uitingen van de Schatkamer van Twente (vlaggen/ borden/ evenementenportalen) geactualiseerd. We zijn gestart met de pilot van Marketing Oost voor het monitoren van bezoekersstromen in het Lutterzand.
Doelstelling (F3): We laten een gezonde leefomgeving na aan de volgende generaties.	
Duurzaamheid is stelselmatig betrokken in de voorbereiding en uitvoering van gemeentelijke taken en initiatieven	Algemeen. De uitvoering van het duurzaamheidsbeleid is verankerd in de dynamische uitvoeringsagenda 'Duurzaam Losser'. Ontwikkelen van een gezamenlijk NOT-beleid voor het plaatsen van windmolens. Ontwikkelen van gebiedsgerichte samenwerking door NOT-gemeenten. Onderzoek naar de eigen mogelijkheden voor grootschalige opwek van zonne-energie op gemeentelijke gronden/-eigendommen. Energievisie NOT wordt in 2021 vastgesteld. De Regionale Energie Strategie Twente wordt vastgesteld.
	Wat hebben we in 2021 gedaan? <u>Duurzaamheidsbeleid</u> De Dynamische Uitvoeringsagenda Duurzaam Losser 2018-2022 geeft uitvoering aan de Toekomstvisie Duurzaam Losser 2040. Aan de hand van 45 uitvoeringsprojecten proberen we de vijf thema's uit de Toekomstvisie – en hun kerndoelen en speerpunten- te realiseren. De dynamische Uitvoeringsagenda Duurzaam Losser is leidend geweest voor de invulling en verantwoording van het ingestelde duurzaamheidsfonds. Bij de afsluiting van 2021 bedragen de gemaakte kosten afgerond € 380.000. <u>Concept Windbeleid NOT</u> Het college heeft het 'Concept Windbeleid NOT' in november 2020 vastgesteld en vervolgens ter inzage gelegd. De behandeling in de raad van het windbeleid is voorlopig uitgesteld vanwege: 1. Een onderzoek van het RIMV naar geluid en gezondheid omwonenden; 2. Uitspraak van de raad van State (juni 2021) inzake wetgeving rond normen (geluid, slagschaduw, externe veiligheid) 3. Regeerakkoord: afstandsnormen wind op land. <u>Grootschalige opwek van zonne-energie</u> Voor het project 'Gemeente zoekt zon op bedrijfsdaken' zijn voor vier

	grote daken in Losser subsidies onder de oude regeling SDE+ aangevraagd en toegekend. Eén daarvan is uitgevoerd binnen het project nieuwbouw sporthal De Fakkel. De overige drie SDE+ subsidies zijn komen te vervallen omdat daar niet tijdig gebruik van is gemaakt. Voor deze daken is onderzoek gedaan naar de SCE-subsidie regeling, waarbij externen in een lokale energiecoöperatie het dak gaan beleggen met zonnepanelen. Dit heeft ook raakvlak met het onderzoek naar een regionaal energiebedrijf in Noord-Oost Twente. Het zonnepark aan de Drielandsweg in Overdinkel is in bedrijf genomen. <u>Energievisie.</u> Enkele Noordoost Twentse gemeente hadden nog geen duurzaamheidsbeleid en hebben een energievisie opgesteld. Losser heeft hier niet aan mee gedaan omdat Losser al een Toekomstvisie duurzaamheid (incl. dynamische uitvoeringsagenda) heeft. <u>Onderzoek mogelijkheden geothermie bij NAM-locaties</u> Onderzoek heeft plaatsgevonden naar de mogelijkheid van geothermie bij de voormalige NAM-locatie, tussen de Lutte en Beuningen. Vooralsnog lijkt de NAM-locatie niet geschikt te zijn. Er is onvoldoende warmte beschikbaar voor een warmtenet. Het is pas interessant wanneer een diepere boring naar circa drie km wordt gedaan. Dit is echter financieel qua businesscase nog niet haalbaar. Om die reden is een warmtenet met geothermie geen oplossing. Tenzij bestaande warmtenetten willen uitbreiden en deze gebruik willen maken van geothermie bronnen binnen onze gemeente. <u>LED verlichting</u> Op basis van het vervangingsplan openbare verlichting zijn de lichtmasten binnen de verschillende uitvoeringsprojecten vervangen door zuinige LED verlichting (met een dimprogramma).
	Het Transitiehoes is ingericht om de verbinding tussen de gemeentelijke organisatie en de samenleving op gebied van de energietransitie vorm te geven. We sluiten 'Greune deals' met woningcorporatie(s), scholen en verenigingen en bedrijven gesloten. Initiatieven voor zonneparken, windmolens en biogasinstallaties worden binnen kaders gefaciliteerd. We participeren in regionale fora voor grootschalige energieopwekking en -distributie. Stimuleren van lokale energie coöperaties. Vervolgen uitwerking en realisatie afspraken met Kronos over zonnepark nabij het drielandenpunt in Overdinkel. Het gemeentelijk wagenpark en - motorische gereedschappen worden

	verder verduurzaamd. De verduurzaming van het gemeentelijk vastgoed is volgens plan uitgevoerd. Er worden voorstellen gedaan om het Afvalbrengpunt duurzaam in te richten.
	Wat hebben we in 2021 gedaan? <u>Greune Deals</u> We hebben in het afgelopen jaar vier 'Greune Deals' gesloten: • Regentonnen: Er zijn tweehonderd kortingsvouchers uitgereikt aan inwoners, waarbij deze korting konden krijgen op de aanschaf van een regenton bij lokale ondernemers. • Akkerranden: Stichting Broez heeft een subsidie gekregen om haar werk, bekendheid en samenwerkingen te intensiveren en zo meer biodiversiteit te genereren. • Greune deal Gas Terug de Lutte en Beuningen: In Beuningen en de Lutte zijn inregelkits beschikbaar gesteld, waarmee de CV-ketels van inwoners waterzijdig ingeregeld kunnen worden. • Aanval op zwerfvuil: vrijwilligers zijn gefaciliteerd met een knijper, veiligheidshesje, plasticzakken en werkhandschoenen. Ook is een campagne met slogan en flyers opgezet. <u>Grootschalige duurzaamheidsinitiatieven</u> Het zonnepark in Overdinkel is in 2021 in bedrijf genomen. <u>Participatie in regionale fora</u> Gemeente Losser participeert via het samenwerkingsverband EvNOT (Energie van Noord-Oost Twente) in de organisatie van de RES Twente (Regionale Energie Strategie Twente). In juni 2021 is de RES 1.0 door de raad vastgesteld. Hierbij heeft de gemeente zich gecommitteerd aan het opwekken van 225 GWh (Gigawattuur) aan duurzaam op te wekken energie, samen met de NOT-gemeenten, als bijdrage aan de RES Twente. In 2021 is gestart met de voorbereidingen van de RES 2.0. <u>Energiecoöperatie</u> De gemeente Losser kent momenteel één energiecoöperatie en dat is 'Greuner' uit Beuningen. In 2021 zijn gesprekken gevoerd over initiatieven. Deze kunnen mogelijk leiden tot het oprichten van een nieuwe lokale energie-coöperatie. <u>Grensoverschrijdende energietransitie</u> Er is vanuit de gemeente Losser, Emmen en Kerkrade de ambitie om de grensbarrières op het vlak van de energietransitie weg te nemen

	en mogelijkheden te benutten. In 2021 zijn deze samenwerkingsverbanden verder geïntensiveerd. <u>Het regionaal energiebedrijf</u> Binnen het samenwerkingsverband EvNOT is een onderzoek naar de oprichting van een eigen (regionaal) energiebedrijf afgerond. De raad heeft een notitie ‘beleidsnotitie lokaal eigendom bij grootschalige hernieuwbare opwekking’ vastgesteld. Het regionale energiebedrijf zal helpen om hier invulling aan te geven. <u>Energieloket 3.0</u> Gemeenten hebben vanuit het Klimaatakkoord de regie op het verduurzamen van de gebouwde omgeving gekregen. Eén van de afspraken vanuit het Klimaatakkoord is dat er onafhankelijke (regionale) energieloketten komen, om de wijkgerichte aanpak te ondersteunen. Dit loket biedt informatie, inspiratie en advies, passend bij het beleid van de gemeente. In Overijssel hebben 22 gemeenten samen het nieuwe energieloket vormgegeven. Binnen de samenwerking EvNOT is gekozen voor één website, welke met ingang van 2021 is gelanceerd. Deze is te vinden op www.duurzaambouwloket.nl. Tevens is er vanuit het energieloket een actie opgezet waarbij inwoners van koop- en huurwoningen een waardebon in de bus hebben gekregen van 80 euro voor energiebesparende middelen. Ongeveer 70% van de inwoners met een koopwoning hebben deze ook besteed. Ook zijn in 2021 de voorbereidingen getroffen om de wooncoaches die onder ‘Duurzaam thuis Twente’ vallen, onder EvNOT te laten vallen als energiecoach. Daarnaast is in 2021 subsidie aangevraagd en toegekend om een Energie Prestatie Adviseur wonen aan te stellen, die de energiecoaches gaat begeleiden. <u>Duurzaamheid is een programma</u> Gemeenten hebben vanuit het Klimaatakkoord de regie op het verduurzamen van de gebouwde omgeving gekregen. Vanuit dit akkoord zijn er op basis van document analyses ongeveer 28 (nieuwe) of (sterk) geïntensiveerde taken bij gemeente belegd. Een grote opgave voor de gemeente. <u>Energiekrant</u> In samenwerking met EvNOT is een energiekrant gemaakt en gemeentebreed verspreid. Hierin is de energietransitie uiteengezet. <u>Verduurzaming gemeentelijk wagenpark en motorische gereedschappen</u> Waar vervanging nodig was is gekeken naar de meest duurzame optie. Hierbij is gekeken naar bij voorkeur elektrisch en anders naar de nieuwste en hoogste emissienorm. Klein gereedschap is deels
--	---

	vervangen door elektrisch gereedschap in plaats van benzine. <u>Verduurzaming van het gemeentelijk vastgoed</u> Er is voortgang in de uitvoering van het upgraden van het eigen gebouwenbezit. Uitgangspunt is dat deze gebouwen een Energielabel A behalen. Dit wordt met name bereikt door isoleren van de schil van het gebouw (daken, gevels, vloeren en kozijnen), maar ook de toepassing van LED verlichting. Op een drietal gebouwen na zijn alle werkzaamheden uitgevoerd. Wachten is nog op de kantoren van: • de Gemeentewerf en gymzaal De Vlasakker, waarvan de werkzaamheden uitlopen; • de gymzaal in Beuningen, die nog in afwachting is van het onderzoek naar een Kleintje kulturhus in Beuningen. Vervolgens zullen alle gebouwen worden voorzien van een nieuw energielabel en wordt een plan voor de volgende stap naar een energieneutraal en gasloos gebouwen bezit opgesteld. Voor het zwembad Brilmansdennen is de volgende stap naar een aardgasloos gebouw onderzocht. Het onderzoek richt zich op de toepassing van aquathermie, waarbij de restwarmte uit het gezuiverde afvalwater (effluent) van de rioolwaterzuivering wordt gebruikt. De benodigde extra elektriciteit, voor het onttrekken van deze warmte via warmtewisselaars en opwerken naar geschikte temperaturen via warmtepompen, wordt geleverd door zonnepanelen op het dak te plaatsen. Een financieel aantrekkelijke businesscase is mogelijk en de besluitvorming voor deze investering is inmiddels afgerond. <u>Afvalbrengpunt duurzaam inrichten</u> Een eerste verkenning heeft plaatsgevonden naar het duurzaam herinrichten van het afvalbrengpunt. Hier zijn verschillende opties uit voortgevloeid. Deze zijn eind 2021 aan de raad gepresenteerd. Hierbij is richting gegeven naar de optie waarbij goed wordt onderzocht hoe we een zo duurzaam mogelijk afvalbrengpunt kunnen opzetten.
De Losserse samenleving is gestimuleerd om initiatieven op het gebied van duurzaamheid te ontwikkelen en uit te voeren	We zetten ons netwerk en kennis pro actief in ten behoeve van het ontwikkelen en stimuleren van initiatieven op het gebied van duurzaamheid Bij gemeentelijke rioleringsprojecten worden inwoners actief benaderd, om te stimuleren dat men het dakwater van de eigen woning afkoppelt van het vuilwaterriool en dit schone regenwater opvangt in regentonnen en/of de eigen tuin. Dit in combinatie met het bevorderen van 'ontstenen' en vergroenen van de tuinen Goede voorlichting en samenwerking voor klimaatbestendigheid, energietransitie en de circulaire economie. Evaluatie van het Zonneveldenbeleid wordt opgesteld. Een doorvertaling van het gasloos bouwen naar bestaande en toekomstige woningvoorraad is gemaakt in de vorm van de

	Warmtetransitievisie.
	Wat hebben we in 2021 gedaan? Middels het afsluiten van Greune deals werden lokale burgerinitiatieven door de gemeente ondersteund. <u>Energiefonds</u> Na een aanvankelijk sterk begin van het energiefonds Losser met 10 verstrekte leningen, is er in 2021 slechts één lening bijgekomen, wat het totaal nu op 11 brengt. De Coronacrisis zal hier waarschijnlijk mee te maken hebben. Wederom betreft het sportverenigingen die hier graag gebruik van maken, maar ook bedrijven en agrariërs wisten het energiefonds al te vinden. Daarbij wordt met name geïnvesteerd in led-veldverlichting en zonnepanelen op de daken, waarbij de agrariërs gebruik maken van asbestdaken verwijdering en zonnepanelen er op. Een evaluatie van het Energiefonds wordt uitgevoerd. <u>Afkoppelen van riolering</u> In de projecten herinrichting Braakstraat en Kloppenstraat hebben we de bestaande openbare ruimte en een groot deel van de bestaande woningen afgekoppeld van de gemengde riolering. Bij alle rioleringsprojecten blijft het uitgangspunt om zoveel mogelijk verhard oppervlak af te koppelen van de bestaande riolering. <u>Handreiking CE</u> Er is in 2021 in Twents verband een handreiking Circulaire Economie (CE) opgesteld voor Twentse gemeenten. Deze geeft handvaten om het onderwerp in de coalitieakkoorden te laten landen en om beleid op te stellen. Hier is vanuit Losser aan meegeschreven. Deze handreiking zal worden gebruikt om circulair beleid op te stellen voor de gemeente. <u>Vorbereidingen getroffen energiecafé's</u> Naar aanleiding van de Webinars over de energietransitie in 2021, is samen met de verschillende dorpsraden een op maat gemaakt programma opgesteld voor een informatieavond per dorp. Deze avonden vinden onder de noemer 'energiecafé' binnenkort plaats.
De gemeente Losser voldoet aan de doelstellingen van 'Afvalloos Twente in 2030'	Een derde evaluatie van het project 'Differentiatie tarieven Huis aan huis afval' uitvoeren en een aantal (kleine) aanpassingen uit de eerste evaluaties doorvoeren. Daarna, indien nodig, aanvullende voorstellen formuleren met als doel het aantal kilo's restafval te verminderen. Scholen actief betrekken bij initiatieven om te komen tot een afvalloos Twente: 'Schoon belonen'.
	Wat hebben we in 2021 gedaan? <u>Evaluatie diftar</u> De derde evaluatie van het project 'differentiatie tarieven Huis aan Huis afval' is in 2021 niet uitgevoerd. In verband met de veranderende

	omstandigheden, zoals het thuiswerkadvis, geven de uitkomsten van deze evaluatie geen helder beeld. Daarom is in overleg met Twente Milieu besloten de evaluatie op een later tijdstip uit te voeren. <u>Afvalloos Twente</u> Afgelopen jaar zijn de projecten in het kader van 'Schoon Belonen' niet doorgegaan. Dit op verzoek van de scholen. Daarentegen zijn de scholen wel actief betrokken bij het tegengaan van zwerfafval. Zo hebben zij allen 'vijf-minuten doosjes' gekregen voor in de klas en hebben zij een inspiratiesessie gehad van Trashpacker Tijmen Sissing.
Er zijn maatregelen genomen om verontreiniging van de bodem te voorkomen	Komende jaren zal de aandacht uitgaan naar de monitoring en evaluatie van het beleid zoals geformuleerd in het regionale 'bodembeheerplan bodemkwaliteitskaart'. Het toezicht en de handhaving van grondverzet en toepassen van bouwstoffen zal worden geïntensiveerd. Het accent zal worden gelegd op vrije veld toezicht. In 2021 is het streven om hier, naast het reguliere toezicht vanuit de ODT, ook door Domein II boa's (milieu c.a.) op te laten handhaven.
	Wat hebben we in 2021 gedaan? De bedoelde intensivering heeft niet plaatsgevonden. Dit vanwege onvoldoende beschikbare capaciteit. Wel is door de Omgevingsdienst Twente 24 keer toezicht gehouden bij grondverzet en is een keer een actie vanuit 'vrije veld toezicht' uitgevoerd.
We maken de gemeente Losser klimaatbestendig in een tempo dat gelijk is aan de (verwachte) snelheid van de klimaatverandering	De resultaten uit de regionale Klimaatstresstesten worden gebruikt voor het aangaan van klimaatdialogen met lokale stakeholders en anderen. Stellen van eisen aan ruimtelijke ontwikkelingen (zowel de gemeentelijke ontwikkelingen als die van derden) op gebied van vooral waterberging en groen. Bij ontwerp en uitvoering van gemeentelijke plannen (reconstructies openbare ruimte, ontwikkeling bestemmingsplannen en dergelijke) concrete maatregelen op gebied van klimaat en duurzaamheid doorvoeren. Bij vervanging en aanvulling van bomen kiezen we voor soorten die beter bestand zijn tegen extremere omstandigheden. Bij de keuze voor beplanting streven we naar meer biodiversiteit en een groter aandeel bloeiende planten om de insectenpopulatie te bevorderen. Hiermee beogen we ook het bevorderen van natuurlijke vijanden van invasieve soorten zoals de eikenprocessierups. Dit onderdeel wordt verder uitgewerkt in het Groenbeheer- en -beleidsplan.
	Wat hebben we in 2021 gedaan? <u>Losser klimaatbestendig maken</u> Via het integraal dynamisch Investerings- en onderhouds-Programma (MIP) worden zoveel mogelijk onze eigen ontwikkelingen verbonden

	met die van derden. Een forse 'slag' op dit gebied is gemaakt met de realisatie van het centrumplan Losser_fase I van de openbare ruimte. Hier is grootschalig verhard oppervlak (ook van privé terrein) afgekoppeld en geïnfiltreerd in de bodem. Denk hierbij aan de krattenvelden onder de grote parkeerterreinen in het centrum. Maar ook zijn klimaatbomen gepland en is het gehele systeem van 'blauwe aders' in het centrum robuuster gemaakt. Door de integrale werkwijze zijn ook particuliere ontwikkelingen aangehaakt. Daardoor is het effect nog groter is geworden (bijvoorbeeld het Keizershofje). Alle klimaatmaatregelen samen, als onderdeel van de integrale centrumaanpak, zijn gehonoreerd met bijdragen vanuit twee landelijke deltaprogramma's (ZON en DPRA). Voorafgaand aan de uitvoering zijn klimaatdialogen uitgevoerd. Zo hebben kinderen spelenderwijs kennis genomen van de werking van rioleringsystemen en welke klimaatontwikkelingen daarbij een rol spelen. <u>Ruimtelijke ontwikkelingen</u> We houden ook bij ruimtelijke ontwikkelingen rekening met het aspect duurzaamheid/klimaatbestendig door middel van het opnemen van een verplichte paragraaf "Milieu en omgevingsaspecten" in bestemmingsplannen (geur, bodem, geluid, water- en luchtkwaliteit, externe veiligheid, ecologie, cultuurhistorie en verkeer en parkeren). <u>Klimaatweek</u> De in 2021 in Losser gestarte klimaatweek loopt nog steeds. Daarin zijn meerdere communicatiemomenten geweest die aansluiten bij de landelijke klimaatweek. Het is de bedoeling om de klimaatweek jaarlijks te laten terugkeren. <u>Klimaatbestendige bomen</u> Bij nieuwe plannen en vervanging van oude beplanting is rekening gehouden met biodiversiteit en zijn, afhankelijk van de locatie, bomen toegepast. Sommige boomsoorten zijn beter bestand tegen droogte/hitte of tegen kortstondige overstroming. Daarnaast is gezorgd voor grote diversiteit in geslachten en soorten, om de kans op plagen en ziekten te verkleinen. Daar waar mogelijk zijn inheemse soorten gebruikt.
Doelstelling (F4): In de gemeente Losser is het prettig wonen en leven.	
De openbare ruimte is schoon, heel en veilig	Start van het planproces om te komen tot een visie op de kwaliteit openbare ruimte (verbrede Nota Kapitaalgoederen). Dit is afhankelijk van de voortgang van het opstellen van de Omgevingsvisie. Planproces (conform de voorstelde "twee sporen aanpak") van het Groenbeleidsplan en -beheerplan waarbij tevens de inzet van het Servicebedrijf wordt betrokken. Opstellen beleid- en beheerplan voor civieltechnische kunstwerken.

	Deelnemen aan de zwerfvuildag 2021 Uitvoering maatregelen Hondenbeleidsplan op basis van de al uitgevoerde tussenevaluatie.
	Wat hebben we in 2021 gedaan? <u>Omgevingsvisie Losser/ Nota Kapitaalgoederen</u> In 2021 hebben we verder gewerkt aan de Omgevingsvisie Losser. Alleen is de voortgang door Corona vertraagd. In de Omgevingsvisie Losser zijn de kaders per gebiedstype vastgelegd. Om die reden is deze leidend voor de voortgang van de visie op de kwaliteit van de openbare ruimte (de verbrede Nota Kapitaalgoederen). <u>Civieltechnische kunstwerken</u> We zijn gestart met het opstellen van een kunstwerkenbeleidsplan. Inspectierapporten zijn opgesteld en aan de hand van deze rapporten wordt de uitvoering voortgezet. Het plan moet nog nader worden uitgewerkt. <u>Zwerfafvaldag 2021</u> In 2021 hebben we meegedaan aan zowel de nationale opschoondag in maart, als de World cleanup day in september. De gemeente heeft hierin een faciliterende rol gespeeld voor de vrijwilligers. Daarnaast is een vrijwilligersspoule opgericht voor het continu schoonhouden van de gemeente. <u>Hondenbeleidsplan</u> Op basis van tussentijdse evaluatie is besloten de mogelijkheden te onderzoeken van het realiseren van een hondenlosloopveld. Samen met de dorpsraad Glane (en in overleg met de dorpsraad Overdinkel), onderzoeken we of een dergelijk veld in Glane kan komen. Dit betrekken we bij de kwaliteitsimpuls Glane.
De openbare ruimte is kwalitatief passend ingericht afgestemd op de gebruiksfunctie	Binnen ruimtelijke projecten is aandacht voor de presentatie van kunst en erfgoed. Herinrichting buitenruimte Erve Boerrigter (fase II), De Lutte ter verbetering van 'ontvangstfunctie' op basis van de visie "Kwaliteitsimpuls De Lutte". Planproces herinrichting centrumplein De Lutte en "Gastvrij De Lutte" mede ter bevordering doelstellingen op gebied van Recreatie en Toerisme (onderdeel Kwaliteitsimpuls De Lutte). Herinrichting Hanhofweg ('t Keampke), deelproject uit Kwaliteitsimpuls De Lutte. Herinrichting Nitertweg/Dr. Staringstraat. Uitwerken van de niet-technische delen van het Wegenbeleidsplan

	waaronder de uitwerking van wegvakken, waarbij gebruik en functie niet in overeenstemming zijn met de huidige inrichting. Faciliteren/stimuleren van elektrisch rijden via het aanbieden van openbare laadinfrastructuur. De Wijk-uitvoeringsplannen (WUP's) Beuningen en Losser-West zijn vastgesteld. Inwoners en de Raad zijn door middel van een uitgebreid participatie proces betrokken bij de totstandkoming van deze WUP's.
	Wat hebben we in 2021 gedaan? <u>Beken en bleken</u> Met het project Beken&Bleken van Losser (Erfgoeddeal) is de presentatie van kunst en erfgoed in ruimtelijke projecten concreet gemaakt. <u>Erve Boerrigter</u> We hebben de herinrichting buitenruimte Erve Boerrigter uitgevoerd. <u>Planproces herinrichting centrumplein De Lutte en "Gastvrij De Lutte"</u> In 2021 hebben we, na het doorlopen van een intensief ontwerp- en participatieproces, de 'Ontwerpvisie centrumplein De Lutte opgesteld'. <u>Herinrichting Hanhofweg</u> In 2021 zijn technische onderzoeken uitgevoerd (met name water en verkeer) die de basis vormen voor inrichtingsontwerpen van de Hanhofweg ter plaatse van 't Keampke. <u>Herinrichting Nitertweg/ Dr. Staringstraat</u> De herinrichting van Nitertweg/Dr. Staringstraat biedt mogelijkheden om het zuidelijke deel van de kern Losser klimaatbestendiger te maken. Dit kan door een mogelijke verbinding met de Markebeek/vijvers Markedal. In 2021 hebben daartoe de verkenningen plaatsgevonden. <u>Visie en Uitvoeringsdocument laadinfrastructuur</u> In 2021 is een integrale laadvisie en een uitvoeringsdocument laadinfrastructuur opgesteld en vastgesteld. Hiermee worden inwoners gefaciliteerd bij de transitie naar elektrisch rijden. Deze documenten geven richting aan de ambitie en uitvoering om in 2025 ongeveer honderd openbare laadpalen in de gemeente te hebben. <u>Openbare laadpalen</u> In de kernen Beuningen en Losser zijn in 2021 vijf openbare laadpalen geplaatst. <u>Nieuwe concessie overeenkomst</u> We hebben in 2021 een nieuwe concessieovereenkomst getekend,

	voor de jaren 2022-2025. Het gaat om een concessie die door de provincie is georganiseerd. Deze concessie houdt in dat alleen de geselecteerde partij laadpalen mag plaatsen in de openbare ruimte. De gunning vindt binnenkort plaats. Vervolgens kunnen de laadpalen worden geplaatst. <u>Wijkuitvoeringsplannen.</u> De door de raad vastgestelde Warmtevisie is de basis voor het met de inwoners opstellen van de Wijkuitvoeringsplannen (WUP's). De wettelijke grondslag van de Warmtevisie komt ook in het nieuwe Omgevingsplan te staan. In 2021 is met de klankbordgroepen Losser-West en Beuningen een traject gelopen. Met twee Webinars zijn inwoners geïnformeerd. <i>Beuningen.</i> Het concept WUP (deel A) is in samenwerking met de klankbordgroep Beuningen en diverse partners tot stand gekomen. <i>Losser-West.</i> Het WUP (deel A) is nog niet afgerond. Er zijn verschillende contactmomenten geweest met de klankbordgroep. Deze groep bestaat uit inwoners uit de wijk. De wijk is groot en complex is, met veel verschillende huistypen en cultuurverschillen. Dit maakt dat één specifieke aanpak voor de hele wijk niet geschikt is. Daarom gaan we, na de afhechting van het WUP, verder met een generieke aanpak. We gaan dan gericht aan de slag, waar de energie in Losser-West zit. <u>Visie ruimtelijke aandachtsgebieden centrum Losser</u> In nauwe samenwerking met verschillende vastgoedpartijen is de ruimtelijke ontwikkelingsrichting voor een aantal zogenaamde 'ruimtelijke aandachtsgebieden' in het centrum van Losser uitgewerkt in een ontwerpvisiedocument. Het gaat daarbij om de ontwikkelingsrichting voor de noordzijde van het Martinusplein, Aloysiuslocatie en de Brink (Jumbo inclusief de voormalige postkantoorlocatie). <u>Haalbaarheidsonderzoek Aloysiuslocatie</u> We hebben uitvoering gegeven aan het 'Haalbaarheidsonderzoek herinvulling Aloysiuslocatie'. Op basis van gesprekken van veel verenigingen en sociaal-maatschappelijke partijen is de haalbaarheid van diverse herinvullingen onderzocht. Inmiddels heeft de Raad op basis van het haalbaarheidsonderzoek de voorkeur uitgesproken voor een scenario dat voorziet in een maatschappelijke invulling in combinatie met een compact horecapunt en multifunctionele zaalruimte. Het College heeft de opdracht gekregen om dit voorkeursscenario verder uit te werken.
Bij het vervangen en verbeteren van voorzieningen in de openbare ruimte zijn op integrale wijze de brede gemeentelijke doelstellingen	Projecten in de openbare ruimte zijn opgenomen in het Integraal Meerjarig Investerings- en onderhoudsplan voor de openbare ruimte (MIP), waaronder: • Planproces 'Kwaliteitsimpuls Beuningen'. • Vervolg uitvoeren deelprojecten uit het uitvoeringsprogramma 'Kwaliteitsimpuls De Lutte' (o.a. herinrichting Beatrixstraat-

nagestreefd	Margrietstraat, planproces centrumplein De Lutte, dorpsrand De Lutte, Gastvrij De Lutte, buitenruimte Erve Boerrigter). • Samen met partners en stakeholders opzetten en uitvoeren van een breed en dynamisch uitvoeringsprogramma Centrumplan Losser (op basis van het 'Parapluplan centrum Losser'). • Vervolg uitvoering fase I van het Centrumplan (onder andere de verbinding Brinkstraat – B. Leurinkstraat • Uitwerking van een concreet meerjarig vervangingsplan wegen als onderdeel de totale vervangingsopgave in de openbare ruimte, met in achtneming van andere beleidsdoelen van de gemeente. • Opzetten en start voorbereiding/uitvoering uitvoeringsprogramma 'Kwaliteitsimpuls Glane' (in 2021 focus op synergiemaatregelen met Dinkel Zuid)
	Wat is er in 2021 gedaan? <u>Kwaliteitsimpuls Beuningen</u> In Beuningen hebben we in het kader van Pitstop de focus gelegd op de uitvoering van met name de P. Bolscherstraat en de ontwikkeling van een Dorpshuis (samen met 'Beuningen'). De locatie van het dorpshuis is bepalend voor de inrichting van de openbare ruimte in met name de Beuningerstraat. <u>Uitvoering deelprojecten kwaliteitsimpuls De Lutte</u> In 2021 hebben we met ontwerp- en participatieprocessen flinke voortgang geboekt in de voorbereidingen van een aantal grote deelprojecten uit het uitvoeringsprogramma Kwaliteitsimpuls De Lutte. <u>Centrumplan Losser</u> We hebben binnen het Centrumplan Losser, op basis van de vier pijlers (openbare ruimte, ruimtelijke aandachtsgebieden, dienstverlening/gastvrijheid en gevels), parallel verder gewerkt aan meerdere onderdelen. Zo is: • in de openbare ruimte de noord- en zuidzijde van het centrum afgerond; • een visie ontwikkeld op de ruimtelijke aandachtsgebieden; • samen met de ondernemers de inspiratiegids voor de vrije ruimte opgesteld. <u>Vervolg uitvoering fase I centrumplan</u> De verbinding Brinkstraat - B. Leurinkstraat (het zogenaamde Bloesemlint) is gerealiseerd. <u>Vervangingsplan wegen</u> We hebben de vervangingsopgave Wegen opgenomen in het

	integraal dynamisch investerings- en onderhouds-programma (MIP). <u>Kwaliteitsimpuls Glane</u> Door 'Pitstop' is de focus in Glane komen te liggen op concrete uitvoering van deelprojecten. Inmiddels zijn de herinrichting van de Glanestraat, de struinpaden, het Toeristisch Informatiepunt en de voorbereidingen voor de herinrichting van de Weertstraat gerealiseerd.
De gemeente Losser borgt de omgevingskwaliteit en sociale cohesie door de actuele regels correct toe te passen en te handhaven en verantwoord ruimte te bieden	Ten behoeve van de (uitgestelde) invoering van de Omgevingswet per 1 januari 2022, stellen we in 2020 en 2021 de Omgevingsvisie op en werken we aan een omgevingsplan voor industrieterrein Zoeker Esch - De Pol. We richten de werkprocessen in conform de bedoeling van de wet en werken aan het ontsluiten van informatie via het landelijke digitale stelsel. In 2021 hebben we ruimte om uitgebreid te testen met de nieuwe werkprocessen en systemen. De beleidscyclus (big8) is beter geïmplementeerd waardoor we in 2021 blijvend in kunnen zetten op verbetering van dienstverlening aan de “voorkant” en heldere en rechtvaardige handhaving aan de “achterkant”. Dit alles om meer en meer een verschuiving te realiseren van repressie naar preventie. Op het gebied van vergunningen, toezicht en handhaving zal ook voor het jaar 2021 een uitvoeringsprogramma worden opgesteld, waarin geprioriteerd wordt.
	Wat hebben we in 2021 gedaan? <u>Vergunningen, toezicht en handhaving.</u> In 2021 is de Big 8, de gehanteerde beleid- en uitvoeringscyclus voor taken op het terrein van vergunningen, toezicht en handhaving, verder verbeterd. Zo is een uitvoeringsprogramma opgesteld op basis van de in 2021 vastgestelde beleid. In 2021 heeft de Omgevingsdienst ook zelf gesignaleerd dat de afhandeling van verzoeken om specialistische adviezen, waaronder juridische ondersteuning en de afhandeling van vergunningen, achterblijft bij de gestelde doelen. De oorzaak is een gebrek aan goed gekwalificeerd personeel. Samen met de gemeenten wordt gekeken naar mogelijkheden de problemen te beperken. Dit vraagt mogelijk een tijdelijke bijstelling van prioriteiten en het kwaliteitsniveau. <u>Omgevingsvisie</u> Voorafgaand aan de Omgevingsvisie is de Nota van uitgangspunten vastgesteld. De Omgevingsvisie gemeente Losser is opgesteld en als ontwerp ter inzage gelegd.
Er is variatie en kwaliteit in het woningaanbod	In 2021 leggen we de Woonvisie 2020-2030 ter vaststelling voor. Daarin besteden we onder meer aandacht aan sociale huur, ouderenhuisvesting, starters, kwaliteit van huisvesting en mitigerende maatregelen. Dit met als doel een balans tussen de woonbehoefte en de woningvoorraad na te streven.

	Wat hebben we in 2021 gedaan? We hebben de Woonvisie vastgesteld. Net als voorgaande jaren zijn op basis van de Woonvisie Losser prestatieafspraken met de woningcorporatie Domijn en de Stichting Huurders Belangen Losser gemaakt . De woningvoorraad is toegenomen met 106 woningen. We hebben achttien startersleningen verstrekt.
Kernen hebben een aantrekkelijk en toekomstbestendig voorzieningenniveau	We geven uitvoering aan de detailhandelsvisie, waarbij het aanbod aan winkelvloeroppervlak wordt afgestemd op de vraag en voor de kernen Losser, de Lutte en Overdinkel kernwinkelgebieden worden aangewezen om deze zo compact mogelijk en levendig te houden.
	Wat hebben we in 2021 gedaan? "Detailhandelsvisie en flankerend beleid" Op basis van de "Detailhandelsvisie en flankerend beleid" zijn twee subsidieverzoeken voor gevelverbetering van winkelpanden in het kernwinkelgebied van Losser ingediend. Hiervan kon er één worden gehonoreerd. Een aantal verzoeken om buiten de kernwinkelgebieden nieuwe detailhandelsbedrijven op te richten is -eveneens op basis van de vastgestelde detailhandelsvisie- geweigerd.

Wat heeft het gekost?

Bedragen x 1.000 Euros	Realisatie 2020	Begroting (na wijziging)	Realisatie 2021	Saldo
Fysiek	16.021	17.819	15.486	2.333
Totaal Lasten	16.021	17.819	15.486	2.333
Fysiek	10.765	11.553	9.259	-2.294
Totaal Baten	10.765	11.553	9.259	-2.294
Gerealiseerde saldo van baten en lasten	5.256	6.266	6.227	39
Fysiek	1.707	735	652	83
Totaal Storting reserves	1.707	735	652	83
Fysiek	2.651	785	1.451	666
Totaal Onttrekking reserves	2.651	785	1.451	666
Gerealiseerde saldo van mutaties reserves	-944	-50	-799	749
Gerealiseerd resultaat	4.312	6.216	5.428	788

Toelichting

Een uitgebreide toelichting per product is te vinden in Hoofdstuk 3 "Financiële positie".

Per saldo wijkt het Programma Fysiek afgerond € 788.000 positief af ten opzichte van de gewijzigde begroting. Dit saldo bestaat uit de volgende onderdelen:

<i>Bedragen x € 1.000</i>	Voordelig	Nadelig
Totaal lasten	2.333	
Totaal baten		2.294
Stortingen in reserves	83	
Onttrekkingen aan reserves	666	
Totalen	3.082	2.294
Totaal batig programma Fysiek	€ 788	

Hieronder worden deze onderdelen afzonderlijk toegelicht.

Toelichting batig saldo lasten € 2.333.000:

De meest recente actualisatie van de grondexploitaties heeft bij de behandeling van de jaarrekening 2020 plaatsgevonden. Dit is na vaststelling van de begroting 2021. Om die reden vallen de lasten in de actualisatie € 2,603 miljoen lager uit, wat maakt dat op dit onderdeel een voordeel ontstaat (taakveld 8.2 Grondexploitatie). De lagere lasten op dit onderdeel hebben een relatie met de lagere baten (zie hieronder, bij 'baten'). Verder is eind 2021 op verzoek van Rotij een voorstel ingediend voor een programmawijziging aan de Eversbergh van tien 2[^]1 kap woningen naar twaalf rijwoningen, waarbij de totale oppervlakte overigens niet wijzigt. Deze aanpassing leidt tot een marginale toename in de grondopbrengsten. Definitieve besluitvorming zal in 2022 plaatsvinden. Vooruitlopend hierop is de programmawijziging verwerkt in herziening.

Binnen het taakveld 0.3 Beheer overige gebouwen en gronden is een nadeel zichtbaar door het niet in de begroting opnemen van de kosten van de diverse duurzaamheidsprojecten (€ 594.400 nadeel), waarvan € 300.000 uit een subsidie Regeling Reductie Energiegebruik Woningen (RREW) wordt gedekt (zie toelichting baten) en evenals voorgaande jaren wordt het restant van de duurzaamheidsinvesteringen ad € 294.400 (duurzaamheid, energieloket, platform Losser duurzaam, samenwerking Noord-Oost Twente) gedekt uit de reserve duurzaamheid (zie toelichting onttrekkingen reserves). Daarnaast ontstaat een nadeel door hogere onderhoudskosten voor de gemeentelijke eigendommen (MOP € 109.100 nadeel), dat ook wordt verrekend met de daarvoor ingestelde reserve MOP (zie ook toelichting saldo onttrekkingen). Door een beperktere inhuur van derden is een voordeel ontstaan van € 83.000.

Binnen het taakveld 3.3 Bedrijfsloket en regelingen is een voordeel ontstaan door de ontvangst van een Provinciale subsidie (€ 24.000) en een besparing op de bijdrage aan de Regio (€ 10.000).

Voor het taakveld 5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie is minder extern personeel ingehuurd (voordeel € 40.000) en is het budget voor aanschaf klimaatbomen slechts beperkt benut (voordeel € 25.000)

Het voordeel van ruim € 681.000 (taakveld 8.1 Ruimtelijke ordening) is vooral het gevolg van: 1) de lagere kapitaallasten van de Pitstopprojecten (€ 325.000 voordeel), 2) het feit dat minder budget is besteed voor uitvoering (voormalig) Meerjarenprogramma (MJP) (€ 129.000), 3) Kleintje kulturhus Beuningen (€ 75.000), 4) Losser aan de Dinkel (€ 135.000) en 5) planschadevergoedingen (€ 46.000). Hier staan hogere kosten tegenover voor inhuur bij de handhaving (nadeel € 35.000).

Een nadelig resultaat binnen het taakveld 8.3 Bouwen en wonen ad € 370.000 is ontstaan door de kosten voor de invoering van de Omgevingswet (€ 290.400 nadeel). Deze kosten worden gedekt uit de daarvoor ingestelde reserve (zie ook toelichting saldo onttrekkingen).

Door meer aanvragen voor bouwvergunningen zijn ook meer kosten gemaakt voor inhuur van derden (nadeel € 110.000). Ook hier staat een daarmee verband houdende hogere legesinkomst tegenover (zie 'toelichting saldo baten').

De resultaten voor de taakvelden 7.3 Afval en 7.2 Riolering zijn verrekend met de hiervoor ingestelde voorzieningen; de saldi binnen deze taakvelden ontstaan doordat in de kostendekkendheid van deze producten ook de te verrekenen BTW, de kwijtschelding en kosten van straatreiniging worden meegenomen. Deze kosten, die eveneens onderdeel zijn van de kostendekkendheidsberekening van deze taakvelden, zijn niet zichtbaar binnen het taakveld 7.2 Riolering en het taakveld 7.3 Afval, maar worden elders verantwoord. In de toelichting in hoofdstuk 3 is dit bij de analyse betrokken.

Toelichting nadelig saldo baten € 2.294.000:

In de toelichting onder de lasten is al aangegeven dat de geactualiseerde grondexploitatiecijfers na vaststelling van de begroting 2021 zijn verwerkt. Naast het voordeel onder de 'lasten', leidt dit tot een (corresponderend) nadeel aan de batenzijde. Dit nadeel is in totaliteit € 2,964 miljoen groot (taakveld 8.2 Grondexploitatie).

Vanwege de coronacrisis zijn geen aanslagen BIZ opgelegd (nadeel € 98.000).

Tegenover de genoemde nadelen zijn binnen dit programma voordelen ontstaan door een subsidie voor duurzaamheidsprojecten (voordeel € 300.000) en een hogere opbrengst bouwleges (voordeel € 240.000). Het restant van het voordeel van afgerond € 228.000 op de baten ontstaat met name bij het taakveld 7.2 Riolering en 7.3 Afval; voor een toelichting hierop verwijzen wij u graag naar hoofdstuk 3.

Toelichting voordelig saldo stortingen reserves € 83.000:

Op dit onderdeel is sprake van een voordelig resultaat. Dit betekent dat lagere bedragen aan de reserves zijn toegevoegd dan geraamd. Het voordelig verschil van € 82.800 wordt veroorzaakt door de winstneming uit de grondexploitaties (voordeel € 90.800) en de reservering van de niet bestede budgetten voor het onderhoud van de gemeentelijke wegen (nadeel € 8.000).

Toelichting voordelig saldo onttrekkingen reserves € 666.000:

Het totaal voordelig saldo wordt vooral veroorzaakt door de verrekening van de kosten van de diverse duurzaamheidsprojecten (€ 294.400 voordeel), de verliesvoorziening voor de grondexploitaties (€ 37.300 voordeel), de lagere onttrekking voor de kapitaallasten van de pitstopprojecten (€ 325.000 nadeel), de verrekening van de hogere onderhoudskosten voor de gemeentelijke eigendommen (MOP € 109.000 voordeel), de vrijval van de reserve afboeking grond (€ 250.000 voordeel) en de niet in de begroting opgenomen kosten voor de invoering van de omgevingswet (€ 290,000 voordeel), die worden verrekend met de daarvoor ingestelde reserves.

1.3. Bestuur en Dienstverlening

Programmadoel:

"De gemeente zorgt voor een optimale dienstverlening en openbare orde en veiligheid."

Doelstellingen:

1. Optimale veiligheid waarin het accent verschuift van bestrijden naar voorkomen
2. De gemeente Losser biedt optimale (publieks)dienstverlening
3. De gemeente Losser heeft een effectieve en efficiënte bedrijfsvoering

Doelenboom Bestuur en Dienstverlening

Bestuur en Dienstverlening	-->	Optimale veiligheid	-->	Lasten	2.059
			-->	Baten	19
		Optimale dienstverlening	-->	Lasten	560
			-->	Baten	325
		Effectieve en efficiënte bedrijfsvoering	-->	Lasten	11.435
			-->	Baten	45.035

Wat hebben we bereikt?

In het afgelopen jaar is gewerkt aan een verdere verbetering van de samenwerking en dienstverlening. Inwoners krijgen steeds meer de gelegenheid een rol te nemen in het beleidsproces. Met externe organisaties is gezocht naar mogelijkheden om samen te werken.

Wat hebben we ervoor gedaan?

Doelstelling (D1): Optimale veiligheid waarin het accent verschuift van bestrijden naar voorkomen.	
Er is ingezet op het tegengaan van een toenemende bedreiging van ondermijnende criminaliteit voor de integriteit van de gemeente Losser, haar inwoners en ondernemers	Versterken van lokale, (inter)regionale en internationale samenwerking en afstemming. Verbinding versterken tussen openbare orde, veiligheid en handhaving (fysieke en sociale domein) door onder andere het opvoeren van gezamenlijke controles met partners en het versterken van de informatiepositie en -uitwisseling Onderzoek en aanpak vindt daar plaats waar situaties vragen oproepen en mogelijk een bedreiging vormen voor de integriteit van de gemeente, inwoners en haar ondernemers. Vergroten van bewustzijn/'awareness' en bevorderen van melden bij inwoners, ondernemers en organisaties, zowel extern als intern. Intensiveren van Bibob beleid om te voorkomen dat crimineel verkregen

	geld in Losser geïnvesteerd wordt bij nieuwbouw en planontwikkeling. Verbinding van BAG en BRP om overeenstemming van gegevens in systemen en de werkelijkheid buiten te verbeteren, zodanig dat we fraude aan kunnen pakken aan de bron. Een integraal veiligheidsbeleid 2021 t/m 2024 is opgesteld.
	Wat hebben we in 2021 gedaan? Aantal controles in het kader van ondermijning uitgevoerd. Deelname aan ondermijningsweken van de Veiligheidsregio Twente, met oog voor bewustwording van onze inwoners. Aandacht gevraagd voor Meld Misdaad Anoniem (MMA) middels communicatie, voorbereiding op aansluiting door gemeente bij MMA, ingangsdatum 1 januari 2022. Integraal Veiligheid Plan (IVP) 2021-2024 is afgerond en vastgesteld door de gemeenteraad medio 2021. Infographic ontwikkeld voor onze inwoners met informatie over wat, wanneer, waar gemeld kan worden. Gestart met verdieping van kennis rondom toepassing van BIBOB. APV is aangepast op een aantal onderwerpen, waaronder ondermijning. Gestart met voorbereidingen implementatie Buurtbemiddeling in Losser, met ingangsdatum 1 januari 2022.
Er is adequate zorg op het gebied van brandweer, openbare orde, gezondheidszorg en rampen- en crisisbestrijding	Het regionaal risicoprofiel is voor de Veiligheidsregio Twente (VRT) en het beleidsplan 2021-2024 de basis voor de programma's van brandweer, GHOR, multidisciplinaire onderwerpen en gemeenten. Centraal thema in het nieuwe beleidsplan is de inzet op het 'behoud van wat gerealiseerd is'. Daarnaast wil de Veiligheidsregio innoveren door samen te werken met kennisinstituten, bedrijven, ondernemers en inwoners van Twente.
	Wat hebben we in 2021 gedaan? Ook in 2021 heeft de VRT een grote rol gespeeld bij de bestrijding van de Coronacrisis. Veel medewerkers hebben een rol gehad in de Corona-crisisorganisatie. De maatregelen hebben invloed gehad op de uitvoering van de reguliere werkzaamheden. Werkzaamheden zijn daardoor blijven liggen of op een later moment uitgevoerd. Op verschillende onderdelen lopen de investeringen achter op schema. Het positieve saldo is daarom grotendeels incidenteel.
Doelstelling (D2): De gemeente Losser biedt optimale (publieks)dienstverlening.	
Inwoners, ondernemers en andere belanghebbenden	Speerpunt voor 2021 is onder andere het opstellen van een nieuwe Woonvisie en een omgevingsvisie, waarin inwoners, ondernemers en andere belanghebbenden gevraagd wordt hun visie in te brengen. De coronacrisis maakt dat we moeten zoeken naar andere vormen van

zijn op uiteenlopende wijze betrokken bij het opstellen van beleid en vormgeven van projecten	participatie. Dat kan wat vertraging met zich meebrengen. Bij de realisatie van de diverse woonprojecten wordt gekozen voor het informeren van belanghebbenden op een zodanig moment dat eventuele aanpassingen nog meegenomen kunnen worden.
	Wat hebben we in 2021 gedaan? De Corona-situatie maakte het in de meeste gevallen erg lastig om op de meest gewenste manier met onze inwoners in contact te komen of ze te betrekken bij beleidsontwikkeling of de uitvoering van projecten. Fysieke bijeenkomsten waren bijna onmogelijk, of konden slechts op zeer kleine schaal worden georganiseerd. Desondanks hebben we kans gezien inwonerparticipatie zo goed mogelijk in te zetten. Voor het opstellen van de concept-omgevingsvisie werd gebruik gemaakt van online-inwonerparticipatie via een zogenoemd “festivalplein”. Inwoners konden via verschillende digitale kraampjes contact leggen met medewerkers van de gemeente over één van de onderwerpen welke terugkomen in het visiedocument. Het waren open gesprekken, waarin zowel vragen konden worden gesteld als input kon worden geleverd. Hoewel het aantal bezoekers enigszins achterbleef bij de verwachting, kon de input worden meegenomen in het visiedocument. Met betrekking tot de vaststelling van de Woonvisie heeft een deskundigenbijeenkomst plaatsgevonden. Tijdens deze bijeenkomst konden stakeholders informatie ontvangen en input leveren voor het vast te stellen visiedocument. Na deze deskundigenbijeenkomst is een brede inwonersbijeenkomst georganiseerd, waarin alle inwoners de gelegenheid kregen om hun ideeën en wensen naar voren te brengen.
Intensievere samenwerking vindt plaats met nieuwe en bestaande partners en allianties	We brengen ondernemers, (maatschappelijke) organisaties en burgers met elkaar in contact en zetten ons netwerk en onze kennis in ten behoeve van het ontwikkelen, stimuleren en borgen van de leefbaarheid binnen onze gemeente. De focus blijft waar nodig mede gericht op ondersteuning bij de gevolgen van en maatregelen in verband met Corona.
	Wat hebben we in 2021 gedaan? Corona heeft ook in 2021 veel communicatie-inzet gevraagd. Uiteraard in de informatievoorziening over de maatregelen en steunpakketten, maar ook in intensivering van het contact met inwoners, ondernemers, verenigingen en organisaties. Om de sociaal-emotionele effecten van Corona (armoede, eenzaamheid) te beperken, hebben we lokale campagnes en acties ingezet. Er is veel aandacht naar deze thema's gegaan. Ook is de basis gelegd van Schatkamer Proat (Verhaal van Losser), om hier samen met inwoners en ondernemers verdere invulling

	aan te geven. Tot slot is een begin gemaakt met het vastleggen van de huisstijl in het huisstijlhandboek.
De (digitale) dienstverlening is van goede kwaliteit	We organiseren jaarlijks een dag waarop we nieuwe inwoners welkom heten. We breiden de digitale dienstverlening uit met verhuizingen en geboorte-aangiften en stimuleren het gebruik van de digitale mogelijkheden. In 2021 kunnen de inwoners van Losser naast de reisdocumenten ook hun rijbewijs aanvragen en verlengen in Enschede. Op de website en de e-formulieren wordt klantfeedback ingevoerd. De inwoner kan hier dan direct zijn/haar mening geven. Ditzelfde geldt voor de bezoekers aan de balie. Dit zou worden gedaan met tablets, maar gezien Corona wordt nu bekeken wat hiervoor het beste alternatief is. Door de coronacrisis heeft de pilot avondopenstelling in 2020 niet (volledig) kunnen plaatsvinden. Bekeken wordt of deze alsnog in 2021 kan plaatsvinden, zodat de behoefte aan deze uitbreiding aan dienstverlening goed kan worden beoordeeld.
	Wat hebben we in 2021 gedaan? Door Corona is de jaarlijkse bijeenkomst voor nieuwe inwoners niet georganiseerd. Ook heeft om die reden de pilot Avondopenstelling niet plaatsgevonden. De digitale dienstverlening is uitgebreid met 'Aanvragen verklaring omtrent gedrag'. Klantfeedback is ingevoerd voor zowel de website als bezoekers aan de balie. Van april tot en met december 2021 is gewerkt aan het vormgeven van een nieuwe Losserse visie op (digitale) dienstverlening. In dit ontwikkeltraject is op basis van brede betrokkenheid uit de samenleving (meer dan 340 inwoners en tientallen ondernemers en verenigingen) gekomen tot een beeld van hoe de Losserse inwoners en ondernemers de gemeentelijke dienstverlening het liefst voor zich zien. Dit beeld is vastgelegd in de dienstverleningsvisie 'Betrouwbaar en dichtbij'. Ook zijn aanbevelingen gedaan voor concrete verbeteringen in de praktijk. Deze worden in 2022 doorvertaald naar een Uitvoeringsprogramma Dienstverlening.
Doelstelling (D3): De gemeente Losser heeft een effectieve en efficiënte bedrijfsvoering.	
De financiële huishouding is zowel op korte als op lange termijn gezond	Deze Programmabegroting 2021 laat voor vrijwel alle jaren een structureel positief saldo zien. Voor jaarschijf 2024 wordt nog een tekort voorzien. De weerstandsratio is rond de 3,5 en daarmee ruimschoots boven de norm: een bandbreedte van 1,4 - 2,0. Ook de overige kengetallen over de financiën tonen aan dat de financiële huishouding van Losser gezond is.
	Wat hebben we in 2021 gedaan? De begroting 2021 was structureel en reëel sluitend en ook de nu

	voorliggende jaarrekening 2021 laat een positief structureel saldo zien. Ook in 2021 zijn de risico's voor de gemeentelijke exploitatie opnieuw beoordeeld, geactualiseerd voor 'kans' en 'impact' en financieel gekwantificeerd. De omvang van de Algemene risicoreserve is ruim voldoende; de weerstandsratio ligt met 7,8 ruim boven de door de Raad geformuleerde ratio van 1,4 tot 2.
Er is een evenwichtige ontwikkeling van de woonlasten	Afgezien van inflatiecorrectie worden in de Programmabegroting 2022 geen voorstellen voor extra verhoging van de algemene belastingen gedaan. Over de Hondenbelasting: deze belasting is in 2022 afgeschaft.
	Wat hebben we in 2021 gedaan? Staan beleid is dat de tarieven van de reinigingsheffingen en de rioolheffing 2021 zijn bepaald op basis van een kostprijsberekening. Eveneens is het in Losser gebruikelijk dat de tariefontwikkeling van de overige heffingen gebaseerd is op de door het Centraal Planbureau geprognosticeerde loon- en prijsontwikkeling. Om die reden is de belastingdruk, uitgedrukt als percentage van het landelijk gemiddelde, gedaald van 113% (in de begroting 2021) naar 108% (op basis van de meest recente CPB-cijfers).

Wat heeft het gekost?

Bedragen x 1.000 Euros	Realisatie 2020	Begroting (na wijziging)	Realisatie 2021	Saldo
Bestuur en Dienstverlening	12.916	12.414	14.054	-1.640
Totaal Lasten	12.916	12.414	14.054	-1.640
Bestuur en Dienstverlening	43.310	42.905	45.378	2.474
Totaal Baten	43.310	42.905	45.378	2.474
Gerealiseerde saldo van baten en lasten	-30.395	-30.491	-31.324	834
Bestuur en Dienstverlening	3.298	321	2.295	-1.974
Totaal Storting reserves	3.298	321	2.295	-1.974
Bestuur en Dienstverlening	262	1.278	809	-469
Totaal Onttrekking reserves	262	1.278	809	-469
Gerealiseerde saldo van mutaties reserves	3.036	-957	1.486	-2.443
Gerealiseerd resultaat	-27.359	-31.447	-29.838	-1.609

Toelichting

Een uitgebreide toelichting per product is te vinden in Hoofdstuk 3 "Financiële positie".

Per saldo wijkt het Programma Bestuur en Dienstverlening afgerond € 1.609.000 negatief af ten opzichte van de gewijzigde begroting. Dit saldo bestaat uit de volgende onderdelen:

<i>Bedragen x € 1.000</i>	Voordelig	Nadelig
Totaal lasten		1.640
Totaal baten	2.474	
Stortingen in reserves		1.974
Onttrekkingen aan reserves		469
<i>Totalen</i>	2.474	4.083
Totaal nadelig programma B&M	-€ 1.609	

Hieronder worden deze onderdelen afzonderlijk toegelicht.

Per saldo laat het Programma Bestuur en Dienstverlening een nadelig saldo zien van € 1.609.000 ten opzichte van de gewijzigde begroting. Dit is inclusief het verwachte voordelige rekeningresultaat van € 2.263.000 (een voordelig rekeningresultaat wordt namelijk aan de 'lastenzijde' als toevoeging aan de reserve geboekt). Als we het rekeningresultaat buiten beschouwing laten is het voordeel op dit programma ten opzichte van de begroting € 654.000. Dit saldo kan als volgt worden verklaard:

Toelichting nadelig saldo lasten € 1.640.000

Het onderdeel ondersteuning organisatie laat een voordeel zien van € 146.000. Reden hiervoor is dat:

- het beschikbare budget voor het 'datagedreven werken' niet volledig is uitgegeven;
- de kosten voor juridische ondersteuning en communicatie lager uitvallen
- meer kosten zijn toegerekend aan investeringen en de grondexploitaties.

Daarnaast doen zich nog twee andere voordelen voor:

- de winst op de grondexploitaties valt lager uit dan op voorhand ingeschat. Daardoor valt ook de te betalen Vennootschapsbelasting (VpB) mee, wat een voordeel van € 145.000 oplevert.
- een voordeel van € 450.000 ontstaat binnen de budgetten voor Corona en de 'post onvoorzien'

De kostenplaatsen sluiten met een nadeel van ongeveer € 2,4 mln. (ter informatie: voor € 1,9 mln. staat hier een voordeel op de baten tegenover als gevolg van interne doorbelasting. Zie daarvoor het kopje hieronder). Voor de specificatie hiervan wordt verwezen naar de toelichting op het taakveld 0.8 algemene baten en lasten in paragraaf 3.2 bij het programma Bestuur en dienstverlening en de toelichting op de begrotingsrechtmatigheid). Het saldo van de kostenplaatsen (baten en lasten) komt in 2021 uit op nadeel van € 550.000 (€ 2,4 miljoen minus € 1,9 miljoen). Een nabetaling op de dvo en de financiële gevolgen van de nieuwe cao zijn hiervan de belangrijkste oorzaken.

Toelichting voordelig saldo baten € 2.473.000

Het saldo op de treasury valt € 118.000 lager uit dan geraamd. Enerzijds komt dit doordat de dividenduitkering in 2021 lager uitvalt dan geraamd. Anderzijds hebben we door de tussentijdse winstneming minder hoeven toerekenen aan de grondexploitaties. Dit leidt op de treasury weliswaar tot lagere inkomsten, maar ook tot een daarmee corresponderend positiever resultaat op de grondexploitaties.

De algemene uitkering pakt hoger uit. Dit komt vooral door de vergoeding voor het bestrijden van de gevolgen van de Coronacrisis. Het voordeel is in 2021 € 629.000. Verder vallen de

inkomsten uit leges van producten van burgerzaken (paspoorten, rijbewijzen, ID-kaarten en huwelijken bijvoorbeeld) € 72.000 hoger uit dan geraamd.

En zoals in de toelichting op de lasten al aangegeven, is ook de doorbelasting vanuit de kostenplaatsen hoger dan geraamd. Het voordeel is € 1.893.000.

Toelichting nadelig saldo stortingen € 1.974.000

Het verschil komt vooral door het hier verantwoord van het voordelige rekeningresultaat 2021 van € 2.263.000.

Toelichting nadelig saldo onttrekkingen € 469.000

Een voordeel van € 38.000 is ontstaan door de vrijval van het resterend budget in de reserve Organisatieontwikkeling. Verder hebben we, ter dekking van kosten voor uitkeringen aan voormalig personeel, nog een bedrag van € 59.000 aan de betreffende reserve onttrokken. Het resterend nadeel van € 566.000 komt omdat hier een nadelig resultaat uit de Begroting 2021 en VJN2021 is geraamd.

2. Paragrafen

Dit hoofdstuk bestaat uit zeven in het [BBV](#) voorgeschreven paragrafen. De onderwerpen van de paragrafen zijn belangrijk voor het inzicht in de financiële positie van de gemeente. De paragrafen zijn dwarsdoorsneden van de verschillende programma's. De paragrafen zijn om verschillende redenen opgenomen in de jaarstukken:

- Het onderwerp heeft mogelijk een grote financiële impact.
- Het onderwerp heeft een grote politieke betekenis.
- Het onderwerp is van belang voor de uitvoering van de programma's.
- Het is noodzakelijk dat de Raad beschikt over een overzicht van deze onderwerpen voor de uitvoering van haar taken.

Wat is het verschil tussen Programma's en Paragrafen?

De programma's in de vorige hoofdstukken zijn direct gericht op burgers. De paragrafen indirect. De paragrafen zijn namelijk de kaders die de Raad voor het College stelt voor het beheer en de uitvoering.

Welke paragrafen zijn er?

De onderwerpen van de paragrafen zijn voorgeschreven door het BBV:

- Lokale heffingen;
- Weerstandsvermogen en risicobeheersing;
- Onderhoud kapitaalgoederen;
- Financiering;
- Bedrijfsvoering;
- Verbonden partijen;
- Grondbeleid.

2.1. Paragraaf Lokale heffingen

De invoering, wijziging of intrekking van lokale heffingen vindt plaats met een belastingverordening. De vaststelling van de tarieven vond plaats in december 2020.

De lokale heffingen bestaan uit de gemeentelijke belastingen, rechten en retributies. Deze vormen een belangrijke inkomstenbron voor de gemeente. Lokale belastingen worden onderscheiden in heffingen waarvan de besteding gebonden dan wel ongebonden is. Ongebonden lokale heffingen (OZB en hondenbelasting) worden tot de algemene dekkingsmiddelen gerekend, omdat de besteding niet is gebonden aan een bepaalde taak. Gebonden heffingen, zoals de afvalstoffen- en rioolheffing, worden verantwoord op het betreffende programma en worden niet tot de algemene dekkingsmiddelen gerekend.

In deze paragraaf is opgenomen:

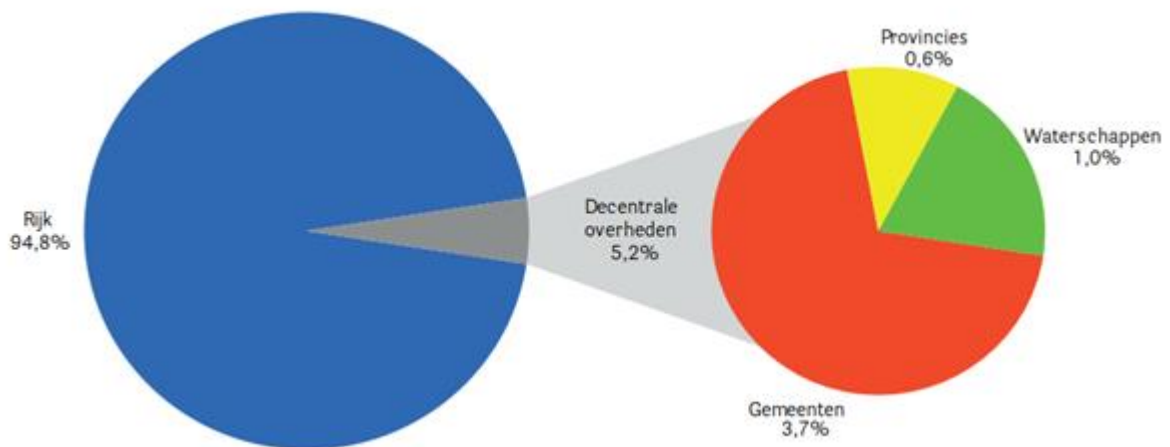
- a. de verantwoording van de geraamde inkomsten;
- b. het beleid ten aanzien van de lokale heffingen;
- c. een overzicht op hoofdlijnen van de diverse heffingen. Hierin wordt inzichtelijk gemaakt hoe de lasten zich verhouden tot de inkomsten;
- d. een aanduiding van de lokale lastendruk;
- e. een beschrijving van het gevoerde kwijtscheldingsbeleid.

a. Overzicht inkomsten gemeentelijke heffingen

bedragen * € 1.000

Omschrijving	Raming 2020	Realisatie 2020	Raming 2021	Realisatie 2021
Afvalstoffenheffing	2.007	2.061	2.142	2.163
Begraafplaatsenrechten	1	0	1	1
BIZ	101	96	102	4
Forensenbelasting	22	26	22	30
Hondenbelasting	166	157	118	121
Leges burgerzaken	255	241	252	322
Leges omgevingsvergunning	445	537	468	733
Leges overig	45	111	45	84
Marktgelden	15	13	15	10
OZB-eigenaren	4.392	4.473	4.501	4.473
OZB-gebruikers niet-woning	526	550	531	557
Rioolheffing	2.747	2.787	2.893	2.984
Toeristenbelasting	223	7	225	233
Totaal	10.945	11.059	11.316	11.715

Van elke euro die huishoudens en bedrijven in Nederland aan belastingen en sociale premies betalen ging in 2021 3,7% naar de gemeenten. De decentrale overheden nemen samen 5,2% voor hun rekening, de rijksoverheid 94,8%. De gemeente Losser ontvangt € 11,7 miljoen aan belastingen en retributies.

Grafiek: uit Coelo-atlas overzicht van de lokale lasten 2021

b. Beleid ten aanzien van de lokale heffingen

Ontwikkeling tarieven

De tarieven voor de riool- en afvalstoffenheffingen worden geraamd op basis van het uitgangspunt dat zoveel mogelijk wordt gestreefd naar 100% kostendecking. Voor de rioolheffing betekende dit een stijging van 5,2%. De tarieven toeristenbelasting zijn met 2,1% gestegen. De voor 2021 geldende tarieven voor de overige belastingen en rechten stegen met een inflatiecorrectie, uiteraard met uitzondering van die tarieven, die het rijk heeft vastgesteld, dan wel gemaximeerd. Op basis van het Centraal Economisch Plan werd uitgegaan van 2,3%. De tarieven van de Hondenbelasting zijn, afgezien van de gebruikelijke indexering, weer met 25% verlaagd.

c. Overzicht op hoofdlijnen van de diverse heffingen

Gemeenten zijn beperkt in de te heffen belastingsoorten. Deze zijn limitatief opgesomd in de wet. Naast belastingen, heft de gemeente rechten en leges voor individuele dienstverlening aan haar burgers. De tarieven van deze rechten en leges dienen zodanig vastgesteld te worden dat de geraamde opbrengsten, de geraamde kosten voor het verlenen van de diensten niet overschrijden. De opbrengst van deze zogeheten gebonden heffingen dient alleen ter bestrijding van de kosten die de gemeente voor de betreffende dienstverlening maakt. Het kostendeckingspercentage mag om die reden dan ook maximaal 100 zijn.

De gemeente is vrij in de besteding van de opbrengst van de ongebonden heffingen (algemene belastingen). De volgende belastingen en retributies zijn geheven:

Ongebonden belastingen	Gebonden belastingen
Forensenbelasting	Afvalstoffenheffing
Hondenbelasting	Bijdrage Bedrijven Investerings Zone
Onroerendezaakbelastingen	Leges en Rechten
Toeristenbelasting	Rioolheffing

Mate van kostendekking van de gebonden belastingen

Activiteiten groep	Lasten taakveld	Overhead	BTW	Totale lasten	Heffingen (baten)	Overige baten	Totale baten	Kosten-dekkendheid
Afvalstoffenheffing	1.971	200	244	2.415	2.163	324	2.487	100%
Kwijtschelding afvalstoffenheffing	72	0	0	72	0	0	0	
Rioolheffing	2.456	248	373	3.077	2.971	106	3.077	100%
Kwijtschelding rioolheffing	0	0	0	0		0	0	
Subtotaal heffingen	4.500	448	617	5.564	5.134	431	5.564	100%
Titel 1: leges algemene Dienstverlening	656	0	6	663	389	3	391	59%
Titel 2: dienstverlening vallend onder de fysieke leefomgeving/ vergunningen	1.288	0	24	1.312	737	35	772	56%
Titel 3: dienstverlening vallend onder de Europese dienstrichtlijn	10	0	0	10	0	0	0	0%
Subtotaal leges	1.955	0	30	1.985	1.125	38	1.163	59%
Totaal	6.454	448	647	7.549	6.259	468	6.727	83%

d. Woonlastenontwikkeling

De hoogte van de gemeentelijke woonlasten krijgt regelmatig aandacht in de media. Onder woonlasten verstaan we: onroerendezaakbelastingen, afvalstoffen- en rioolheffing. Het zijn belastingen en tarieven waarmee ieder huishouden in een gemeente jaarlijks te maken krijgt.

Het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden (COELO) publiceert jaarlijks de Atlas van lokale lasten. Men vergelijkt daarin per gemeente de woonlasten van een woning met een voor die gemeente gemiddelde waarde. De tariefsaanpassingen voor de OZB, afval- en rioolheffing leiden voor een gemiddeld Lossers gezin (met eigen woning) tot de volgende woonlastenontwikkeling voor de periode 2016-2021:

Woonlastenontwikkeling	2016	2017	2018	2019	2020	2021
OZB Eigenaar	335,69	341,72	346,59	354,94	361,64	375,77
Afvalstoffenheffing (meerpersoons)	174,24	176,04	209,40	206,68	207,24	224,75
Rioolheffing	214,11	250,00	250,00	255,24	263,76	277,59
Totaal	725,04	767,76	805,99	816,86	832,64	878,11

e. Kwijtscheldingsmogelijkheden

De gemeente moet bij het vaststellen van kwijtschelding landelijke regels toepassen. Binnen deze mogelijkheden zijn de volgende eigen beleidskeuzes gemaakt:

- Voor de OZB en de afvalstoffenheffing (vaste bedrag volledig, gebruiksvergoeding restcontainer en variabel bedrag van maximaal € 29,70) is kwijtschelding mogelijk, waardoor minima geen gemeentelijke woonlasten betalen;
- Voor extra containers wordt geen kwijtschelding afvalstoffenheffing verleend;
- Bij de normkosten van bestaan wordt uitgegaan van 100% van de bijstandsnorm;
- Ondernemers worden voor de gemeentelijke belastingen gelijkgesteld met particulieren;
- Kosten voor kinderopvang worden in aanmerking genomen als uitgaven bij de berekening van de betalingscapaciteit en;
- Bij de normkosten van bestaan voor AOW'ers wordt uitgegaan van 100% van de netto AOW-norm.

In 2021 is voor bijna € 73.000 aan gemeentelijke belastingen in het kader van het minimabeleid kwijtgescholden. Hierbij gaat het met name om de Afvalstoffenheffing.

2.2. Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Het weerstandsvermogen geeft een indicatie van de mate waarin de gemeente tegenvallers kan opvangen, zonder dat de uitvoering van taken in gevaar komt. Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen de [beschikbare weerstandscapaciteit](#) en de [benodigde weerstandscapaciteit](#). Dit verhoudingsgetal is de ratio weerstandsvermogen.

Relevante wetgeving en gemeentelijk beleid

De wetgeving en het gemeentelijk beleid voor het weerstandsvermogen zijn vastgelegd in:

- Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) provincies en gemeenten.
- Financiële verordening gemeente Losser 2018.
- Nota Weerstandsvermogen en Risicomanagement 2018.

1. Inventarisatie weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit bestaat in de gemeente Losser uit de Algemene risicoreserve en de reserves, specifiek ter dekking van de risico's gerelateerd aan grondexploitaties.

Algemene risicoreserve

Deze reserve is eind 2021 groot: € 16.627.000. Daarnaast wordt de reserve 'Grondexploitatie' met een omvang van € 1.000.000 aan de weerstandscapaciteit toegerekend.

Uit onderstaande tabel blijkt dat de beschikbare weerstandscapaciteit ultimo 2021 € 17.627.000 is. De verwerking van het jaarresultaat 2021 is daarbij nog niet betrokken.

Tabel: Beschikbare weerstandscapaciteit ultimo 2021	
Componenten:	
Algemene risicoreserve	€ 16.627.000
Reserves Risico grondexploitatie en Afboeking grond	€ 1.000.000
Stand eind jaar 2021	€ 17.627.000

2. Inventarisatie risico's

In de nota Weerstandsvermogen en risicomanagement is aangegeven dat het risicomanagement aan de P&C cyclus wordt gekoppeld. De risico's worden daardoor periodiek onder de aandacht gebracht en bijgesteld.

Uitgangspunten bij de beoordeling van de risico's zijn:

- Normale bedrijfsvoeringrisico's worden niet bij de risico's meegenomen.
- Risico's die een gelijksoortige oorzaak hebben worden samengevoegd.
- Verzekerde risico's worden niet meegenomen.

Gevolg van deze inventarisatie is dat het totaal van de risico's € 4.060.000 bedraagt (exclusief de risico's van de grondexploitatie, die worden hieronder nader toegelicht). Uit een simulatie blijkt dat een weerstandscapaciteit van € 1.604.000 nodig is om alle risico's af te kunnen dekken.

Met behulp van een risicoscore kunnen de risico's worden geprioriteerd en wordt inzichtelijk wat de belangrijkste risico's zijn.

In onderstaande tabel zijn de tien grootste risico's weergegeven. Het percentage geeft aan hoe groot een bepaald risico is in verhouding tot de totaal benodigde weerstandscapaciteit van € 1.604.000.

De tien grootste risico's jaarrekening 2021:			
	Onderwerp	Risico omschrijving	Invloed
1.	Schommelingen in de conjunctuur	Als gevolg van schommelingen in de conjunctuur kunnen zowel aan de kosten- als de opbrengstenkant onvoorziene nadelige incidentele effecten optreden.	22,51%
2.	Overige onvoorziene risico's	Hierbij valt te denken aan calamiteiten binnen de gemeente, zoals extreem weer of een bedrijfsongeval. Maar ook politieke en bestuurlijke risico's.	12,68%
3.	BTW verbouwing Twents Carmel College	De belastingdienst gaat niet akkoord met de aftrek van de Btw voor het schoolmodel. Hiertegen loopt een juridische procedure. De uitkomst daarvan is ongewis.	10,31%
4.	Algemene Uitkering gemeentefonds wordt lager	Algemene Uitkering gemeentefonds wordt lager.	9,38%
5.	Budget Jeugd	Door opneemfinanciering en een onvolledig beeld van de uitgaven is het budget Jeugd mogelijk niet toereikend en moeilijk beheersbaar.	9,37%
6.	Garantstellingen	Door de leningverstrekker wordt een beroep gedaan op de garantstellingen van de gemeente Losser, voor leningen die door partners zijn aangegaan (voor een compleet overzicht zie de 'niet uit de balans blijvende verplichtingen').	6,22%
7.	Aftreden wethouder	Is nu beperkt tot algemeen bestuurlijk en beperkt risico, dat wethouder door omstandigheden moet aftreden	4,94%
8.	Invoering omgevingswet	De Omgevingswet biedt gemeenten de mogelijkheid om met overzichtelijkere regels de leefomgeving meer in samenhang in te richten. Het biedt daarnaast meer ruimte voor lokaal maatwerk en leidt tot een betere en snellere besluitvorming. Afhankelijk van de door Losser gemaakte keuzes heeft dit in meer of mindere mate financiële consequenties.	4,71%
9.	Budget WMO	Door opneemfinanciering en een onvolledig beeld van de uitgaven is het budget WMO mogelijk niet toereikend en moeilijk beheersbaar.	4,69%
10.	Derden stellen gemeente aansprakelijk	Derden stellen gemeenten aansprakelijk.	4.24%

Risico's grondexploitatie

Ter bepaling van de vereiste weerstandscapaciteit van de grondexploitaties maken we gebruik van de Monte Carlo simulatie. Dit is een simulatietechniek waarbij grondexploitaties vele malen worden gesimuleerd, elke keer met andere startcondities. Hierbij houden we rekening met risico's aan de kosten- en opbrengstenkant maar ook op onzekere gebeurtenissen. De uitkomst is een momentopname. Marktomstandigheden kunnen snel wijzigen. Dit kan leiden tot fluctuaties in de vereiste weerstandscapaciteit. Om vinger aan de pols te houden actualiseren we daarom jaarlijks zowel bij de jaarrekening als tussentijds bij de programmabegroting de vereiste weerstandscapaciteit. De vereiste weerstandscapaciteit van de grondexploitaties is ultimo 2021 afgenomen tot € 232.000. Deze afname komt vooral doordat:

- het risico op terugbetaling van winstnemingen afneemt naarmate projecten de fase naderen waarbij jaarlijks meer opbrengsten dan kosten worden gerealiseerd. Dit leidt met name bij De Saller tot een lager risico;
- daarnaast is na het bereiken van overeenstemming met onze contractpartner over de woonrijp maak kosten van de Saller fase 2C het bijbehorende risico vervallen;
- de Raad heeft besloten de Geurmeij conform het geldende bestemmingsplan te ontwikkelen. Hiermee is vooralsnog het risico op het afboekscenario in de risicoanalyse komen te vervallen.

3. Ratio weerstandsvermogen en verwachte ontwikkelingen

Benodigde weerstandscapaciteit:

De geïnventariseerde risico's zijn de basis voor de risicosimulatie die uitgevoerd wordt. Op basis van die simulatie wordt het bedrag berekend dat nodig is om deze risico's in financiële zin af te dekken. Conclusie is dat alle risico's, met 90% zekerheid, kunnen worden afgedekt met een bedrag van € 1.836.000 (€ 1.604.000 voor de geïnventariseerde risico's in de bedrijfsvoering/beleid en € 232.000 voor de risico's van de grondexploitaties).

Beschikbare weerstandscapaciteit:

De weerstandscapaciteit bestaat in de gemeente Losser uit de Algemene risicoreserve en de reserves specifiek ter dekking van de risico's gerelateerd aan de gronden. De beschikbare weerstandscapaciteit bedraagt ultimo 2021 € 17.627.000. Hierbij is nog geen rekening gehouden met de bestemming van het rekeningresultaat 2021.

De benodigde weerstandscapaciteit die uit de risicosimulatie voortvloeit, wordt afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. De uitkomst van die berekening vormt de ratio weerstandsvermogen.

De gemeenteraad heeft aangegeven dat de minimaal wenselijke ratio weerstandsvermogen tussen de 1,4 en 2,0 ligt. Oftewel, de beschikbare weerstandscapaciteit dient minimaal 140 tot 200% van de benodigde weerstandscapaciteit te bedragen.

Ratio weerstandsvermogen eind 2021 = € 17.627.000 : € 1.836.000 = 9,60.

De ratio weerstandsvermogen bevindt zich daarmee boven de door de Raad vastgestelde minimale bandbreedte van 1,4 - 2,0. In het vervolg wordt dit toegelicht.

Tabel, ontwikkeling in de ratio weerstandsvermogen:

Analyse van de weerstandsratio			
Beschikbare weerstandscapaciteit	Eind 2020	Eind 2021	Vershil
Algemene risicoreserve	€ 14.976.000	€ 16.627.000	€ 1.651.000
Reserves risico grond	€ 1.250.000	€ 1.000.000	- € 250.000
Totaal	€ 16.226.000	€ 17.627.000	€ 1.401.000
Benodigde weerstandscapaciteit			
Risico's algemeen	€ 1.844.000	€ 1.604.000	€ 240.000
Risico's grondexploitaties	€ 2.020.000	€ 232.000	€ 1.788.000
Totaal risico's	€ 3.864.000	€ 1.836.000	€ 2.028.000
Weerstandratio (afgerond)	4,2	9,6	5,4

De beschikbare weerstandscapaciteit is vergeleken met de jaarrekening 2020 met € 1,4 miljoen toegenomen. Omdat bovendien de risico's zijn gedaald, is de weerstandratio in de jaarrekening 2021 5,4 hoger dan de ratio van 4,2 uit de jaarrekening 2020 en komt uit op 9,6.

De tabel hieronder geeft een overzicht van de ontwikkeling van de ratio weerstandsvermogen per 31-12 in de afgelopen jaren (afgerond op één cijfer achter de komma).

Ontwikkeling ratio weerstandsvermogen	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Ratio weerstandsvermogen	1,3	1,9	2,4	3,0	2,5	4,2	9,6

Prognose ratio weerstandsvermogen 2022 en verder

Verwachte ontwikkeling weerstandscapaciteit ultimo 2021 tot en met 2025				
Component	2022	2023	2024	2025
Aanwezig weerstandsvermogen	€ 16.252.000	€ 16.682.000	€ 16.690.000	€ 16.416.000
Benodigd weerstandsvermogen	€ 1.836.000	€ 1.836.000	€ 1.836.000	€ 1.836.000
Prognose ratio weerstandsvermogen (afgerond)	8,9	9,1	9,1	8,9

In bovenstaande tabel is de verwachte meerjarige ontwikkeling van de weerstandratio aangegeven. De meerjarige verwachting is dat de ratio (variërend tussen de 8,9 en 9,1) ruim boven de door de Raad vastgestelde bandbreedte blijft.

In het schema hierboven is geen rekening gehouden met de bestemming van het positieve rekeningresultaat 2021. Dit kan leiden tot een verhoging van de ratio.

4. Financiële kengetallen

Het BBV schrijft voor dat in de paragraaf Weerstandvermogen en risicobeheersing een verplichte set van vijf financiële kengetallen moet worden opgenomen. De invoering van deze set is bedoeld om de financiële positie van de gemeente inzichtelijker te maken.

Kengetallen worden veelal gebruikt als analyse-instrument. Voordeel hiervan is dat gemeenten beter met elkaar vergeleken kunnen worden. Het zal duidelijk zijn dat het nut van het gebruik van kengetallen om de volgende redenen dient te worden genuanceerd:

- Kengetallen hebben slechts betrekking op het verleden en geven geen zekerheid over de toekomst.
- Kengetallen zijn veelal slechts een momentopname.
- Kengetallen zijn vaak gebaseerd op veronderstellingen.

	Financiële kengetallen	Rekening 2020	Begroting 2021	Rekening 2021	Begroting 2022
1A	Netto schuldquote	55,0 %	42,9 %	41,9 %	56,2 %
1B	Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	47,9 %	34,4 %	42,1 %	56,0 %
2	Solvabiliteitsratio	34,4 %	37,6 %	35,5 %	30,2 %
3	Structurele exploitatieruimte	3,0 %	1,4 %	-0,3 %	0,5 %
4	Grondexploitatie	11,4 %	9,9 %	0,3 %	6,9 %
5	Belastingcapaciteit	112,5 %	113,0 %	108 %	112,4 %

Hieronder worden de kengetallen in hun onderlinge relatie beschouwd en van een toelichting voorzien. De kengetallen geven een indicatie hoeveel (financiële) ruimte de gemeente heeft om structurele en incidentele lasten te kunnen dekken of opvangen. De tabel toont de ontwikkeling over de jaren.

Netto schuldquote

De netto schuldquote geeft inzicht in het niveau van de schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft zodoende een indicatie in welke mate de rentelasten op de exploitatie drukken. Omdat bij leningen onzekerheid kan bestaan of ze allemaal terug worden betaald, wordt bij de berekening van de netto schuldquote onderscheid gemaakt door het kengetal te berekenen zowel inclusief, als exclusief de doorgeleende gelden. Op die manier wordt duidelijk wat het aandeel van de verstrekte leningen in de exploitatie is en ook wat dat betekent voor de schuldenlast. De VNG hanteert een kritische waarde van 130%, hier bevinden zich zowel de netto schuldquote inclusief als exclusief de doorgeleende gelden met respectievelijk 41,9 % en 42,1 % beduidend onder. De gemeente bevindt zich hiermee in de categorie gemeenten met het laagste risico.

Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is op de langere termijn aan zijn financiële verplichtingen te voldoen. Deze ratio geeft de mate aan waarin de gemeentelijke bezittingen zijn betaald met eigen middelen. Anders gezegd: het aandeel van het eigen vermogen in het totaal vermogen. Hoe hoger de verhouding eigen vermogen ten opzichte van het totale vermogen, hoe gezonder de gemeente. In bovenstaande tabel zijn de voormalige reserves Riool en reiniging opgenomen als voorziening conform wijziging BBV en daarmee uit het eigen vermogen verdwenen. Met een score van 35,5 % behoren we tot de categorie gemeenten met een gemiddeld risico.

Structurele exploitatieruimte

Dit financiële kengetal geeft aan hoe groot de structurele vrije ruimte binnen de vastgestelde begroting of financieel resultaat is. Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting, maken we onderscheid tussen structurele en incidentele lasten. Hoe hoger het percentage, hoe groter het aandeel van de structurele baten ten opzichte van de structurele lasten in het geheel aan baten. Zoals in de tabel weergegeven, is voor de jaren 2020 en 2022 sprake van een positief saldo exploitatieruimte. De gemeente bevindt zich hiermee in de categorie gemeenten met het laagste risico. Voor het jaar 2021 was sprake van een negatief saldo exploitatieruimte.

Kengetal grondexploitatie

Dit kengetal geeft weer hoe de waarde van de grondpositie (boekwaarde) zich verhoudt tot de totale (geraamde) baten. Dit kengetal alleen, heeft slechts een beperkte waarde. De relatie vraag en aanbod woningbouw of bedrijventerrein, planning et cetera spelen hierbij ook een cruciale rol. De boekwaarde van de voorraden grond is van belang, omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop. De gemeente bevindt zich met het percentage 0,3 % in de categorie gemeenten met het laagste risico.

Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit geeft inzicht hoe de belastingdruk in de gemeente zich verhoudt ten opzichte van het landelijke gemiddelde. De ruimte die een gemeente heeft om zijn belastingen te verhogen, wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten. Onder de woonlasten worden verstaan de OZB, de Rioolheffing en Reinigingsheffing voor een woning met gemiddelde waarde in die gemeente. De belastingcapaciteit scoort met 108 % boven het landelijk gemiddelde (100%). De gemeente bevindt zich hiermee in de categorie gemeenten met een hoog risico.

2.3. Onderhoud kapitaalgoederen

Samenvatting

Gemeenten beschikken over kapitaalgoederen zoals groenvoorzieningen en plantsoenen, wegen, bruggen, riolering, water, vijvers, sport- en speelvoorzieningen en gebouwen. Deze eigendommen, noodzakelijk voor een goede leefomgeving, vertegenwoordigen een grote waarde. Investeren in onderhoud en vervanging is noodzakelijk om deze ook op lange termijn in stand te houden.

In juli 2013 is de "[Nota Kapitaalgoederen Openbare Ruimte](#)" door de Raad vastgesteld. Op basis van deze overkoepelende strategische nota is en wordt gewerkt om de gehele - integrale - beheercyclus te optimaliseren en te verankeren in de gemeentelijke beleidscyclus. Hiervoor is een traject van meerdere jaren opgezet waarin nieuwe beheerpakketten worden aangeschaft, geïmplementeerd en operationeel gemaakt, beheer- en beleidsplannen per beheerdiscipline worden opgesteld en de strategie inzake vervangingsinvesteringen in de openbare ruimte, samen met de Raad, verder wordt uitgewerkt.

Centraal bij de beheercyclus staat de strategie om, vanuit het integraal beheer en inrichting van de openbare ruimte, mede invulling te geven aan het bereiken van strategische doelen van de gemeente, zowel inhoudelijk als qua proces.

In 2021 lag de nadruk op de afronding van de implementatie en het vullen van het aangeschafte integrale beheerpakket. Er is verder gewerkt aan de integratie met de BGT (Basisregistratie Grootchalige Topografie). Hiermee zijn in beheer zijnde arealen geactualiseerd en kunnen per vakdiscipline beheer- en beleidsplannen opgesteld worden. Het beleidsplan 'Licht in de openbare ruimte' met het vervangingsplan openbare verlichting en het GRP zijn respectievelijk eind 2017 en begin 2018 vastgesteld. Het beleidsplan Wegen is in 2019 vastgesteld. Voor het beleid- en beheerplan Kunstwerken zijn in 2018 alle beheerobjecten geïnspecteerd en visueel beoordeeld. Dit heeft in 2019 geleid tot aanvullend onderzoek en constructieberekeningen bij een beperkt aantal kunstwerken. Deze informatie samen vormt de basis voor het beleid- en beheerplan met daarbij een inschatting van de benodigde lange termijn vervangingsinvesteringen voor Kunstwerken. In 2021 is een begin gemaakt met het opstellen van een Beleid- en beheerplan voor civieltechnische kunstwerken. Na het in kaart brengen van het achterstallige onderhoud en de vervangingswaarde voor het Groenbeleid- en beheerplan, is in 2021 gestart met het opstellen van een beleidsplan.

Op gebied van afvalinzameling heeft de Raad in december 2013 ingestemd met de gezamenlijke ambitie "[Afvalloos Twente in 2030](#)". Ook Losser werkt stapsgewijs aan deze ambitie. De eerste evaluatie 'Diftar' heeft geleid tot enkele kleine aanpassingen. In verband met de coronapandemie en de daaraan verbonden maatregelen, is er in de laatste twee jaar een verschuiving geweest in de hoeveelheid afval. Hierdoor is de tweede evaluatie opgeschoven omdat dit anders een vertekend beeld zou kunnen geven.

Ten aanzien van de vervangingsinvesteringen is de systematiek van het Integraal Meerjaren Investerings- en onderhoudsprogramma voor de openbare ruimte (MIP) verder uitgewerkt en ingebed in de P&C-cyclus. Met het MIP wordt erop gestuurd om met investeringen in de openbare ruimte mede invulling te geven aan ruimtelijke ontwikkelingen en het bereiken van strategische gemeentelijke doelen.

Kaders/Doelen

Algemeen

In het coalitieakkoord 2018-2022 "[Met opgestroopte mouwen vooruit](#)" heeft het College aangegeven te hechten aan een goede kwaliteit van de leefomgeving. Met investeringen in de openbare ruimte wordt beoogd meer te bereiken dan alleen een schone, hele en veilige

leefomgeving. De inrichtingskwaliteit gaat steeds nadrukkelijker een rol spelen bij het creëren van aantrekkelijke buurten en wijken. Daarnaast spelen grote uitdagingen zoals de warmtetransitie en klimaatadaptatie. Samen met de vervangingsopgave in de openbare ruimte, leidt dit tot een integrale en gebiedsgerichte aanpak.

Via het MIP worden onderhoudsgelden en vervangingsinvesteringen in de openbare ruimte zodanig ingezet dat deze ook bijdragen aan de gemeentelijke doelstellingen, zoals verwoord in de [“Toekomstvisie gemeente Losser 2025”](#); *samen schatbewaarders van de gemeente Losser*.

Voor het beheer en onderhoud van de openbare ruimte betekent dit dat het MIP weer is geactualiseerd en dat de al gehanteerde werkwijze om synergie te bereiken door waar mogelijk beheerbudgetten mede in te zetten als cofinanciering voor integrale uitvoeringsprojecten in de openbare ruimte, wordt voortgezet. Dit heeft geresulteerd in onder andere het verwerven van een Erfgoeddeal.

Dit beleid heeft middels de voorgaande programmabegrotingen en voorjaarsnota's geleid tot het vrijmaken van investeringsruimte voor investeringen in de openbare ruimte voor de komende jaren. Dit betreft aanvullende financiering van uitvoeringsprogramma's die behoren bij bijvoorbeeld: de “Kwaliteitsimpuls De Lutte”, het “Parapluplan centrum Losser”, “Kwaliteitsimpuls Beuningen”, “Kwaliteitsimpuls Glane” en integrale herinrichtingsprojecten welke bijdragen aan gemeentelijke beleidsdoelen zoals verkeersveiligheid en bereikbaarheid, recreatieve infrastructuur, investeringen in vitale dorpscentra. Ten aanzien van openbare verlichting draagt de uitvoering van het vervangingsplan bij aan doelstellingen op het gebied van energie en duurzaamheid.

Strategie

Om de ambitie van de vastgestelde onderhoudskwaliteit te behalen is de volgende strategie gevolgd:

Sturen op kwaliteit

De onderhoudswerkzaamheden worden gestuurd op het door de Raad vastgestelde onderhoudsniveau. Door de beperkte beschikbare financiële middelen in het verleden, is voor voorzieningen in de openbare ruimte de levensduur zo ver mogelijk opgerekt als mogelijk binnen de afgesproken kwaliteit, om zo kosten te besparen. Met deze strategie zijn “de grenzen” wat meer opgezocht.

Vervangingsinvesteringen en herinrichting openbare ruimte (via MIP)

De Nota Kapitaalgoederen heeft betrekking op het (dagelijks) onderhoud van de openbare ruimte en gaat niet in op de vervanging of herinrichting van de openbare ruimte. Hierin voorziet het MIP (integraal meerjarig investering- en onderhoudsprogramma voor de openbare ruimte).

De basis van het MIP wordt gevormd door de vervangingsplannen, die per beheerdiscipline (op basis van periodieke kwaliteitsinspecties) worden opgesteld. Het MIP bevat een lijst van technisch urgente projecten, gecombineerd met synergie-kansen. Dit zijn projecten waarmee door samenloop van onderhoud, vervanging en nieuw beleid, op basis van synergie, meerdere doelen bereikt kunnen worden. Ook investeringen in de openbare ruimte vanuit het Grondbedrijf worden hierbij betrokken. Door deze integrale aanpak krijgen ook ‘derden’ kansen om aan te haken bij investeringen in de openbare ruimte (bijvoorbeeld de woningstichting, nutsbedrijven, waterschap) en zijn er wellicht bijdragen mogelijk vanuit andere overheden en/of bijdragen van derden (bijvoorbeeld bij ontwikkellocaties). Op basis van het MIP is bij de Voorjaarsnota, voor de meest urgente vervangingsinvesteringen en/of synergiekansen, ontbrekende financiële middelen aangevraagd.

De Raad besluit uiteindelijk in de Programmabegroting over de kredieten. Indien geen of

onvoldoende kredieten en/of vervangingsbudgetten beschikbaar worden gesteld, moet worden “doorbeheerd”. Dit betekent dat vanuit het onderhoudsbudget, met dagelijks onderhoud en kleine maatregelen, de omgeving 'schoon, heel en veilig' wordt gehouden. Dit kan leiden tot het doorschuiven van de deelbudgetten, die al wel beschikbaar waren (bijvoorbeeld bij rioolvervangingen kan dit voorkomen).

Relatie tussen het MIP en de meerjarenbegroting

In het MIP wordt op hoofdlijnen integraal inzichtelijk gemaakt welke (vervangings-) investeringen en projecten in de openbare ruimte de komende vier jaar een rol gaan spelen. Het MIP is echter een dynamisch plan waarop vele externe factoren invloed hebben. Om deze reden is ervoor gekozen de investeringen waarvan de kapitaallasten beginnen te lopen binnen de scope van de meerjarenbegroting, daadwerkelijk op te nemen in de programmabegroting. Investerings waarvan de kapitaallasten buiten de scope vallen, blijven via het MIP inzichtelijk en worden bij volgende programma begrotingen opgenomen.

In 2021 is, conform het MIP, verder uitvoering gegeven aan (deels al lopende) projecten die worden gedekt uit al eerder beschikbaar gestelde kredieten (onder andere GRP), subsidies en reserves (waaronder de reserve wegen). De nadruk lag in 2021 op de uitvoering van de projecten die zijn opgenomen binnen ‘Pitstop’

Burgerparticipatie inzake keuzes en prioriteitsstelling en proces

Via het MIP worden uiteindelijk door de Raad beslissingen genomen inzake prioritering en keuzes over aanvullende financiële middelen. De strategie is dat technische noodzaak (vervangingsinvesteringen) de basis is van het MIP. De hoogste prioriteit volgt derhalve uit de technische noodzaak tot onderhoud en/of vervanging van een voorziening in de combinatie met het bereiken van andere beleidsdoelstellingen.

Kerncijfers

De totale vervangingswaarden van de kapitaalgoederen in Losser wordt geschat op ruim € 260 miljoen.

Uitwerking per beheerdiscipline

Wegen

Onder het product Wegen vallen meerdere beheerdisciplines:

- Wegen en verhardingen;
- Openbare verlichting;
- Gladheidsbestrijding;
- Recreatieve fietspaden;
- Straatmeubilair (inclusief toeristische bewegwijzering);
- Civieltechnische kunstwerken (onder andere bruggen, viaducten, beschoeiingen).

Beleidskader

Voor alle beheerdisciplines die vallen onder het product Wegen, geldt dat ze deel uit maken van de Nota Kapitaalgoederen. Daarnaast vindt de uitwerking per beheerdiscipline plaats in beleid- en beheerplannen. De beleid-/beheer- en vervangingsplannen voor openbare verlichting en wegen zijn respectievelijk eind 2017 en voorjaar 2019 vastgesteld.

In 2021 is een begin gemaakt met het beleidsplan civieltechnische kunstwerken. Deze is in 2021 nog niet afgerond. Op basis van inspecties is een meerjarig beheerplan gemaakt, waarmee gewerkt wordt tot het beleidsplan Civieltechnische kunstwerken wordt afgerond. Er

is een deel beschoeiing vervangen in de Saller en de brug in de Alleeweg is vervangen. Verder is er klein onderhoud verricht aan diverse bruggen.

Hieruit voortvloeiende financiële consequenties

Vervangingsinvesteringen en budgetten voor groot onderhoud worden opgenomen in het MIP, waarbinnen de integrale afweging inzichtelijk wordt gemaakt. De hoogte van de noodzakelijke onderhoudsbudgetten voor onderhoud en vervanging wordt bepaald via de kwaliteitsinspecties en recent geactualiseerde arealen.

De (vervangings)investeringen worden via het MIP verankerd in de Voorjaarsnota en de programmabegroting. De budgetten voor groot en klein onderhoud zijn opgenomen in de exploitatiebegroting.

Riolering en Water

Beleidskader

Op 13 maart 2018 is het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) 2018-2022 door de Raad vastgesteld. In dit (verbrede) GRP is naast de afvalwaterzorgplicht, ook de zorgplicht voor grondwater en hemelwater opgenomen. Ook is richting gegeven aan duurzaamheid en het anticiperen op klimaatontwikkelingen.

Het Nationaal Bestuursakkoord Water (NBW) heeft de afgelopen jaren een nadrukkelijke rol gespeeld op gebied van water en de waterketen. Samenwerking in de afvalwaterketen, verbetering van de doelmatigheid en klimaatontwikkelingen zijn ontwikkelingen die steeds belangrijker werden. Deze landelijke ontwikkelingen zijn vertaald naar de regio's. In Twente heeft dit geresulteerd in "Waterwinst 2.0". Met die intentieverklaring spreken de 14 Twentse gemeenten, samen met het waterschap, de bereidheid uit om samen te werken in de (afval)waterketen. Doel is om een structurele kostenbesparing in de keten te realiseren. Daarnaast zijn 'kennis' en 'kwetsbaarheid' speerpunten in "Waterwinst 2.0".

"Van Waterwinst naar waterbewustzijn"

Inmiddels is het besef doorgedrongen dat eenzijdige focus op kostenreductie op korte termijn niet leidt tot de gewenste ontwikkelingen. Om goed waterbeheer in Twente te kunnen garanderen zijn slimme, duurzame en integrale oplossingen nodig, waarbij betrokken partijen intensiever met elkaar willen samenwerken. Om die reden is begin 2018 door alle Twentse gemeenten ingestemd met de gezamenlijke visie "Twents Water verbindt, van waterwinst naar waterbewustzijn". Naast aandacht voor kostenbesparing, richt de aandacht zich met name op een robuust watersysteem en klimaatbestendig Twente; het benutten van kansen vanuit de wateropgaven, om bij te dragen aan een aantrekkelijke leefomgeving, waterbewustzijn en verdergaande samenwerking.

Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie (DPRA)

Het Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie is een gezamenlijk plan van gemeenten, waterschappen, provincies en het Rijk. Het Deltaplan versnelt en intensificeert de aanpak van wateroverlast, hittestress, droogte en de gevolgen van overstromingen.

In het Deltaplan zijn zeven ambities vastgelegd voor een waterrobuuste en klimaatbestendige inrichting van Nederland:

- Kwetsbaarheid in beeld brengen (klimaatstresstesten).
- Risicodialoog voeren en strategie opstellen.
- Stimuleren en faciliteren.
- Handelen bij calamiteiten.
- Reguleren en borgen.
- Opstellen uitvoeringsagenda.
- Meekoppelmogelijkheden benutten.

Het in kaart brengen van de gevolgen van klimaatverandering kan met een stresstest. In het Deltaplan is afgesproken dat alle overheden uiterlijk in 2019 een eerste [stresstest](#) (ambitie 1) hebben uitgevoerd. Voor eind 2020 zouden de [risicodialogen](#) zijn uitgevoerd met alle relevante partijen, deze risicodialogen zijn nog niet gevoerd.

Aan de Raad is een doorkijk gegeven naar het vervolgproces: de klimaatdialoog met medewerkers, inwoners en andere belanghebbenden. Helaas kon door de Coronacrisis het proces, zoals we dat met z'n allen in gedachten hadden, geen doorgang vinden. Daarom is nu een digitaal alternatief bedacht als 'aftrap' voor de regionale en lokale klimaatdialogen.

Twents waternet, een samenwerking van de 14 Twentse gemeenten en waterschap Vechtstromen, heeft samen met de provincie Overijssel, BNA oosting en Architectuurcentrum Twente de Twentse Klimaatpraat Online georganiseerd.

Het resultaat hiervan vormt ook input voor de interne en lokale klimaatdialoog, zoals we die in Losser willen gaan houden. De wijze 'waarop' wordt nog nader uitgewerkt. Daarbij wordt ook de relatie gezocht met andere onderwerpen, waarover we in gesprek gaan met Losserse inwoners en bedrijven.

Samenhang met het beheer van de openbare ruimte.

Investerings in rioolvervangingen bieden vaak kansen om ook de bovenliggende openbare ruimte opnieuw in te richten. De financiële middelen voor deze herinrichting kunnen niet ten laste van het GRP gebracht worden. Hiervoor worden andere dekkingsmiddelen ingezet, zoals onder andere het budget "Groot onderhoud Wegen", aanvullende investeringsbudgetten (via MIP en investeringen vanuit de Programmabegroting). Ook wordt geprobeerd externe bijdragen te verwerven.

Hieruit voortvloeiende financiële consequenties

De financiële consequenties zijn opgenomen in het kostendekkingsplan dat integraal deel uitmaakt van het GRP. Op basis van het kostendekkingsplan wordt de hoogte van de rioolheffing bepaald.

Groen en Landschap

Beleidskader

Groen en Landschap maakt deel uit van de [Nota Kapitaalgoederen](#). Daarnaast vindt de uitwerking plaats in beleid- en beheerplannen. Deze beheerdiscipline draagt ook in belangrijke mate bij aan de ruimtelijke kwaliteit van de leefomgeving. Niet voor niets worden de termen "groen en lommerrijk" genoemd als kernwaarden in de centrumvisies voor Losser en De Lutte. Om hier invulling aan te geven heeft de Raad in 2016 het [Groenstructuurplan](#) ("Groene ambitie") vastgesteld.

Ook in het kader van de noodzakelijke klimaatadaptatie speelt 'groen' een belangrijke rol. In het groen kan overtollig water tijdelijk worden opgevangen, de wortelzone van bomen en struiken houdt water langer vast. Bomen kunnen daarnaast zorgen voor een koelere omgeving, wat vooral van belang is bij het tegengaan van hittestress in de bebouwde omgeving. Tevens zorgen bomen in grote mate voor luchtfiltering en CO2 opslag. De komende jaren willen wij daarom het aantal bomen in de kernen vergroten, door aanplant van geschikte soorten op strategische locaties. Daarbij willen we de inwoners graag betrekken. In 2021 hebben we geen grootschalige boomfeestdag kunnen organiseren, maar hebben we in die week ons bomenbestand wel uitgebreid. Zo heeft een schoolklas bomen en struweel geplant bij 't Nilantsven.

Een ander belangrijk doel van het gemeentelijk groen is het verhogen van de biodiversiteit. Hierdoor krijgen verschillende 'bestuivers' meer kansen om zich te ontwikkelen en kunnen

natuurlijke vijanden van plaagdieren zich beter handhaven. Biodiversiteit is belangrijk ter voorkoming en beperking van ziekten en plagen en het bewerkstelligen van een sterkere en gezondere balans in onze leefomgeving. Op diverse locaties in de gemeente is in totaal ruim 2.200m² bloembollenmengsels aangebracht. Daarnaast is het locatieafhankelijk extensieve maaibeheer ook verder doorgevoerd, met name op plekken waar veel eiken staan, om de eikenprocessierups te bestrijden. Het hiertoe nog te ontwikkelen beleid wordt meegenomen bij het opstellen van het groenbeheer- en beleidsplan.

Voor het bomenbeheer hanteren wij het 'Handboek Bomen', waarin de belangrijkste normen voor aanleg en beheer van bomen zijn vastgelegd. De hier genoemde kaders zullen worden verwerkt in het nog op te stellen beleid- en beheerplan voor groen en landschap. Vanuit het Servicebedrijf is de speciale boomverzorgingsploeg intensief ingezet. Ze hebben al veel achterstanden van de afgelopen jaren met betrekking tot snoei en boomveiligheidscontroles weggewerkt. Aanvullend zijn dergelijke werkzaamheden door een externe partij uitgevoerd om een 'grote slag' te maken.

Gemeentelijke gebouwen en vastgoed

Beleidskader

In de [Vastgoednota gemeente Losser](#) is het beleid uitgewerkt en vastgelegd.

De Vastgoedlijst eigendom gemeente Losser vormt de basis voor keuzes in het aanhouden dan wel afstoten van locaties. Daarbij wordt beoordeeld of de locaties nog wel nodig zijn voor de eigen dienst of beleidsdoeleinden. Worden binnen afzienbare tijd (tien jaar) geen (ruimtelijke) ontwikkelingen verwacht, dan wordt voorgesteld deze locaties af te stoten en in de verkoop te zetten.

Hieruit voortvloeiende financiële consequenties

De vertaling van het beleid naar de begroting vindt plaats via het Meerjaren Onderhoud Plan (MOP)-gebouwen. De onderhoudsconditie wordt bepaald conform de RgdBOEI-methodiek. Voor een redelijk niveau van onderhoud wordt voor de panden met een toekomstperspectief (meer dan tien jaar) een conditiescore 3, conform de Rgd-BOEI aangehouden. Voor de af te stoten panden met een tijdelijk gebruik volstaat een conditiescore 5, conform de Rgd-BOEI op basis van klachtenonderhoud.

In 2021 is voortgang gemaakt met de verduurzaming van de panden in eigendom van de gemeente, die voor eigen gebruik en beleidsdoeleinden worden ingezet. Gebouwen zijn van een nieuw energielabel voorzien en we hebben een plan opgesteld voor de volgende stap naar een energieneutraal en gasloos gebouwenbezit.

Uitgangspunt is dat deze gebouwen een Energielabel A behalen. Dit wordt met name bereikt door isoleren van de 'schil' van het gebouw (daken, gevels, vloeren en kozijnen), maar ook de toepassing van LED verlichting. Op een drietal gebouwen na zijn alle werkzaamheden uitgevoerd. Wachten is nog op de kantoren van de Gemeentewerf en gymzaal De Vlasakker. Daarnaast ook de gymzaal in Beuningen, die nog in afwachting is van het onderzoek naar een Kleintje kulturhus in Beuningen. Vervolgens zullen alle gebouwen worden voorzien van een nieuw energielabel en wordt een plan voor de volgende stap naar een energieneutraal en gasloos gebouwen bezit opgesteld. Voor het Zwembad Brilmansdennen is daar al op vooruit gelopen en onderzoek gedaan naar het gasloos verwarmen via aquathermie, waarbij gebruik wordt gemaakt van de restwarmte uit het gezuiverde afvalwater (effluent) van de rioolwaterzuivering. De benodigde extra elektriciteit, voor het onttrekken van deze warmte via warmtewisselaars en opwerken naar geschikte temperaturen via warmtepompen, wordt geleverd door zonnepanelen op het dak. Een financieel aantrekkelijke businesscase is mogelijk.

'Vermarkten' vastgoed en gronden. In aansluiting op de motie van de raad van 11 juni 2019 over het vermarkten van gemeentelijk vastgoed en gronden, is eind 2019 de gelijknamige notitie vastgesteld. Primair is deze notitie erop gericht richtlijnen te geven over de wijze waarop de gemeente haar vastgoed/gronden zal vermarkten. Daarbij moet rekening worden gehouden met de lopende huurcontracten, aanwezige erfpacht-/opstalovereenkomsten en ontwikkelingen in de markt.

Vertaling naar de begroting

Het MOP is opgenomen in de exploitatiebegroting. Investerings in gebouwen lopen separaat via "nieuw beleid" in de Voorjaarsnota en Programmabegroting.

2.4. Financiering

Treasurybeleid

De Wet Financiering Decentrale Overheden (Wet fido) geeft de kaders aan waarbinnen decentrale overheden de treasuryactiviteiten moeten uitvoeren. Het doel hiervan is de bevordering van een gezonde financiering, het bijdragen aan het behouden van de goede kredietwaardigheid en handhaving van de positie van decentrale overheden op de kapitaalmarkt. Een belangrijke eis uit de Wet fido is dat de uitvoering van de treasuryfunctie uitsluitend de publieke taak dient en dat het beheer prudent (verstandig) dient te zijn.

Op 6 juli 2021 is het Treasurystatuut 2021 door de Raad vastgesteld. Hierin is het beleidskader voor Losser inzake treasury opgenomen. In het statuut is de geldende wetgeving vertaald naar de gemeente. Zo is vastgelegd:

- 1) Hoe de financiële risico's, zoals het renterisico (van vaste en vlottende schuld), het kredietrisico, het liquiditeitsrisico en koersrisico, worden geminimaliseerd.
- 2) De verdeling van taken en bevoegdheden binnen 'treasury'.
- 3) De verantwoordingsrelatie, in het kader van de dienstverleningsovereenkomst, van het treasurybeleid tussen de gemeenten Enschede en Losser.

Renterisicobeheer

Het renterisico wordt beperkt doordat de gemeente terughoudend omgaat met het vertrekken van leningen en garanties. De uitvoering van startersleningen is ondergebracht bij het Stimuleringsfonds Nederlandse Gemeenten. Ook worden door de gemeente leningen verstrekt vanuit het Energiefonds Losser om lokale initiatieven mogelijk te maken, die bijdragen aan het energieneutraal maken van Losser.

Zie paragraaf 4.3 voor de specificatie van de gewaarborgde leningen. De uitstaande garanties (nog twee) op geldleningen stammen uit de jaren 90 van de vorige eeuw. Bij deze garanties zijn geen zekerheden verkregen. De risico's die hieruit voortvloeien zijn opgenomen in het weerstandsvermogen (zie top 10 met risico's in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing).

Losser neemt een achtervangpositie in bij het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) voor verstrekte leningen aan corporaties. Per 1 augustus 2021 is de nieuwe achtervangovereenkomst ingegaan. Zoals verwacht is de achtervangpositie van Losser hierdoor gestegen (met € 3,583 miljoen) aangezien de nieuwe verdeling gebaseerd is op de waarde van de bezittingen van de woningcorporaties in de gemeente. De risico's hiervan zijn tot op heden ingeschat op nihil. Een grotere achtervangpositie heeft derhalve geen (financieel) effect op de begroting.

Omslagrente

De gerealiseerde omslagrente mag niet te veel afwijken van de begrote omslag. Voor 2021 is de omslagrente begroot op 1%. Een afwijking van maximaal 25% is toegestaan. Als de overschrijding groter is dient de omslagrente herrekend te worden. In de onderstaande tabel is de vergelijking tussen begroting en realisatie voor 2021 van de omslagrente terug te vinden. Hieruit blijkt dat de afwijking binnen de toegestane afwijking blijft en niet meer rente is toegerekend via de omslagrente dan het totaal van de externe rente:

Omschrijving	PB 2021	Realisatie 2021
Externe rentelasten korte en lange financiering	563.430	560.207

Externe rentebaten (o.a. rente personeelshypotheke)	-70.495	-55.175
<i>Totaal door te rekenen externe rente</i>	<i>492.935</i>	<i>505.032</i>
Rente aan grondexploitaties	-59.481	2.686
Rente projectfinanciering (Kulturhus)	-27.561	-27.561
<i>Saldo toe te rekenen externe rente</i>	<i>405.893</i>	<i>480.157</i>
Rente over eigen vermogen	0	0
Rente over voorzieningen	0	0
Toe te rekenen rente	405.893	480.157
Toegerekende rente aan boekwaarden	-405.893	-372.147
Renteresultaat rente	0	108.010
Omslagrente	0,78%	1,00%
Afwijking t.o.v. realisatie 2021		-22,49%

Aan grondexploitaties wordt rente toegerekend op basis van de daadwerkelijke rentelasten van de langlopende en kortlopende schulden. Hierbij wordt ook nog rekening gehouden met de verhouding eigen en vreemd vermogen van de gemeente op de balans. Uiteindelijk moet de daadwerkelijke rente worden verrekend. In de begroting was rekening gehouden met een percentage van 1,44% over 2021. De werkelijke gemiddelde rente bedroeg 1,07% in 2021, doordat de verhouding eigen en totaal vermogen afwijkt van de geprognostiseerde balans uit de begroting 2021.

Kasgeldlimiet

Voor het beperken van de renterisico's, is in de Wet fido ook een norm voor de kortlopende schulden opgenomen: de kasgeldlimiet. Deze limiet is het bedrag dat de gemeente als gemiddelde netto vlottende schuld (vlottende schulden -/- vlottende middelen) maximaal mag hebben.

De kasgeldlimiet bedroeg in 2021:

	(x € 1.000)	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal
1. Omvang begroting per 1 januari 2021 - grondslag		61.992	61.992	61.992	61.992
2. Toegestane kasgeldlimiet:					
- in % van de grondslag		8,5%	8,5%	8,5%	8,5%
- omvang kasgeldlimiet		5.269	5.269	5.269	5.269
3. Toets kasgeldlimiet:					
Gemiddelde overschot vlottende middelen					
Gemiddeld opgenomen vlottende schuld		13.708	-844	-5.805	-6.254
Toegestane kasgeldlimiet		5.269	5.269	5.269	5.269
Ruimte onder kasgeldlimiet		-8.439	6.113	11.074	11.523

Uit de tabel blijkt dat de gemeente de limiet alleen gedurende het 1^e kwartaal van 2021 heeft overschreden. Er is nieuwe financiering aangetrokken om te voorkomen dat sprake zou zijn van nog meer kwartalen overschrijding. Zo is voldaan aan de regelgeving uit de Wet fido. De forse ruimte in de overige drie kwartalen in 2021 hangt grotendeels samen met de

opbrengsten uit grondverkoop in 2021 (zie paragraaf 4.2 met toelichting op ontwikkeling activa).

Renterisiconorm

In de Wet fido is bepaald dat de gemeente binnen de renterisiconorm moet blijven. Het uitgangspunt van de renterisiconorm is het beheersen van de renterisico's op de langlopende schulden (schulden met een looptijd van één jaar of langer). Dit gebeurt door het aanbrengen van spreiding in de looptijden van de leningen. Hiermee wordt voorkomen dat een groot deel van de leningen tegelijk opnieuw moet worden afgesloten, met het risico van snel oplopende rentelasten.

De renterisiconorm beoogt in de kern dat de gezamenlijke jaarlijkse aflossingen en renteherzieningen niet meer dan 20% van de totale begroting van baten en lasten mogen bedragen. Uit de onderstaande tabel blijkt dat de gemeente Losser de norm in 2021 niet heeft overschreden:

Berekening renterisiconorm (x € 1.000)	Begroting 2021	Realisatie 2021
1. Begrotingstotaal	61.992	61.992
2. Vastgesteld percentage	20%	20%
3. Renterisiconorm (1. x 2.)	12.398	12.398
4. Aflossingen	2.667	2.667
5. Ruimte onder renterisiconorm (3. - 4.)	9.731	9.731

De berekening van de renterisiconorm de begroting 2021 is gelijk aan de realisatie over 2021 omdat de leningenportefeuille sinds het opstellen van deze begroting niet meer is gewijzigd.

Beleidsvoornemens treasuryfunctie

In 2021 heeft de treasuryfunctie zich bezig gehouden met de in de begroting al gemelde acties:

- Voor het opstellen van de Voorjaarsnota 2021 en de Programmabegroting 2022 is verder gewerkt aan het optimaliseren van de geprognostiseerde balans. Zo is in 2021 de afwijking tussen de begrote omslagrente en de werkelijke rente onder de toegestane grens gebleven en was nacalculatie niet noodzakelijk.
- Tegelijkertijd is ook gewerkt aan de aanscherping van de investeringsplanningen. De investeringen maken een belangrijk onderdeel uit van de geprognostiseerde balans. Voor toekomstige jaren zijn de liquiditeitsplanningen daarmee nauwkeuriger geworden, waardoor een betere inschatting is te maken van de benodigde financiering.

Limieten 2021

In de financieringsparagraaf dienen conform artikel 16, lid 3 van de Financiële verordening jaarlijks de limieten voor het opnemen van kredieten in rekening-courant, het uitzetten van tijdelijk overtollige geldmiddelen en het aantrekken van langlopende geldleningen te worden vastgesteld. De Raad stelt hiermee de grenzen vast waarbinnen het college in 2021 kon financieren of beleggen.

Uit de onderstaande tabel blijkt dat de limiet voor de netto-vlottende schuld in de 1^e kwartaal van 2021 is overschreden, waarvan ook melding is gemaakt bij het onderdeel 'Kasgeldlimiet'. Daarnaast is in het 1^e kwartaal van 2021 meer langlopende financiering aangetrokken dan was voorzien. Voordat deze leningen zijn aangetrokken is de raad hierover geïnformeerd.

Netto-vlottende schuld (x 1.000 euro)	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal
Limiet - conform financieringsparagraaf Programmabegroting 2021	5.666	5.666	5.666	5.666
Gemiddeld opgenomen vlottende schuld in kwartaal	13.708	-844	-5.805	-6.254
Gemiddeld overschot vlottende middelen	-8.042	6.510	11.471	11.920
Overschrijding limiet: ja/nee *)	ja	nee	nee	nee
Vaste schuld (x 1.000 euro)	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal
Limiet - conform financieringsparagraaf Programmabegroting 2021	7.500	7.500	7.500	7.500
Opgenomen vaste schuld in kwartaal	12.500	0	0	0
Cumulatief opgenomen vaste schuld in jaar	12.500	12.500	12.500	12.500
Overschrijding limiet: ja/nee *)	ja	ja	ja	ja
Uitzettingen (x 1.000 euro)	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal
Limiet - conform financieringsparagraaf Programmabegroting 2021	460	460	460	460
Totale omvang uitzettingen in kwartaal	0	0	0	0
Overschrijding limiet: ja/nee *)	nee	nee	nee	nee

2.5. Bedrijfsvoering

Organisatie

Het was een intensief jaar, met aansprekende resultaten, maar ook met zorgen. We hebben te maken met vraagstukken binnen de organisatie. De verandering in aard en omvang van taken, digitalisering en complexiteit vraagt om een andere manier van werken en organiseren. De krapte op de arbeidsmarkt heeft effect op de realisatie van ambities. Inhuur leidt tot hogere kosten en afkalving van kennis. Door een tekort aan capaciteit kunnen we onvoldoende leveren en neemt de werkdruk toe. Een vicieuze cirkel waar we uit moeten komen.

We blijven inzetten op het creëren van inzicht in de werkprocessen (ketenbenadering), vereenvoudiging en verbinding. Hierdoor kunnen we met elkaar keuzes maken op hoe middelen moeten worden ingezet om het reguliere werk goed te kunnen doen en om onvermijdelijke ontwikkelingen te gaan organiseren. Extra structurele financiële impulsen zullen hierbij onoverkomelijk zijn.

Programma's

In 2021 heeft het programma Bridge een start gemaakt met het op orde brengen van het informatie-, documentatie- en gegevensbeheer met de daarbij behorende budgetten voor Enschede en Losser. Een programma dat impact en effect heeft over de volle linie van de organisatie.

Hybride werken is ook een mooi voorbeeld van succesvol integraal werken: faciliterend vanuit IT, P&O en VFBE waarbij de benodigde kaders vanuit deze disciplines zijn vastgesteld. We zijn als organisatie goed in staat om digitaal te werken. Uiteraard heeft ook onze organisatie baat gehad bij de gedwongen werkelijkheid van het thuiswerken. In rap tempo heeft vrijwel iedereen zich de vaardigheid van digitaal afstemmen en vergaderen eigen gemaakt. Tegelijkertijd constateren we dat er nog veel te leren is om de aanwezige digitale werkomgeving ten volle te benutten en komt er steeds meer functionaliteit en integratie bij. Het eigen maken van deze mogelijkheden waar dat nodig is voor het functioneren berust bij de organisatie en de medewerker. Dit betekent dat we ook de komende jaren middelen en inspanningen in training en praktijk nodig hebben. Corona zat ons in 2021 nog erg in de weg om de hybride werkomgeving echt met elkaar te ervaren en hierin te leren en te verbeteren.

Informatietechnologie

De impact en het belang van informatietechnologie en – management (IT&IM) is groot. Van de inwoner die een nieuw rijbewijs nodig heeft tot aan het leveren de juiste zorg in een wijk, of het aanvragen van een vergunning voor burgers en bedrijven, overal is IT&IM aanwezig. Het beveiligen en onderhouden van onze infrastructuur, applicaties en data zijn de basis. Zonder IT&IM valt het grootste deel van ons werk stil. Daarnaast willen we vernieuwen in onze dienstverlening naar onze collega's, naar onze inwoners en bedrijven.

We zijn de afgelopen jaren en zeker ook in 2021 tegen grenzen aangelopen. Het is lastig om aan de gewenste vraag en kwaliteit te blijven voldoen in combinatie met de ontwikkelingen die we zelf aanjagen én ontwikkelingen die op ons afkomen zonder dat we daar direct invloed op hebben.

Digitale transitie en strategische I-agenda

Er is verder vormgegeven aan de strategische I-agenda, met informatiesessies voor management, bestuur en de Raad. De opbouwsystematiek is geharmoniseerd met de werkwijze van de gemeente Enschede. Hierdoor heeft de gemeente Losser verbinding met landelijke platformen zoals IMG100.000+ gemeenten en thema's zoals Digitale Transitie en Common Ground. Het rapport cloudstrategie is opgeleverd en voorziet in een koers om op

gecontroleerde wijze processen in cloud applicaties uit te voeren en lokale applicaties te stoppen.

Digitale wetgevingen

Met behulp van een opgestelde matrix bewaken we de voortgang van elke “digitale” wet, dit is nodig omdat de rijksoverheid soms onduidelijk is over datums en impact van de verschillende wetten. Waar het kan wordt geconcretiseerd naar projecten of acties. Er is een impactanalyse gemaakt voor de invoering van de Wet open overheid (Woo). Andere wetgevingen waar werkzaamheden (onderzoek en analyse, voorbereiding) voor zijn geweest zijn: Wet Digitale overheid (WDO) daar is een impact analyse voor opgestart, vanwege weinig voortgang wetgever tijdelijk on hold gezet, Single Digital gateway (WSDG) en Wet Elektronisch Bestuurlijk Verkeer (WEBV).

IT-uitvoering

In de IT-operatie is gewerkt aan een gewijzigde inrichting voorzieningen passend bij de huidige tijd, van vaste plekken naar laptops e.d. met de daarbij behorende aanscherping van de beveiliging op die apparatuur. Afgeronde en *opgestarte nog lopende* projecten in 2021:

- Specifiek Losser: *Key2Jongerenmonitor, Datagedreven werken Los, Invoering Omgevingswet*
- Gecombineerde Losserse en Enschedese projecten: o.a. Impactanalyse Wet Open Overheid, Vervanging werving en selectie systeem (connexys), *Medewerker faciliteiten (Ivanti), Digitoegankelijkheid, ISMS (beveiligingssoftware), Bewustwordingscampagne digitale veiligheid, Implementatie i-burgerzakenmodules, Dashboard Dienstverlening* en diverse techniek projecten.

Informatiebeveiliging & privacybescherming

De informatiebeveiliging is ingericht middels de Baseline Informatiebeveiliging Overheid. Dit is de opvolger van de Baseline Informatiebeveiliging Gemeenten en sinds 1 januari 2020 het verplichte normenkader voor de informatieveiligheid.

Op gebied van informatiebeveiliging is in 2021 extra geïnvesteerd. Ook in de robuustheid van onze infrastructuur zijn goede stappen gemaakt. Een voorbeeld hiervan is het investeren in nieuwe technologie qua infrastructuur én de uitwerking van het adviesrapport Cloudtransitie door een externe partij. Recente beveiligingscommissies in software wereldwijd zoals (log4j) onderstrepen de noodzaak van een goede informatiebeveiliging. Periodiek is de controle op de opzet, bestaan en werking van de beveiligingsmaatregelen uitgevoerd. Hiervoor worden verschillende verplichte zoals de ENSIA en niet verplichte audits gedaan.

Inkoop

Er is een spend- en leveranciersdashboard voor gemeente Losser gebouwd. Deze tool geeft inzicht in uitgaven, leveranciers en inkoopcategorieën voor gemeente Losser als geheel en specificatiemogelijkheden per team en per budgethouder. Dit dashboard wordt eens per kwartaal geactualiseerd. Op basis van de inzichten uit dit dashboard kunnen inkoopadviseurs onder andere concrete adviezen geven om rechtmatigheid op inkopen te bevorderen.

Daarnaast is een inkoopanalyse uitgevoerd, waarvan de resultaten inclusief conclusies en quick wins zijn gepresenteerd aan het directieteam. In navolging hierop is onder andere een keuze gemaakt om aan te sluiten op het contract dat gemeente Enschede heeft afgesloten met Staffing MS en gebruik te maken van hun inhuurdesk voor het inhuren van personeel > schaal 9. Een van de voordelen is dat nu op voorhand al duidelijk is dat deze categorie personeel rechtmatig wordt ingekocht.

Om bredere grip op (rechtmatig) inkopen te bevorderen is een jaarplan met acties ten behoeve van informatievoorziening voor Losser opgesteld. Dit zal ook bijdragen aan het inkoopbewustzijn, kennis van het inkoopbeleid en het inkoopproces bij medewerkers van gemeente Losser.

Indien van toepassing en/of mogelijk, op basis van de aard van de opdracht, is in alle inkoopadviezen verwezen naar de richtlijnen van Pianoo.nl voor duurzaamheidscriteria. Daarbij is geadviseerd deze op te nemen in het bestek of programma van eisen. (De opdrachtgever beslist in welke mate dit advies wordt opgevolgd en kan terugkoppeling geven op de resultaten).

P&O beleid

In 2021 is voortgebouwd op de ingezette organisatiewijziging uit 2020. Directieteam en teamleiders volgden een ontwikkeltraject om persoonlijke leiderschap en het managen van de organisatie te optimaliseren. Ten aanzien van de verbetering van werkprocessen in de organisatie zijn stappen gezet en zijn opgaveregisseurs benoemd. Ook zijn een aantal andere functies en vacatures ingevuld, onder meer op het gebied van duurzaamheid.

Daarnaast is een aantal P&O instrumenten ontwikkeld en geactualiseerd. Door de impact van Corona zijn verdere stappen gezet om hybride werken structureel in te voeren, passend bij de kernwaarden van een wendbare en flexibele organisatie. Onder meer is in dat kader in 2021 een thuiswerkplekbeleid opgesteld om medewerkers te faciliteren. Verder is het integriteitsbeleid herschreven en geactualiseerd om te voldoen aan de huidige wet- en regelgeving. In 2021 is gestart met het vormgeven van arbeidsmarktcommunicatie en talentmanagement.

Communicatie

Verwezen wordt naar de toelichting bij doelstelling D2. Daarnaast aanvullend het volgende: Het team communicatie is sinds november 2021 compleet. Met een teamontwikkelingstraject professionaliseert het team zich ter voorbereiding op trends en ontwikkelingen.

Informatie- en Archiefbeheer

Het verbetertraject voor informatie- en archiefbeheer heeft verder vorm gekregen in het uitvoeringsprogramma Bridge. De verbeterpunten uit de inventarisatie in combinatie met de verbeterpunten vanuit de archiefinspecteur zijn in het uitvoeringsprogramma concreet vormgegeven in zeven deelprojecten met ieder een specifiek aandachtsgebied. Het programma Bridge heeft in het derde kwartaal haar definitieve vorm gekregen en is inmiddels voortvarend aan de slag gegaan.

Daarnaast is doorgegaan met de werkzaamheden om het historisch archief van Losser, dat vanwege waterschade is behandeld en op een andere locatie is ondergebracht, weer terug te brengen naar het Lossers Hoes. Eind 2021 was de nieuwe archiefbewaarplaats zo goed als gereed.

2.6. Verbonden partijen

Inleiding

Vanwege de bestuurlijke, beleidsmatige en/of financiële belangen en mogelijke risico's, is het gewenst dat in de begroting aandacht wordt besteed aan derde-rechtspersonen, waarmee de gemeente een band heeft. Een organisatie wordt in deze paragraaf Verbonden partijen opgenomen, als Losser bij deze partijen een bestuurlijk en financieel belang heeft. Het gaat dan concreet om deelnemingen (vennootschappen), gemeenschappelijke regelingen, stichtingen en verenigingen. Onder bestuurlijk belang wordt in dit verband verstaan: het hebben van een zetel in het bestuur of het hebben van stemrecht. Met financieel belang wordt bedoeld dat de gemeente middelen ter beschikking heeft gesteld die achtergesteld zijn in geval van faillissement van de verbonden partij en/of dat financiële problemen bij de verbonden partij verhaald kunnen worden op de gemeente.

Beheer verbonden partijen

In het Beleidskader verbonden partijen (vastgesteld door de Raad op 9 april 2019) wordt verder ingegaan op de rol van de Raad met betrekking tot verbonden partijen. Daardoor kan de Raad invulling geven aan de toezichthoudende rol. De gemeente houdt de uiteindelijke verantwoordelijkheid voor het realiseren van de beoogde doelstellingen. Kernvragen zijn of de doelstellingen van de verbonden partijen nog steeds overeenstemmen met die van de gemeente en of de doelstellingen van de gemeente via de verbonden partijen gerealiseerd worden. Het tweede belang betreft het budgettaire beslag en de financiële risico's die de gemeente met de verbonden partijen kan lopen en de daaruit voortvloeiende budgettaire gevolgen. De gemeente moet steeds de afweging maken, welke aanpak de beste garantie biedt dat de taak wordt uitgevoerd op een manier zoals de gemeente dat voor ogen staat. De gemeente moet ook afwegen op welke manier de gemeente voldoende inhoudelijk en financieel toezicht heeft binnen de uitvoering van een taak.

Wijzigingen en actualiteiten verbonden partijen

Regio Twente

In 2019 is een discussie gestart over de vormgeving van de Regio Twente. Belangrijkste uitgangspunten waren: het aanbrengen van meer focus en het terugbrengen van de bestuurlijke drukte. Op basis van een advies van de gemeentesecretarissen is besloten vooral focus te leggen op de sociaaleconomische structuurversterking en de verdere uitwerking neer te leggen in een transitieplan. De uiteindelijke besluitvorming over de transitie van de Regio Twente heeft plaatsgevonden in 2021. In 2021 is ook meteen gestart met de implementatie van de besluitvorming. Het onderdeel sociaaleconomische structuurversterking is ondergebracht bij de Twente Board, de gemeenschappelijke regeling Regio Twente is omgevormd naar de GR Gezondheid (vooralsnog Openbaar Lichaam Gezondheid), er wordt een bedrijfsvoeringsregeling opgericht voor de Recreatieve Voorzieningen en Coalitions of the Willing zijn ondergebracht bij de gemeenten.

Crematoria Twente

In het algemeen bestuur bestuur van de Crematoria Twente heeft een discussie plaatsgevonden over de toekomstige bestuurlijke betrokkenheid van de deelnemende gemeenten bij deze gemeenschappelijke regeling. Een grote meerderheid van de deelnemers was van mening dat er bestuurlijke betrokkenheid moet blijven en dat de huidige bestuurlijke constructie daarvoor het meest geschikt is.

Lijst van verbonden partijen

Tabel: Algemeen bestuurlijke belangen en risico's per verbonden partij

Naam en vestigingsplaats	Bestuurlijk belang	Financieel belang	Risico's en kansen
Regio Twente (Enschede) tot 8 juli 2021	Alle betrokken gemeenten zijn vanaf 1 januari 2016 met één lid vanuit het college vertegenwoordigd in het algemeen bestuur. Dit lid heeft ook een plaatsvervanger. De gemeente Losser wordt in het algemeen bestuur vertegenwoordigd door burgemeester Kroon, met wethouder Nijhuis als plaatsvervangend lid. De gemeenteraad is bij de Regio Twente betrokken via de zogenaamde Twenteraad.	In de begroting van de Regio Twente wordt het geraamde bedrag van de gemeente opgenomen en in de jaarrekening van de Regio Twente wordt het werkelijk verschuldigde bedrag van de gemeente vastgesteld. De bijdrage is afhankelijk van het aantal inwoners. Op basis van de begroting 2021 was een bedrag van € 1.217.141 verschuldigd	Met de kosten van de transitie van de Regio Twente is rekening gehouden, maar kunnen anders uitvallen.
Openbaar Lichaam Gezondheid (vanaf 8 juli 2021) Enschede	Rechtsopvolger van de Regio Twente met de nadruk op gezondheid. Alle colleges zijn met één lid vertegenwoordigd in het algemeen bestuur. Voor de gemeente Losser heeft wethouder Prins zitting in het algemeen bestuur, met wethouder Van Essen als plaatsvervanger.	In de begroting van het OLG wordt het geraamde bedrag van de gemeente opgenomen en in de jaarrekening van het OLG wordt het werkelijk verschuldigde bedrag van de gemeente vastgesteld. De bijdrage is afhankelijk van het aantal inwoners. In 2021 wordt door de transitie de bijdrage voor Regio Twente en OLG als geheel gezien.	
Twente Board/Twente Board Development	De gemeente is via het bestuurlijk overleg SES vertegenwoordigd in de Twente Board. De Twente Board is aandeelhouder van Twente Board Development.	In de bestuursovereenkomst Sociaal Economische Structuurversterking is een bijdrage van € 9,01 per inwoner afgesproken.	
Stadsbank Oost Nederland (Enschede)	Elke gemeente wordt in het algemeen bestuur vertegenwoordigd door een door het college van burgemeester en wethouders aan te wijzen vertegenwoordiger. Het dagelijks bestuur bestaat uit 8 leden, waarin in ieder geval zitting hebben de AB-leden uit de	De gemeente Losser is afnemer van producten schuldhelpverlening van de gemeenschappelijke regeling voor een begroot bedrag in 2021 van €123.854.	De gemeente is verantwoordelijk voor integrale schuldhelpverlening, waarbij zowel aandacht is voor preventie, vroegsignalering en nazorg. De gemeente kan zelf beslissen of zijn meer taken wil inkopen of om

	gemeenten Almelo, Hengelo en Enschede. De voorzitter wordt door het AB uit zijn midden aangewezen. De gemeente Losser wordt in het Algemeen bestuur vertegenwoordigd door wethouder Prins. Wethouder Nijhuis is plaatsvervanger. Elk lid heeft in de vergadering van het algemeen bestuur één stem.		basistaken zelf weer te gaan uitvoeren.
Crematoria Twente (Enschede)	OLCT is een collegeregelingsorgaan. Er is een algemeen bestuur waarin alle betrokken gemeenten met elk een lid - benoemd door het college van een deelnemende gemeente uit zijn midden. Het dagelijks bestuur bestaat uit vijf leden, die door het AB uit zijn midden worden benoemd met dien verstande dat drie van de vijf zetels worden ingenomen door leden van de deelnemende gemeenten, waarvan het inwoneraantal op 1 januari van het jaar waarin de keuze plaats vindt, minder is dan 40.000. De gemeente Losser wordt in het algemeen bestuur vertegenwoordigd door wethouder Prins. Wethouder van Essen is plaatsvervanger. Wethouder Prins is ook lid van het dagelijks bestuur en fungeert daarbij als voorzitter van algemeen en dagelijks bestuur.	Crematoria Twente keert jaarlijks dividend uit aan OLCT, die het dividend aan de deelnemende gemeenten uitkeert naar rato van het aantal crematies van ingezetenen. Het jaar 2021 heeft een bescheiden winstuitkering opgeleverd.	De risico's voor Crematoria Twente zijn voornamelijk financieel. Door de vele verwachte investeringen staat de winst onder druk. Voor de gemeente Losser betekent dit dat een lagere dividenduitkering wordt ontvangen. Daarnaast blijft de dividenduitkering afhankelijk van het aantal crematies.
Veiligheidsregio Twente (Enschede)	De Veiligheidsregio Twente is een rechtspersoonlijkheid bezittend openbaar lichaam, bestaande uit een algemeen bestuur, waarin elke gemeente is vertegenwoordigd door de burgemeester en een dagelijks bestuur bestaande uit vijf leden.	De aangesloten gemeenten betalen voor 2021 hun verplichte bijdrage naar een door het algemeen bestuur vastgestelde systematiek. De bijdrage voor de VRT was voor 2021 begroot op € 1.570.390.	De bijdrage van de gemeente is afhankelijk van het behaalde resultaat van de VRT. Dit kan van invloed zijn op de gemeentelijke bijdrage.

	Besluitvorming in het algemeen bestuur vindt plaats bij gewone meerderheid. Echter bij de vaststelling van de begroting en rekening beschikt het lid over het aantal stemmen dat wordt bepaald door het aantal inwoners. De burgemeester wordt in het algemeen bestuur vervangen door de loco-burgemeester.		
Omgevingsdienst Twente (Almelo)	Wethouder Nijhuis maakte deel uit van het algemeen bestuur met als plaatsvervanger wethouder van Essen.	De Omgevingsdienst Twente is per 1 januari 2019 formeel van start gegaan. De financiële bijdrage van de gemeente Losser is begroot op € 485.615 in 2021.	
Gemeentelijk Belastingkantoor Twente (Hengelo)	Wethouder Nijhuis maakt deel uit van het algemeen bestuur. Zijn plaatsvervanger is wethouder Prins. De stemverhouding in het algemeen bestuur is verdeeld naar rato van het aantal deelnemers. Iedere deelnemer met meer dan 100.000 inwoners heeft zes stemmen, met meer dan 50.000 inwoners vier stemmen en met minder dan 50.000 inwoners twee stemmen.	De gemeentelijke bijdrage wordt bepaald aan de hand van tariefdifferentiatie. Bij tariefdifferentiatie worden tarieven per verdeelsleutel vastgesteld en de deelnemende gemeente betaalt naar rato voor het aantal "verdeelsleutels" dat is afgenomen. Verschuivingen in aantallen of wijzigingen in het tarief van een verdeelsleutel ten opzichte van voorgaand jaar kunnen er in resulteren dat de onderlinge verhoudingen tussen gemeentelijke bijdragen veranderen.	Het GBT voert drie keer per jaar een risico-inventarisatie uit, waarbij alle risico's worden benoemd. Eventuele calamiteiten kunnen van invloed zijn op de bijdragen van de verschillende deelnemers. De bijdrage voor de gemeente Losser voor 2021 op basis van de begroting bedraagt € 424.253.
Vennootschappen en corporaties			
Bank Nederlandse Gemeenten (Den Haag)	Het aandeel van de gemeente Losser bedraagt 0,03%.	De gemeente bezit 17.550 aandelen à € 2,50. De dividendopbrengst in 2021 bedroeg € 40.014	De gemeente loopt het risico minder inkomsten te ontvangen door teruglopende dividendopbrengsten.
Enexis Holding N.V. (Den Bosch)	Het aandeel van de gemeente Losser bedraagt 0,014%. In 2016 is een deel van de	De Gemeente Losser bezit 21.310 aandelen, waar jaarlijks dividend over wordt uitgekeerd.	De gemeente loopt het risico minder inkomsten te ontvangen door

	aandelen verkocht.	Het dividend over 2020 bedroeg € 9.105.	teruglopende dividendopbrengsten.
Twente Milieu (Enschede)	De gemeente heeft een zeggenschap heeft van 5,3% in NV Twente Milieu. De directeurs en commissarissen worden benoemd, geschorst en ontslagen door de algemene vergadering van aandeelhouders.	De gemeente Losser bezit 5,3% van de aandelen. Twente Milieu keert geen dividend uit. Bij een positief jaarresultaat en een solvabiliteit van 25% wordt het dividend verrekend in de kostprijs van het product of de geleverde dienst.	De gemeente loopt het risico minder inkomsten te ontvangen door teruglopende dividendopbrengsten.
Twence (Hengelo)	Losser heeft 3,49 % van de gewone aandelen van Twence. Vanwege de sterk inhoudelijke inbreng wordt de gemeente Losser in de Algemene vergadering van aandeelhouders vertegenwoordigd door de vakinhoudelijke wethouder.	Losser heeft 29.607 aandelen à € 1 in bezit. Er wordt een dividenduitkering en een borgstellingsprovisie ontvangen.	De gemeente loopt het risico minder inkomsten te ontvangen door teruglopende dividendopbrengsten.
Wadinko (Zwolle)	Het aandeel van de gemeente Losser in de onderneming bedraagt 2,3%	De gemeente Losser bezit 55 aandelen van de in totaal 2.389 aandelen. Over 2020 is er in verband met de coronabepalingen geen dividend uitgekeerd. Ook voor 2021 wordt om dezelfde redenen geen dividend verwacht.	De gemeente loopt het risico minder inkomsten te ontvangen door teruglopende dividendopbrengsten.
Publiek Belang Electriciteitsproductie ('s-Hertogenbosch)	Het aandeel van de gemeente Losser bedraagt 0,02%	Losser bezit 0,02% van de waarde.	
CSV Amsterdam ('s-Hertogenbosch)	Het aandeel van de gemeente Losser bedraagt 0,02%.	Losser bezit 0,02% van de waarde.	
Overige verbonden partijen (bestuursvereenkomst)			
Euregio (Enschede-Gronau)	De Euregio is een samenwerkingsverband van 129 Nederlandse en Duitse gemeenten, steden en (Land)Kreise. De Euregio heeft een Algemeen Bestuur, een Euregioraad en een dagelijks bestuur. Losser heeft twee vertegenwoordigers in het Algemeen Bestuur (de heer Haamberg, raadslid, en mevrouw Kroon,	De gemeente Losser betaalt vanaf 1 januari 2016 een lidmaatschapsbijdrage van € 0,29 per inwoner.	Eventuele ontwikkelingen kunnen van invloed zijn op de bijdragen van de verschillende deelnemers.

	burgemeester) en één vertegenwoordiger in de Euregioraad (de heer Haamberg).		
--	--	--	--

Tabel: Financiële kengetallen per verbonden partij

Nog niet alle verbonden partijen hebben de goedgekeurde jaarrekening 2021 gereed. Voor deze partijen zijn geen gegevens over het vreemd en eigen vermogen per eind 2021 opgenomen en ook geen resultaat over 2021.

Naam en vestigingsplaats	Eigen vermogen begin 2021	Eigen vermogen eind 2021	Vreemd vermogen begin 2021	Vreemd vermogen eind 2021	Jaarresultaat 2021
Regio Twente (Enschede)/Openbaar Lichaam Gezondheid	10,484 miljoen		36,775 miljoen		
Twente Board/Twente Board Development					
Stadsbank Oost Nederland (Enschede)	1,183 miljoen	971.100 euro	14,570 miljoen	14,323 miljoen	117.200 euro negatief
Crematoria Twente (Enschede)	1,564 miljoen	1,550 miljoen	13.704 euro	31.337 euro	136.053 euro
Veiligheidsregio Twente (Enschede)	2,822 miljoen		55,396 miljoen		
Omgevingsdienst Twente (Almelo)	1,671 miljoen		1,616 miljoen		
Gemeentelijk Belastingkantoor Twente (Hengelo)	336.000 euro		7,499 miljoen		
Vennootschappen en corporaties					
Bank Nederlandse Gemeenten (Den Haag)	5.097 miljoen	5.062 miljoen	155.264 miljoen	143.995 miljoen	236 miljoen
Enexis Holding N.V. (Den Bosch)	4.116 miljoen	4.241 miljoen	4.635 miljoen	5.154 miljoen	199 miljoen
Twente Milieu (Enschede)	12,232 miljoen euro	n.n.b.	17,256 miljoen euro	n.n.b.	n.n.b.
Twence (Hengelo)	142,8 miljoen	149,6 miljoen	88,6 miljoen	123,1 miljoen	12,082 miljoen
Wadinko (Zwolle)	70,95 miljoen		5,5 miljoen		- 3,374 miljoen (2020)
Publiek Belang Electriciteitsproductie ('s-Hertogenbosch)	1.569.395 euro	1.535.187 euro	€ 19.533 euro	€ 6.925	- € 34.208
CSV Amsterdam ('s-	392.593	312.379	27.162 euro	22.664 euro	- 42.665 euro

Hertogenbosch)	euro	euro			
Overige verbonden partijen (bestuursovereenkomst)					
Euregio (Enschede-Gronau)	2,305 miljoen euro	2,523 miljoen euro	23,1 miljoen euro	11,9 miljoen euro	218.244 euro

2.7. Grondbeleid

Deze paragraaf schetst de uitvoering van het grondbeleid van de gemeente Losser in 2021 binnen de gestelde kaders.

Doel en uitgangspunten grondbeleid

De doelstellingen van het programmaplan zijn in 2018 geformuleerd en hebben geleid tot een programma-indeling met drie programma's. Het gemeentelijk grondbeleid draagt vooral bij aan de realisatie van de doelstellingen van het programma Fysiek (paragraaf 2.2, F1 t/m F4) en indirect aan de programma's Sociaal en Bestuur en Dienstverlening. Ten aanzien van het programma Fysiek draagt het grondbeleid bij aan de leefbaarheid, bereikbaarheid en vitaliteit van de gemeente Losser.

Ontwikkelingen

Corona

Er zijn geen aanwijzingen die erop duiden dat de coronacrisis een negatief effect heeft op de grondexploitaties. Er is in 2021 geen sprake geweest van stagnatie in de verkoop van kavels.

Grondexploitaties

De raad heeft besloten dat een aantal ontwikkelingen met voorrang gerealiseerd moet worden. Dat heeft in 2021 geleid tot de vaststelling van nieuwe grondexploitaties aan de Nitertweg en locatie De Muchte. De haalbaarheid van een aantal locaties wordt nader onderzocht. Hierbij valt te denken aan de herontwikkeling aan de voormalige Aloysiusschool, de Lutte Noord, hoek Ravenhorsterweg/Scholtinkstraat en het Keizershofje. De plannen voor de herontwikkeling aan de Martinusschool zijn in een gevorderd stadium. Bij particuliere grondexploitaties faciliteert de gemeente een particuliere herontwikkeling en vraagt een vergoeding voor de te maken kosten.

Actuele vermogenspositie grondexploitatie

Winstneming

De commissie BBV schrijft voor dat tussentijds winstnemen bij grondexploitaties verplicht is, indien aan de voorwaarden van de Percentage Of Completion (POC) methode wordt voldaan. De commissie BBV heeft de POC methode in haar regels opgenomen om onder meer gemeenten eerder te verplichten tussentijds tot winstneming over te gaan bij grondexploitaties die daarvoor in aanmerking komen. De voorzichtigheid in tussentijdse winstneming wordt gewaarborgd in de vereiste voorwaarden voor de POC methode:

- het resultaat op de grondexploitatie kan betrouwbaar worden geschat;
- én de grond (of het deelperceel) moet zijn verkocht;
- én de kosten zijn gerealiseerd.

Als is voldaan aan de voorwaarden van de POC methode dient de winst als gerealiseerd en verantwoord te worden beschouwd. In dat geval is het 'niet getrouw' om te wachten met winstneming:

- Voor de Saller is in boekjaar 2021 de tussentijdse winstneming berekend op € 566.000;
- De grondexploitatie 't Luttermolenveld is in 2021 afgesloten. Het resterende eindresultaat in boekjaar 2021 bedraagt € 37.961 positief en is volledig als winst genomen;
- Bij de Geurmeij is in het boekjaar 2021 de tussentijdse winstneming berekend op € 22.000;

- Bij Wonen aan 't Dinkeldal, de Invalsweg en de Nitertweg is sprake van een totaal negatief resultaat ad € 94.128. Bij deze verliesgevende grondexploitaties is geen sprake van tussentijdse winstneming. Door het afsluiten van de grondexploitatie voor het Luttermolenveld kan de in het verleden opgenomen verliesvoorziening voor het Luttermolenveld ad € 56.768 vrijvallen;
- Bij de Muchte is sprake van een winstgevende grex alleen voldoet deze nog niet aan de voorwaarden om tussentijds winst te nemen.

Het kan voorkomen dat bij de berekening van de tussentijdse winstneming in enig jaar blijkt dat de al genomen en verantwoorde tussentijdse winstneming in voorgaande jaren te hoog is geweest. Bijvoorbeeld omdat sprake is van tegenvallers in kosten en/of opbrengsten. Het bedrag dat te veel aan tussentijdse winst is genomen wordt dan verrekend met de tussentijdse winstneming van voorgaande jaren. Dat kan leiden tot verliesnemingen in het lopende jaar. Dat is dit jaar niet aan de orde. Wel is het risico op het verrekenen van in potentie teveel genomen tussentijdse winst meegewogen bij het bepalen van de vereiste weerstandscapaciteit voor de grondexploitaties. Bij de toelichting op paragraaf 2.2 'Weerstandsvormogen en risicobeheersing' worden de financiële effecten nader beschreven. Bij de toelichting van het jaarresultaat grondexploitaties worden de effecten op onder meer de Reserve Grondexploitatie weergegeven.

Jaarresultaat grondexploitaties

In onderstaande tabel is het jaarresultaat weergegeven van de grondexploitatie.

Jaarresultaat Grondexploitatie 2021 in hoofdlijnen (bedragen in €) "-" = nadelig			
<i>Omschrijving</i>	Begroting	Realisatie	Vershil
Verliesvoorziening Luttermolenveld	0	56.768	56.768
Verliesvoorziening Wonen aan het Dinkeldal	0	-101.647	-101.647
Verliesvoorziening Invalsweg Overdinkel	0	15.516	15.516
Verliesvoorziening Nitertweg	0	-7.597	-7.597
subtotaal verliesneming	0	-37.360	-37.360
Winstneming de Saller	875.692	566.000	-309.692
Winstneming Luttermolenveld	0	37.961	37.961
Winstneming Geurmeij	6.597	22.000	15.403
subtotaal winstneming	882.289	625.961	-256.238
Totaal resultaat	882.289	588.601	-293.688

Bij de winstgevende grondexploitaties is er in 2021 een tussentijdse winst gerealiseerd van € 625.961. Bij de verliesgevende grondexploitaties is de verliesvoorziening in 2021 toegenomen met € 37.360. Een "-" betekent een toename in de verliesvoorziening. Verliesvoorzieningen worden ten laste van de reserve Grondexploitatie ingesteld om een verwacht verlies op de grondexploitatie te kunnen dekken. Per saldo bedraagt het jaarresultaat 2021 van de grondexploitaties € 588.601 positief. Het verschil tussen begroting en realisatie is het resultaat van de herziening van de grondexploitaties. Zie ook de toelichting op de individuele grondexploitaties verderop in deze paragraaf.

Reserve Grondexploitatie

In het algemeen geldt dat de reserve Grondexploitatie is gevormd om de risico's in de grondexploitatie op te kunnen vangen. Als het financieel resultaat van de grondexploitaties over het verslagjaar een negatief saldo vertoont, wordt dit eerst aangevuld. Een positief resultaat over het verslagjaar wordt voor 50% toegevoegd aan de Algemene Risicoreserve en de andere 50% aan de reserve Grondexploitatie. Deze reserve mag maximaal € 1 miljoen bedragen. Het meerdere valt vrij ten gunste van het jaarrekeningresultaat.

Voor 2021 betekent dit het volgende. De winstneming komt derhalve voor 50% (€ 625.961 * 50% = € 312.981) ten gunste van de Algemene Risicoreserve en voor 50% ten gunste van de reserve Grondexploitatie. De verliesneming ad € 37.360 komt volledig ten laste van de reserve Grondexploitatie, zodat per saldo € 312.981 winstneming - € 37.360 verliesvoorziening = € 275.621 wordt toegevoegd aan de reserve Grondexploitatie. Aangezien de reserve Grondexploitatie het maximum van € 1 miljoen al heeft bereikt, valt dit deel vrij ten gunste van het jaarrekeningresultaat. Zie onderstaande tabel voor het verloop van de reserve Grondexploitatie.

Verloop Reserve Grondexploitatie (bedragen in €)	Bestemming resultaten	Winstneming	Totaal
Saldo per 1-1-2021			1.000.000
Verliesneming 2021:			
- Luttermolenveld	56.768		56.768
- Wonen aan het Dinkeldal	-101.647		-101.647
- Invalsweg Overdinkel	15.116		15.116
- Nitertweg	-7.597		-7.597
Winstneming 2021 (50%):			
- de Saller		283.000	283.000
- de Geurmeij		11.000	11.000
- Luttermolenveld		18.981	18.961
Vrijval i.v.m. ingesteld maximum t.g.v. rekeningresultaat		-275.621	-275.621
Saldo per 31-12-2021	-37.360	37.360	1.000.000

Actuele vermogenspositie grondexploitatie

De financiële uitkomsten over 2021 van de grondexploitaties worden in deze paragraaf verantwoord. Jaarlijks worden de grondexploitaties herzien, met als vertrekpunt de boekwaarde (saldo van inkomsten en uitgaven). Gerealiseerde kosten en opbrengsten van het lopende jaar worden in de boekwaarde verwerkt en de prognoses worden bijgesteld. De vermogenspositie van de grondexploitaties bestaat uit twee componenten, te weten:

- het geïnvesteerde vermogen van de complexen eind 2021 (boekwaarde);
- de prognoses van de complexen (grondexploitaties).

De uiteindelijk te verwachten eindresultaten worden ten slotte teruggerekend naar het prijspeil 1 januari 2022. Dit is de zogenoemde contante waarde van het resultaat. Het berekenen van de contante waarde is belangrijk bij de beoordeling van de resultaatontwikkeling in de komende jaren en bij de beoordeling van de actuele vermogenspositie van de grondexploitaties.

Voor de berekening van de grondexploitaties is het noodzakelijk om parameters vast te stellen. De gehanteerde parameters hebben wij in 2021 vastgesteld via de Notitie van Uitgangspunten. Voor de volledigheid vermelden we deze in onderstaande tabel.

	2021	2022	2023	2024	2025 e.v.*
Kosten	5%**	3%**	2,5%	2%	2%
Opbrengsten	***	***	2,5%	2,5%	2%
Rente	1,07%	0,91%	0,94%	0,80%	0,82%

* Beheersmaatregel ingevolge BBV, uitgaande van basisjaar 2022 wordt de opbrengstenparameter voorzichtigheidshalve teruggebracht naar 0% per jaar;

** Per grondexploitatie afzonderlijk beoordelen. Werkzaamheden die al zijn aanbesteed behoeven geen indexatie;

*** Gemiddeld effect grondprijstaxatie project specifiek 6%-10%. Met uitzondering van kavel Invalsweg (17%).

In de Nota Grondbeleid staat beschreven dat grondprijzen voor woningbouw (projectmatig en particuliere uitgifte) jaarlijks worden getaxeerd volgens de normatief residuele methode. In aanvulling hierop kan op kavelniveau gedifferentieerd worden vanwege omvang, vorm, ligging, locatie en/of andere relevante factoren. De taxaties worden altijd samen met een beëdigde taxateur uitgevoerd. Dit volgens het zogenaamde 'vierogen principe'. De taxatiewaarde wordt één op één overgenomen in de grondexploitaties.

In exploitatie genomen plannen (bedragen in €)

Complex	Boekwaarde 31-12-2021	Prognose eind- resultaat op einddatum	Einddatum prognose	Prognose resultaat per 01-01-2022
Saller	-775.755	1.870.795	31-12-2024	1.822.083
Luttermolenveld	0	0	31-12-2021	0
Geurmeij	1.926.213	270.482	31-12-2028	254.972
Wonen aan 't Dinkeldal	-770.351	-413.138	31-12-2024	-389.309
Invalsweg	239.854	-54.464	31-12-2023	-52.349
Muchte	3.540	56.537	31-12-2024	55.065
Nitertweg	15.078	-8.062	31-12-2024	-7.597
Totaal	638.580			1.682.865

De Saller

Het complex bestaat uit een gerealiseerd deel (eerste fase) en een deel dat in ontwikkeling is (tweede fase). De tweede fase bestaat uit drie delen (2A, 2B en 2C). Fase 2A en 2B zijn nagenoeg gereed. Fase 2C is nog in ontwikkeling.

Van de gemeentelijke kavels die bestemd zijn voor particuliere uitgifte, zijn in 2021 acht kavels afgerekend en geleverd. Van de overige kavels voor particulieren zijn op het moment van schrijven zes verkocht, maar nog niet geleverd, twee onder optie en twee beschikbaar. Onze contractpartners hebben in 2021 veertien kavels afgenomen en afgerekend. Over het woonrijp maken van fase 2C bestond verschil van inzicht met onze contractpartner Rotij over de marktconformiteit van de kostenopgave. Voor dit soort situaties bepaalt de overeenkomst

dat een onafhankelijk kostendeskundige bindend advies geeft. Deze kostendeskundige is ingeschakeld, heeft de kostenopgave getoetst en dit heeft geleid tot een verhoging van de kosten van circa € 200.000. Dit valt toe te schrijven aan de algemene kostenstijging van de sector. Deze kostenverhoging is verwerkt in de grondexploitatie. Daarnaast is sprake van uitloop kosten voor de aanleg van groenvoorzieningen en openbare verlichting in fase 2C. Deze kosten worden binnen de grondexploitatie gedekt uit het budget onvoorzien. Verder is eind 2021 op verzoek van Rotij een voorstel ingediend voor een programmawijziging aan de Eversbergh van tien 2¹ kap woningen naar twaalf rijwoningen, waarbij de totale oppervlakte overigens niet wijzigt. Deze aanpassing leidt tot een marginale toename in de grondopbrengsten. Definitieve besluitvorming zal in 2022 plaatsvinden. Vooruitlopend hierop is de programmawijziging verwerkt in onderhavige herziening. De Saller voldoet aan de voorwaarden van de POC methode en daarmee is sprake van een verplichting om tussentijds winst te nemen. De tussentijdse winst is op peildatum 1 januari 2022 berekend op € 566.000. Na herziening van de grondexploitatie bedraagt het geraamde eindresultaat ultimo 2024 € 1.870.795 positief. Omgerekend naar peildatum 1 januari 2022 (contante waarde): € 1.822.083.

Luttermolenveld

Alle kavels waren al verkocht en begin 2021 zijn de laatste kavels geleverd. Ter voorkoming van doorlopende rentekosten en beheerslasten wordt de raad voorgesteld om de grondexploitatie bij de jaarrekening 2021 af te sluiten. Voor de resterende werkzaamheden ter verbinding van de Ambachtstraat en de Ertsmolen is een verplichting opgenomen in de grondexploitatie ter hoogte van € 75.000. Na vrijval van de overige budgetten bedraagt het eindresultaat na afsluiting € 37.961 positief. Dit resultaat is volledig als winst genomen.

Geurmeij

Begin 2021 is een aantal varianten aan de raad voorgelegd hoe de Geurmeij verder te ontwikkelen. Dit heeft geleid tot een besluit om de Geurmeij in lijn met het geldende bestemmingsplan verder te ontwikkelen. In de eerste helft van 2022 wordt het terrein bouwrijp gemaakt. Voor de nog uit te geven kavels is een nieuwe fasering opgesteld verdeeld over drie fases. De gemeentelijke kavels in de eerste fase zijn in februari in uitgifte genomen.

We zijn in gesprek met bouwbedrijf Tijdhof Hobema over de bouw van rijwoningen. Dit komt voort uit een verplichting uit de aankoopovereenkomst van een deel van de gronden welke ontwikkeld worden. De Geurmeij voldoet aan de voorwaarden van de POC methode en is daarmee verplicht om tussentijds winst te nemen. De tussentijdse winst in boekjaar 2021 is berekend op € 22.000. Na herziening van de grondexploitatie bedraagt het geraamde eindresultaat ultimo 2028 € 270.482 positief. Omgerekend naar peildatum 1 januari 2022 is sprake van een positief resultaat van € 254.972. Omdat de raad heeft besloten de Geurmeij conform het geldende bestemmingplan te ontwikkelen is het risico op het afboekscenario in de risicoanalyse komen te vervallen. Dit heeft een positief effect op de vereiste weerstandscapaciteit.

Wonen aan het Dinkeldal

Het plan voorziet in de mogelijkheid van de bouw van dertig woningen. Er is een overeenkomst met aannemersbedrijf Haafkes en projectontwikkelaar Le Clercq over de afname van alle bouwrijpe kavels. De opstallen op het terrein zijn intussen gesloopt en het terrein is begin 2021 bouwrijp opgeleverd. In 2021 zijn bijna alle kavels, met uitzondering van één, geleverd en er is gestart met de bouw van de woningen. Nadat de woningen gereed zijn, zal de openbare ruimte door de gemeente woonrijp worden gemaakt. Na herziening bedraagt het geraamde eindresultaat ultimo 2024 € 413.138 negatief. Omgerekend naar peildatum 1 januari 2022 is sprake van een negatief resultaat van € 389.309.

Invalsweg

Om de bouw van één woning naast de Invalsweg 8a te Overdinkel mogelijk te maken heeft de Raad in 2019 het bestemmingsplan en de grondexploitatie vastgesteld. De verkoop van de kavel per openbare inschrijving in 2021 is niet doorgegaan. De opgelopen bouwkosten maakten het plan financieel onhaalbaar voor de geïnteresseerde. De kavel is opnieuw getaxeerd en wordt nu via een makelaar aangeboden. Vanwege de vertraging is de looptijd met één jaar verlengd en zijn de geraamde beheerskosten evenredig verhoogd. Na herziening bedraagt het geraamde eindresultaat ultimo 2023 € 54.464 negatief. Omgerekend naar peildatum 1 januari 2022 is sprake van een negatief resultaat van € 52.349 negatief. Het positieve effect van de verhoging van de grondprijs is groter dan de kosten vanwege de vertraging. De getroffen verliesvoorziening is hierop aangepast en verlaagd.

De Muchte

Het gebied in de kern Losser dat ligt tussen de Muchteweg, Vlasakker en Diepenbrocklaan wordt herontwikkeld ten behoeve van woningbouw in de vorm van twaalf grondgebonden woningen en een appartementencomplex met huurwoningen voor woningcorporatie Domijn. De grondexploitatie is in 2021 door de raad vastgesteld. De peuterspeelzaal en de gebouwen van Fundament zijn reeds gesloopt en de resterende gronden worden in 2022 verworven dan wel overgeboekt naar de grondexploitatie. In 2022 wordt gestart met het bouwrijp maken van het terrein door de gemeente. Aansluitend zullen de kavels worden uitgegeven. Nadat de woningen zijn gerealiseerd zal het terrein woonrijp worden gemaakt. Na herziening van de grondexploitatie bedraagt het geraamde eindresultaat ultimo 2024 € 56.537 positief. Omgerekend naar peildatum 1 januari 2022 is sprake van een positief resultaat van € 55.065.

De Nitertweg

De voormalige ijsbaan annex visvijver aan de Nitertweg 4 in Losser wordt herontwikkeld voor de uitgifte van één woningbouwkavel en een natuurgebied van bijna twee hectare. De grondexploitatie is in 2021 door de raad vastgesteld. Nadat het bestemmingsplan onherroepelijk is zal het perceel bouw- en woonrijp worden gemaakt. Aansluitend zal de kavel in uitgifte gaan. Na herziening van de grondexploitatie bedraagt het geraamde eindresultaat ultimo 2024 € 8.062 negatief. Omgerekend naar peildatum 1 januari 2022 is sprake van een negatief resultaat van € 7.597.

Woningbouwprogrammering

In 2021 is de Woonvisie 2021 - 2031 gemeente Losser vastgesteld. Deze woonvisie is mede gebaseerd op de Regionale Woonagenda Twente 2021 -2025. Ambitie is om de komende tien jaar minimaal 665 woningen aan de voorraad toe te voegen, waarbij in de woonvisie een kwantitatieve verdeling naar kern is opgenomen en een kwalitatieve verdeling in segmenten voor de gemeente Losser als geheel. Om hier uitvoering aan te geven is een Actieplan Woonvisie opgesteld en met de raad gedeeld. Samen met de woningcorporatie Domijn en de Stichting Huurders Belang Losser (SHBL) zijn prestatieafspraken voor het jaar 2022 opgesteld.

Jaarrekening

3. Financiële positie

3.1. Overzicht van baten en lasten

Bedragen in 1.000 euro's									
Begroting 2021			Begroting (na wijziging) 2021			Realisatie 2021			
Programma	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Sociaal	31.791	7.452	-24.339	32.467	7.653	-24.814	32.889	8.609	-24.280
Fysiek	16.887	12.136	-4.751	17.819	11.553	-6.266	15.486	9.259	-6.227
Bestuur en Dienstverlening	4.291	329	-3.962	4.256	327	-3.929	4.201	403	-3.798
Subtotaal	52.969	19.917	-33.052	54.542	19.533	-35.009	52.576	18.270	-34.306
Algemene dekkingsmiddelen	560	42.578	42.018	570	43.861	43.291	562	44.370	43.808
Heffing VPB	32	0	-32	248	0	-248	102	0	-102
Onvoorzien	675	0	-675	-428	-1.477	-1.049	1.565	411	-1.154
Overhead	7.822	194	-7.627	7.769	194	-7.575	7.623	194	-7.429
Subtotaal	9.089	42.773	33.684	8.158	42.578	34.420	9.853	44.975	35.122
Saldo baten en lasten	62.058	62.690	632	62.701	62.111	-590	62.429	63.246	817
Sociaal	0	227	227	644	227	-417	714	585	-129
Fysiek	770	46	-724	735	785	50	652	1.451	799
Bestuur en Dienstverlening	0	123	123	32	712	680	32	809	777
Saldo van mutaties reserves	770	395	-374	1.411	1.724	313	1.398	2.845	1.447
Resultaat	62.827	63.085	258	64.112	63.835	-277	63.827	66.090	2.263

3.2. Toelichting op het overzicht van baten en lasten

Hieronder wordt per taakveld een toelichting gegeven op de afwijkingen tussen de begrote en gerealiseerde baten en lasten. De toelichting wordt gegeven op hoofdlijnen en is daarom soms niet volledig te herleiden naar de exacte bedragen in de tabellen.

Toelichting op de algemene dekkingsmiddelen

De algemene dekkingsmiddelen die hierboven worden gepresenteerd zijn:

Bedragen x 1.000 Euro's Algemene dekkingsmiddelen	Budget primaïr	Budget actueel	Realisatie	Saldo
OZB	5.017	5.032	5.026	-5
Hondenbelasting	119	118	121	3
Belastingopbrengsten	5.136	5.150	5.148	-2
Algemene uitkeringen	36.370	37.736	38.365	629
Dividend	361	338	293	-44
Saldo financieringsfunctie	152	68	2	-66
Overige dekkingsmiddelen	36.883	38.141	38.660	519
Saldo	42.018	43.291	43.808	517

Algemene dekkingsmiddelen zijn inkomsten van een gemeente waarvoor geen bestedingsdoel is bepaald. Dat betekent dat de gemeente deze vrij kan besteden (in tegenstelling tot de specifieke dekkingsmiddelen).

Onroerende-zaakbelastingen

De verwachte opbrengst is in de Voorjaarsnota 2021 structureel met € 50.000 verhoogd. De realisatie is in 2021 nagenoeg gelijk aan de raming in de begroting, het nadelige verschil op een totaal geraamde opbrengst van ruim € 5 mln. is € 5.000.

Hondenbelasting

De Hondenbelasting heeft in 2021 € 3.000 meer opgeleverd dan geraamd.

Algemene uitkering

Het positieve resultaat bedraagt bijna € 630.000. Dit verschil is als volgt te verklaren:

1. Het al gemelde voordelige effect van de accressen in de mei- en septembercircularre 2021 van € 300.000.
2. De extra ontvangen middelen voor taakmutaties. Positieve taakmutaties zijn bijdragen die het rijk via het gemeentefonds verleent voor de uitoefening van specifieke taken (denk aan taken in het kader van Corona). Voor negatieve taakmutaties geldt het omgekeerde. Vaste gedragslijn in Losser is dat taakmutaties met het inhoudelijke budget worden verrekend (hieraan worden toegevoegd bij positieve taakmutaties, of hieraan worden onttrokken bij negatieve mutaties). In totaal is in 2021 via verschillende circularies voor een bedrag van ongeveer € 1,6 mln aan taakmutaties ontvangen. In de aangepaste begroting 2022 is al rekening gehouden met extra middelen voor het Sociaal Domein (€ 580.000), geld voor de erfgoeddeal (€ 550.000) en ruimte boven het BCF-plafond (€ 120.000), zodat nog een voordeel van afgerond € 350.000 resteert.
3. De decembercircularre 2021 heeft geleid tot een aanvullend voordeel van € 120.000.
4. Het nadelige effect van de afrekeningen uit voorgaande jaren van € 140.000.

Dividend

Het nadeel van € 44.000 komt doordat we in 2021 minder dividend uit beleggingen hebben ontvangen. Vooral het dividend van de BNG valt ten opzichte van de ramingen substantieel lager uit. De Coronacrisis heeft hiermee te maken.

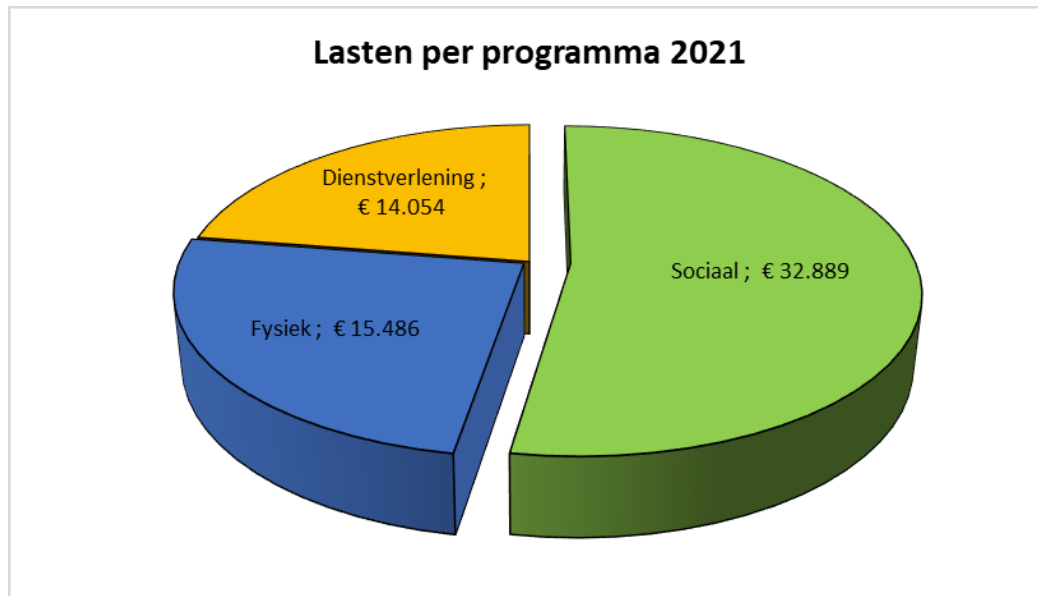
Saldo financieringsfunctie

Het nadeel van in totaal € 66.000 wordt vooral veroorzaakt doordat minder rente is doorberekend aan de grondexploitaties. Dit komt doordat in de begroting 2021 nog rekening is gehouden met de boekwaarde exclusief tussentijdse winstneming.

Voor de verklaring van het onder "overige dekkingsmiddelen" geschetste voordeel van € 519.000 verwijzen wij verder naar de toelichting in het programma Bestuur & Dienstverlening in dit hoofdstuk.

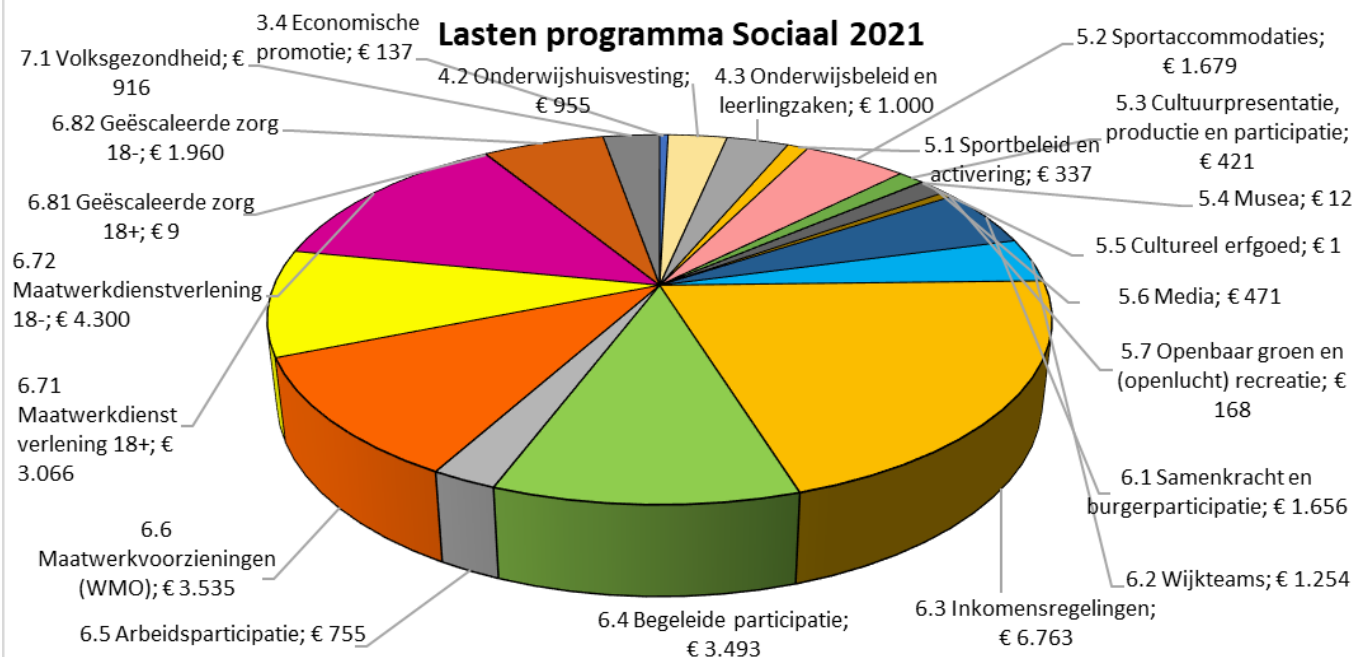
Programma Sociaal

bedragen € 1.000*

bedragen € 1.000*

Lasten programma Sociaal 2021

Bedragen x 1.000 Euro Afwijking : + is voordeel / - is nadeel	Afwijking lasten	Afwijking baten	Afwijking storting	Afwijking onttrekking	Saldo
0.10 Mutatie reserves	0	0	-70	-357	287
3.4 Economische promotie	34	0	0	0	34
4.2 Onderwijshuisvesting	-187	151	0	0	-35
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-9	56	0	0	47
5.1 Sportbeleid en activering	-138	462	0	0	324
5.2 Sportaccommodaties	-272	51	0	0	-221
5.3 Cultuurpresentatie, productie en participatie	38	0	0	0	38
5.4 Musea	5	2	0	0	7
5.5 Cultureel erfgoed	22	-17	0	0	5
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	2	-14	0	0	-11
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	163	-18	0	0	145
6.2 Wijkteams	-25	0	0	0	-25
6.3 Inkomensregelingen	236	-180	0	0	56
6.4 Begeleide participatie	61	200	0	0	261
6.5 Arbeidsparticipatie	3	21	0	0	24
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	306	243	0	0	548
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	-27	-2	0	0	-29
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	-36	0	0	0	-36
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	-9	0	0	0	-9
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	-624	0	0	0	-624
7.1 Volksgezondheid	33	0	0	0	33

Toelichting taakvelden programma Sociaal

Taakveld 0.10 Mutatie reserves

Toelichting nadeel storting reserves € 70.000

Algemeen: als ten opzichte van het beschikbare of van het rijk ontvangen budget geld overblijft, dan wordt dat voor een aantal onderdelen toegevoegd aan de reserves die voor dat doel zijn ingesteld. Dit jaar is dat het geval bij de volgende reserve:

- Reserve Gezond in de stad: € 70.000

Omdat de dotatie niet geraamd is leidt dit tot een nadelig effect van € 70.000 ten opzichte van de begroting. Hier staat wel een voordeel op het betreffende taakveld tegenover, waarmee per saldo sprake is van budget-neutraliteit.

Toelichting voordeel onttrekking reserves € 357.000

Aan de reserve sociaal domein is een bedrag van € 100.000 onttrokken voor de uitvoering van de pilots in 2021 zoals die beschreven zijn in het Innovatieplan 2021-2024.

En net als bij de dotaties zijn ook onttrekkingen gedaan aan reserves voor dekking van kosten die hoger uitvallen dan het budget of de ontvangen middelen. Per saldo is er geen resultaat-effect. Het gaat om de volgende reserves en bedragen:

- Reserve NASB '08+'09: € 50.000
- Reserve Impuls Brede School: € 15.000
- Reserve MOP Onderwijs: € 12.000
- Reserve Investerings Bijdragen: € 90.000

Verder is, zoals al aangeven in de raadsinformatiebrief over de financiële tussenrapportage 2021, een aantal reserves (deels) in het resultaat vrijgevallen. Dit vanwege het feit dat het gereserveerde budget niet meer nodig is voor het doel waarvoor de reserve is ingesteld. Het gaat om de volgende reserves en bedragen:

- Reserve Applicatie Sociaal Domein: € 20.000
- Reserve aanschaf Squid: € 70.000

Per saldo is € 336.000 meer onttrokken aan de reserves dan geraamd. Tegenover het voordeel door de vrijval van een tweetal reserves (totaalbedrag € 90.000) staan geen kosten en/of nadelen op de taakvelden. Deze € 90.000 is dan per saldo ook het positieve effect op het rekeningresultaat.

Taakveld 3.4 Economische promotie

Toelichting voordeel lasten € 34.000

Ook dit jaar wordt het beschikbare budget voor het Actieprogramma Recreatie en Toerisme, het budget voor de reis van het zandsteen en het regulier beschikbare budget niet volledig

benut. Er blijft een bedrag van € 14.000 over. Daarnaast vallen de inkomstenoverdrachten voor gemeenschappelijke regelingen € 20.000 lager uit dan geraamd.

Taakveld 4.2 Onderwijshuisvesting

Toelichting nadeel lasten € 187.000

Het nadeel wordt voor € 24.000 veroorzaakt door hogere kosten voor (lokale) belastingen en verzekeringen. Daarnaast vallen de kosten voor onderhoud € 162.000 hoger uit dan oorspronkelijke geraamd. Belangrijkste onderdeel van de overschrijding op onderhoud is het doorbetalen van de niet begrote ontvangen subsidie SUVIS (€ 150.000) voor verbetering van de ventilatie in scholen in verband met Corona aan SKOLO (zie ook toelichting voordeel baten). Het overige tekort van € 12.000 wordt gedekt uit de daarvoor beschikbare reserve (zie toelichting taakveld 0.10 mutaties reserves).

Toelichting voordeel baten € 151.000

Het voordeel wordt veroorzaakt doordat er voor de regeling specifieke uitkering ventilatie in scholen € 150.000 is ontvangen. Deze specifieke uitkering is gericht op het op orde krijgen van het binnenklimaat in schoolgebouwen in het primair en voorgezet onderwijs in verband met de uitbraak van Corona.

Taakveld 4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken

Toelichting nadeel lasten € 9.000

In de tussenrapportage 2021 is melding gemaakt van een voorlopig voordeel op het leerlingenvervoer van € 90.000. Ook is in de tussenrapportage melding gemaakt van een voordeel op de bijdrage speciaal onderwijs van € 15.000.

In de rekening is dit voordeel omgebogen in een (klein) nadeel van € 9.000. Van het voordeel op het leerlingenvervoer resteert nog € 33.000. Er is nog steeds sprake van een voordeel op de vervoerskosten, maar dit voordeel valt met ongeveer € 75.000 lager uit dan onze inschatting in de tussenrapportage. Daarnaast er zijn in de laatste maanden van 2021 ook extra kosten gemaakt voor het softwarepakket voor leerlingenvervoer (bijna € 23.000) en vallen de kosten van begeleiding van het vervoer bijna € 18.000 hoger uit dan geraamd. We hebben extra personeel moeten inhuren omdat de medewerkster in vaste dienst langdurig afwezig is (geweest). We hebben hiervoor een vergoeding van het UWV ontvangen, die is echter op de kostenplaatsen/bedrijfsvoering verantwoord.

Omdat in 2021 zowel de bijdrage voor speciaal onderwijs over 2020 als 2021 is verantwoord is er nu sprake van een nadeel van bijna € 12.000, waar we in de tussenrapportage nog dachten € 15.000 over te houden. Dit nadeel is eenmalig, vanaf nu verantwoorden we de bijdrage voor het speciaal onderwijs in het jaar waarop dat betrekking heeft.

De lasten voor uitvoering van het Lokaal Onderwijsbeleid tenslotte overstijgen het beschikbare budget met € 48.000, maar dit nadeel wordt vrijwel volledig gedekt door de extra baten (zie toelichting hieronder).

Toelichting voordeel baten € 56.000

Het voordeel op de baten komt vooral de ontvangen middelen voor OAB niet volledig zijn uitgegeven. Het gaat om een voordeel van € 46.000. Daarnaast valt de RMC-bijdrage hoger uit dan geraamd, terwijl de bijdragen voor het leerlingenvervoer juist iets tegenvallen. We ontvangen voor RMC en leerlingenvervoer samen nog € 10.000 meer dan geraamd.

Taakveld 5.1 Sportbeleid en activering

Toelichting nadeel lasten € 138.000

We hebben € 143.000 uitgegeven voor activiteiten in het kader van het Actieplan Sport en Bewegen. Daar staan inkomsten voor een bedrag van € 85.000 tegenover (zie toelichting baten). Er resteert dan nog een nadeel van € 58.000. Dit nadeel wordt voor bijna € 30.000 gedekt door een aanwending van de reserve NASB (zie toelichting taakveld 0.10). De resterende kosten hebben betrekking op het project van Noaber: Jeugd aan Zet.

Voor de combinatiefuncties (als onderdeel van de Impuls Brede school) is € 15.000 meer uitgegeven dan geraamd. De kosten worden gedekt uit de daarvoor beschikbare reserve (zie toelichting taakveld 0.10 mutaties reserves).

De lasten op het onderdeel 'sport algemeen' zijn in totaal € 20.000 lager dan geraamd. De lasten van de subsidies aan verschillende verenigingen vallen € 14.000 hoger uit dan geraamd. Daartegenover staat dat nog geen kosten zijn gemaakt voor het onderzoek naar de mogelijkheden van samenwerking tussen NOT-gemeenten op het gebied van binnensportaccommodaties, wat leidt tot een voordeel van € 15.000. Daarnaast zijn ook geen kosten gemaakt voor de uitvoering lokaal sportakkoord, waarvoor € 10.000 is geraamd. Tenslotte is € 10.000 minder besteed voor overige aankopen en uitbestede duurzame goederen dan geraamd.

Toelichting voordeel baten € 462.000

Zoals onder de toelichting op de lasten al is aangegeven ontvangen we voor het Actieplan Sport en Bewegen een bijdrage van € 85.000. Verder ontvangen we nog middelen voor het Lokaal preventieakkoord (€ 20.000). De resterende middelen hebben betrekking op de Spuk-Sport, die dient als compensatie voor gemiste BTW (zie toelichting lasten taakveld 5.2 Sportaccommodaties).

Taakveld 5.2 Sportaccommodaties

Toelichting nadeel lasten € 272.000

De hogere lasten worden voor een bedrag van € 115.000 veroorzaakt doordat gemeenten de btw op sport niet meer via het BTW-compensatiefonds (BCF) kunnen terugkrijgen. Voor Losser worden de extra btw-lasten volledig via deze SPUK-uitkering vergoed (zie toelichting op de baten in taakveld 5.1 Sportbeleid en activering).

Verder zijn met name de exploitatiekosten van de sporthal de Fakkell hoger dan geraamd. Dit heeft vooral te maken met eenmalige kosten voor de nieuwbouw die niet onder het krediet vallen, zoals kosten voor het toegangssysteem. Ook de kosten van schoonmaak en energie vallen iets hoger uit dan geraamd. Het nadeel is in totaal € 58.000.

Ook de lasten van het zwembad zijn hoger dan geraamd. Het gaat dan om de kosten van onderhoud en exploitatie. Vooral de kosten van inhuur zijn hoger dan geraamd. De overschrijding is in totaal € 91.000.

De overige kosten van het beheer van de sportaccommodaties laten nog een nadeel zien van € 8.000. Dit wordt hier verder niet toegelicht.

Toelichting voordeel baten € 51.000

Over de hele linie vallen de opbrengsten uit de verhuur van de sportaccommodaties tegen. Het totale nadeel aan gemiste huur is € 130.000. Ontegenzeggelijk is dit het gevolg van de beperkingen die in 2021 zijn opgelegd in verband met Corona. Daarnaast vallen de opbrengsten van het zwembad € 15.000 lager uit dan geraamd.

Dat er desondanks toch sprake is van een voordeel heeft twee belangrijke redenen:

1. Een verwachte uitkering Spuk-Sport van € 147.000, hier staat wel een nadeel van € 115.000 aan gemiste btw tegenover (zie toelichting lasten);
2. Een voordeel van € 48.000 omdat de uiteindelijke afrekening van de Spuk-Sport over 2020 hoger uitviel dan we zelf berekend hadden.

Taakveld 5.3 Cultuurpresentatie, productie en participatie

Toelichting voordeel lasten € 38.000

Van het beschikbare budget voor coronacompensatie voor verenigingen en instellingen in Losser, er is in totaal ruim € 200.000 beschikbaar, is nog € 19.000 over. Het restant is begin 2022 toegekend, deze resterende kosten komen dan ook ten laste van 2022. Daarnaast is het beschikbare budget kerkenvisie van € 25.000 niet aangesproken. Weliswaar is veel tijd in de voorbereidingen gestoken, de kosten hiervan maken we vooral in 2022.

Op het onderdeel amateurkunst zijn extra kosten gemaakt. De subsidies voor verenigingen vallen € 6.000 hoger uit dan geraamd.

Taakveld 5.4 Musea

Geen bijzonderheden.

Taakveld 5.5 Cultureel erfgoed

Toelichting voordeel lasten € 22.000

Van het beschikbare budget voor onderhoud, belastingen en verzekeringen van zowel de steenfabriek als Erve Kraesgenberg is € 22.000 minder uitgegeven dan geraamd. Onderhoud bleek niet noodzakelijk.

Toelichting nadeel baten € 17.000

De geraamde huur en pacht voor zowel de steenfabriek als Erve Kraesgenberg zijn in 2021 niet ontvangen, dit verklaart het nadeel van € 17.000.

Taakveld 5.6 Media

Geen bijzonderheden.

Taakveld 5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie

Toelichting nadeel baten € 14.000

Voor de jaarlijkse kermis is € 7.000 meer aan vergoeding binnen gekomen dan geraamd. Daarentegen zijn door de coronamaatregelen minder evenementen dan gepland doorgegaan. Hierdoor zijn dus opbrengsten weggefallen, wat tot een nadeel van € 20.000 leidt.

Taakveld 6.1 Samenkracht en burgerparticipatie

Toelichting voordeel lasten € 163.000

In de Voorjaarsnota 2021 hebben we melding gemaakt van een door de accountant van Fundament ontdekte fout in de jaarrekening 2019. Het in de Voorjaarsnota 2021 opgenomen bedrag was € 100.000. Daarnaast vindt ook nog een terugbetaling van € 116.000 plaats vanwege het feit dat de reserve van Fundament het maximum overschrijdt. Samen met een voordeel door niet bestede coronagelden is van dit voordeel van in totaal € 145.000 melding gemaakt in de tussenrapportage 2021.

Het uiteindelijke voordeel in de jaarrekening valt nog een fractie hoger uit, met € 18.000. De oorzaak van dit verschil is divers en is te verklaren door verschillende voor- en nadelen. Zo vallen de kosten voor maatschappelijke dienstverlening tegen. Dit wordt veroorzaakt door de indexering maatschappelijke opvang 2021 van € 40.000. Ook de kosten voor Collectieve Preventie Geestelijke Gezondheidszorg (CPGGZ) overschrijden het budget, met een bedrag van € 43.000. Verder vallen de kosten voor Kinderopvang op basis van Sociaal Medische Indicatie tegen, ondanks een hogere raming in de begroting 2021. Deze kosten stijgen ieder jaar. Het nadeel in 2021 komt uit op € 50.000. Daar staan voordelen op de 'Kinderopvang algemeen' en Gastouderopvang tegenover van respectievelijk € 10.000 en € 28.000. Tegenover deze nadelen staan voordelen voor het ouderenbeleid (€ 68.000) en mantelzorg (€ 48.000).

Het resterend nadeel van € 3.000 wordt verder niet toegelicht.

Toelichting nadeel baten € 18.000

Een aantal gemeentelijke panden wordt niet meer door onder meer de kinderopvang gebruikt, waardoor de huuropbrengsten lager uitvallen dan geraamd.

Taakveld 6.2 Wijkteams

Toelichting nadeel lasten € 25.000

Onder het taakveld Wijkteams vallen de algemene kosten jeugd, de algemene voorziening jeugd en 1e-lijnsloket CJG (Centrum Jeugd voor Gezin). De bijdrage aan de Regio Twente voor het taakveld Wijkteams is € 17.000 hoger dan oorspronkelijk begroot, vanwege een structurele uitbreiding. De algemene kosten op het onderdeel Jeugd zijn € 7.000 hoger dan begroot.

Taakveld 6.3 Inkomensregelingen

Toelichting voordeel lasten € 236.000

Het voordeel op de lasten wordt voor € 239.000 verklaard doordat minder uitkeringen zijn verstrekt in het kader van uitvoering van de Participatiewet. Dit heeft te maken met de lagere rijksuitkering (zie toelichting baten).

In de begroting is rekening gehouden met twee termijnen van het voorschot TOZO 2021. Het werkelijk ontvangen voorschot 2021 bestaat uit drie termijnen en valt hoger uit dan waar in de begroting rekening mee is gehouden. De kosten hiervoor zijn wel gemaakt. Dit zorgt voor een tekort op dit onderdeel van € 43.000, dat wordt gecompenseerd door eenzelfde voordeel aan batenkant.

Daarnaast ontstaat een voordeel van € 50.000 door de Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer. Aan de voorgenumen activiteiten is nog geen invulling gegeven. In

aanloop naar de inwerkingtreding van de wet moeten waarschijnlijk nog ontwikkelkosten worden gemaakt om een verdere digitalisering van de diensten/taken per 1 januari 2023 te realiseren. Daarnaast is van het totaal beschikbare budget voor bijzondere bijstand € 43.000 minder uitgegeven. Belangrijke reden hiervoor is een lager beroep op de TONK regeling. Daarnaast is voor kwijtschelding € 26.000 minder uitgegeven. De kosten voor de opvang van statushouders vallen daarentegen weer € 84.000 hoger uit.

Toelichting nadeel baten € 180.000

Het nadeel ontstaat doordat zowel de rijksvergoedingen voor de bijzondere bijstand als de bijstand aan zelfstandigen hoger uitvallen dan oorspronkelijk geraamd. Daarentegen valt de rijksvergoeding voor de BUIG lager uit dan oorspronkelijk geraamd. De lagere rijksuitkering houdt verband met de lagere uitkeringslasten op grond van de Participatiewet. Het kan als volgt worden gespecificeerd:

Omschrijving	Bedrag
BBZ	€ 50.000
TOZO	€ 43.000
BUIG	€ -273.000

Taakveld 6.4 Begeleide participatie

Toelichting voordeel lasten € 61.000

Aan het Coronabudget van € 70.000 is nog geen invulling gegeven. Het budget wordt opgenomen in de resultaatbestemming, omdat er mogelijk nog effecten komen nu de ondersteuningsmaatregelen van de overheid zijn beëindigd.

Het resterende nadeel van € 9.000 wordt hier verder niet toegelicht.

Toelichting voordeel baten € 200.000

Voor de verkoop van het pand aan de Willem Vleertmanstraat 3 in Oldenzaal heeft Losser nog een aandeel gekregen, waardoor er een incidentele bate van € 60.100 is gerealiseerd. Daarnaast heeft de actualisatie van de te verwachten kosten voor voormalig personeel van Topcraft geleid tot een vrijval van de voorziening Topcraft van € 83.500 (voordeel). Het restant-voordeel is het gevolg van een hogere opbrengst uit individuele detacheringen bij derden.

Taakveld 6.5 Arbeidsparticipatie

Toelichting voordeel baten € 21.000

Het voordeel wordt veroorzaakt door subsidie in de vorm van het Europees Sociaal Fonds (ESF) van € 21.000.

Taakveld 6.6 Maatwerkvoorzieningen (Wmo)

Toelichting voordeel lasten € 306.000

Met een voordeel van € 306.000 komt het resultaat op dit taakveld nagenoeg gelijk uit met onze prognose in de tussenrapportage 2021. Wel zijn binnen dit taakveld onderling verschuivingen tussen de verschillende onderdelen. Zoals in de toelichting in de

tussenrapportage aangegeven vallen met name op het onderdeel Ondersteuningsbehoeften de kosten mee, vooral door lagere toewijzingen als gevolg van onder andere Corona. Het voordeel hiervan is € 135.000. De kosten van de vervoersvoorziening zijn lager dan ingeschat waardoor een voordeel van € 85.000 ontstaat. De algemene kosten WMO vallen eveneens lager uit, er is sprake van een voordeel van € 38.000. Ook de kosten voor rolstoelen vallen lager uit dan geraamd. Het voordeel op dit onderdeel is € 39.000.

Het resterende voordeel van € 8.000 bestaat uit kleine voordelen en wordt hier verder niet toegelicht.

Toelichting voordeel baten € 243.000

Net als in 2020 ontvangen we ook in 2021 een uitkering vanuit de reserve Beschermd Wonen. Het voordeel hiervan is ruim € 300.000. Daarnaast valt de eigen bijdrage van WMO € 42.000 lager uit dan begroot.

Taakveld 6.71 Maatwerkdienstverlening 18+

Toelichting lasten nadeel € 27.000

Waar we in de tussenrapportage 2021 nog rekening hielden met een klein voordeel op de Huishoudelijke hulp (HH), is in de jaarrekening 2021 sprake van een nadeel van € 19.000. In de laatste maanden van 2021 is een iets groter beroep op de HH gedaan, dan waar we in de rapportage rekening mee hielden.

En op de schuldhulpverlening hadden we ook een voordeel verwacht, onder meer door niet bestede Coronagelden. Maar door een groter beroep op hulp bij het wegwerken van schulden is er nu sprake van een klein nadeel (€ 8.000).

Taakveld 6.72 Maatwerkdienstverlening 18-

Toelichting lasten nadeel € 36.000

We constateren dat de kosten voor zowel de (Jeugd)zorg in natura als de pgb's lager uitvallen dan geraamd. Per saldo komt het voordeel, op een totaal budget van € 4,3 mln., uit op € 36.000.

Taakveld 6.81 Geëscaleerde zorg 18+

Geen bijzonderheden.

Taakveld 6.82 Geëscaleerde zorg 18-

Toelichting lasten nadeel € 624.000

In de tussenrapportage 2021 is al melding gemaakt van een verwacht tekort van € 48.000 op de zwaardere vormen van Jeugdhulp, vooral de hulp die in regionaal verband wordt verstrekt.

In diezelfde rapportage is melding gemaakt van een flinke stijging van de kosten van specialistische intensieve vormen van Jeugdhulp. Het daardoor verwacht tekort van € 323.000 is echter onterecht toegerekend aan taakveld 6.72 (Maatwerkdienstverlening 18-). Deze kosten zijn nu op dit taakveld verwerkt. In vergelijking met de in de tussenrapportage opgenomen prognoses vallen de uiteindelijke kosten hoger uit. De overschrijding op het budget bedraagt € 624.000.

Taakveld 7.1 Volksgezondheid

Toelichting lasten voordeel € 33.000

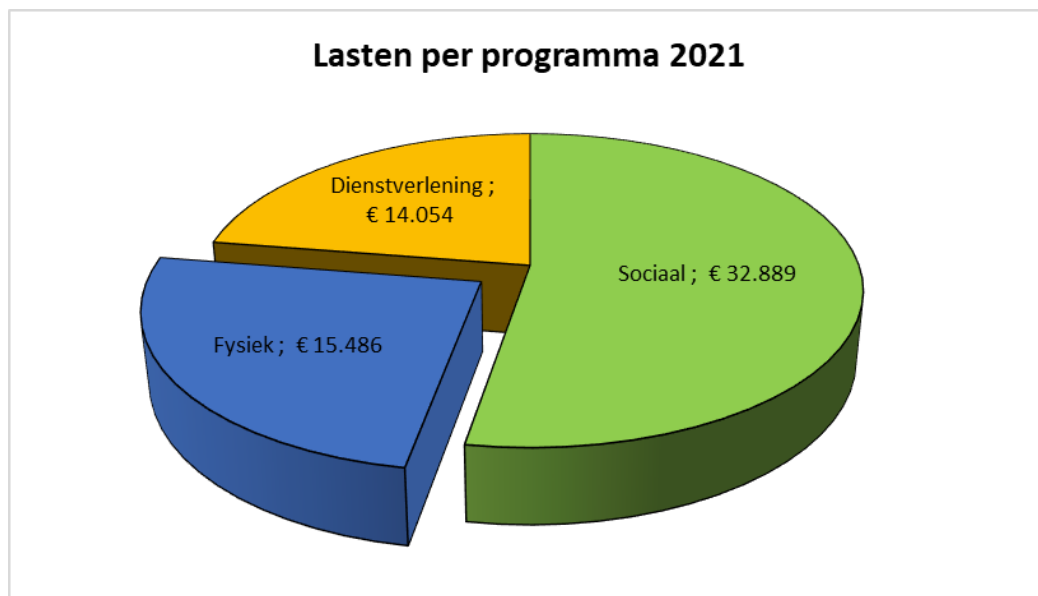
Van het beschikbare budget van € 70.000 voor het project Gezond in de Stad is in 2021 niets uitgegeven, wat leidt tot een voordeel van € 70.000. De niet bestede middelen worden gereserveerd voor toekomstige uitgaven. Het nadeel van deze dotatie is terug te vinden op het taakveld 0.10 (mutatie reserves).

Tegenover dit voordeel staat een nadeel van € 30.000. De bijdrage aan de regio voor het onderdeel Jeugdgezondheidszorg is verhoogd voor de Meningokokken ACWY-vaccinatie voor 14 jarigen. De begroting van de regio is hier tussentijds op aangepast. De kosten voor het maatwerk 2021 bedragen € 26.000.

Het resterende nadelige verschil van € 7.000 wordt hier verder niet toegelicht.

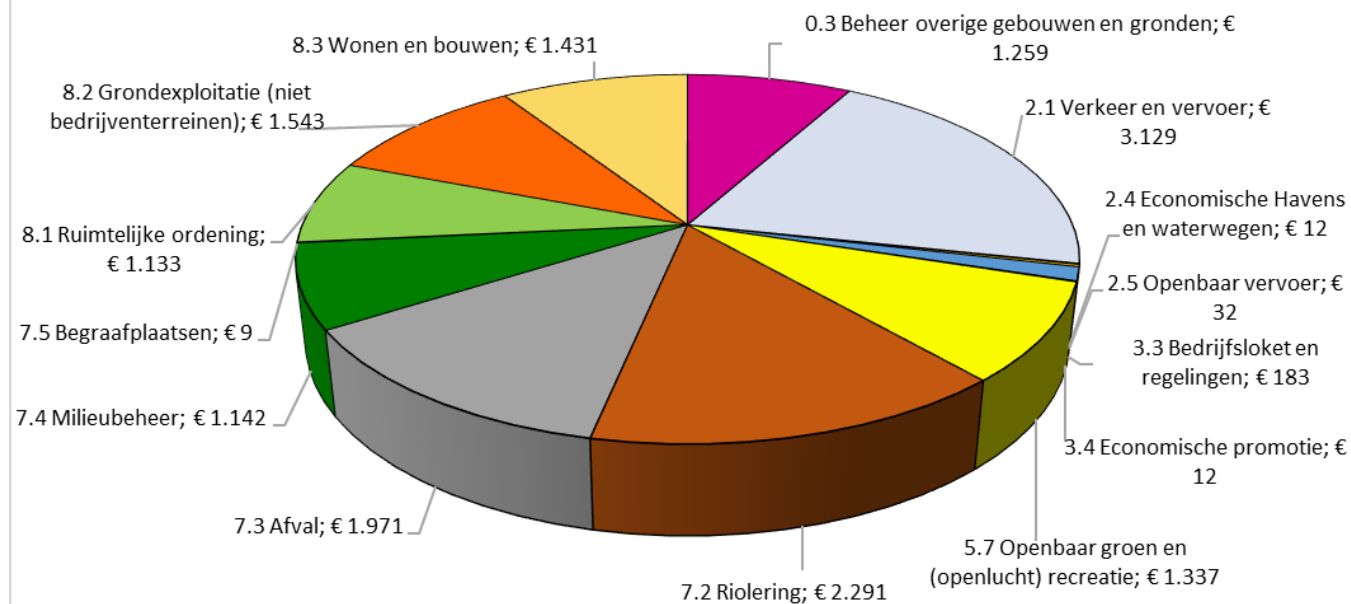
Programma Fysiek

*bedragen * € 1.000*

*bedragen * € 1.000*

Lasten programma Fysiek 2021

Bedragen x 1.000 Euro Afwijking : + is voordeel / - is nadeel	Afwijking lasten	Afwijking baten	Afwijking storting	Afwijking onttrekking	Saldo
0.10 Mutatie reserves	0	0	83	-666	749
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	-624	273	0	0	-350
2.1 Verkeer en vervoer	0	-1	0	0	-1
2.4 Economische Havens en waterwegen	8	0	0	0	8
2.5 Openbaar vervoer	4	0	0	0	4
3.3 Bedrijfsloket en regelingen	39	-103	0	0	-65
3.4 Economische promotie	0	15	0	0	15
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	55	-15	0	0	40
7.2 Riolering	-41	148	0	0	107
7.3 Afval	-41	48	0	0	7
7.4 Milieubeheer	9	5	0	0	14
7.5 Begraafplaatsen	11	1	0	0	11
8.1 Ruimtelijke ordening	682	1	0	0	682
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	2.603	-2.964	0	0	-361
8.3 Wonen en bouwen	-371	298	0	0	-73

Toelichting taakvelden programma Fysiek

Taakveld 0.10 Mutaties reserves

Toelichting voordeel stortingen € 83.000

De positieve afwijking is ontstaan doordat:

- het resterende budget voor het onderhoud aan de gemeentelijke wegen (€ 8.000) wordt conform voorgaande jaren verrekend wordt met/toegevoegd aan de reserve Wegen;
- uit de grondexploitaties winst is genomen (€ 625.961) die voor 50% rechtstreeks is toegevoegd aan de reserve Grondexploitatie en voor 50% aan de Algemene reserve. Omdat de Raad heeft aangegeven dat de reserve Grondexploitatie maximaal € 1 miljoen mag zijn, valt een groot deel van de toevoeging aan deze reserve (€ 312.980 - € 37.360 toevoeging verliesvoorziening = € 275.620) vrij ten gunste van het rekeningresultaat 2021. Aangezien in de begroting al rekening is gehouden met een toevoeging van € 441.144, ontstaat een voordeel van € 128.164 - € 37.360 = € 90.804.

Per saldo wordt € 312.980 + € 275.620 = € 588.600 aan de reserves toegevoegd.

Toelichting voordeel onttrekkingen € 666.000

Aan batenkant wordt voor duurzaamheid, energieloket en project Losser duurzaam (totaal € 294.400) een bijdrage opgenomen vanuit de hiervoor gereserveerde gelden (zie toelichting bij 0.3 Beheer overige gebouwen en gronden); aangezien de hoogte van de gedane uitgaven bij de samenstelling van de begroting nog niet bekend was, is hiervoor in de begroting ook geen raming opgenomen.

Voor het onderhoud aan de gemeentelijke gebouwen is meer uitgegeven dan geraamd (€ 109.100 - zie 0.3 Beheer overige gebouwen en gronden); voor ongeveer € 92.000 is dit veroorzaakt door de sloop van de voormalige basisschool De Basis aan de Hogeweg. Conform voorgaande jaren wordt het verschil verrekend met de reserve Meerjaren Onderhouds Planning (MOP).

Doordat voor de grondexploitaties een bedrag van € 37.360 is onttrokken om de verliesvoorziening grondexploitaties te kunnen verhogen, moest eenzelfde bedrag weer aan de reserve Grondexploitaties worden toegevoegd om deze weer op € 1 mln. te krijgen; hier was in de begroting geen rekening mee gehouden. Daarnaast is in de Financiële tussenrapportage 2021 aangegeven dat wordt voorgesteld om enkele reserves te laten vrijvallen. Binnen dit programma gaat het dan om de vrijval van de reserve Afboeking grond ad € 250.000. In de begroting is hier geen rekening mee gehouden, zodat het een financieel voordeel geeft.

Voor diverse pitstopprojecten is in de begroting uitgegaan van een eenmalige dekking uit de algemene reserve/reserve investeringsbijdragen van € 718.500; doordat de projecten nog niet (volledig) zijn afgerond is slechts € 393.000 onttrokken (zie ook taakveld 8.1 Ruimtelijke ordening). Bij afronding in 2022 zal het resterende bedrag ad € 325.000 worden ingezet voor de eenmalige kapitaallasten.

De invoering van de omgevingswet heeft geleid tot extra kosten van € 290.400 (zie taakveld 8.3 Wonen en bouwen), welke worden gedekt uit de daarvoor beschikbaar gestelde reserve Omgevingswet.

Taakveld 0.3 Beheer overige gebouwen en gronden

Toelichting nadeel lasten € 623.800

De gemaakte kosten voor duurzaamheid, energieloket en project Losser duurzaam (€ 594.400) zijn niet in de exploitatie 2021 opgenomen, maar worden gedekt vanuit de daarvoor gereserveerde gelden. Daarom wordt, na verrekening van de baten ad € 300.000 bij 0.10 Mutaties reserves een bijdrage van € 294.400 uit die reserves opgenomen.

Daarnaast wordt hetgeen meer of minder is uitgegeven voor onderhoud gemeentelijke eigendommen verrekend met de reserve Meerjaren Onderhouds Planning (MOP); voor 2021 betekent dit dat de onderschrijving van het onderhoudsbudget ad € 109.100 wordt onttrokken aan de genoemde reserve MOP.

Het resterende voordeel heeft te maken met een besparing op 'inhuur van derden' (voordeel € 75.600).

Toelichting voordeel baten € 273.400

Voor duurzaamheid, energieloket en project Losser duurzaam zijn zowel de baten als lasten niet in de exploitatie 2021 opgenomen, maar worden gedekt vanuit de daarvoor gereserveerde gelden; de baten voor deze projecten (€ 300.000 subsidie Regeling Reductie Energiegebruik Woningen) worden daarom verrekend met de hiervoor opgenomen reserves (zie 0.10 Mutaties reserves).

In de begroting is nog uitgegaan van opbrengsten voor de verhuurde panden van de voormalige Martinusschool en de Marke (€ 42.300); in werkelijkheid is slechts € 7.200 gerealiseerd.

Taakveld 2.1 Verkeer en vervoer

Er zijn geen bijzonderheden te melden voor dit taakveld.

Taakveld 2.4 Economische Havens en waterwegen

Toelichting voordeel lasten € 7.900

Naast de intern doorberekende kosten zijn er voor de watergangen en vijvers geen kosten gemaakt in 2021.

Taakveld 3.3 Bedrijfsloket en regelingen

Toelichting voordeel lasten € 38.800

Door vooral een subsidie van de Provincie ad € 23.650 voor Crisisarrangement en een besparing op de subsidie aan de Regio is een voordeel gerealiseerd van € 35.100.

Toelichting nadeel baten € 103.500

Door de coronacrisis is de opbrengst marktgelden € 5.400 lager uitgevallen dan verwacht en is ook de aanslag BIZ-heffing niet opgelegd (nadeel € 98.000).

Taakveld 3.4 Economische promotie

Toelichting voordeel baten € 15.500

Zowel de daadwerkelijke opbrengst toeristenbelasting (€ 8.100) als de opbrengst forensenbelasting (€ 7.400) zijn hoger dan verwacht.

Taakveld 5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie

Toelichting voordeel lasten € 54.500

Op de inhuur van derden is een besparing gerealiseerd van € 39.500; ook het budget voor onderhoud is niet volledig benut (voordeel € 13.300).

Toelichting nadeel baten € 15.000

Buiten de opbrengst uit verhuur van groenstroken en uit het verstrekken van kapvergunningen worden binnen dit taakveld geen opbrengsten gegenereerd. In de begroting 2021 wordt hier nog wel vanuit gegaan.

Taakveld 7.2 Riolering

Het nadeel op de lasten (€ 40.800) en het voordeel op de baten (€ 147.900) wordt hieronder toegelicht. Om aan te geven welke onderwerpen ook onderdeel zijn van de berekening van de rioolheffing is eveneens de analyse toegevoegd van die onderdelen die helpen aan te geven hoe het verschil met de begrote verrekening met de voorziening riolering (€ 101.500) tot stand is gekomen:

Bedragen in €'s

Omschrijving	Lasten	Baten	Saldo
Voordeel energie	4.000		4.000
Besparing onderhoud riolering	15.300		6.200
Besparing communicatie en abonnementen	13.600		13.600
Ontvangen subsidie Provincie/Besluit Twents Waternet		84.600	84.600
Meeropbrengst rioolheffing		77.300	77.300
Opbrengst aanleg rioolaansluitingen		13.800	13.800
Subtotaal voor verrekening voorziening	32.900	175.700	208.600
Verrekening voorziening riolering	-73.600	-27.800	-
			101.400
Saldo taakveld 7.2 Riolering	-40.700	147.900	107.200
Begrotingswijzigingen 2021	-28.400		-28.400
Basis berekening rioolheffing	-69.100	147.900	78.800
Voor de berekening van de rioolheffing zijn de volgende componenten meegenomen die geen onderdeel zijn van taakveld 7.2 Riolering:			
meerkosten BTW	-115.700		-
			115.700
besparing kosten straatreiniging	19.300		19.300
besparing onderhoud watergangen en vijvers en brandkranen	13.700		13.700
besparing kwijschelding	3.900		3.900
Subtotaal niet 7.2 Riolering	-78.800	0	-78.800
Saldo lasten en baten rioolheffing	-147.900	147.900	0

Taakveld 7.3 Afval

Het nadeel op de lasten (€ 40.700) en het voordeel op de baten (€ 47.900) wordt hieronder toegelicht. Om aan te geven welke onderwerpen ook onderdeel zijn van de berekening van de reinigingsheffing is eveneens de analyse toegevoegd van die onderdelen die helpen aan te geven hoe het verschil met de begrote verrekening met de voorziening reiniging (€ 22.700) tot stand is gekomen:

Bedragen in €'s

Omschrijving	Lasten	Baten	Saldo
Meerkosten afvalverwerking	-12.400		-12.400
Textielinzameling	-5.300		-5.300
Inzameling kunststof/verpakkingen	-31.000		-31.000
Papierinzameling	164.800		164.800
Inhuur personeel	51.600		51.600
Onderhoud/inspectie	10.700		10.700
Opbrengst Nedvang		29.600	29.600
Meeropbrengst reinigingsheffing		21.100	21.100
Meeropbrengst afvalbrengpunt		67.200	67.200
Overige verschillen	-3.700	5.000	-8.700
Subtotaal voor verrekening voorziening	174.700	122.900	297.600
Verrekening voorziening reiniging	- 215.500	-75.000	- 290.500
Saldo taakveld 7.3 Afval	-40.700	47.900	7.200
Begrotingswijzigingen 2021	-60.500		-60.500
Basis berekening afvalstoffenheffing	- 101.200	47.900	-53.300
Voor de berekening van de afvalstoffenheffing worden de volgende componenten meegenomen die geen onderdeel zijn van taakveld 7.3 Afval:			
voordeel BTW	44.000		44.000
voordeel kwijtschelding reinigingsheffing	9.300		9.300
Subtotaal niet 7.3 Afval	53.300	0	53.300
Saldo lasten en baten reinigingsheffing	-47.900	47.900	0

Taakveld 7.4 Milieubeheer

Toelichting voordeel lasten € 9.300

Het grootste deel van dit voordeel ontstaat door een teruggaaf 2020 over advieskosten van de Omgevingsdienst van € 7.800.

Toelichting voordeel baten € 4.600

Tijdens een controle is geconstateerd dat de verontreiniging op een perceel aan de Ellermansweg te Overdinkel niet is verwijderd, waarbij een last onder dwangsom is opgelegd. Het vervolg hiervan is geweest dat een dwangsom van € 6.000 is opgelegd.

Taakveld 7.5 Begraafplaatsen

Toelichting voordeel lasten € 10.800

Doordat vrijwel geen kosten zijn gemaakt blijft het grootste deel van de beschikbare budgetten over.

Taakveld 8.1 Ruimtelijke ordening

Toelichting voordeel lasten € 681.500

Voor diverse pitstopprojecten is in de begroting uitgegaan van een kapitaallast van € 718.500. Aangezien de projecten nog niet (volledig) zijn afgerond is slechts € 393.000 aan kapitaallasten verwerkt (zie ook taakveld 0.10 Mutaties reserves). Bij afronding in 2022 zal het resterend bedrag ad € 325.000 worden gerealiseerd.

Via de resultaatbestemming 2020 is voor het Kleintje Kulturhus Beuningen en Losser aan de Dinkel respectievelijk € 75.000 en € 135.000 extra budget geraamd. De € 75.000 voor het Kleintje Kulturhus Beuningen betreft de co-financiering voor de subsidieaanvraag NOT 4.0. De gemeente heeft de vrijwilligers uit Beuningen die zich bezig hielden met de ontwikkeling van het dorps huis geholpen met deze subsidieaanvraag en daarbij dit bedrag voor de noodzakelijke cofinanciering beschikbaar gesteld.

Naast deze twee extra budgetten is van het budget voor ontwikkelingen in de ruimtelijke ordening een bedrag van ruim € 129.000 niet besteed. Ook voor planschade zijn geen kosten geweest (besparing € 46.000). Hier staat een hogere inhuur van derden voor handhaving tegenover (nadeel € 35.000), die wordt goedge maakt door hogere baten uit dwangsommen.

Toelichting baten:

De niet begrote baten uit dwangsommen (voordeel € 35.000), vallen weg tegen het niet realiseren van baten uit planschade procedures (zie ook de lasten).

Taakveld 8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)

Toelichting verschil lasten en baten

Het verschil tussen begroting en realisatie is het resultaat van de herziening van de grondexploitaties. Zie ook de toelichting op de individuele grondexploitaties in de paragraaf 2.7 grondbeleid.

Het saldo van lasten en baten levert een winstneming op van € 625.961 en een storting in de verliesvoorziening van € 37.360.

Voor een uitgebreidere toelichting verwijzen we naar de paragraaf Grondbeleid.

Taakveld 8.3 Wonen en bouwen

Toelichting nadeel lasten € 370.700

De invoering van de Omgevingswet heeft geleid tot extra kosten van € 290.400, die worden gedekt uit de daarvoor beschikbaar gestelde reserve Omgevingswet (zie ook taakveld 0.10 Mutaties reserves).

Door het hogere aantal bouwaanvragen is € 110.000 aan kosten gemaakt voor inhuur van derden; dit wordt ruimschoots goedge maakt door de hogere baten uit bouwvergunningen (€ 240.000 - zie baten).

Voor een drietal budgetten is de start van de realisatie nog niet mogelijk geweest (voordeel € 32.500); het gaat daarbij om Planon (€ 10.000), BGT - Module STUF GBI (€ 11.500) en Basisregistratie Ondergrond (BRO - € 11.000).

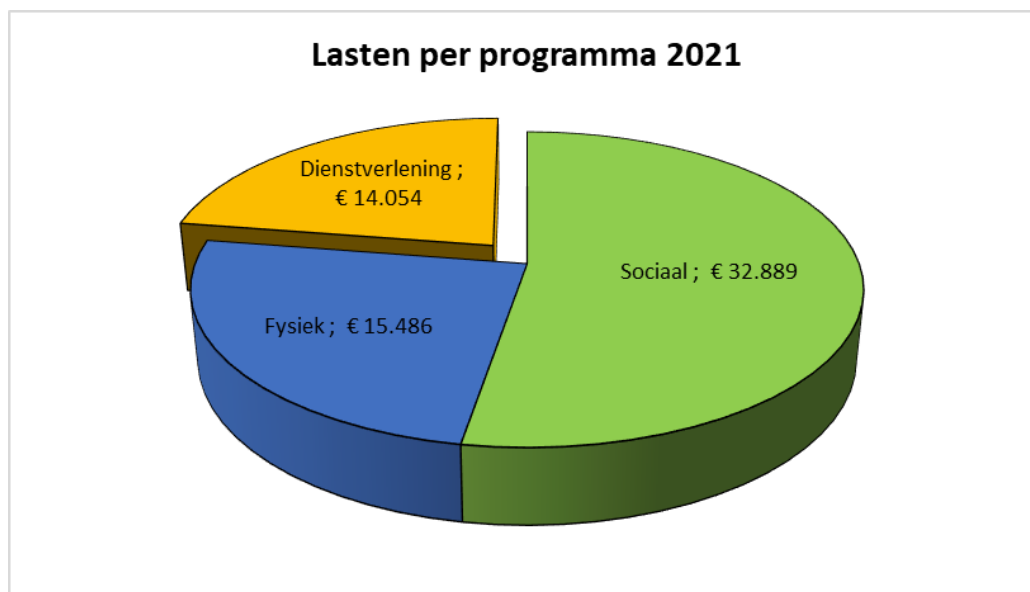
Toelichting voordeel baten € 298.200

Met name door een hogere opbrengst bouwvergunningen is op de begrote legesopbrengsten een voordeel gerealiseerd van bijna € 240.000. Op andere legesopbrengsten is het voordeel € 26.000.

De opbrengst uit verhuur/pacht van gemeentelijke eigendommen is € 13.600 hoger dan verwacht; eenzelfde voordeel is ontstaan uit de (niet meer begrote opbrengst) verkoop van groenstroken.

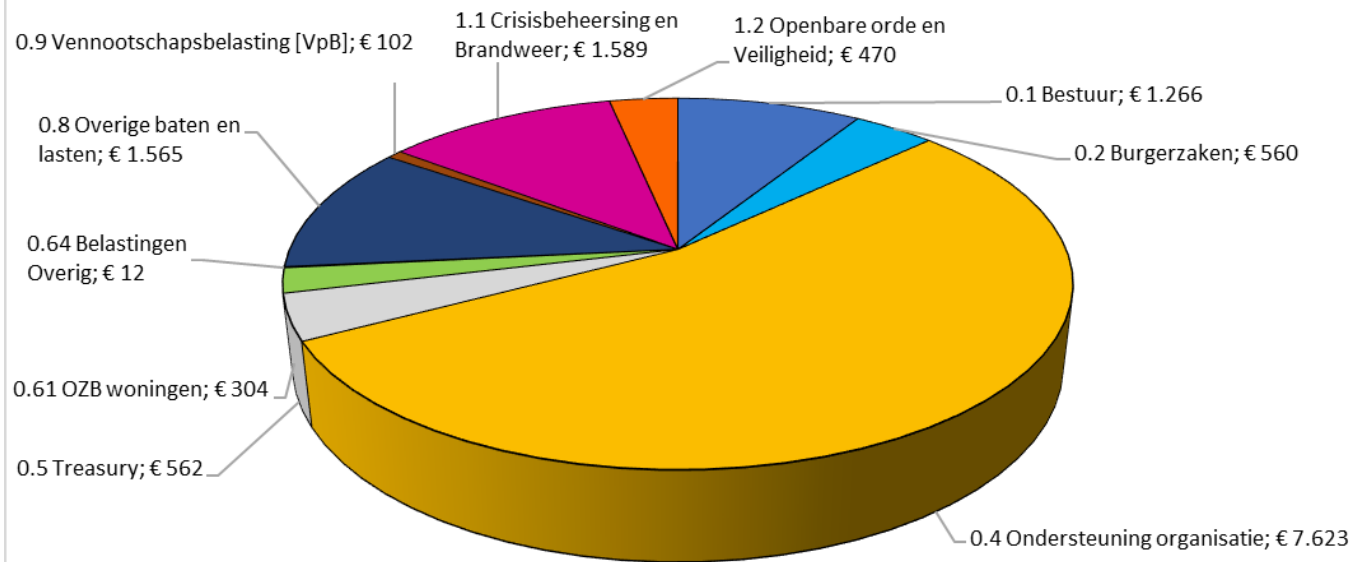
Programma Bestuur en Dienstverlening

*bedragen * € 1.000*

*bedragen * € 1.000*

Lasten programma Dienstverlening 2021

Bedragen x 1.000 Euro Afwijking : + is voordeel / - is nadeel	Afwijking lasten	Afwijking baten	Afwijking storting	Afwijking onttrekking	Saldo
0.1 Bestuur	51	0	0	0	51
0.10 Mutatie reserves	0	0	0	-97	97
0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten	0	0	-1.974	566	-2.540
0.2 Burgerzaken	-48	72	0	0	25
0.4 Ondersteuning organisatie	146	0	0	0	146
0.5 Treasury	8	-118	0	0	-110
0.61 OZB woningen	6	946	0	0	953
0.62 OZB- niet woningen	0	-952	0	0	-952
0.64 Belastingen Overig	49	3	0	0	52
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds	0	629	0	0	629
0.8 Overige baten en lasten	-1.993	1.888	0	0	-105
0.9 Vennootschapsbelasting [VpB]	145	0	0	0	145
1.1 Crisisbeheersing en Brandweer	10	0	0	0	10
1.2 Openbare orde en Veiligheid	-13	4	0	0	-9

Toelichting taakvelden programma Bestuur en Dienstverlening

Taakveld 0.1 Bestuur

Toelichting voordeel lasten € 51.000

De voorbije jaren hebben bijstortingen plaatsgevonden in de voorziening Pensioenen wethouders. Door de lage rente was de opgebouwde voorziening namelijk niet voldoende om op termijn aan alle verplichtingen te kunnen voldoen. Nu de rente iets gestegen is kan een deel van de voorziening vrijvallen. Het voordeel ten opzichte van de begroting is € 122.000.

Nadelen zien we op dit taakveld ook. Zo zijn de kosten van de accountant voor de controle van de jaarrekening hoger dan geraamd. De kosten voor de controle 2020 liggen een fractie hoger dan geraamd. Bovendien hebben we te maken met extra controlekosten voor de TOZO. Tot slot zijn ook al werkzaamheden voor de controle 2021 in rekening gebracht. Hiermee is in de begroting 2021 geen rekening gehouden, dit leidt wel tot een voordeel in 2022. Al met al komt het nadeel uit op € 42.000.

Ten gevolge van Corona en thuiswerken overschrijden ook de kosten van de Raad en college het budget. De overschrijdingen zijn respectievelijk € 13.000 en € 25.000.

Rest nog een voordelig verschil van € 9.000 dat we verder niet toelichten.

Taakveld 0.10 Mutatie reserves

Toelichting voordeel onttrekking reserves € 97.000

In de Financiële tussenrapportage hebben we al aangegeven dat een aantal reserves (deels) in het resultaat kan vrijvallen, omdat het gereserveerde budget niet meer nodig is voor het doel waarvoor de reserve is ingesteld. Binnen het programma Bestuur en Dienstverlening gaat het om de reserve Organisatieontwikkeling. Het voordeel als gevolg van deze vrijval is € 38.000.

Verder worden ook kosten voor WW- en BWW-uitkeringen gedekt door aanwending van de reserve Friciekosten Sociaal domein. In 2021 gaat het om een bedrag van € 59.000. De kosten zijn verantwoord op taakveld 0.8 'Overige baten en lasten'.

Taakveld 0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten

Het resultaat van de jaarrekening 2021 komt uit op een positief saldo van € 2.263.000. Bij de Voorjaarsnota 2021 gingen we uit van een negatief resultaat van ongeveer € 264.000. In de Financiële tussenrapportage raamden we een positief resultaat van ongeveer € 1,57 miljoen. Dit verschil houdt verband met: 1) vrijval van een aantal reserves, 2) voordelen op het Sociaal domein en 4) een substantieel hogere Algemene uitkering. In de paragraaf Financiële toelichting, onderdeel van de aanbiedingsbrief, in hoofdstuk 1 aan het eind van elk programma en in hoofdstuk 3 vindt een verdere toelichting op dit resultaat plaats.

Taakveld 0.2 Burgerzaken

Toelichting nadeel lasten € 48.000

Onze inwoners hebben een groter beroep gedaan op de diensten van Publieksdienstverlening. Dat heeft geleid tot hogere kosten die we aan het rijk moeten betalen voor de eigen verklaring (€ 10.000), ID-kaarten (€ 16.000), naturalisatie (€ 6.000), paspoorten (€ 12.000) en rijbewijzen (€ 5.000). De kosten voor de Verklaring omtrent gedrag vallen juist lager uit dan geraamd, met € 9.000. Ook de kosten van de Burgerlijke stand vallen

door de extra werkzaamheden met € 11.000 hoger uit dan geraamd. Tegenover deze kosten staan hogere legesopbrengsten (zie toelichting voordeel baten).

Het resterende voordeel van € 3.000 op de lasten wordt hier verder niet toegelicht.

Toelichting voordeel baten € 72.000

Niet alleen de kosten zijn gestegen, maar ook de legesopbrengsten. Vooral de ID-kaarten (€ 44.000), paspoorten (€ 20.000) en rijbewijzen (€ 7.000) hebben meer opgeleverd.

Verder is nog sprake van een voordeel op de baten van € 1.000. Dit wordt niet toegelicht.

Taakveld 0.4 Ondersteuning organisatie

Toelichting voordeel lasten € 146.000

De kosten voor datagedreven werken zijn geraamd op € 75.000. Van het beschikbare budget resteert € 45.000.

Een voordelig effect van € 73.000 ontstaat doordat de werkelijke doorbelasting hoger uitvalt dan geraamd. Op de overhead levert dit een voordeel op. Hier tegenover staan de hiermee corresponderende hogere kosten op investeringen en de grondexploitaties.

De kosten van juridische advisering en Voorlichting en communicatie lager uit dan geraamd. Het totale voordeel komt uit op € 39.000. Redenen hiervoor:

- Minder kosten voor gerechtsdeurwaarders.
- Minder kosten voor advertentie- en reclamekosten.

Hogere kosten voor contributies voor het lidmaatschap van bijvoorbeeld het A&O-fonds, de VNG en de VEGANN. In totaal gaat dit om een nadelig effect van € 8.000.

Rest nog een nadelig saldo van € 3.000 dat verder niet wordt toegelicht.

Taakveld 0.5 Treasury

Toelichting nadeel baten € 118.000

Voor € 47.000 wordt het nadeel veroorzaakt doordat we in 2021 minder dividend uit beleggingen hebben ontvangen. Een link met de Coronacrisis is hier ontegenzeggelijk aanwezig.

Een nadeel van € 63.000 wordt veroorzaakt doordat we minder rente in rekening hebben gebracht bij de grondexploitaties. Dit komt doordat in de begroting 2021 nog rekening is gehouden met de boekwaarde exclusief tussentijdse winstneming.

En omdat veel hypotheeklen versneld worden afgelost vallen ook de renteopbrengsten op de hypotheeklen tegen. Het nadeel is € 8.000.

Taakveld 0.61 OZB woningen

Per saldo is het totale nadeel op taakvelden 0.61 en 0.62 ongeveer € 1.300. Voor een toelichting verwijzen wij naar de toelichting op algemene dekkingsmiddelen (zie paragraaf 3.2).

Taakveld 0.62 OZB- niet woningen

Zie toelichting taakveld 0.61 en paragraaf 3.2.

Taakveld 0.64 Belastingen Overig

Toelichting voordeel lasten € 49.000

Voor de uitvoering van het hondenbeleidsplan is in 2021 een bedrag van € 55.000 beschikbaar. Hiervan is voor de aanschaf van hondenpoepbakken € 6.000 gebruikt, waardoor een voordeel van € 49.000 resteert

Taakveld 0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds

Toelichting voordeel baten € 629.000

Wij verwijzen naar de toelichting op de algemene dekkingsmiddelen in paragraaf 3.2, onderdeel 'Algemene uitkering'.

Taakveld 0.8 Overige baten en lasten

Toelichting nadeel lasten € 1.993.000

Op dit taakveld kunnen de baten en lasten niet los van elkaar worden gezien. Dat heeft vooral te maken met het resultaat op de kostenplaatsen (ofwel interne bedrijfsvoering) dat hier verantwoord wordt. Het totale saldo op dit taakveld komt uit op een nadeel van € 105.000.

Kostenplaatsen / bedrijfsvoering

Het saldo van de kostenplaatsen komt uit op een nadeel van € 551.000. Voor kosten voor pilots in het Sociaal Domein vindt dekking uit de betreffende reserve plaats, terwijl er ook nog conform de vastgestelde begroting vanuit de Algemene risicoreserve wordt bijgedragen in de exploitatie van 't Lossers hoes. Er resteert dan nog een nadelig effect van ongeveer € 340.000.

Verklaring:

- Een nadeel van € 240.000 vloeit voort uit de nieuwe CAO. Naast een loonsverhoging in december is aan alle ambtenaren een incidentele uitkering toegekend. Hoewel pas begin 2022 definitieve overeenstemming over deze CAO is bereikt, moeten de effecten ervan als verplichting in de jaarrekening worden opgenomen.
- Er resteert dan nog een nadeel van ongeveer € 100.000 op de dienstverleningsovereenkomst-bijdrage aan Enschede. Dit komt vooral door verrekeningen voor loon- en prijsstijgingen, conform de bestaande afspraken. Andere oorzaak is dat we, door het grotere aantal medewerkers, meer IT-accounts en bijbehorende hardware afnemen. Dit leidt eveneens tot hogere lasten.

Overig

Er resteert dan een voordelig saldo op de overige onderdelen binnen dit taakveld van € 446.000. Dit is inclusief de hogere kosten van WW- en BWW-uitkering van € 59.000, die gedekt worden door een aanwending van de reserve Frictiekosten Sociaal Domein (zie toelichting taakveld 0.10 reserves). Rekening houdend met dit nadeel resteert een voordeel van € 505.000. In de tussenrapportage hebben we al melding gemaakt van een voordeel van € 525.000. Dit voordeel komt vooral door het niet aanwenden van de post onvoorzien en de

stelpost Corona. Het resterende voordeel komt uit extra opbrengsten door nabetalingen uit voorgaande jaren en de rente daarop.

Toelichting voordeel baten € 1.888.000

Zie toelichting lasten.

Taakveld 0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)

Toelichting voordeel lasten € 145.000

Vooraf de verwachte resultaten op de grondexploitaties vormen de basis voor de verwachte te betalen vennootschapsbelasting. Omdat de resultaten van de grondexploitaties ten opzichte van de ramingen iets tegenvallen leidt dit ook tot een lagere te betalen VpB. Waar we rekening hadden gehouden met € 247.000 komt de werkelijke aanslag uit op € 102.000, een voordeel van € 145.000.

Taakveld 1.1 Crisisbeheersing en Brandweer

Geen bijzonderheden.

Taakveld 1.2 Openbare orde en Veiligheid

Toelichting nadeel lasten € 13.000

Het nadeel op de lasten wordt voor € 39.000 wordt veroorzaakt door kosten van ingehuurd personeel. Dit personeel is ingezet voor de handhaving en controle op toegangsbewijzen. Zie hiervoor ook de toelichting op de baten op dit taakveld.

Tegenover dit nadeel staat een voordeel op alle andere onderdelen op dit taakveld, zoals de integrale veiligheid bestuurszaken (€ 7.000), opvang van zwerfdieren (€ 3.000), het Halt-project (€ 6.000) en de Drank & Horecawet (€ 5.000). Het betreft vooral het niet gebruiken van werkbudgetten voor adviezen. Het totale voordeel is € 26.000.

Toelichting voordeel baten € 4.000

Voor de controle op toegangsbewijzen hebben we via de Veiligheidsregio Twente een bedrag van € 59.000 ontvangen. Hiervan is eind 2021 bijna € 48.000 besteed. Een voordeel dus van € 11.000. Voor dit bedrag is extra personeel ingehuurd in 2021 (zie toelichting lasten). Over de middelen moeten we verantwoording afleggen richting het rijk. Tegenover dit voordeel staan tegenvallende legesopbrengsten voor vergunningen die we verstrekken in het kader van de Algemene Plaatselijke Verordening (APV) en bijzondere wetten.

3.3. Overzicht kredieten

Programma Sociaal

Kapitaalnr	Omschrijving	Totaal krediet	Uitgaven t/m 2020	Uitgaven in 2021	Ontvangst t/m 2020	Ontvangsten in 2021	Restant krediet	Vervallen
7000213	Huisv Twents Carmel College B16	2.982.597	5.433.237	37.599	61.983	0	- 2.426.255	
7000222	Nieuwb Sportvoorz pand-sloop	4.561.672	6.518.862	289.491	1.081.624	44.000	- 1.121.057	
7000223	Nieuwb Sportvoorz Inventaris	140.000	0	0	0	0	140.000	
7000224	Nieuwb Sportvoorz buitenruimte	200.000	0	0	0	0	200.000	
7000232	NB Sportvoorz Extra vloerdelen	700.000	0	0	0	0	700.000	
7000374	Nieuwe schrobzuigmachine sporthal	18.000	0	0	0	0	18.000	
7000375	renovatie veld2 Sportclub Overdinkel	40.000	0	41.409	0	7.247	5.837	
7000376	Elektr sluit-toegang sporthal gymz	52.000	0	0	0	0	52.000	
7000383	Video Conferencing Kulturhus Losser	0	33.594	348	0	0	-33.941	
7000426	Vervanging systeem LLV	100.000	0	0	0	0	100.000	
Totaal Sociaal		8.794.269	11.985.693	368.847	1.143.608	51.247	- 2.365.416	

Toelichting:

7000213 Huisvesting Carmel College

De revitalisatie van het Carmel College is in juni 2019 door de aannemer opgeleverd. Het gebouw is in augustus 2019 in gebruik genomen. We hebben inmiddels afspraken gemaakt over de verrekening van de kosten met het Carmel College. Het wachten is nu op de uitkomst van ons bezwaar tegen de beslissing van de Belastingdienst. De situatie van vorig jaar is niet gewijzigd, al geven recentelijke gerechtelijke uitspraken ons weer iets meer hoop op een positief resultaat. We hopen dit in 2022 definitief te kunnen afronden. Het risico is opgenomen in onze risico-inventarisatie.

Nieuwbouw sportvoorziening (7000222 t/m 7000224, 7000232, 7000374 en 7000376)

De nieuwe sporthal de Fakkel is in oktober 2020 in gebruik genomen. De laatste afrondende werkzaamheden worden in 2022 door de aannemer uitgevoerd. Hierna vindt de definitieve oplevering plaats en wordt dit krediet gereed gemeld. Alle werkzaamheden zijn tot nu toe vrijwel geheel binnen de beschikbare budgetten uitgevoerd.

De aanschaf van de schrobzuigmachine heeft al in 2020 plaatsgevonden. De kosten zijn echter rechtstreeks in de exploitatie verwerkt. Het krediet kan dan ook worden afgevoerd.

Het aanleggen van het sluit-toegangssysteem was gepland in 2021. De voorbereidingen zijn gestart, de aanleg vindt in de loop van 2022 plaats.

7000375 Renovatie veld Sportclub Overdinkel

De renovatie van het hoofdveld is in 2021 door ons uitgevoerd en afgerond. Oorspronkelijk was het krediet bedoeld voor renovatie van veld 2, maar omwille van de discussie over het al dan niet aanleggen van een kunstgrasveld is in overleg met de vereniging voorrang gegeven aan renovatie van het hoofdveld. Het krediet kan worden gereed gemeld.

7000383 Video Conferencing Kulturhus Losser

Mede door de coronacrisis is versneld overgegaan tot het faciliteren van digitaal overleggen, waarvoor een investering van bijna € 34.000 nodig was. Dekking van dit krediet vindt plaats uit de daarvoor beschikbaar gestelde rijksmiddelen voor Corona, die aan de reserve Investeringsbijdragen zijn toegevoegd. Het krediet kan worden gereed gemeld.

7000426 Vervanging systeem leerlingenvervoer

In 2021 zijn voorbereidende werkzaamheden getroffen voor implementatie van een nieuw softwarepakket voor het leerlingenvervoer. De definitieve invoering en oplevering vindt in 2022 plaats. Door goede afspraken met de leverancier is de verwachting dat de investering lager uitvalt dan de geraamde € 100.000.

Programma Fysiek

Kapitaalnr	Omschrijving	Totaal krediet	Uitgaven t/m 2020	Uitgaven in 2021	Ontvangst t/m 2020	Ontvangsten in 2021	Restant krediet	Vervallen	samen-voegen
7000013	Wandel-fietspad De Pol-Dinkel (B08)	49.887	26.575	18.130	4.984	-4.372	5.794		
7000053	Infoborden+website afkopp. (GRP2007)	15.955	150	1	0	0	15.804		
7000054	Stim. afkopp. Broeninkskamp (GRP07)	463	0	0	0	0	463		
7000059	RI Brinkstr kern Lsr Kerkstr Leurink	400.142	124.533	275.609	0	0	0	Af	
7000072	Afkoppelen Past.Bolscherstr (Begr09)	696	0	0	0	0	696		
7000073	Afkop. verhard oppervlak Glane (b09)	382.436	0	0	0	0	382.436		
7000159	Digitaalhandhav Toezichtprotocol B13	30.042	2.171	15	0	0	27.856		
7000160	Reconstr Glane fase 3 Weerststr	3.204	38	0	0	0	3.166		
7000162	Hart v Ovd fase 2 rioolverv	386.669	41.616	351	0	0	344.702		
7000166	Maatr ivm klimaat 2016-17	229.016	229.016	0	229.016	0	229.016		
7000171	Herkenbaar afk op beekriool	32.717	0	0	0	0	32.717		
7000175	Losser Aalsgaardenstr	164.076	0	19.563	0	0	144.513		
7000178	De Lutte Dorpsstr Luttermw Irene	757.024	614.560	6.039	0	0	136.425		
7000179	De Lutte Beatrixstr Irenestr	901.451	140	1	0	0	901.310		
7000181	Rioolverv Enschedesestraat	305.674	0	0	0	0	305.674		
7000191	Stimuleren afkop gemeentebreed	56.255	43.827	369	0	0	12.059		
7000192	Reconstr Glane fase 2 Weerststr-D	864.713	0	0	0	0	864.713		
7000197	Recon Gronausestr Schaafspl-Oranjest	511.366	528.415	-17.049	0	0	0		

7000214	MIP Verv Openb Verlicht B16	460.000	365.402	3.951	0	0	90.647		
7000218	Herinr De Brink Kern Losser B16	150.170	8.580	72	0	0	141.518		
7000219	Parkeerplaats sportpark t WilpeloB16	95.000	0	0	0	0	95.000		
7000231	MIP KAD2017	100.518	101.295	853	0	0	-1.630	Af	
7000239	Centrumplan Overdinkel	0	2.323.962	-41.450	2.248.858	0	-33.654		
7000243	MIP vervanging schijf 2020	800.000	389.579	0	0	0	410.421		6
7000244	MIP vervanging schijf 2021	930.000	0	93.937	0	0	836.063		
7000245	Rioolreinigingsaanhanger	45.152	7.693	65	0	0	37.394		2
7000255	Voertuig rioolonderhoud	100.000	0	0	0	0	100.000		2
7000260	Kwaliteitsimpuls de Lutte	113.000	0	1.018	0	0	111.982		
7000264	Renovatie solo strengen 668	548.100	135.796	296.448	0	0	115.856		
7000265	Vervanging solo strengen 281	203.000	0	60.000	0	0	143.000		
7000266	Rioolvern. nav inspecties va 2020	200.000	0	23.440	0	0	176.560		
7000267	Objectrenovaties E+M 2019	267.769	252.986	18.023	0	0	-3.240	Af	3
7000268	Objectrenovaties E+M 2020	267.859	0	267.859	0	0	0	Af	3
7000269	Objectrenovaties Civiel deel	51.511	0	50.447	0	0	1.064	Af	3
7000270	Objectrenovaties E+M 2021	283.379	0	18.620	0	0	264.759		3
7000272	Rep. achterst. onderh. riolering 1	233.450	22.311	114.136	0	0	97.004		
7000274	Onderh. inspectieputten 3700 fase 1	400.000	7.520	107.205	0	0	285.275		
7000275	Maatr. klimaatadaptatie 2021-2022	70.000	0	0	0	0	70.000		
7000277	Verv.riol. en afk.Iris-/Leliestr.3-5	384.640	337.725	38.683	374.173	-328.751	53.654		
7000279	Blauwe ader; Brinkstraat - De Bleek	103.023	100	102.923	0	0	0	Af	
7000280	Blauwe ader;De Bleek-	231.801	28.310	203.491	0	0	0	Af	

	Ravenhorsterweg								
7000281	Waterkwant. en - kwaliteit De Bleek	82.418	186	2	0	0	82.230		
7000282	Teylerstr. Rioolverv.+afkopp+HWA-str	206.045	0	0	0	0	206.045		
7000283	Raadhuiststr./-plein rioolverv.+afk.	209.136	0	0	0	0	209.136		
7000285	Kerkstr.;beekriool, afk+HWA+struct.	240.506	0	0	0	0	240.506		
7000286	Winkelcentrum De Brink	96.425	0	0	0	0	96.425		
7000289	Mollenbergstraat	257.556	0	19.293	0	0	238.263		
7000291	Verbind. De Saller-Lutterstr. (M41)	5.075	0	0	0	0	5.075		
7000292	Afkoppelen AJC 96 (M42)	25.756	0	0	0	0	25.756		
7000293	Herstellen verb.put 4275 Gronausestr	10.150	0	0	0	0	10.150		
7000294	RTC maatregelen	5.075	0	0	0	0	5.075		
7000297	Persleiding De Lutte Bentheimerst.	100.000	0	100.000	0	0	0	Af	6
7000298	Plechelmusstr.-Berging Erve Boerrigt	152.250	0	0	0	0	152.250		
7000300	Centrumplein De Lutte, afk.+bergen	4.534	0	0	0	0	4.534		
7000302	Maatr. wateroverlast Luttermolen M01	101.500	0	0	0	0	101.500		
7000303	Afvoer afvalw.De Lutte NO LMV M02	51.511	0	0	0	0	51.511		
7000304	Herst.foutieve aansl.Luttermolen M03	51.511	0	0	0	0	51.511		
7000305	Uitlaat sloot Hoofdstr.tpv nr287 M10	7.613	0	0	0	0	7.613		
7000306	Watergang Invalsw-Ruhenbergerb. M12	81.200	0	0	0	0	81.200		
7000307	Blauwe ader vml.perceel Naafs M14	101.500	0	0	0	0	101.500		
7000308	Div. maatr.stelsel (M13,16,17,18,19)	10.150	0	0	0	0	10.150		
7000309	Optim. waterberg. Elfrinksweg M20	10.150	0	0	0	0	10.150		

7000310	Glanegrensweg rioolvervanging	78.426	0	46.259	0	0	32.167		
7000316	vervanging openbare verlichting 2019	345.000	0	305.000	0	0	40.000		6
7000317	vervanging openbare verlichting 2020	200.000	0	0	0	0	200.000		
7000318	vervanging openbare verlichting 2021	174.000	0	0	0	0	174.000		
7000329	Gronausestr Midden III	565.000	0	0	0	0	565.000		
7000330	LAGA-pad	500.000	0	-315	45.000	0	545.315		
7000336	Herinr buitenruimte Erve Boerrigter	309	89.982	217	67.500	0	-22.389		4
7000339	Ondergr cont B.Eekhoutstr	22.500	0	22.500	0	0	0	Af	
7000340	Ontw Kwalsimpuls Gla	375	24.593	1.030	0	0	-25.248		1
7000344	Snelheidsmaatreg.Niterwertw.Starings	100.000	0	0	0	0	100.000		
7000346	Kwaliteitsimpuls de Lutte Centrumpl	500.000	0	0	0	0	500.000		
7000348	Kwaliteitsimpuls ctr Losser fase III	500.000	149.371	213.846	0	314.333	451.116		
7000350	LAGA pad (nieuw)	500.000	0	209.718	0	43.008	333.290		
7000351	Aalsgaardenstraat voorbereiding	100.000	0	0	0	0	100.000		
7000352	Aalsgaardenstraat uitvoering	100.000	0	0	0	0	100.000		
7000353	Vorb.De Lutte Beatrix/Irene/Margrie	100.000	0	0	0	0	100.000		
7000355	Verv Beschoei vijvers Markel Bleek	150.000	950	3.430	0	0	145.620		
7000358	Onderz.Drielandw-Drielandp.- fietsp.	15.000	0	0	0	0	15.000		
7000361	Upgr lichtm ctr Losser feestverlicht	15.000	0	15.000	0	0	0		
7000362	Verv.bewegwijz.Centrum Losser-CML	35.000	0	0	0	0	35.000		
7000364	Voorbereiding Kwaliteitsimpuls Glane	0	3.795	10.913	0	0	-14.708		1
7000365	Kwaliteitsimpuls Glane aan de Dinkel	100.000	0	0	0	0	100.000		1
7000366	Opst Visie Kwaliteitsimp Beuningen	50.000	0	0	0	0	50.000		

7000367	Voorber Kwaliteitsimpuls Beuningen	100.000	0	0	0	0	100.000		
7000368	Losser aan de Dinkel	0	29.512	14.061	56.100	0	12.527		
7000377	Structureel vervangingskrediet Wegen	1.323.000	250.000	406.221	0	0	666.779		6
7000378	Civieltechnische Kunstwerken	440.000	0	0	0	0	440.000		
7000379	Schakel Laga fietspad PIP	200.000	0	67.430	0	0	132.570		2
7000385	Voertuig onderhoud riolering	0	0	39.500	0	0	-39.500		
7000388	Herinr Pastoor Bolscherstraat	660.200	0	53.308	0	0	606.892		
7000389	Vorb herin Beuningerstr-Broeninkska	150.000	0	0	0	0	150.000		
7000390	Afronding Erve Boerrigter	404.900	0	191.440	0	0	213.460		4
7000391	Verb dorpsranden de Lutte	455.500	0	26.449	0	0	429.051		
7000392	Vorb centrumplein de Lutte	221.800	0	113.957	0	113.957	221.800		
7000393	Herinrichting Weertsstraat	446.900	0	135.225	0	0	311.675		
7000395	Herinrichting Glanestraat	479.300	0	82.948	0	0	396.352		
7000396	Vasts bestemmingsplan Gronausestr 46	12.200	0	4.654	0	4.654	12.200		
7000397	Ops ruimtelijke visie Losser	63.250	0	22.550	0	16.500	57.200		
7000398	Haalbaarheidsonderzoek Aloysiuslocat	20.500	0	24.421	0	23.321	19.400		
7000399	Gebiedsopgave Overdinkel	59.000	0	42.868	0	42.868	59.000		
7000400	Herontwikkeling Nitertweg	41.700	0	10.986	0	10.986	41.700		
7000401	Herontwikkeling terrein vml Martinus	37.700	0	22.415	0	22.415	37.700		
7000402	Ontwikkelingsplan De Muchte	56.400	0	26.113	0	26.113	56.400		5
7000403	Vasts bestemmingsplan de Lutte Noord	90.100	0	12.367	0	12.367	90.100		

7000404	Nota speelvoorzieningen	29.400	0	51.810	0	51.810	29.400		
7000406	Pitstop extra personeel / onvoorzien	54.250	0	68.332	0	68.332	54.250		
7000407	Centrumplan Losser Zuid	300.000	0	818.512	0	202.103	-316.409		6
7000410	Duurzame mobiliteit laadpalen	15.000	0	0	0	0	15.000		
7000427	Herinr omgev De Muchte	0	0	15.716	0	0	-15.716		5
7000428	Perceel De Brink 2	630.000	0	522.970	0	0	107.030		
Totaal Fysiek		23.381.929	6.140.687	5.383.895	3.025.631	619.644	15.502.622		

Kredieten die gecombineerd worden uitgevoerd:

Een aantal kredieten wordt vanuit efficiency samengevoegd voor de uitvoering. Om te voorkomen dat individuele kredieten een overschrijding laten zien zijn voor een reëel beeld van de stand van zaken onderstaande kredieten vanuit de programma's Fysiek en Bestuur & Dienstverlening samen gepresenteerd:

Kapitaalnr	Omschrijving	Totaal krediet	Uitgaven t/m 2020	Uitgaven in 2021	Ontvangst t/m 2020	Ontvangsten in 2021	Restant krediet	Programma
	<u>1 Kwaliteitsimpuls Glane</u>							
7000340	Ontw Kwalsimpuls Glane	375	24.593	1.030	0	0	-25.248	Fysiek
7000364	Vorbereiding Kwaliteitsimpuls Glane	0	3.795	10.913	0	0	-14.708	Fysiek
7000365	Kwaliteitsimpuls Glane aan de Dinkel	100.000	0	0	0	1	100.000	Fysiek
		100.375	28.388	11.943	0	0	60.044	
	<u>2 Materieel Servicebedrijf</u>							
7000227	Pick-Up Dubbele cabine	18	9	7	-903	0	-901	Bestuur & Dienstverlening
7000321	Materieel servicebedrijf 2019	111.085	111.610	275	0	0	-800	Bestuur & Dienstverlening
7000322	Materieel servicebedrijf 2020	216.420	193.937	1.459	0	0	21.023	Bestuur & Dienstverlening
7000323	Materieel servicebedrijf 2021	275.000	0	139.352	0	0	135.648	Bestuur & Dienstverlening
7000369	Klepelaar	45.000	0	0	0	0	45.000	Bestuur & Dienstverlening
7000370	Afzuigwagen	41.000	90.200	933	0	0	-50.133	Bestuur & Dienstverlening
7000384	Vrachtwagen MB Arocs Container	0	0	132.005	0	0	-132.005	Bestuur & Dienstverlening
7000245	Rioolreinigingsaanhang	45.152	7.693	65	0	0	37.394	Fysiek
7000255	Voertuig rioolonderhoud	100.000	0	0	0	0	100.000	Fysiek
7000385	Voertuig onderhoud riolering	0	0	39.500	0	0	-39.500	Fysiek
		833.675	403.449	313.596	-903	0	115.726	
	<u>3 Objectrenovaties</u>							
7000267	Objectrenovaties E+M 2019	267.769	252.986	18.023	0	0	-3.240	Fysiek
7000268	Objectrenovaties E+M 2020	267.859	0	267.859	0	0	0	Fysiek

7000269	Objectrenovaties Civiel deel	51.511	0	50.447	0	0	1.064	Fysiek
7000270	Objectrenovaties E+M 2021	283.379	0	18.620	0	0	264.759	Fysiek
		870.518	252.986	354.949	0	0	262.583	
	<u>4 Afronding Erve Boerrigter</u>							
7000336	Herinr buitenruimte Erve Boerrigter	309	89.982	217	67.500	0	-22.389	Fysiek
7000390	Afronding Erve Boerrigter	404.900	0	191.440	0	0	213.460	Fysiek
		405.209	89.982	191.657	67.500	0	191.071	
	<u>5 Herinrichting omgeving de Muchte</u>							
7000402	Ontwikkelingsplan De Muchte	56.400	0	26.113	0	26.113	56.400	Fysiek
7000427	Herinr omgev De Muchte	0	0	15.716	0	0	-15.716	Fysiek
		56.400	0	41.829	0	26.113	40.684	
	<u>6 Centrumplan Losser Zuid</u>							
7000243	MIP vervanging schijf 2020	800.000	389.579	0	0	0	410.421	Fysiek
7000297	Persleiding De Lutte Bentheimerst.	100.000	0	100.000	0	0	0	Fysiek
7000316	vervanging openbare verlichting 2019	345.000	0	305.000	0	0	40.000	Fysiek
7000377	Structureel vervangingskrediet Wegen	1.323.000	250.000	406.221	0	0	666.779	Fysiek
7000407	Centrumplan Losser Zuid	300.000	0	818.512	0	202.103	- 316.409	Fysiek
		2.868.000	639.579	1.629.733	0	202.103	800.791	

Toelichting

7000013 Wandel-fietspad De Pol-Dinkel (B08)

Het krediet is oorspronkelijk beschikbaar gesteld als onderdeel van het grotere project "Revitalisering bedrijventerrein De Pol". In dit project was voorzien in een wandel-/fietspad langs de Dinkel. Om diverse redenen was realisatie destijds niet mogelijk. Rond 2016 dienden zich nieuwe kansen aan om deze verbinding (het zogenaamde verlengde LAGA-pad ofwel de "ontbrekende schakel" in het routenetwerk) alsnog te realiseren door mee te liften met het gebiedsproces "Dinkeldal Zuid". In de programmabegroting 2019 en 2020 e.v. is aanvullend krediet verstrekt voor de realisatie van de "ontbrekende schakel" achter het bedrijventerrein De Pol (het deel tussen Hoofdstraat en Goormatenweg). Ook is in 2019 subsidie verworven vanuit de regeling Gebieds-ontwikkeling NOT 4.0. In de periode 2020-2021 is de PIP-procedure doorlopen en is gewerkt aan de technische voorbereiding en

aanbesteding. In 2021 is een start gemaakt met de uitvoering van het werk, welke doorloopt in 2022.

7000059 Rioolvervang. Teylersstraat (GRP 2007)

GRP krediet. Hier speelt een kleine tekstuele fout in de omschrijving. Krediet betreft namelijk de rioolvervang in de Brinkstraat, kern Losser, van Kerkstraat tot B. Leurinkstraat (GRP 2018). Dit werk is in 2020 en 2021 uitgevoerd als onderdeel van de uitvoering van het centrumplan Losser.

7000175 Losser Aalsgaardenstraat

Is in voorbereiding. Wordt mede gerelateerd aan de ontwikkelingen rondom Enschedesestraat.

7000178 De Lutte Dorpsstraat Luttermw Irene

Betreft herinrichting Dorpsstraat de Lutte. Grotendeels gereed (op het deel dat binnen de Ontwerpvisie centrumplein valt) na. Kredietruimte handhaven. Eerste deel is qua ontwerp en uitvoering opgenomen binnen de Ontwerpvisie centrumplein De Lutte (vastgesteld in de Raad van 8 maart 2022).

7000197 Recon Gronausestr Schaafspl-Oranjestraat

Betreft herinrichting Gronausestraat Noord. Is integraal onderdeel van de uitvoering van het Centrumplan Losser, fase I. Uitvoering heeft plaatsgevonden in 2019 en 2020, met een doorloop naar 2021.

7000214 MIP Verv Openb Verlicht B16

Krediet handhaven. Betreft meerjarig krediet voor de vervanging van openbare verlichting. Uitvoering wordt via het MIP zoveel mogelijk gekoppeld aan integrale herinrichtingsprojecten in de openbare ruimte. Grotendeels geoormerkt voor uitvoeringsprojecten (in 2021 onder andere voor Centrumplan Losser, Kloppenstraat) en daarnaast voor sectorale vervanging op basis van kwaliteitsinspecties.

7000239 Centrumplan Overdinkel

Gereed. De dekking van de kapitaallasten van dit krediet wordt gehaald uit de daarvoor ingestelde Reserve Investeringsbijdragen. Het separate 'Smokkel-project' is ook op dit projectnummer geboekt. Dat onderdeel loopt nog.

7000244 MIP vervangingsschijf 2021

Synergiegelden om de vervangingsopgave integraal en gebiedsgericht te kunnen initiëren en uitvoeren. Daarvoor is dit krediet ook 2021 aangewend met onder andere als resultaat dat externe bijdragen zijn verworven (bijvoorbeeld Erfgoeddeal). Handhaven voor het op gang brengen van concrete gebiedsontwikkelingen in 2022 en volgende jaren (te denken is daarbij aan: Centrum Losser fase II, Vogelbuurt/Markebeek, De Lutte en andere kernen. Conform MIP).

7000260 Kwaliteitsimpuls De Lutte

Volledig geoormerkt voor fase II van de Kwaliteitsimpuls De Lutte, is in uitvoering.

7000264 Renovatie solo strengen

Het project is vorig zomer opgeleverd. Door heel Losser en De Lutte is een groot aantal riolen gerenoveerd. Restant-krediet is nodig voor de rioolcalamiteit Glanerbeekhoek.

7000265 Renovatie solo strengen

Bij de herinrichting van de Bernard Leurinkstraat is ook het riool uit 1950 vervangen.

7000266 Riolvernieuwing nav inspecties na 2020

GRP-krediet voor het vervangen van slechte riolen naar aanleiding van kwaliteitsinspecties. Hier is in 2021 een deel van de riolering op de Tankenberg voor vervangen.

7000267 Objectrenovaties E+M 2019 (Elektrisch en Mechanisch: betreft renovatie van rioolgemalen)

Gereed, renovatieproject 57 minigemalen is gereed en afgerond

7000268 Objectrenovaties E+M 2020 (Elektrisch en Mechanisch: betreft renovatie van rioolgemalen)

Het krediet is gebruikt voor de renovatie project 57 minigemalen. Het project is gereed en afgerond.

7000269 Objectrenovaties civiel deel

GRP-renovatie krediet gebruikt voor renovatie project 57 minigemalen is gereed en afgerond.

7000270 Objectrenovaties E+M 2021 (Elektrisch en Mechanisch: betreft renovatie van rioolgemalen)

GRP-renovatie krediet. Momenteel in voorbereiding. Krediet voor het renoveren van een aantal hoofdgemalen in Losser en Overdinkel.

7000272 Reparatie / onderhoud riolering

GRP-krediet voor reparatie en achterstallig onderhoud. In 2021 diverse rioolcalamiteiten/reparaties (Wielewaalstraat, Havikstraat, Glanegrensweg) voor uitgevoerd. Daarnaast is er in 2021 hiervoor weer een riool freesprogramma uitgevoerd. Restant krediet noodzakelijk voor de riool calamiteit Glanebeekhoek.

7000274 Onderhoud 3700 inspectieputten

GRP krediet, renovatie Inspectieputten nog in voorbereiding. Bedoeling om dit jaar het renovatie- en onderhoudsprogramma uit te voeren.

7000277 Vervangen riolering en afkoppelen Iris-/Leliestraat

Gezamenlijk wijkvernieuwingproject met Domijn. Uitvoering is nagenoeg gereed. Afronding is voorzien in 2022

7000279 Blauwe ader: Brinkstraat - de Bleek

GRP-krediet. Uitgevoerd in 2021. Betreft de verbinding tussen afgekoppeld water uit het centrum met De Bleek. Ook opgenomen als deelproject binnen 'Beken&Bleken' van Losser.

7000280 Blauwe ader: de Bleek - Ravenhorsterweg

GRP-krediet. Uitgevoerd in 2021. Betreft de verbinding tussen afgekoppeld water uit het centrum met De Bleek en vervolgens via de Ravenhorsterweg met de Dinkel. Ook opgenomen als deelproject binnen 'Beken&Bleken' van Losser.

7000289 Mollenbergstraat

Project is in voorbereiding. Uitvoering in 2022.

7000297 Persleiding De Lutte Bentheimerstaat

Betreft GRP-krediet. Project is gereed.

7000310 Glanegrensweg rioolvervanging

GRP-krediet. Project is in uitvoering.

7000316 Vervanging openbare verlichting 2019

Via het MIP ingezet voor het vervangen van de openbare verlichting, meeliftend met grotere herinrichtingsprojecten (waaronder Centrumplan Losser en kwaliteitsimpuls De Lutte). Restkrediet handhaven voor uitvoering in 2022.

7000339 Ondergrondse container B. Eekhoutstraat

Gereed. Container is geplaatst.

7000340 Kwaliteitsimpuls Glane

Onderdeel van brede KWI Glane en in uitvoering. Aan KWI Glane wordt gewerkt aan meerdere deelprojecten onder meerdere kredietnummers, waaronder 7000340, 7000364, 7000365, 7000073, 700160. Bij afrekening van deelprojecten (na uitvoering) vindt verrekening plaats. In 2021 is met name gewerkt aan de voorbereidingen voor de herinrichting van de Weertstraat waarvan de uitvoering in 2022 plaats zal vinden. Daarnaast is de herinrichting van de Glanestraat gerealiseerd en is gewerkt aan de realisatie van dorpsommetje, inclusief wandelbrug over de Dinkel en het beleefpunt aan de Glanestraat (onder de vlag van Pitstop).

7000348 Kwaliteitsimpuls centrum Losser fase III

Krediet handhaven. Voorbereidingen zijn opgestart binnen kader van Beken&Bleken van Losser (Erfgoeddeal).

7000350 LAGA-pad nieuw 7000355 Verv. beschoeiing vijvers Markel Bleek

Vormt samen met het 7000013-krediet (Wandel-fietspad De Pol-Dinkel) één uitvoeringsproject.

7000361 Upgrading lichtmasten centrum Losser feestverlichting

Gereed. Uitgevoerd in 2021 als onderdeel van de uitvoering centrumplan Losser.

7000364 Voorbereiding kwaliteitsimpuls Glane

Onderdeel van brede KWI Glane. Project is in uitvoering.

7000368 Losser aan de Dinkel

Krediet handhaven. Project is in voorbereiding. Project hangt samen met 7000407 en 7000275.

7000377 Structureel vervangingskrediet wegen

Krediet handhaven. Jaarschijven van het beschikbaar komen van het krediet worden geprogrammeerd binnen het MIP.

7000379 Schakel LAGA fietspad PIP

Krediet handhaven. Is in uitvoering. Vormt samen met 7000013 en **7000350 één uitvoeringsproject.**

Pitstop (700388 t/m 700406)

Verwezen wordt naar de separatie Pitstoprapportages.

7000388 Herinrichting Pastoor Bolscherstraat

Krediet handhaven. Voorbereidingen gereed. Uitvoering in 2022.

7000390 Afronding Erve Boerrigter

Project wordt uitgevoerd onder twee kredietnummers: 7000336 en 7000390. Kredieten handhaven. Project is momenteel in uitvoering.

7000391 Verbetering dorpsranden de Lutte

Krediet handhaven. Project is in uitvoering

7000392 Voorbereiding centrumplein de Lutte

Krediet handhaven. Project is in uitvoering.

7000393 Herinrichting Weerstraat

Krediet handhaven. Project is in uitvoering

7000395 Herinrichting Glanestraat

Krediet handhaven. Project is in uitvoering als onderdeel van Dinkel Zuid.

7000407 Centrumplan Losser Zuid

Integrale herinrichting ihkv centrumplan Losser-Zuid. Omvat eveneens gebiedsontwikkeling rondom Keizershofje, Klimaatadaptatiemaatregelen en verbinding Dinkeldal-centrum Losser (Losser aan de Dinkel). Uitvoering onder projectnummer 7000407. Maatregelen die onder 7000166, 7000288 en ook 7000408 vallen worden onder de vlag van Centrumplan Losser-Zuid (7000407) uitgevoerd. Project is al in uitvoering. Project 7000407 wordt dus gebruikt als werknummer. Omdat ook werkzaamheden worden uitgevoerd die zijn opgenomen onder de vermelde kredietnummers, is hier tijdelijk sprake van een overschrijding. Verrekening vindt plaats bij de eindafrekening van het project en bij de jaarrekening over 2022.

7000427 Herinrichting omgeving de Muchte

Krediet handhaven. Voorbereidingen zijn in gang.

7000428 Perceel de Brink 2

Het oude postkantoor is aangekocht en sloop en inrichting hebben plaatsgevonden. Een klein perceeltje dient nog te worden aangekocht. Enkele werkzaamheden moeten nog plaatsvinden. Als alles is afgerond zal naar verwachting nog een kredietruimte van € 60.000 resteren, dat te zijner tijd dan ook kan worden afgeboekt.

Programma Bestuur en Dienstverlening

Kapitaalnr	Omschrijving	Totaal krediet	Uitgaven t/m 2020	Uitgaven in 2021	Ontvangst t/m 2020	Ontvangsten in 2021	Restant krediet	Vervallen
7000227	Pick-Up Dubbele cabine	18	9	7	-903	0	-901	
7000241	aansluit.BRP-digitale dienstverlen.	444.392	351.801	3.250	0	0	89.341	
7000256	Aanschaf software 2018	105.500	0	0	0	0	105.500	
7000257	Aanschaf software 2019	40.000	0	0	0	0	40.000	
7000258	Aanschaf software 2020	75.000	0	0	0	0	75.000	
7000259	Aanschaf software 2021	62.500	0	0	0	0	62.500	
7000313	Inhuur VTH ondersteuning migratie na	90.000	0	0	0	0	90.000	
7000314	projectkosten roadmap ICT 2019	50.000	0	0	0	0	50.000	
7000315	projectkosten roadmap ICT 2020	50.000	3.000	31	0	0	46.969	
7000320	Raas server buza	15.123	7.806	60	0	0	7.257	
7000321	materieel servicebedrijf 2019	111.085	111.610	275	0	0	-800	
7000322	materieel servicebedrijf 2020	216.420	193.937	1.459	0	0	21.023	

7000323	materieel servicebedrijf 2021	275.000	0	139.352	0	0	135.648	
7000325	Uitv Prog Duurzaamheid 2020	250.000	7.690	85.919	0	0	156.391	
7000326	Uitv Prog Duurzaamheid 2021	250.000	0	0	0	0	250.000	
7000341	Lossershoes Luchtbeh, afkop hemelw	40.000	17.418	180	0	0	22.402	
7000342	Verduurz Gemeentel gebouwen 2020	284.000	0	17.522	0	0	266.478	
7000356	ICT binnensportaccom	10.000	0	0	0	0	10.000	
7000357	Camerasys toez zwemb	12.000	0	0	0	0	12.000	Af
7000359	Verduurz Gemeentel gebouwen 2021	462.000	0	0	0	0	462.000	
7000369	Klepelaar	45.000	0	0	0	0	45.000	
7000370	Afzuigwagen	41.000	90.200	933	0	0	-50.133	
7000371	Herstel en upgrade archiefbewplaats	227.000	0	191.661	0	0	35.339	
7000372	Digitalisering archieven	163.000	0	6.471	0	0	156.529	
7000382	Kleintje Kulturhus Beuningen	300.000	0	0	0	0	300.000	
7000384	Vrachtwagen MB Arocs Container	0	0	132.005	0	0	-132.005	
7000387	Zelfrealisatie Kulturhus Beuningen	18.200	0	3.193	0	0	15.007	
7000394	Renovatie Kulturhus Glane	612.800	0	10.907	0	0	601.893	
Totaal Dienstverlening		4.250.038	783.471	593.226	-903	0	2.872.438	

Toelichting:

Diverse vervangingen materieel Servicebedrijf (7000227, 7000321, 7000322, 7000323, 7000369, 7000370 en 7000384)

De genoemde uitgaven/investeringen zijn gedaan ter vervanging van gedateerd materieel. Doel van deze investeringen is het verbeteren en verduurzamen van het wagenpark / materieel. Tevens is daarin meegenomen dat het aantal voertuigen is verminderd en aangepast aan de behoefte van de uitvoering om mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt (SW-medewerkers) als groep in te kunnen zetten. Dit bevordert de motivatie (en vervolgens de productie) van de SW-medewerkers.

Door het verminderen en verkoop van "oude" diesel voertuigen en de aanschaf van elektrische voertuigen wordt een positieve bijdrage geleverd aan de CO2 uitstoot. De lasten voor wegenbelastingen zijn om die reden gedaald.

7000241 en 7000320 Aansluiting BRP-digitale dienstverlening en RAAS server buza

Evenals in 2019 is de vervanging van de Basis Registratie Personen en het verder digitaliseren van de dienstverlening aan burgers verder opgepakt. Om de publieksdienstverlening voor de inwoners van Losser ook in Enschede mogelijk te maken is een afzonderlijke server aangeschaft; hiervoor is nog een kleine investering nodig gebleken.

Diverse investeringen software en ICT (7000256 t/m 7000259, 7000314 en 7000315)

Enschede heeft de investeringen voor software zelf voor haar rekening genomen en de kosten verdisconteerd in de bijdrage voor de dvo. De kredieten 7000256 tot en met 7000259 komen daarmee te vervallen, de daarmee vrijvallende kapitaallasten compenseren de hogere dvo-bijdrage. Met projecten in het kader van de 'roadmap' is gestart.

Diverse investeringen in het kader van duurzaamheid (7000325, 7000326, 7000342, 7000359)

De genoemde uitgaven/investeringen zijn gedaan ter uitvoering van de dynamische uitvoeringsagenda duurzaamheid. Investeringszaken zijn gedaan in het verbeteren en verduurzamen van de gemeentelijke gebouwen. De energie labels zijn verbeterd naar label A. Het restant van de kredieten is nog nodig.

7000313 Inhuur VTH ondersteuning migratie

Met het uitstel van de invoering van de Omgevingswet zijn ook de aanpassingen van de geautomatiseerde systemen weer uitgesteld. Het krediet moet gehandhaafd blijven.

Investeringszaken Lossers Hoes (7000341, 7000371 en 7000372)

De werkzaamheden aan de luchtbehandeling en de afkoppeling van de hemelwaterafvoer zijn voor een groot deel in 2021 uitgevoerd. Afronding en oplevering vinden plaats in 2022. De waterschade aan ons archief is voor het grootste deel verholpen en de archieven zijn op het moment van opstellen van deze jaarrekening weer terug op hun plek. We gaan nu verder met digitalisering van de archieven.

Investeringszaken sport (7000356 en 7000357)

Over 7000357, camerasysteem zwembad: is gerealiseerd. De kosten zijn aanmerkelijk lager uitgekomen (minder dan € 10.000) dan voorzien. De uitgaven worden om die reden niet geactiveerd (overeenkomstig de Financiële verordening) en zijn ten laste van de exploitatie gekomen. Om die reden kan het krediet worden afgeboekt.

Over 7000356, ICT binnensportaccommodaties: wordt in 2022 gerealiseerd.

Kulturhusen (7000382, 7000387 en 7000394)

Het project kulturhus Glane heeft in 2021 geruime tijd 'on hold' gestaan in verband met onderzoek naar een alternatieve locatie in Glane. Begin jaar 2022 is het project voor de huidige locatie weer opgestart. De planning is daardoor wel bijna een jaar opgeschoven in de tijd. Het restant budget van € 593.100 wordt doorgeschoven voor uitvoering in 2022.

3.4. Overzicht taakvelden

Bedragen in 1.000 euro's	Begroting 2021	Realisatie 2021	Soc Lasten	Soc Baten	Fys Lasten	Fys Baten	Dst Lasten	Dst Baten
0.1 Bestuur	-1.257	-1.207	0	0	0	0	-1.266	59
0.2 Burgerzaken	-260	-235	0	0	0	0	-560	325
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	-566	-917	0	0	-1.259	343	0	0
0.4 Ondersteuning organisatie	-7.575	-7.429	0	0	0	0	-7.623	194
0.5 Treasury	405	295	0	0	0	0	-562	857
0.61 OZB woningen	3.213	4.166	0	0	0	0	-304	4.470
0.62 OZB- niet woningen	1.508	557	0	0	0	0	0	557
0.64 Belastingen Overig	57	109	0	0	0	0	-12	121
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds	37.736	38.365	0	0	0	0	0	38.365
0.8 Overige baten en lasten	-1.049	-1.154	0	0	0	0	-1.565	411
0.9 Vennootschapsbelasting [VpB]	-248	-102	0	0	0	0	-102	0
0.10 Mutaties reserves	313	1.447	-714	585	-652	1.451	-32	809
0.11 Resultaat	277	-2.263	0	0	0	0	-2.263	0
Totaal - 0. Bestuur en ondersteuning	32.555	31.631	-714	585	-1.911	1.794	-14.291	46.169
1.1 Crisisbeheersing en Brandweer	-1.598	-1.589	0	0	0	0	-1.589	0
1.2 Openbare orde en Veiligheid	-442	-451	0	0	0	0	-470	19
Totaal - 1. Veiligheid	-2.041	-2.040	0	0	0	0	-2.059	19
2.1 Verkeer en vervoer	-3.057	-3.058	0	0	-3.129	72	0	0
2.4 Economische Havens en waterwegen	-18	-10	0	0	-12	2	0	0
2.5 Openbaar vervoer	-36	-32	0	0	-32	0	0	0
Totaal - 2. Verkeer, vervoer en waterstaat	-3.110	-3.100	0	0	-3.174	74	0	0
3.3 Bedrijfsloket en regelingen	-104	-169	0	0	-183	14	0	0
3.4 Economische promotie	63	113	-137	0	-12	263	0	0
Totaal - 3. Economische zaken	-41	-56	-137	0	-195	276	0	0
4.2 Onderwijshuisvesting	-740	-776	-955	179	0	0	0	0
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-585	-538	-1.000	462	0	0	0	0
Totaal - 4. Onderwijs	-1.326	-1.314	-1.955	641	0	0	0	0
5.1 Sportbeleid en activering	-199	125	-337	462	0	0	0	0

5.2 Sportaccommodaties	-790	-1.012	-1.679	667	0	0	0	0
5.3 Cultuurpresentatie, productie en participatie	-459	-421	-421	0	0	0	0	0
5.4 Musea	-16	-9	-12	2	0	0	0	0
5.5 Cultureel erfgoed	-6	-1	-1	0	0	0	0	0
5.6 Media	-471	-471	-471	0	0	0	0	0
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-1.486	-1.458	-168	33	-1.337	15	0	0
Totaal - 5. Sport, cultuur en recreatie	-3.428	-3.247	-3.090	1.164	-1.337	15	0	0
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	-1.764	-1.619	-1.656	37	0	0	0	0
6.2 Wijkteams	-1.229	-1.254	-1.254	0	0	0	0	0
6.3 Inkomensregelingen	-962	-905	-6.763	5.857	0	0	0	0
6.4 Begeleide participatie	-3.355	-3.094	-3.493	400	0	0	0	0
6.5 Arbeidsparticipatie	-758	-734	-755	21	0	0	0	0
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	-3.609	-3.060	-3.535	475	0	0	0	0
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	-3.025	-3.054	-3.066	13	0	0	0	0
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	-4.264	-4.300	-4.300	0	0	0	0	0
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	0	-9	-9	0	0	0	0	0
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	-1.336	-1.960	-1.960	0	0	0	0	0
Totaal - 6. Sociaal domein	-20.302	-19.988	-26.791	6.803	0	0	0	0
7.1 Volksgezondheid	-949	-916	-916	0	0	0	0	0
7.2 Riolerings	677	784	0	0	-2.291	3.075	0	0
7.3 Afval	509	516	0	0	-1.971	2.487	0	0
7.4 Milieubeheer	-1.148	-1.134	0	0	-1.142	8	0	0
7.5 Begraafplaatsen	-20	-8	0	0	-9	1	0	0
Totaal - 7. Volksgezondheid en milieu	-930	-758	-916	0	-5.414	5.572	0	0
8.1 Ruimtelijke ordening	-1.756	-1.074	0	0	-1.133	59	0	0
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	950	589	0	0	-1.543	2.132	0	0
8.3 Wonen en bouwen	-571	-643	0	0	-1.431	787	0	0
Totaal - 8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	-1.377	-1.128	0	0	-4.107	2.979	0	0
Totaal	0	0	-33.603	9.193	-16.138	10.710	-16.349	46.188

3.5. Begrotingsrechtmatigheid

Bedragen x 1.000 euro
 Begroting 2021 (na wijziging)
 Realisatie 2021
 Begrotingsafwijking 2021

Programma	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Waarvan onrechtmatig	Categorie
Sociaal	32.467	7.653	32.889	8.609	-422	956	0	0
Fysiek	17.819	11.553	15.486	9.259	2.333	-2.294	0	0
Bestuur en Dienstverlening	12.414	42.905	14.054	45.378	-1.640	2.474	0	0
Gerealiseerde saldo van baten en lasten	62.701	62.111	62.429	63.246	272	1.135	0	0
Programma	Storting reserves	Onttrekking reserves	Storting reserves	Onttrekking reserves	Storting reserves	Onttrekking reserves	Waarvan onrechtmatig	Categorie
Sociaal	644	227	714	585	-70	357	0	0
Fysiek	735	785	652	1.451	83	666	0	0
Bestuur en Dienstverlening	321	1.278	2.295	809	-1.974	-469	0	0
Gerealiseerde saldo van mutaties reserves	1.700	2.290	3.661	2.845	-1.961	555	0	0
Gerealiseerd resultaat	64.401	64.401	66.090	66.090	-1.689	1.689	0	0

Toelichting:

Toelichting categorieën uit Kadernota Rechtmatigheid van de commissie BBV

1. Kostenoverschrijdingen die worden gecompenseerd door direct gerealiseerde opbrengsten.
2. Kostenoverschrijdingen die worden gecompenseerd door opbrengsten die niet direct gerelateerd zijn.
3. Mutaties in reserves waarover de raad wel heeft besloten, maar waarvan de hoogte van de bedragen bij de jaarrekening worden vastgesteld.

Bovenstaande kostenoverschrijdingen zijn hieronder weergegeven en nader toegelicht. Voor een gedetailleerde toelichting wordt verwezen naar de toelichting op het overzicht van baten en lasten. De afwijkingen passen binnen het door de raad geformuleerde beleid en zijn daarmee rechtmatig. Met de vaststelling van deze jaarrekening worden de overschrijdingen formeel geautoriseerd.

Programma Sociaal

De lasten op het programma Sociaal worden met bijna € 103.000 overschreden. Een eerste verklaring voor de overschrijding is een subsidie voor energiebesparende maatregelen voor scholen (€ 150.000), die ook als bate is opgenomen. Een tweede verklaring is de BTW op sport die door nieuwe regels niet meer bij het BTW Compensatiefonds (BCF) van ruim € 300.000; ook deze overschrijding wordt volledig door extra inkomsten gecompenseerd via de Specifieke Uitkering Sport (Spuk-sport). De overschrijding is dus als rechtmatig aan te merken.

De negatieve afwijking op de storting ad € 70.000 is ontstaan doordat de gelden voor Gezond in de Stad (GIDS) slechts gedeeltelijk zijn besteed en het meerdere, conform voorgaande jaren, wordt toegevoegd aan de daarvoor ingestelde reserve.

Programma Dienstverlening

De overschrijding op de lasten van € 1.640.000 is vooral het gevolg van een andere systematiek van doorbelasting van interne kosten; dit nadeel van bijna € 1,9 mln. wordt goed gemaakt door een zelfde voordeel aan baten.

De overschrijding op de stortingen van € 2.338.000 is het gevolg van de resultaatboeking van € 2.626.800.

3.6. Incidentele baten en lasten

Specificatie incidentele baten en lasten	Begroot 2021	Werkelijk 2021
Specificatie lasten		
<i>Programma Sociaal</i>		
Coördinator Trefhuus	20	18
Landelijke vreemdelingenvoorzieningen	-5	-5
Gezond in de stad (DU)	9	9
Pilot int. jongerenwerk St. Fundament	40	40
Uitvoering lokaal sportakkoord	10	10
Elektronisch bestuurlijk verkeer	50	
Gemeentelijk schuldenbeleid Corona		7
Inzet restantbudget R&T 2020		21
Meerkosten Corona WMO		31
Meerkosten Corona Jeugd		19
Coronacompensatie verenigingen		167
Bestrijding eenzaamheid ouderen		57
Schatkamer van Twente		6
Jeugd aan zet		5
TOZO		936
Gedupeerden toeslagen		
Actieve ontmoeting ouderen		16
Personele inzet pitstop en applicatiebeheer		241
Gezond in de stad (DU)		27
Pilots Sociaal Domein		100
Tonk		
<i>Programma Fysiek</i>		
Schatkamerprijs	1	
De reis van het zandsteen	5	
Actieprogramma Recreatie en Toerisme	15	
Implementatie Omgevingswet	56	290
Kosten Energieloket en duurzaamheid		594
Eenmalige afschrijving pitstopprojecten		393
Klimaatbomen		24
Extra toezicht handhaving		30
Toekomstbestendigheid afvalbrengpunt		21
Verliesvoorziening grondexploitaties		37

Specificatie incidentele baten en lasten	Begroot 2021	Werkelijk 2021
Programma Bestuur en dienstverlening		
Dekking Ipads / burg.particip.	12	
Inzet burgerparticipatie	20	
Digitalisering dossiers	163	
Stelposten effecten corona	500	
Extra inzet handhaving	30	
Hondenbeleidsplan		7
Coronaproof organiseren verkiezingen		101
Vormgeven datagedreven sturing		15
Kosten BWW		59
Totaal incidentele lasten	926	3.276
Specificatie baten		
Programma Sociaal		
Terugbetaalde subsidie Fundament		216
TOZO		829
Gedupeerden toeslagen		
Tonk		
Gezond in de stad (DU)		
vrijval voorziening Topcraft		83
Programma Fysiek		
Leges omgevingsvergunning	75	
Winstnemings grondexploitaties	701	626
Resultaat jaarrekening 2020 RUD		8
Kosten Energieloket en duurzaamheid		300
Programma Bestuur en dienstverlening		
Resultaat jaarrekening 2020 VRT		58
Incidenteel effect algemene uitkering (taakmutaties)		1.303
Erfgoeddeal		557
Bijdrage erfgoeddeal naar investeringen		-557
vrijval pensioenvoorziening 2021		125
Totaal incidentale baten	776	3.548
Specificatie dotatie aan reserves		
Programma Sociaal		
Aanvullen reserve Sociaal Domein		644
Videoconferencing		32
Gezond in de stad (DU)		70
Programma Fysiek		
Achterstallige vervangingsopgave groen		225
Winstnemings grondexploitaties		313
Totaal dotatie aan reserves	0	1.284

Specificatie incidentele baten en lasten	Begroot 2021	Werkelijk 2021
Specificatie onttrekking aan reserves		
<i>Programma Sociaal</i>		
Onttrekking reserve voor kosten pilots		100
Vrijval reserves		116
Exploitatie sporthal de Fakkel		41
<i>Programma Fysiek</i>		
Onttrekking reserve duurzaamheid		294
Vrijval reserve afboeking grond		250
Onttrekking reserve invoering omgevingswet		290
Bijdrage incidentele kosten pitstop		393
<i>Programma Bestuur en dienstverlening</i>		
Inzet burgerparticipatie		
Vrijval reserves		38
Dekking kosten WW en BWW		59
Totaal onttrekking aan reserves	0	1.581
Totaal incidentele baten en lasten	150	-569

3.7. Informatie in het kader van de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke- en semipublieke sector (WNT)

Toelichting WNT

WNT-verantwoording 2021 Gemeente Losser

Per 1 januari 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) ingegaan. Deze verantwoording is opgesteld op basis van de volgende op de gemeente Losser van toepassing zijnde regelgeving: het algemene WNT-maximum.

Het bezoldigingsmaximum in 2021 voor de gemeente Losser is € 209.000. Het weergegeven individuele WNT-maximum is berekend naar rato van de omvang (en voor topfunctionarissen tevens de duur) van het dienstverband, waarbij voor de berekening de omvang van het dienstverband nooit groter kan zijn dan 1,0 fte.

Bezoldiging [leidinggevende topfunctionarissen](#)

Bedragen in euro's	J. van Dam Gemeentesecretaris/ Algemeen directeur	B. Pikula Griffier
Aanvang en einde functievervulling in 2021	01/01/2021 - 31/12/2021	01/01/2021 - 31/12/2021
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0	1,0
Dienstbetrekking?	ja	ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	110.823	89.194
Beloningen betaalbaar op termijn	21.124	16.433
Subtotaal	131.947	105.626
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	209.000	209.000
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	0	0
Totale bezoldiging	131.947	105.626
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	n.v.t.	n.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	n.v.t.	n.v.t.
Gegevens 2021		
Duur dienstverband in 2021	01/01/2021 tot en met	01/01/2021 tot en met

	31/12/2021	31/12/2021
Omvang dienstverband (in fte)	1	1
Gegevens 2020		
Aanvang en einde dienstverband in 2020	01/01/2020 - 31/12/2020	01/01/2020 - 31/12/2020
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0	1,0
Dienstbetrekking?	ja	ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoeding	108.811	88.662
Beloningen betaalbaar op termijn	19.918	15.833
Subtotaal	128.729	104.495
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	201.000	201.000
Totale bezoldiging	128.729	104.495

Overige rapportageverplichtingen op grond van de WNT

Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen die in 2021 een bezoldiging boven het individuele WNT-maximum hebben [ontvangen](#). Er zijn in 2021 geen ontslaguitkeringen betaald aan overige functionarissen die op grond van de WNT dienen te worden vermeld, of die in eerdere jaren op grond van de WOPT of de WNT vermeld zijn of hadden moeten worden.

3.8. Verantwoordingsinformatie over specifieke Single Information, Single Audit

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2021 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 1-3-2022

Verstrekkende	Uitkeringscode	Specifieke uitkering Juridische grondslag Ontvanger	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator
JenV	A7	Regeling specifieke uitkering tijdelijke ondersteuning toezicht en handhaving Gemeenten	Besteding (jaar T-1, 15-31 december 2020) Aard controle R Indicator: A7/01 € 0	Besteding (jaar T, 1 januari-30 september 2021) Aard controle R Indicator: A7/02 € 76.147	Project afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) Aard controle n.v.t. Indicator: A7/03 Ja	Besteding (jaar T) (gedeeltelijk verantwoord o.b.v. voorlopige toekenningen? (Ja/Nee) Aard controle n.v.t. Indicator: A7/04 Nee	Eventuele toelichting als bij de vorige indicator "nee" is ingevuld Aard controle n.v.t. Indicator: A7/05 Samen met in 2020 verstrekte coronagelden zijn met de spijk tijdelijke ondersteuning toezicht en handhaving de kosten van twee extra BOA's in Losser bekostigd.	
JenV	A12B	Incidentele bijdrage ondersteuning naleving controle op coronatoegangsbewijzen Veiligheidsregio's	Naam veiligheidsregio Aard controle n.v.t. Indicator: A12B/01 Veiligheidsregio Twente	Besteding (jaar T) Aard controle R Indicator: A12B/02 € 25.847	Besteding volgens besluit van de veiligheidsregio uitgevoerd (Ja/nee) Aard controle n.v.t. Indicator: A12B/03 Ja	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) Aard controle n.v.t. Indicator: A12B/04 € 25.847	Eindverantwoording (Ja/Nee) Aard controle n.v.t. Indicator: A12B/05 Nee	
FIN	B2	Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp gedupeerden toeslagenproblematiek Gemeenten	Besteding (T-1) - betreft nog niet verantwoorde bedragen over 2020 Aard controle R Indicator: B2/01 € 0	Aantal (potentieel) gedupeerden (als gemeld door Uitvoeringsorganisatie Herstel Toeslagen aan de gemeente) (jaar T) Aard controle R Indicator: B2/02 51	Cumulatief aantal (potentieel) gedupeerden (als gemeld door Uitvoeringsorganisatie Herstel Toeslagen aan de gemeente) (t/m jaar T) Aard controle R Indicator: B2/03 51	Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel c (artikel 3) Aard controle R Indicator: B2/04 € 0	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdelen c (artikel 3) Aard controle n.v.t. Indicator: B2/05 € 0	
			Normbedragen voor a, b en d (Ja/Nee) (vanaf 2021) Nee: reeks 1 / Ja: reeks 2 Aard controle n.v.t. Indicator: B2/06	Normbedrag voor e (Ja/Nee) (vanaf 2021) Nee: indicator B2/13 en B2/14 / Ja: indicator B2/21 en B2/22 Aard controle n.v.t. Indicator: B2/07	Eindverantwoording (Ja/Nee) Aard controle n.v.t. Indicator: B2/08			
			Nee	Ja	Nee			
			Reeks 1	Reeks 1	Reeks 1	Reeks 1		

			Keuze werkelijke kosten <i>Aard controle D2</i> <i>Indicator: B2/09</i>	Keuze werkelijke kosten <i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: B2/10</i>	Keuze werkelijke kosten <i>Aard controle R</i> <i>Indicator: B2/11</i>	Keuze werkelijke kosten <i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: B2/12</i>		
			5	5				
			Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e (artikel 3)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdelen e (artikel 3)				
			Keuze werkelijke kosten <i>Aard controle R</i> <i>Indicator: B2/13</i>	Keuze werkelijke kosten <i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: B2/14</i>				
			Reeks 2	Reeks 2	Reeks 2	Reeks 2	Reeks 2	Reeks 2
			Normbedrag onderdeel a x aantal (potentieel) gedupeerden	Normbedrag onderdeel a x aantal (potentieel) gedupeerden cumulatief (t/m jaar T)	Normbedrag onderdeel b x aantal plannen van aanpak	Normbedrag onderdeel b x aantal plannen van aanpak (t/m jaar T)	Normbedrag onderdeel d x aantal nazorgtrajecten	Normbedrag onderdeel d x aantal nazorgtrajecten (t/m jaar T)
			Keuze normbedragen <i>Aard controle R</i> <i>Indicator: B2/15</i>	Keuze normbedragen <i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: B2/16</i>	Keuze normbedragen <i>Aard controle R</i> <i>Indicator: B2/17</i>	Keuze normbedragen <i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: B2/18</i>	Keuze normbedragen <i>Aard controle R</i> <i>Indicator: B2/19</i>	Keuze normbedragen <i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: B2/20</i>
			€ 19.380	€ 19.380	€ 17.340	€ 17.340	€ 0	€ 0
			Normbedrag onderdeel e (afhankelijk van aantal (potentieel) gedupeerde), indien nog niet eerder opgegeven (jaar T)	Normbedrag onderdeel e (afhankelijk van aantal (potentieel) gedupeerde), indien nog niet eerder opgegeven (t/m jaar T)				
			Keuze normbedragen <i>Aard controle R</i> <i>Indicator: B2/21</i>	Keuze normbedragen <i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: B2/22</i>				
			€ 48.000	€ 48.000				
BZK	C32	Regeling specifieke uitkering ventilatie in scholen	Beschikingsnummer /naam	Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Start bouwactiviteiten uiterlijk 31 augustus 2022 (Ja/Nee)	Toelichting (verplicht als bij start bouwactiviteiten (indicator 04) 'Nee' is ingevuld)	Eindverantwoording (Ja/Nee)
		Gemeenten	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: C32/01</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: C32/02</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: C32/03</i>	<i>Aard controle D2</i> <i>Indicator: C32/04</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: C32/05</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: C32/06</i>
		1	SUVIS21-01109335 Pax Christi	€ 150.000	€ 150.000	Ja		Nee
BZK	C41B	Regeling specifieke uitkering flexibele inzet woningbouw	Hieronder per regel één provincie(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die provincie invullen	Besteding (jaar T) aan flexibele ondersteuning, capaciteit en expertise	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) aan flexibele ondersteuning capaciteit en expertise	Cumulatieve cofinanciering (t/m jaar T)	Aantal projecten dat (in jaar T) is geholpen met middelen	Aantal projecten dat cumulatief (t/m jaar T) is geholpen met middelen
		SiSa tussen medeoverheden	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: C41B/01</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: C41B/02</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: C41B/03</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: C41B/04</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: C41B/05</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: C41B/06</i>
		1	030004 Provincie Overijssel	€ 0	€ 0	€ 0	0	0
		2						
		3						
		4						
		5						
			Kopie provinciecode	Cumulatief aantal (t/m jaar T) woningen dat in deze projecten wordt gerealiseerd	Eindverantwoording (Ja/Nee)			

			1 030004 Provincie Overijssel	0	Ja			
			2					
			3					
			4					
			5					
BZK	C43	Regeling reductie energiegebruik woningen	Beschikkingnummer/naam	Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Aantal bereikte woningen	Toelichting	Eindverantwoording (Ja/Nee)
		Gemeenten	Aard controle n.v.t. Indicator: C43/01	Aard controle R Indicator: C43/02	Aard controle n.v.t. Indicator: C43/03	Aard controle n.v.t. Indicator: C43/04	Aard controle n.v.t. Indicator: C43/05	Aard controle n.v.t. Indicator: C43/06
			RREW2020-00449924	€ 75.320	€ 75.320	3.065		Nee
BZK	C62	Specifieke uitkering aan gemeenten voor de bekostiging van de kwijtschelding van gemeentelijke belastingen van gedupeerden door de toeslage naffaire	Aantal gedupeerden (artikel 1, lid 2)	Berekening bedrag uitvoeringskosten	Gederfde opbrengsten (jaar T) die voortvloeien uit het kwijtschelden van gemeentelijke belastingen	Eindverantwoording (Ja/Nee)		
			Aard controle R Indicator: C62/01	Aard controle R Indicator: C62/02	Aard controle R Indicator: C62/03	Aard controle n.v.t. Indicator: C62/04		
			31	€ 4.650	€ 2.514	Nee		
OCW	D8	Onderwijsachterstandenbeleid 2019-2022 (OAB)	Besteding (jaar T) aan voorzieningen voor voorschoolse educatie die voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen (conform artikel 166, eerste lid WPO)	Besteding (jaar T) aan overige activiteiten (naast VVE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 165 WPO)	Besteding (jaar T) aan afspraken over voor- en vroegschoolse educatie met bevoegde gezagsorganen van scholen, houders van kindcentra en peuterspeelzalen (conform artikel 167 WPO)	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1)		
		Gemeenten	Aard controle R Indicator: D8/01	Aard controle R Indicator: D8/02	Aard controle R Indicator: D8/03	Aard controle R Indicator: D8/04		
			€ 395.347	€ 0	€ 0	€ 183.900		
			Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid		
			Aard controle n.v.t. Indicator: D8/05	Aard controle R Indicator: D8/06	Aard controle n.v.t. Indicator: D8/07	Aard controle R Indicator: D8/08		
			1 060168 Gemeente Losser		060168 Gemeente Losser			
IenW	E44B	Tijdelijke impulsregeling klimaatadaptatie 2021-2027 (SiSa tussen medeoverheden)	Hieronder per regel één CBS(code) uit (jaar T) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die medeoverheid invullen	Besteding (jaar T) ten laste van de verstrekker	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van de verstrekker	Besteding ten laste van cofinanciering (jaar T)	Besteding cofinanciering cumulatief (t/m jaar T)	Eindverantwoording (Ja/Nee)
			Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/01	Aard controle R Indicator: E44B/02	Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/03	Aard controle R Indicator: E44B/04	Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/05	Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/06
			1 030004 Provincie Overijssel	€ 103.306	€ 103.306	€ 225.000	€ 225.000	Ja

			6							
			7							
			8							
			9							
			10							
				Kopie CBS(code)	Naam/nummer maatregel	Maatregel afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) - per maatregel				
				Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/07	Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/08	Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/09				
			1	030004 Provincie Overijssel						
			2							
			3							
			4							
			5							
			6							
			7							
			8							
			9							
			10							
EZK	F9	Regeling specifieke uitkering Extern Advies Warmtetransitie		Projectnaam/nummer	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Cumulatieve besteding ten laste van Rijksmiddelen (t/m jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	Project afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee)	Toelichting		
				Aard controle R Indicator: F9/01	Aard controle R Indicator: F9/02	Aard controle n.v.t. Indicator: F9/03	Aard controle n.v.t. Indicator: F9/04	Aard controle n.v.t. Indicator: F9/05		
			1	EAW-20-01654234	€ 20.660	€ 0	Nee			
			2							
			3							
			4							
			5							
			6							
				Eindverantwoording (Ja/Nee)						
				Aard controle n.v.t. Indicator: F9/06						
SZW	G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2021 Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr		Besteding (jaar T) algemene bijstand	Baten (jaar T) algemene bijstand (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) IOAW	Baten (jaar T) IOAW (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) IOAZ	Baten (jaar T) IOAZ (exclusief Rijk)	
				Gemeente I.1 Participatiewet (PW)	Gemeente I.1 Participatiewet (PW)	Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)	Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)	
				Aard controle R Indicator: G2/01	Aard controle R Indicator: G2/02	Aard controle R Indicator: G2/03	Aard controle R Indicator: G2/04	Aard controle R Indicator: G2/05	Aard controle R Indicator: G2/06	

			Besteding (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud) (Bbz 2004) Aard controle R Indicator: G2/07 € 42.804 Mutaties (dotaties en vrijval) voorziening dubieuze debiteuren als gevolg van kwijt te schelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet (jaar T) Gemeente Participatiewet (PW) Aard controle D2 Indicator: G2/13 € 0	Baten (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud) (Bbz 2004) Aard controle R Indicator: G2/08 € 6.709 Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) Aard controle n.v.t. Indicator: G2/14 Ja	Baten (jaar T) WWIK (exclusief Rijk) Gemeente I.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (WWIK) Aard controle R Indicator: G2/09 € 0	Besteding (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet Gemeente I.7 Participatiewet (PW) Aard controle R Indicator: G2/10 € 688.864	Baten (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (excl. Rijk) Gemeente I.7 Participatiewet (PW) Aard controle R Indicator: G2/11 € 0	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet in (jaar T) Gemeente Participatiewet (PW) Aard controle R Indicator: G2/12 € 0
SZW	G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)_gemeentedeel 2021 Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz) 2004 Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr.	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking Aard controle R Indicator: G3/01 € 0 BBZ vóór 2020 – levensonderhoud (exclusief BOB) Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ in (jaar T) (exclusief BOB) Aard controle R Indicator: G3/07 € 0	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (exclusief Rijk) Aard controle R Indicator: G3/02 € 0 BBZ vóór 2020 – kapitaalverstrekking (exclusief BOB) Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekingen BBZ in (jaar T) (exclusief BOB) Aard controle R Indicator: G3/08 € 0	Baten vanwege vóór 1 januari 2020 verstrekt kapitaal (exclusief Rijk) Aard controle R Indicator: G3/03 € 18.722 BBZ vóór 2020 – levensonderhoud en kapitaalverstrekingen (BOB) Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ en achterstallige betalingen kapitaalverstrekingen BOB in (jaar T) Aard controle R Indicator: G3/09 € 0	Besteding (jaar T) Bob Aard controle R Indicator: G3/04 € 0 BBZ vanaf 2020 – kapitaalverstrekking Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekingen BBZ in (jaar T) Aard controle R Indicator: G3/10 € 0	Baten (jaar T) Bob (exclusief Rijk) Aard controle R Indicator: G3/05 € 0 Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) Aard controle n.v.t. Indicator: G3/11 Ja	Besteding (jaar T) onderzoeks kosten artikel 52, eerste lid, onderdeel b, Bbz 2004 (Bob) Aard controle R Indicator: G3/06 € 0
SZW	G4	Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo)_gemeentedeel 2021	Welke regeling betreft het?	Besteding (jaar T) levensonderhoud	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking	Baten (jaar T) levensonderhoud	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (aflossing)	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (overig)

		Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over Tozo (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr						
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: G4/01</i>	<i>Aard controle R Indicator: G4/02</i>	<i>Aard controle R Indicator: G4/03</i>	<i>Aard controle R Indicator: G4/04</i>	<i>Aard controle R Indicator: G4/05</i>	<i>Aard controle R Indicator: G4/06</i>
1	Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)				€ 4.510	€ 18.513	€ 430	
2	Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)				€ 3.710	€ 0		
3	Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	€ 438.615	€ 68.785		€ 11.463	€ 1.693		
4	Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	€ 231.265			€ 2.201			
5	Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	€ 140.024	€ 12.157		€ 3.082	€ 2.000		
	Kopie regeling	Aantal besluiten levensonderhoud (jaar T)	Aantal besluiten kapitaalverstrekking (jaar T)	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)				
		<i>Aard controle n.v.t. Indicator: G4/07</i>	<i>Aard controle R Indicator: G4/08</i>	<i>Aard controle R Indicator: G4/09</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: G4/10</i>			
1	Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)							
2	Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)							
3	Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	55	10	Ja				
4	Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	66		Ja				
5	Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	43	3	Ja				
	Levensonderhoud - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud Tozo in (jaar T)	Levensonderhoud- Mutaties (dotaties en vrijval) voorziening dubieuze debiteuren (jaar T) als gevolg van kwijt te schelden schulden levensonderhoud Tozo	Kapitaalverstrekkingen - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen op kapitaalverstrekkingen Tozo in (jaar T)					
		<i>Aard controle R Indicator: G4/11</i>	<i>Aard controle D2 Indicator: G4/12</i>	<i>Aard controle R Indicator: G4/13</i>				
	€ 0	€ 0	€ 0					
	Kopie regeling	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht)	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht), aflossing	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht), overig	Uitvoeringskosten (jaar T) uitvoering Tozo buitenland (gemeente Maastricht)			
		<i>Aard controle n.v.t. Indicator: G4/14</i>	<i>Aard controle R Indicator: G4/15</i>	<i>Aard controle R Indicator: G4/16</i>	<i>Aard controle R Indicator: G4/17</i>	<i>Aard controle R Indicator: G4/18</i>		
1	Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)							
2	Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)							
3	Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)							

SZW	G12	Kwijtschelden publieke schulden SZW-domein hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire_gemeentedeel	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Bijzondere bijstand in (jaar T)	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Wet Inburgering van 13 september 2012 in (jaar T)	Aantal gedupeerden (zoals omschreven in artikel 1 van de Regeling specifieke uitkering compensatie van de kosten die verband houden met het kwijtschelden van publieke schulden binnen het SZW-domein van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire toeslagen)			
		Aard controle R Indicator: G12/01	Aard controle R Indicator: G12/02	Aard controle n.v.t. Indicator: G12/03				
		€ 11.773	€ 0	30				
VWS	H4	Regeling specifieke uitkering stimulering sport	Ontvangen Rijksbijdrage (jaar T)	Totale werkelijke berekende subsidie				
		Gemeenten	Aard controle R Indicator: H4/01	Aard controle n.v.t. Indicator: H4/02				
		€ 170.813	€ 234.072					
		Activiteiten	Totale werkelijke berekende subsidie per project (jaar T)	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 17,5% (jaar T) Onroerende zaken	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 17,5% (jaar T) roerende zaken	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 17,5% (jaar T) overige kosten	Toelichting - Verplicht als het een activiteit betreft welke NIET in de toekenning meegenomen is	
		Aard controle n.v.t. Indicator: H4/03	Aard controle R Indicator: H4/04	Aard controle R Indicator: H4/05	Aard controle R Indicator: H4/06	Aard controle R Indicator: H4/07	Aard controle n.v.t. Indicator: H4/08	
		1 Investering herbouw de Fakkel	€ 44.000	€ 44.000				
		2 Bijdrage kunstgrasveld Overdinkel	€ 0					
		3 Renovatie veld 2 sportclub Overdinkel	€ 7.247	€ 7.247				
		4 Taakveld 5.1	€ 35.836			€ 35.836		
		5 Taakveld 5.2	€ 147.189	€ 147.189				
VWS	H8	Regeling Sportakkoord 2020-2022	Beschikingsnummer	Totaal bedrag volgens beschikking	Besteding aanstellen sportformateur (jaar T)	Besteding uitvoering sportakkoord (jaar T)	Cumulatieve besteding aanstellen sportformateur (t/m jaar T)	Cumulatieve besteding uitvoering sportakkoord (t/m jaar T)
		Aard controle n.v.t. Indicator: H8/01	Aard controle n.v.t. Indicator: H8/02	Gerealiseerd Aard controle R Indicator: H8/03	Gerealiseerd Aard controle R Indicator: H8/04	Gerealiseerd Aard controle n.v.t. Indicator: H8/05	Gerealiseerd Aard controle n.v.t. Indicator: H8/06	
		1 1032167	€ 85.142		€ 113.576	€ 27.549	€ 113.576	
		2						
		3						
		4						
		Kopie beschikingsnummer	Eindverantwoording (Ja/Nee)					

			2				
			3				
			4				
VWS	H12	Regeling specifieke uitkering lokale preventieakkoorden of preventieaanpakken	Besteding (jaar T)	Is voldaan aan de uitvoering van het lokale preventieakkoord of aanpak? (Ja/Nee)	Eindverantwoording? (Ja/Nee)		
			Aard controle R Indicator: H12/01	Aard controle n.v.t. Indicator: H12/02	Aard controle n.v.t. Indicator: H12/03		
			€ 26.442	Ja	Nee		
VWS	H16	Regeling Specifieke uitkering ijsbanen en zwembaden	Betreft jaar	Beschikingsnummer / naam	Totale besteding		
			Aard controle n.v.t. Indicator: H16/01	Aard controle n.v.t. Indicator: H16/02	Aard controle R Indicator: H16/03		
			1 2020				
			2 2021	SPUKIJZ21R2197			
			Naam locatie	Totale toezegging per locatie	Besteding per locatie	Verschil toezegging vs. Besteding per locatie (automatisch berekend)	Betreft jaar?
			Aard controle n.v.t. Indicator: H16/04	Aard controle R Indicator: H16/05	Aard controle R Indicator: H16/06	Aard controle n.v.t. Indicator: H16/07	Aard controle R Indicator: H16/08
			1 Zwembad Brilmansdennen	€ 108.781	€ 226.103	-€ 117.342	2021

4. Balans

4.1. Balans per 31-12-2021

Bedragen x 1.000 Euros per 31 december	2021	2020
Immateriele vaste activa		
Kosten onderzoek & ontwikkeling	0	0
Materiele vaste activa	63.998	61.960
Investerings met economisch nut	32.432	33.620
Investerings met economisch nut waarvoor heffingen worden geheven	22.488	21.051
Investerings openbare ruimte met uitsluitend maatschappelijk nut	9.078	7.289
Financiele vaste activa	4.151	4.722
Kapitaalverstrekking deelnemingen	37	37
Kapitaalverstrekking gemeenschappelijke regelingen	76	76
Leningen deelnemingen	0	0
Overige langlopende leningen	4.038	4.609
Totaal Vaste activa	68.149	66.682
Voorraden	203	5.342
Grond- en hulpstoffen	13	13
Onderhanden werk (incl. bouwgronden in expl.)	189	5.329
Uitzettingen < 1 jaar	7.412	3.175
Vorderingen op openbare lichamen	64	84
Rekening courant verhoudingen niet financiële instellingen	854	937
Overige vorderingen	2.032	2.154
Uitzettingen in 's rijksschatkist met looptijd < 1 jaar	4.462	0
Liquide middelen	244	8
Kas	14	8
Banken	230	0
Overlopende activa	5.809	6.979
Overlopende activa	5.809	6.979
Totaal Vlottende activa	13.668	15.504
Totaal Activa	81.817	82.186
Bedragen x 1.000 Euros per 31 december	2021	2020

Eigen vermogen	29.080	28.264
Algemene reserve	16.627	14.976
Bestemmingsreserve	3.445	2.888
Overige bestemmingsreserves	6.745	7.103
Saldo van rekening	2.263	3.298
Voorzieningen	8.602	8.143
Voorzieningen verplicht,verlies,risico	3.858	4.184
Voorziening extern	4.745	3.959
Schulden met rentetypische looptijd van > 1 jaar	35.623	25.788
Onderhandse leningen binnenl. banken en overige fin. instell	35.590	25.757
Onderhandse leningen van overige binnenlandse sectoren	0	0
Waarborgsommen	33	31
Totaal Vaste passiva	73.306	62.194
Schulden met rentetypische looptijd van < 1 jaar	4.644	14.856
Kasgeldleningen o/g	0	9.500
Bank en girosaldi	0	1.211
Overig schulden	4.644	4.145
Overlopende passiva	3.867	5.136
Overige vooruitontvangen baten	1.634	2.475
Tussenrekeningen	0	16
Ontvangen voorschotbedragen openbare lichamen	2.233	2.645
Totaal Vlottende passiva	8.511	19.992
Totaal Passiva	81.817	82.186

4.2. Algemene grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Algemene grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

De jaarrekening is opgesteld met inachtneming van de voorschriften zoals opgenomen in het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten ([BBV](#)) en de [verordening](#) ex artikel 212 Gemeentewet, waarin door de gemeenteraad op [17 december 2012](#) de uitgangspunten voor het financiële beleid, alsmede de regels voor het financiële beheer en voor de inrichting van de financiële organisatie zijn vastgesteld.

Waardering van passiva en activa alsmede de bepaling van het resultaat vinden in principe plaats op basis van historische kosten. Activa en passiva zijn opgenomen tegen nominale waarde tenzij anders aangegeven. Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben, ongeacht of zij tot inkomsten of uitgaven in dat jaar hebben geleid. Baten en lasten worden daarbij verantwoord tot het brutobedrag. Winst wordt genomen op moment van realisatie. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het betreffende boekjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden. Aan reserves en voorzieningen wordt geen rente toegerekend conform stellige uitspraken van de commissie BBV in de notitie rente.

Personeelslasten worden in principe toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben. Als gevolg van het formele verbod op het opnemen van voorzieningen c.q. schulden uit hoofde van jaarlijks terugkerende arbeid gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume, worden sommige personele lasten echter toegerekend aan de periode waarin uitbetaling plaatsvindt. Daarbij moet worden gedacht aan componenten zoals overlopende vakantiegeld- en verlofaanspraken en dergelijke.

De waarderingsgrondslagen per balansonderdeel worden in het vervolg van deze jaarrekening toegelicht.

Vaste Activa

Immateriële Vaste Activa

De immateriële vaste activa worden gewaardeerd tegen de [verkrijgings](#)prijs, verminderd met de afschrijvingen en waardeverminderingen die naar verwachting duurzaam zijn. De kosten van onderzoek en ontwikkeling worden geactiveerd en in vijf jaar afgeschreven, indien daadwerkelijk het tot stand komen van een activum wordt gerealiseerd. Het voornemen, technische uitvoerbaarheid en toekomstige nut zijn daarbij voorwaarden.

Bedragen x 1.000 Euro's	2021	2020
Kosten onderzoek & ontwikkeling	0	0
Totaal immateriële vaste activa	0	0

Toelichting:

Geen bijzonderheden.

Materiële vaste activa

De onderstaande overzichten geven het verloop van de boekwaarde van de investeringen in de [materiële vaste activa](#) weer.

Bedragen x 1.000 Euro's	2021	2020
Gronden en terreinen	4.286	3.729
Gronden in erfpacht	100	100
Woonruimten	17	18
Bedrijfsgebouwen	24.529	26.028
Grond weg en waterbouwkundige werken	31.562	28.476
Vervoermiddelen	359	234
Machines apparaten en installaties	2.557	2.763
Overige vaste activa	587	613
Totaal materiële vaste activa	63.998	61.960

De activa worden onderscheiden naar activa met een [economisch](#) nut of activa in de openbare ruimte met een [maatschappelijk](#) nut. Als voor de categorie activa met economisch nut heffingen of rechten gevraagd kunnen worden, is er sprake van een derde categorie: [economisch nut met heffing](#).

Onderstaande tabel geeft inzicht in dit onderscheid.

Bedragen x 1.000 Euro's	2021	2020
Investerings met economisch nut	32.432	33.620
Investerings met economisch nut waarvoor heffingen worden geheven	22.488	21.051
Investerings openbare ruimte met uitsluitend maatschappelijk nut	9.078	7.289
Totaal materiële vaste activa	63.998	61.960

Investerings met [economisch nut](#)

Investerings met economisch nut worden verwerkt in de balans tegen verkrijgingsprijs en volgens de lineaire afschrijvingsmethode afgeschreven. Start van de afschrijving van een nieuw kapitaalgoed is het begrotingsjaar dat volgt op het jaar waarin de investering gereed komt of verworven wordt. Resultaatafhankelijk afschrijven is niet toegestaan en reserves die gevormd zijn, mogen niet in mindering worden gebracht op deze activa. Voor de afschrijving van de materiële vaste activa met economisch nut worden de termijnen gehanteerd zoals beschreven in de bijlage afschrijvingsbeleid bij artikel 8 van de Financiële verordening gemeente Losser 2018 ([verordening art. 212](#)). Deze verordening is geactualiseerd bij raadsbesluit van 13 maart 2018.

Activa met een verkrijgingsprijs van minder dan € 10.000 worden niet geactiveerd.

De in erfpacht uitgegeven percelen (activa met economisch nut) zijn gewaardeerd tegen de eerste [uitgifteprijs](#) en omvatten de gronden onder de carnavalsloodsen in Losser en De Lutte en de tennishal de Lage Esch.

De overige materiële vaste activa met economisch nut zijn gewaardeerd tegen de [verkrijgingsprijs](#). Specifieke investeringsbijdragen van derden worden op de desbetreffende investering in mindering gebracht. Afschrijving vindt dan plaats op basis van de netto - investering middels de lineaire afschrijvingsmethode. Bij de waardering wordt in voorkomende gevallen, onafhankelijk van het resultaat van het boekjaar, rekening gehouden met een bijzondere vermindering van de waarde, indien deze naar verwachting duurzaam is. In het begrotingsjaar heeft een dergelijke vermindering overigens niet plaatsgevonden.

Economische nut Bedragen x 1.000 Euro's	Boekwaarde 1-1-2021	Investerings	Desinvesteringen	Afschrijvingen	Correcties	Bijdragen derden	Boekwaarde 31-12-2021
Gronden en terreinen	3.566	523	0	0	0	0	4.088
Gronden in erfpacht	100	0	0	0	0	0	100
Woonruimten	18	0	0	-1	0	0	17
Bedrijfsgebouwen	25.993	-732	0	-721	0	-44	24.496
Grond weg en waterbouwkundige werken	384	0	0	-78	0	0	306
Vervoermiddelen	208	132	0	-41	0	0	299
Machines apparaten en installaties	2.739	142	0	-342	0	0	2.538
Overige vaste activa	613	3	0	-29	0	0	587
Totaal materiële vaste activa - Economisch nut	33.620	69	0	-1.213	0	-44	32.432

Toelichting:

Er is voor € 523.000 aan kosten gemaakt voor de aankoop en sloop van het voormalige postkantoor aan de Brinkstraat 2.

De investeringen in bedrijfsgebouwen zijn in totaal € -732.000 en zijn het gevolg van de eindafrekening van de revitalisatie Twents Carmel College (€ -1,337 mln.), de nieuwbouw sporthal de Fakkel (€ 289.500), het herstel/upgrade van de archiefbewaarpplaats (€ 191.700), digitalisering archieven (€ 6.500), renovatie kulturhus Glane en Beuningen (€ 14.100) en duurzaamheid (€ 103.400). De desinvestering is volledig het gevolg van de afrekening Spuk-Sport 2021 voor de nieuwbouw van de sporthal.

Bij het servicebedrijf is geïnvesteerd in vervanging van een vrachtwagen met container (vervoermiddelen - € 132.000), materieel voor de winterdienst (€ 49.700), een Kubota (€ 21.600), een zitmaaier en klepelmaaier (€ 11.700), een hoogwerker (€ 34.500), een dieplader (€ 14.000), een Mercedes Sprinter € 5.000 en een aanhanger (€ 3.400).

Investerings met een economisch nut ten behoeve van heffingen waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven

Heffingen	Boekwaarde 1-1-2021	Investerings	Desinvesteringen	Afschrijvingen	Correcties	Bijdragen derden	Boekwaarde 31-12-2021
Bedragen x 1.000 Euro's							
Gronden en terreinen	94	0	0	0	0	0	94
Bedrijfsgebouwen	35	0	0	-3	0	0	32
Grond weg en waterbouwkundige werken	20.886	1.791	0	-715	0	329	22.291
Vervoermiddelen	25	40	0	-4	0	0	61
Machines apparaten en installaties	10	0	0	0	0	0	10
Overige vaste activa	0	0	0	0	0	0	0
Totaal materiële vaste activa - Heffingen	21.051	1.831	0	-722	0	329	22.488

Toelichting:

Het weergegeven bedrag aan investeringen grond-, weg- en waterbouwkundige werken is besteed voor vervanging, renovatie en (groot) onderhoud van de (druk)rioleringen in diverse straten.

Daarnaast is voor het rioolonderhoud een voertuig aangeschaft (vervoermiddelen) en zijn voor de afvalinzameling ondergrondse containers vervangen (overige vaste activa).

Investerings in de openbare ruimte met een [maatschappelijk nut](#)

Alle investeringen met maatschappelijk nut, waaronder infrastructurele werken in de openbare ruimte, zoals wegen, pleinen, bruggen, viaducten en parken, worden met ingang van boekjaar 2017 geactiveerd als gevolg van de gewijzigde BBV regelgeving. Tot 2017 was dit geen verplichting.

Materiële vaste activa met maatschappelijk nut worden lineair afgeschreven over de verwachte levensduur van het actief of een kortere, door de raad aan te geven tijdsduur.

Maatschappelijk nut	Boekwaarde 1-1-2021	Investerings	Desinvesteringen	Afschrijvingen	Correcties	Bijdragen derden	Boekwaarde 31-12-2021
Bedragen x 1.000 Euro's							
Gronden en terreinen	69	41	0	0	0	-7	103
Bedrijfsgebouwen	0	1	0	0	0	0	1
Grond weg en waterbouwkundige werken	7.206	3.029	-393	-322	0	-555	8.965
Machines apparaten en installaties	14	0	0	-5	0	0	9
Overige vaste activa	0	0	0	0	0	0	0
Totaal materiële vaste activa - Maatschappelijk nut	7.289	3.071	-393	-326	0	-562	9.078

Toelichting:

Onder de gronden en terreinen is de renovatie van het hoofdveld van SC Overdinkel opgenomen; de baten betreft de afrekening Spuk-Sport 2021.

De investeringen in grond-, weg- en waterbouwkundige werken betreffen met name de volgende investeringen (bedragen in €'s):

Omschrijving	Investerings	Bijdragen/ verrekeningen
diverse pitstopprojecten	904.000	
kwaliteitsimpuls Losser	213.800	314.300
centrumplan Losser Zuid	818.500	202.100
vervanging openbare verlichting	305.000	
vervanging wegen	500.200	
LAGA-pad (incl. fietspad)	277.100	43.000
Wandel-fietspad De Pol-Dinkel	18.100	-4.400
Overige investeringen	-7.900	
	3.028.800	555.100

De desinvesteringen betreffen dat deel van de pitstopprojecten dat in 2021 ineens wordt geactiveerd (gereed gemeld en ten laste wordt gebracht van de exploitatie).

Financiële vaste activa

Kapitaalverstrekkingen zijn opgenomen tegen nominale waarde, dan wel de lagere marktwaarde. Verstrekte geldleningen zijn opgenomen tegen de hoogte van de oorspronkelijke geldlening, verminderd met de ontvangen aflossingen, dan wel de lagere marktwaarde.

Het verloop van de financiële vaste activa in 2021 is in onderstaand overzicht weergegeven.

Bedragen x 1.000 Euro's	Boekwaarde 1-1-2021	Investerings	Desinvesterings	Afschrijving / Aflossingen	Correcties	Boekwaarde 31-12-2021
Kapitaalverstrekking deelnemingen	37	0	0	0	0	37
Kapitaalverstrekking gemeenschappelijke regelingen	76	0	0	0	0	76
Leningen deelnemingen	0	0	0	0	0	0
Leningen overig	0	0	0	0	0	0
Overige langlopende leningen	4.609	687	0	-1.259	0	4.038
Totaal financiële activa	4.722	687	0	-1.259	0	4.151

Toelichting:

De investeringen en afschrijvingen/aflossingen op de langlopende leningen bestaan uit de volgende leningen (bedragen in €'s):

Omschrijving	Nieuwe leningen	Aflossingen
- fietsprivé	13.695	27.450
- hypotheek ambtenaren	0	478.911
- achtergestelde lening Vitens	0	111.640
- Stimuleringsfonds Volkshuisvesting	575.752	29.483
- VROM startersfonds	37.346	582.773
- Energiefonds	60.650	28.623
Totaal	687.443	1.258.881

Vlottende activa

Vorraden

De boekwaarde van de grondexploitatie betreft uitsluitend het zogenoemde 'Onderhanden werk' (gronden in exploitatie). Door de gewijzigde regelgeving rond de inrichting van de administratie (BBV) mogen de gronden, waarvoor nu en binnen afzienbare tijd geen plan of (voorgenomen) raadsbesluit bestaat om deze in exploitatie te nemen, niet meer onder de voorraden worden opgenomen. In plaats daarvan worden deze onder de 'Materiële vaste activa' opgenomen.

De als onderhanden werken opgenomen bouwgronden in exploitatie zijn gewaardeerd tegen de [verkoopprijs](#) dan wel lagere marktwaarde.

Onder de voorraden wordt ook de boekwaarde verantwoord met betrekking tot gronden opgenomen onder de grondexploitatie. Volledigheidshalve wordt verwezen naar de voorgeschreven paragraaf Grondexploitatie.

Bedragen x 1.000 Euro's	2021	2020
Grond- en hulpstoffen	13	13
Onderhanden werk (incl. bouwgronden in expl.)	189	5.329
Totaal voorraden	203	5.342

Toelichting:

De voorraden grond- en hulpstoffen betreft de per 31-12-2021 aanwezige eigen verklaringen, gehandicaptenparkeerkaarten en liters diesel.

Het onderhanden werk bevat de in exploitatie genomen bouwgronden (bedragen in € 1.000):

Omschrijving	Boekwaarde 1-1-2021	Vermeerderingen	Verminderingen	Boekwaarde 31-12-2021
Bouwgrond in exploitatie	5.741	1.500	6.602	639
Verliesvoorziening	-412	0	37	-449
Totaal	5.329	1.500	6.640	189

De boekwaardemutatie is € 5.139.700 (€ 5.329.000 - € 189.300)

De uitgaven en inkomsten zijn als volgt ontstaan (bedragen in €'s)

Omschrijving	Bedrag
Bouw-/woonrijpmaken	479.300
Beheerskosten	297.600
Milieu onderzoekkosten	19.400
VTU-kosten	81.600
Financieringskosten	-3.900
	874.000
Winstneming	626.000
Vermeerderingen	1.500.000
<u>Gronduitgifte:</u>	
- rijwoning	0
- 2 ^e kap	5.730.700
- vrijstaande woningen	660.000
	6.390.700
Exploitatiebijdragen	211.600
Verminderingen	6.602.300
Verliesvoorziening	37.400
Verminderingen/verliesvoorziening	6.639.700
Boekwaardemutatie	-5.139.700

Onderstaand de ontwikkeling van de boekwaarde en het te verwachten eindresultaat van de in exploitatie genomen gronden (bedragen in € 1.000):

Voorraden: Gronden in Exploitatie	Boekwaarde 1-1-2021	Vermeerderingen 2021	Verminderingen 2021	Winstneming 2021	Boekwaarde 31-12-2021
De Saller	566	346	2.254	566	
Luttermolenveld	435	99	572	38	
De Geurmeij	1.879	206	180	22	
Wonen aan het Dinkeldal	2.640	176	3.586	0	
Invalsweg Overdinkel	222	18	0	0	
de Muchte	0	14	10	0	
Nitertweg	0	15	0	0	
Totaal	5.741	874	6.602	626	
Verliesvoorziening	-412	0	37	0	
	5.329	874	6.640	626	

Uitzettingen met een rentetypische looptijd van < 1 jaar

De vorderingen worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs. Voor verwachte oninbaarheid is een voorziening gevormd, die in mindering is gebracht op de boekwaarde. Dit leidt tot de balanswaarde.

Bedragen x 1.000 Euro's	Saldo per 31-12-2021	Voorziening oninbaarheid	Boekwaarde 31-12-2021	Boekwaarde 31-12-2020
Vorderingen op openbare lichamen	64	0	64	84
Rekening courant verhoudingen niet financiële instellingen	854	0	854	937
Overige vorderingen	2.742	710	2.032	2.154
Overige uitzettingen	0	0	0	0
Uitzettingen in 's rijksschatkist met looptijd < 1 jaar	4.462	0	4.462	0
Totaal Uitzettingen < 1 jaar	8.122	710	7.412	3.175

Toelichting:

De vorderingen op de openbare lichamen bestaan voor het grootste deel uit afgedragen btw.

De rekening courant verhoudingen met niet financiële instellingen betreffen het rekening courantsaldo van het GBTwente ten behoeve van het innen van lokale heffingen, en het rekening courantsaldo van het ROZ voor uitvoering van de BBZ en de TOZO-regeling.

De overige vorderingen bestaat uit (bedragen in € 1.000):

Onderdeel	Saldo per 31-12- 2021	Voorziening oninbaarheid	Boekwaarde per 31-12- 2021
Debiteuren algemeen	760		760
Vordering ROZ	875	277	598
Debiteuren Sociale Zaken	509	359	150
Vordering GBT	599	75	524
Totaal	2.742	710	2.032

Schatkistbankieren

De gemeente is verplicht om overtollige middelen, boven het drempelbedrag, onder te brengen bij het ministerie van financiën via het zogenaamde schatkistbankieren. Eventuele overtollige middelen mogen niet worden belegd bij andere partijen. Onder voorwaarden mogen wel leningen worden verstrekt aan andere decentrale overheden.

Het drempelbedrag bedroeg € 465.000 in kwartaal 1 en 2 en € 1.240.000 in kwartaal 3 en 4 in 2021. Uit de onderstaande tabel blijkt dat de gemeente in 2020 het drempelbedrag niet heeft overschreden:

(x 1.000 euro)	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal
Buiten schatkist aangehouden bedragen	89	186	219	19
Toegestane drempelbedrag	465	465	1240	1240
Ruimte onder het drempelbedrag	376	279	1020	1045
Overschrijving drempelbedrag	0	0	0	0

Liquide middelen

Deze worden tegen verkrijgingsprijs opgenomen.

Bedragen x 1.000 Euro's	2021	2020
Kas	14	8
Banken	230	0
Totaal liquide middelen	244	8

Overlopende activa

De overlopende activa zijn gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs.

Bedragen x 1.000 Euro's	2021	2020
Nog te ontvangen baten	1.047	1.893
Corr. Nog te ontvangen baten OL	4.527	4.853
Vooruitbetaalde kosten	227	232
Kasbetalingen	7	2
Totaal overlopende activa	5.809	6.979

Toelichting

De nog te ontvangen baten zijn eind 2021 € 1.047.000 en bestaan uit:

Omschrijving (bedrag * € 1.000)	Bedrag
Leges Gemeentelijk Belasting Kantoor Twente	420
Winstuitkering beschermd wonen 2020	339
Leges vergunningen	118
Huur	58
Teruggave dividendbelasting	36
Overig	76
Totaal	1.047

De vooruitbetaalde kosten zijn eind 2021 € 227.000 en bestaan uit:

Omschrijving (bedrag * € 1.000)	Bedrag
Aansprakelijkheidsverzekering	88
Brandverzekering	69
Overig	70
Totaal	227

De nog te ontvangen baten van openbare lichamen zijn eind 2021 € 4.527.000. Dit bedrag bestaat voor het grootste deel uit een openstaande vordering op het ministerie van Financiën voor het terugvorderen van BTW. Voor € 285.000 gaat het om een nog te ontvangen bedrag voor de specifieke uitkering Sport, en voor 60.000 betreft het de boekwinst van op verkoop van een pand.

De post vooruitbetaalde kosten bestaat uit:

Omschrijving (bedrag * € 1.000)	Bedrag
Maatregelhulp	136
WVHS	118
Aansprakelijkheidsverzekering	88
Brandverzekering	69
Jeugdhulp plus	64
Overig	71
Totaal	546

Vaste Passiva

Eigen Vermogen

Het eigen vermogen is gewaardeerd tegen nominale waarde.

Bedragen x 1.000 Euro's	Stand per 1-1-2021	Resultaat-bestemming	Stortingen	Onttrekkingen	Stand per 31-12-2021
Sociaal	1.231	0	714	264	1.681
Fysiek	5.305	0	339	1.109	4.535
Dienstverlening	18.430	3.298	1.494	2.621	20.601
Eigen vermogen	24.966	3.298	2.547	3.994	26.817

Toelichting

Het eigen vermogen voortkomend uit de reserves bedraagt eind 2021 € 26.817.000. In onderstaand overzicht staat de verdeling van het eigen vermogen naar de diverse (bestemmings)reserves.

Reserve Code	Omschrijving Bedragen x 1.000 Euro's	Stand per 01-01-2021	Dotaties	Onttrekkingen	Stand per 31-12-2021
1. Sociaal					
BR Ov	Reserve Kulturhus Overdinkel	112	0	8	104
	Reserve MOP onderwijs.'10	125	0	12	113
	Reserve NASB '08+'09	121	0	50	71
	Reserve impuls brede school 2009	144	0	15	129
	Privatisering Buitensportaccom.	0	0	0	0
	Inburgering Statushouder	74	0	0	74
	Gezond in de stad	255	70	0	325
	Frictiekosten	171	0	59	112
	Sociaal domein	209	644	100	753
	Applicatie sociaal domein	20	0	20	0
Totaal - Bestemmingsreserve - Overige		1.231	714	264	1.681
Totaal - Sociaal		1.231	714	264	1.681
2. Fysiek					
BR Ov	Reserve Grondexploitatie	1.000	37	37	1.000
	Reserve Onderhoud Wegen	1.730	8	0	1.738
	Reserve Vitalisering Landelijk gebied	0	0	0	0
	Reserve Gebouwen MOP	221	0	151	71
	Reserve Verv. Lampen OV	50	12	0	62
	Afboeking grond	250	0	250	0
	Reserve omgevingswet	1.139	56	290	905
	Reserve aanschaf Squid	70	0	70	0
	Duurzaamheid	304	0	294	10
	Herinrichten Beuningen	40	0	0	40
	Reserve Centrumontwikkeling	500	0	16	484
	Reserve Vervangingsopgave groen	0	225	0	225
Totaal - Bestemmingsreserve - Overige		5.305	339	1.109	4.535
Totaal - Fysiek		5.305	339	1.109	4.535
3. Dienstverlening					
Alg	Algemene reserve	14.976	3.611	1.959	16.627
Totaal - Algemene Reserves		14.976	3.611	1.959	16.627
BR Kap	Invest Bijdragen	2.888	1.181	623	3.445
Totaal - Bestemmingsreserve - Kapitaalslasten		2.888	1.181	623	3.445

BR Ov	Reserve Organisatie ontwikkelingen	38	0	38	0
	Reserve conjunctuur/frictiefonds	51	0	0	51
	Reserve Referenda	40	0	0	40
	Aansluiting BRP-digitale dienstverle	438	0	0	438
Totaal - Bestemmingsreserve - Overige		567	0	38	529
Totaal - Dienstverlening		18.430	4.792	2.621	20.601
Eigen vermogen		24.966	5.845	3.994	26.817

Toelichting Algemene (risico)reserve

Het saldo van dotaties en onttrekkingen aan de algemene reserve is € 1.652.000 (€ 3.611.000 -/- € 1.959.000) en kan als volgt worden verklaard.

Vanuit de resultaatbestemming van de jaarrekening 2020 is voor diverse onderwerpen in totaal per saldo € 2.621.000 toegevoegd (na aftrek van € 677.000 resultaatbestemming). Daarnaast is conform de uitgangspunten van het grondbedrijf de helft van het positieve resultaat aan de algemene reserve toegevoegd, in 2021 gaat het om een bedrag van € 313.000.

Naast deze dotaties is conform de begroting een bedrag van € 35.000 aan de algemene reserve onttrokken. Daarnaast is € 1.149.000 onttrokken voor Actieplan Pitstop en is ook nog € 98.000 onttrokken voor de dekking van het tekort op de exploitatie van het Kulturhus Losser zoals opgenomen is in de begroting.

Toelichting Bestemmingsreserves

Sociaal

Reserve kulturhus Overdinkel

In de reserve is € 112.000 beschikbaar voor dekking van de kosten van het onderhoudscontract in de komende vijftien jaar. In 2021 is aan deze reserve voor de gemaakte kosten voor onderhoud een bedrag van € 8.000 onttrokken.

Reserve MOP onderwijs '10

Aan de reserve MOP onderwijs is in 2021 € 12.000 onttrokken in verband met een overschrijding van het jaarlijkse onderhoudsbudget.

Reserve NASB '08+'09

De gemeente heeft gedurende de periode 2008 - 2012 hiervoor middelen ontvangen via de algemene uitkering. Met de Vereniging Sport en Gemeenten is een convenant gesloten voor de uitvoering van diverse beweeginterventies. De budgetten hiervoor zijn in de begroting opgenomen. Het verschil budget en realisatie wordt verrekend met de reserve. In 2021 is voor dekking van de extra kosten bovenop het beschikbare budget een bedrag van € 50.000 aan de reserve onttrokken.

Reserve impuls brede school 2009

In maart 2009 is een meerjarig convenant met het rijk gesloten om deel te nemen aan de impuls om combinatiefuncties mogelijk te maken. Een combinatiefunctie is een functie waarbij een werknemer in dienst is bij 1 werkgever maar werkzaam is voor twee of meer sectoren. Losser heeft gekozen voor een samenwerking tussen onderwijs, sport en/of cultuur. Via de algemene uitkering ontvangen we budget voor 3,9 FTE. In 2021 is voor dekking van de extra kosten bovenop het beschikbare budget een bedrag van € 15.000 aan de reserve onttrokken.

Reserve inburgering statushouders

Voor de huisvesting van statushouders heeft de gemeente in de loop van 2017 eenmalige middelen ontvangen. Deze middelen zijn bedoeld voor de integratie van statushouders, waaronder participatie en taalonderwijs. Middels een aangenomen amendement is voorgesteld bij de jaarrekening 2017 het niet bestede bedrag ad € 174.000 in een reserve te bestemmen. In 2020 is deze reserve afgeroomd met € 100.000, omdat het gereserveerde budget niet meer volledig nodig was voor het doel waarvoor de reserve was ingesteld. In 2021 hebben geen mutaties plaatsgevonden.

Reserve gezond in de stad

De gemeente Losser ontvangt via de decentralisatie-uitkering GIDS (Gezond In De Stad) middelen (periode 2015 - 2017) om de aanpak van gezondheidsachterstanden verder vorm te geven. Bij de resultaatbestemming 2015 is besloten het ontvangen bedrag 2015 te reserveren. In 2021 is bijna € 70.000 minder uitgegeven vanuit de algemene uitkering is ontvangen. Dit is aan de Reserve Gids-gelden toegevoegd.

Reserve frictiekosten & reserve Sociaal domein

Op het onderdeel 'Sociaal domein', specifiek de drie decentralisaties, is in 2015 een voordelig resultaat geboekt van € 979.000. Bij de vaststelling van de jaarrekening 2015 is besloten om dit voordeel in een tweetal reserves beschikbaar te houden:

- Bij de implementatie en uitvoering van de nieuwe taken in het Sociaal Domein, wordt gaandeweg duidelijk dat het naar alle waarschijnlijkheid niet voor alle medewerkers haalbaar is om aan de daarbij behorende eisen (kennis en vaardigheden) te voldoen. Dit leidt tot frictiekosten waarvoor een bedrag van € 500.000 is gereserveerd. In 2021 waren deze kosten € 59.000.
- Vanwege de onzekerheid die bestaat over de ontwikkeling van de uitgaven en inkomsten binnen het 'Sociaal domein', is besloten om het restant van € 479.000 te bestemmen voor de vorming van een reserve 'Sociaal domein'. In 2016 is vervolgens ingeschat dat een bedrag van € 1 miljoen toereikend is voor de eenmalige uitgaven/investeringen in het sociaal domein. Om die reden is voorgesteld de reserve Sociaal domein aan te vullen met een bedrag van € 521.000 (€ 1 miljoen verminderd met € 479.000). In 2021 zijn de totale kosten van de pilots € 100.000; deze kosten worden met de reserve verrekend. Daarnaast wordt € 644.000 toegevoegd aan de reserve zoals in de VJN 2021 is opgenomen om de pilots ook in de op 2021 volgende jaren te kunnen continueren.

Applicatie sociaal domein

Het is belangrijk dat binnen het sociaal domein op een integrale wijze kan worden gewerkt. De applicatie van Centric faciliteert deze wijze van werken, onder andere doordat een integraal klantbeeld leesbaar is. Implementatie van de applicatie leidt tot betere dienstverlening. Op basis hiervan is in 2017 besloten een reserve te vormen. In de financiële tussenrapportage is aangegeven dat het resterende deel (€ 20.000) van deze reserve vrij kan vallen.

Fysiek

Reserve grondexploitatie

De grondexploitatie is een risicovolle activiteit. Om deze risico's op te kunnen vangen, zonder de Algemene risicoreserve aan te moeten spreken, is in 2007 is door de raad besloten een reserve Grondexploitatie te vormen. Hierbij is bepaald dat, indien het jaarresultaat van de overige gemeentelijke activiteiten een negatief saldo vertoont, dit eerst wordt aangevuld. Het meerdere wordt voor 50% bestemd voor de Algemene reserve en de andere 50% voor de

reserve Grondexploitatie. In geval van een tekort op de grondexploitatie wordt dit eerst ten laste van deze reserve gebracht, een eventueel resterend tekort komt ten laste van de algemene middelen. Op grond van de Notitie grondbeleid 2018 mag de reserve grondexploitatie maximaal € 1 mln. bedragen.

De actualisatie van de grondexploitaties heeft ertoe geleid dat er € 37.000 is onttrokken om de verliesvoorziening Wonen aan de Dinkel en Nitertweg op te hogen voor € 109.000 en de verliesvoorziening voor Luttermolenveld en Invalsweg Overdinkel voor € 72.000 te verlagen.

Op basis van het BBV moet tussentijdse winst worden genomen; In 2021 is winst genomen voor de Saller (€ 283.000), Luttermolenveld (€ 19.000) en de Geurmeij (€ 11.000), totaal € 313.000. Omdat er voor het grondbedrijf € 37.000 is onttrokken moest eenzelfde bedrag weer aan de reserve grondbedrijf worden toegevoegd om deze weer op € 1 miljoen te krijgen. De overige € 276.000 valt vrij ten gunste van het rekeningresultaat 2021.

Reserve onderhoud wegen

Bij de op 12 mei 2009 vastgestelde bezuinigingsoperatie is besloten dat jaarbudgetten onderhoud wegen volledig voor dit doel mogen worden aangewend. Dat betekent dat een overschot via een reserve beschikbaar blijft. Eventuele tekorten kunnen jaarlijks verrekend worden met deze reserve. In 2021 is de dotatie € 8.000 door een overschot op het onderhoudsbudget wegen.

Reserve gebouwen MOP

Op 20 december 2011 heeft de gemeenteraad op basis van de najaarsnota besloten tot het instellen van een reserve voor de MOP gebouwen, inclusief de gebouwen van het onderwijs. Dit omdat het MOP meerjarig is onderbouwd en planmatig wordt weggezet. Aan de reserve gebouwen MOP is in 2021 conform de begroting € 151.000 onttrokken.

Reserve vervanging lampen OV

Deze reserve is bedoeld voor de 4-jaarlijkse vervanging van de lampen van de openbare verlichting. Jaarlijks wordt een bedrag ad € 12.500 gereserveerd. Naast deze storting hebben er geen mutaties in 2021 plaatsgevonden.

Reserve afboeking grond

Losser heeft samen met de regiogemeenten verder gewerkt aan het bieden van inzicht in de gevolgen van de over programmering woningbouw. Naar verwachting is een substantieel deel van de programmering hard. Echter, de mogelijkheid bestaat dat besluitvorming op dit punt een nadelige invloed zal hebben op het weerstandsvermogen. In de financiële tussenrapportage is aangegeven dat deze reserve opgeheven kan worden.

Reserve Omgevingswet

Met de vaststelling van de Bestuursrapportage 2016 is besloten € 200.000 uit het resultaat te reserveren voor de implementatie van de omgevingswet. In de Voorjaarsnota 2020 is voor de beoogde implementatie van de omgevingswet het beschikbare bedrag in deze reserve voor 2021 verhoogd met € 56.000. Ter dekking van gemaakt kosten voor de invoering omgevingswet heeft in 2021 een onttrekking van € 290.000 plaatsgevonden.

Reserve aanschaf Squid

Om informatie over vergunningen, toezicht en handhaving goed te kunnen verwerken en met externe partners te kunnen delen, is de aanschaf van een nieuwe applicatie nodig. Hiervoor is een reserve gevormd ad € 50.000, deze is in de jaarrekening 2018 met nog eens € 20.000

verhoogd. In de financiële tussenrapportage is aangegeven dat deze reserve opgeheven kan worden.

Reserve Duurzaamheid

De raad heeft op 13 november 2017 de motie aangenomen om een reserve Duurzaamheidsfonds te vormen en een storting van € 500.000 te doen. Voor 2021 is in totaal € 294.000 gebruikt voor de dekking van kosten voor projecten.

Herinrichten Beuningen

De raad heeft op 13 november 2017 de motie aangenomen om voor dit doel een bedrag van € 40.000 op te nemen. In 2021 hebben geen mutaties plaatsgevonden.

Reserve Centrumontwikkeling

Met de vaststelling van de Jaarrekening 2019 is besloten € 500.000 uit het resultaat te reserveren t.b.v. het centrumplan in Losser. In 2021 is € 16.000 aan de reserve onttrokken voor gemaakte kosten.

Reserve Vervangingsopgave groen

Ten aanzien van Groenbeleid en -beheer in de gemeente Losser is melding gemaakt van de opgelopen achterstand in de vervanging van groenvoorzieningen (einde levensduur). Op basis van een uitgebreide inventarisatie is hiervoor een éénmalig vervangingsplan opgesteld, dat gefaseerd uitgevoerd kan worden. Tegelijkertijd wordt gewerkt aan beleidsdocumenten op basis waarvan de raad kan besluiten over het groenbeleid en -beheer. Hierbinnen wordt ook aandacht geschonken aan de structurele vervangingsopgave. Hiervoor is € 225.000 gereserveerd.

Dienstverlening

Algemene reserve

Zie toelichting aan het begin, bij het onderdeel 'Toelichting Algemene risicoreserve'.

Reserve investeringsbijdragen

Op grond van het BBV mogen bijdragen uit eigen reserves in investeringen met economisch nut niet in mindering worden gebracht op de boekwaarde van deze investeringen. Hier is sprake van de zogenaamde 'bruto - verantwoording'. In de praktijk houdt dit in dat er een jaarlijkse vrijval van deze reserve plaatsvindt op basis van de afschrijvingstermijn van het betreffende activum. Hierbij wordt ook rekening gehouden met rente, zodat dit hetzelfde effect heeft als een netto - verantwoording, zij het dat de vrijval op grond van de regelgeving niet gebeurt via het betreffende product maar via functie 980 en op deze wijze via de bestemming.

Conform de begroting heeft er een onttrekking plaatsgevonden van € 623.000 voor de reguliere bijdrage in de kapitaallasten. Daarnaast is voor Actieplan Pitstop een bedrag van € 1.149.000 toegevoegd aan de reserve, waaruit de kosten van de niet te activeren projecten en de rente en afschrijvingslasten van de wel te activeren projecten worden gedekt. Daarnaast is € 32.000 toegevoegd voor video-conferencing apparatuur in 't Lossers hoes om hybride te kunnen vergaderen.

Reserve Organisatie-ontwikkelingen

Deze reserve is bedoeld voor dekking van risico's voortvloeiende uit mogelijk verplichtingen en kosten als gevolg van het organisatie ontwikkel traject. In de financiële tussenrapportage is aangegeven dat deze reserve opgeheven kan worden.

Reserve conjunctuur/ frictiefonds

Op 12 mei 2009 heeft de Raad bij het vaststellen van de bezuiniging besloten tot het instellen van een conjunctuur-/frictiefonds in 2010 van € 1.000.000. Dit fonds is bedoeld voor het opvangen van tijdelijke, conjuncturele tegenvallers, waarbij te denken valt aan bijvoorbeeld niet door het rijk gecompenseerde uitkeringsgelden en teruglopende leges. Tevens is dit fonds bedoeld voor opvang frictiekosten in de vorm van eenmalige personele effecten als uitvloeisel van de organisatorische aanpassingen. Ook de samenwerking met Enschede en het GBT en de daaruit voortvloeiende frictiekosten vallen hieronder. In 2020 is deze reserve afgeroomd met € 87.000, omdat voor de kosten die voortvloeien uit conjuncturele tegenvallers de Algemene risicoreserve beschikbaar is. Het overige deel van de reserve is beschikbaar voor de aangegane verplichtingen die voortvloeien uit frictiekosten. In 2021 hebben geen mutaties plaatsgevonden.

Reserve referenda

Op 10 november 2015 is door de Raad een amendement aangenomen waarin de raad het college opdraagt een reserve in te stellen 'ten behoeve van het houden van referenda'. Op deze manier wordt voorkomen dat de financiële situatie van de gemeente een argument is om een referendumverzoek van inwoners af te wijzen. Dit amendement is bij de bestuursrapportage 2016 geëffectueerd. In 2021 hebben geen mutaties plaatsgevonden.

Reserve Aansluiting BRP-digitale dienstverlening

Vanuit Digitaal 2017 is landelijk koers gezet richting het zoveel mogelijk digitaal aanbieden van producten aan inwoners en bedrijven. Om die reden is samen met Enschede gekozen voor de applicatie iBurgerzaken. Hiervoor is een bedrag van € 438.000 gereserveerd ter dekking van de kapitaallasten van de applicatie, de te maken projectkosten en de kosten voor het trainen van de medewerkers.

In het project was ook voorzien in het realiseren van de aansluiting met de BRP. De minister Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties heeft het project BRP gestopt. In het kader van het project iBurgerzaken vindt aansluiting op de BRP dan ook niet plaats.

Aangezien het project iBurgerzaken nog niet is afgerond, worden geen rente- en afschrijvingslasten ten laste van de taakvelden gebracht. De reserve is gevormd om juist deze lasten te zijner tijd af te dekken. Om die reden hebben net als in voorgaande jaren ook in 2021 nog geen mutaties in de reserve plaatsgevonden.

Voorzieningen

Voorzieningen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde met uitzondering van de voorzieningen waarbij het tijdsaspect een betekenisvolle rol speelt. Deze voorzieningen worden gewaardeerd tegen contante waarde. Dit geldt bijvoorbeeld voor de pensioenvoorziening van de wethouders die gebaseerd is op actuariële berekeningen.

Bedragen x 1.000 Euro's	Stand per 1-1-2021	Dotaties	Vrijval	Bestedingen	Stand per 31-12-2021
Sociaal	118	0	83	8	27
Fysiek	3.959	808	0	22	4.745
Dienstverlening	4.066	-125	0	110	3.831
Voorzieningen	8.143	684	83	140	8.602

Bedragen x 1.000 Euro's	Voorziening	Stand 01-01-2021	Dotaties	Vrijval	Bestedingen	Stand 31-12-2021
Sociaal	Herstructurer.Ontmanteling Top Craft	118	0	83	8	27
Fysiek	Voorz. Reiniging	392	103	0	10	484
	Voorz. Riolering	3.567	566	0	0	4.132
	Voorz. Vervanging afvalcontainers	0	140	0	12	128
Dienstverlening	Voorz. pensioenen wethouders	4.052	-125	0	100	3.827
	Voorz. uitsroom personeel	13	0	0	10	4
Voorzieningen		8.143	684	83	140	8.602

Toelichting:

Sociaal

Voorziening herstructurering Top Craft

Op basis van de notitie "Mensenwerk" hebben de drie deelnemende gemeenteraden in december 2011 besloten om Gr-WOT en het toenmalige uitvoeringsbedrijf Top Craft te ontmantelen en over te gaan tot separate uitvoering van de WSW door de drie afzonderlijke gemeenten. Als gevolg van deze beslissing is in de jaarrekening 2011 een voorziening "Herstructurering" gevormd van € 8.284.000 (het Losserse deel is 33%). De stand van het Losserse deel van deze voorziening bedroeg op 31-12-2021 nog € 27.000. De gemeente Oldenzaal is belast met de afwikkeling van de liquidatie. Aan de restant-verplichtingen in de jaarrekening ligt het volgende ten grondslag: een salarisberekening van RAET en een inschatting van de verplichtingen die nog tot medio 2021 kunnen worden gedaan op basis van het sociaal plan. In tegenstelling tot de eerdere verwachting is deze voorziening in 2021 niet geheel afgewikkeld. Wel is de voorziening voor een bedrag van € 83.000 vrijgevallen.

Fysiek

Voorziening Reiniging

Het saldo tussen lasten en baten met betrekking tot de afvalinzameling wordt jaarlijks verrekend met deze voorziening. Het resultaat op de afvalinzameling heeft er toe geleid dat een bedrag aan de voorziening Reiniging is toegevoegd van € 10.000. Hierin zit conform begroting onder meer een storting verrekend van € 35.000 voor de toekomstige vervanging van de ondergrondse afvalcontainers. Het voordeel op de afvalstoffenheffing is bruto op € 291.000 uitgekomen, waar in de begroting van € 82.000 was uitgegaan.

Een toelichting op de dotaties / onttrekkingen is te vinden in hoofdstuk 3.2.

Voorziening Riolering

Het saldo tussen lasten en baten van de riolering wordt jaarlijks verrekend met deze voorziening. De hoogte van het rioolrecht is gebaseerd op het kostendeckingsplan dat onderdeel is van het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP). In de begroting 2021 was een storting aan deze voorziening geraamd van € 464.000. De werkelijke storting bedraagt € 566.000. Dit verschil wordt vooral veroorzaakt door: besparingen op diverse onderdelen (zoals vooral op onderhoud en communicatie en abonnementen) ter hoogte van € 33.000. Aan de batenkant is sprake van een voordeel van ruim € 175.000. Dit is ontstaan door: een subsidie van de provincie voor Twents Waternet, een hogere opbrengst aan heffing en een hogere opbrengst uit rioolaansluitingen.

Een uitgebreide toelichting is te vinden in hoofdstuk 3.2.

Dienstverlening

Voorziening pensioenen wethouders

Op grond van het BBV dient voor de pensioenverplichtingen, die de gemeente heeft jegens bestuurders en oud-bestuurders dan wel jegens hun nabestaanden een voorziening te worden gevormd. Jaarlijks zal moeten worden beoordeeld op basis van een actuariële berekening of de voorziening nog toereikend is.

Per 1 januari 2021 bedroeg deze voorziening € 4.052.000. In 2021 is een bedrag van € 100.000 als pensioenuitkering ten laste van de voorziening gebracht. Aangezien op basis van de actuariële berekeningen blijkt dat de voorziening hoger is dan het benodigde niveau, heeft er een extra onttrekking van € 125.000 plaatsgevonden. Daarmee heeft de voorziening eind 2021 een omvang van € 3.827.000.

Voorziening uitstroom personeel

Door de uitstroom van een personeelslid is een tienjarige verplichting ontstaan. In 2021 is een bedrag € 10.000 als betalingsverplichting ten laste van deze voorziening gebracht, zodat per 31-12-2021 de hoogte van deze voorziening nog € 14.000 bedraagt.

Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer

Deze worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Bedragen x 1.000 Euro's	Stand per 01-01-2021	Toevoegingen	Aflossingen	Overige mutaties	Stand per 31-12-2021
Onderhandse leningen binnenl. banken en overige fin. instell	25.757	12.500	2.667	0	35.590
Onderhandse leningen van overige binnenlandse sectoren	0	0	0	0	0
Waarborgsommen	31	2	0	0	33
Totaal Schulden met rentetypische looptijd van > 1 jaar	25.788	12.502	2.667	0	35.623

Toelichting:

De aflossingen op de leningenportefeuille bedroegen € 2,67 mln. De aflossingsverplichting voor 2019 is opgenomen in het saldo per 31 december 2018 en niet afzonderlijk gepresenteerd onder de kortlopende schulden. In 2020 is een nieuwe langlopende lening aantrokken van € 5 mln. Het betreft een lineaire geldlening van € 7.500.000 met een

looptijd van 25 jaar en een rente van 0,356%, en een lineaire geldlening van € 5.000.000 met een looptijd van 40 jaar met een rente van 0,523%.

De totale rentelast voor de vaste schulden bedroeg € 554.000 in 2021. Onder de vlottende schulden is de verplichting van de in 2021 af te wikkelen rente opgenomen van in totaal € 276.000.

Vlottende passiva

Vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

Deze worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Bedragen x 1.000 Euro's	2021	2020
Kasgeldleningen o/g	0	9.500
Bank en giroaldi	0	1.211
Overig schulden	4.644	4.145
Totaal Schulden met rentetypische looptijd van < 1 jaar	4.644	14.856

Toelichting:

Omdat er per 31-12-2021 geen kasgeldlening meer is, en het banksaldo positief is bestaat de vlottende schuld alleen nog uit de diverse overige schulden. Het saldo is per 31-12-2021 € 4.489.000. Hieronder een specificatie van dit bedrag:

Bedragen x € 1.000	2021
Af te dragen sociale premies en loonheffing december	1.308
Betalingen onderweg	1.136
Af te dragen sociale premies uitkeringen	1.475
BTW	698
Overige	-128
Totaal overige vlottende schulden	4.489

Overlopende Passiva

In artikel 44, lid 2 [BBV](#) wordt voorgeschreven dat de nog te besteden middelen van derden waarvan de bestemming gebonden is, onder voorzieningen moeten worden verantwoord. Voor specifieke uitkeringen geldt een uitzondering. Niet-bestede middelen van uitkeringen van Europese en Nederlandse overheidslichamen met een specifiek bestedingsdoel ("geoommerkt") dienen als "vooruit ontvangen" op de balans te worden verantwoord, onder de post overlopende passiva.

Bedragen x 1.000 Euro's	2021	2020
Overig	2.298	2.977
Nog te betalen kosten	1.570	2.143
Vooruitontvangen baten	0	16
Overlopende passiva	3.867	5.136

Toelichting

De post 'Overig' betreft de van Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen, voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel. Deze dienen ter dekking van lasten van komende begrotingsjaren. Hieronder is een specificatie gegeven

Bedragen x € 1.000	Saldo per 31-12-2020	Ontvangsten	Bestedingen	Saldo per 31-12-2021
Provincie	328	25	-50	303
Rijk	1.900	873	-1.198	1.575
Gemeenten	415		63	353
Overlopende passiva openbare lichamen	2.643	898	-1.185	2.231

Naast de hierboven genoemde ontvangen voorschotbedragen van € 2.231.000, is in 2021 nog een bedrag van € 67.000 aan uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel ontvangen. De bestemming hiervan wordt in 2022 bepaald. Daarmee komt het totaalsaldo eind 2021 uit op € 2.298.000.

De post 'Nog te betalen kosten' betreft de verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen. Dit met uitzondering van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume. Deze post is als volgt te specificeren:

Bedragen x € 1.000	Afgerond
BTW 2015-2019 verpakkingen afval	310
Kosten Jeugd 2021	291
Eenmalige uitkering CAO 2021	216
Subsidie maatwerk 2021	76
Verbinding Ambachtstraat - Ertsmolen	75
Kosten BWW 2021	59
Humanitas-Jeugdfonds 2020	43
Jeugd Verb 2021	38
Jeugd 2021	31
Subsidies 2021	16
Jeugd PGB 2021	16
IT Enschede	16
Overig	383
Totaal nog te betalen kosten	1.570

4.3. Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen

Rechten

De gemeente Losser heeft recht op verliescompensatie uit 2019 in het kader van de vennootschapsbelasting van € 17.430. Het voordeel dat hier uit voortvloeit zal ongeveer € 3.000 bedragen.

Verplichtingen

Tot de niet uit de balans blijkende verplichtingen worden de meerjarige contracten zoals langlopende huur- en leaseverplichtingen of onderhoudscontracten gerekend. Daarnaast valt de overlopende verplichting voor restant verlofuren hieronder.

Arbeidskosten gerelateerde verplichtingen: Voor arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van een jaarlijks vergelijkbaar volume wordt geen voorziening getroffen of op andere wijze een verplichting opgenomen. Deze personele lasten worden verantwoord in het jaar waarin de uitbetaling plaatsvindt. Daarbij moet worden gedacht aan overlopende (spaar)verlofaanspraken. Voor 2021 komt dit neer op een spaar- en restantverlof van ongeveer € 416.000 (saldo op 31-12-2021).

De gemeente Losser kent geen langlopende huur- en leaseverplichtingen groter dan € 100.000.

Naast bovengenoemde verplichtingen is de gemeente voor een aantal toekomstige jaren verbonden aan verschillende, niet uit de balans blijkende, financiële verplichtingen. De belangrijkste betreffen:

- huurovereenkomsten;
- onderhoud- en serviceovereenkomsten;
- overige opdrachten die in 2020 aan derden zijn verstrekt en in 2021 en volgende jaren worden uitgevoerd;
- deelname aan een aantal gemeenschappelijke regelingen (verwezen wordt naar de paragraaf Bedrijfsvoering), onder meer de samenwerking met de gemeente Enschede.

Gewaarborgde geldleningen

Hieronder volgt het verloopoverzicht volgens artikel 57 BBV van de gewaarborgde geldleningen.

Artikel 50 BBV schrijft voor dat aan de passiefzijde buiten de balanstelling het bedrag wordt opgenomen waartoe aan natuurlijke en rechtspersonen borgstellingen of garantstellingen zijn verstrekt. Voor zover leningen door de gemeente zijn gegarandeerd is buiten telling het totaalbedrag van de gegarandeerde schuldrestanten per einde boekjaar opgenomen.

Gewaarborgde leningen	Oorspronkelijk hoofdsom	Stand 01-01-2021	Correcties 01-01-2020	Nieuwe garanties	Aflossingen	Stand 31-12-2021
Gegarandeerde geldleningen aan:						
Kunst/Cultuur	294	204			8	197
Overig	61	27			3	24
Totaal	356	231	0	0	11	220

Bij deze leningen staat de gemeente voor 100% van het vermelde saldo garant.

Daarnaast heeft de gemeente nog verplichtingen op het gebied van de WSW en de WEW.

Percentage borging door de gemeente Losser	Oorspronkelijke hoofdsom	Bedrag borging 01-01-2021	Bedrag borging 31-12-2021
50%	35.322	35.322	35.322
100%	1.621	1.621	1.621
Totaal	36.943	36.943	36.943

Het WSW staat voor het Waarborgfonds Sociale Woningbouw. Bij deze leningen treedt de Gemeente Losser op als 'achtervang'. Dit betekent dat indien een corporatie niet aan haar betaalverplichtingen kan voldoen allereerst het WSW gehouden is om de betalingen te verrichten. Slechts indien het WSW niet in staat is om deze verplichtingen te voldoen zal de gemeente renteloze leningen aan het WSW moeten verstrekken, zodat het fonds alsnog aan de claims kan voldoen. Overigens heeft het WSW momenteel de hoogst mogelijke kredietstatus (triple A) zodat het onwaarschijnlijk is dat het WSW van deze mogelijkheid gebruik zal maken.

Het WEW staat voor het Waarborgfonds Eigen Woningen. Dit zijn de Nationale Hypotheek Garanties die worden verstrekt aan particulieren. Hier gelden dezelfde regels als bij het WSW. De gemeente is slechts 'achtervang'.

Ten opzichte van vorig jaar is de omvang van de geborgde leningen gestegen van € 33,360 mln. naar € 36,943 mln..Dat komt door toevoeging van het aandeel van Losser vanuit de nieuwe achtervangovereenkomst. Hierbij is de achtervang naar rato van het bezit van de corporaties binnen de gemeentegrenzen toegerekend. Voor Losser gaat het om € 3,583 miljoen euro in 2021.

Gebeurtenissen na balansdatum

Alle ten tijde van het opmaken van de jaarrekening beschikbare informatie omtrent de feitelijke situatie per balansdatum is bij het opmaken van de jaarrekening in aanmerking genomen en verwerkt.

Het Coronavirus heeft ook financiële gevolgen gehad voor de jaarrekening 2021. Deze gevolgen zijn financieel verwerkt en toegelicht. Corona raakt ook de begrotingsuitvoering in 2022. Mogelijk ook de jaren daarna. De inschatting van de (mogelijke) financiële impact voor 2022 en volgende jaren is nu onmogelijk te maken. Ook in 2022 monitoren we onze risico's en die van onze partners voortdurend. De gemeente Losser loopt geen risico voor de continuïteit. We bewaken onze liquiditeitspositie goed en nemen zo nodig maatregelen om onze taken gedurende deze crisis zo goed mogelijk te blijven uitvoeren.

Oorlog in Oekraïne

De impact van de oorlog in Oekraïne op de wereldwijde economie en onze maatschappij zal waarschijnlijk groot zijn. De omvang hiervan is nog niet precies in te schatten. Directe gevolgen voor Losser zijn bijvoorbeeld: de opvang van Oekraïense vluchtelingen en de (mogelijke) impact van economische sancties op burgers en ondernemers in onze gemeente. Ook is het mogelijk dat Nederland in een recessie belandt. Ingrediënten hiervoor zijn: de stijgende inflatie, het tekort aan grondstoffen en fossiele brandstoffen, de verstoring van productielijnen en de oplopende rente. Dit kan mogelijk effect hebben op de financiële positie van Losser, maar ook op het Fysiek en Sociaal domein (onder andere uitkeringen, vluchtelingen en jeugdhulp).

5. Bijlagen

5.1. Verantwoordingsinformatie over specifieke uitkeringen Investeren Met Gemeenten (IMG)

Niet van toepassing.

5.2. Beleidsindicatoren

Hieronder worden de indicatoren van het BBV gepresenteerd. De scores van Losser worden vergeleken met de Nederlandse scores en met de gemeenten die < 25.000 inwoners hebben. Een aantal indicatoren is al opgenomen in de sociale monitor.

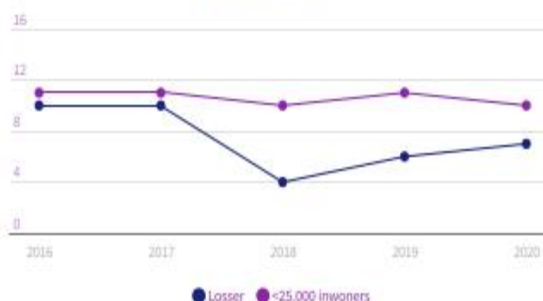

Besluit Begroting en Verantwoording

Gemeenten nemen een uniforme basisset beleidsindicatoren op in hun begroting en jaarverslag. De set behandelt een breed spectrum van onderwerpen, van misdrijven en afval tot bijstandsuitkeringen en nieuwbouwwoningen. Zo kunt u zich een helder beeld vormen van de beleidsresultaten van de gemeente.

Veiligheid

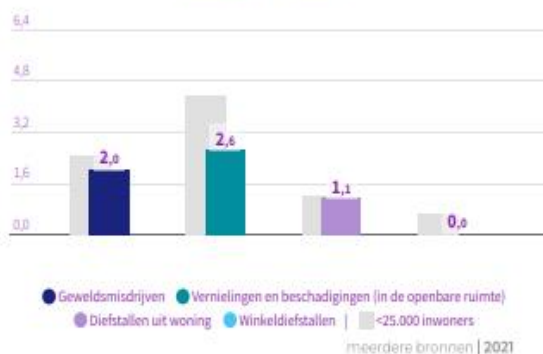
Verwijzingen Halt per 1.000 jongeren

Halt | 2016 - 2020

Misdrijven

Losser, per 1.000 inwoners

meerdere bronnen | 2021

Economie

Funciemenging

44,7% **48,6%**
Losser <25.000 inw.
Meerdere bronnen | 2020

Vestigingen (van bedrijven) per 1.000 inw. 15 t/m 64 jr

138,6 **165,4**
Losser <25.000 inw.
USA | 2020

Onderwijs

Absoluut verzuim per 1.000 leerlingen

Relatief verzuim per 1.000 leerlingen

Voortijdige schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)

1,1% **1,3%**
Losser <25.000 inwoners
DUQ/Ingrado | 2020

Niet-sporters

51,1%

Losser

50,5%

<25.000 inwoners

Meerdere bronnen | 2020

Volksgezondheid en Milieu

Omvang huishoudelijk restafval

kg per inwoner

Losser

92

<25.000 inwoners

129

CBS statistiek Huishoudelijk afval | 2020

Banen

per 1.000 inwoners van 15-64 jaar

Losser

568,9

<25.000 inwoners

666,3

Meerdere bronnen | 2020

Jongeren met een delict voor de rechter

0%

Losser

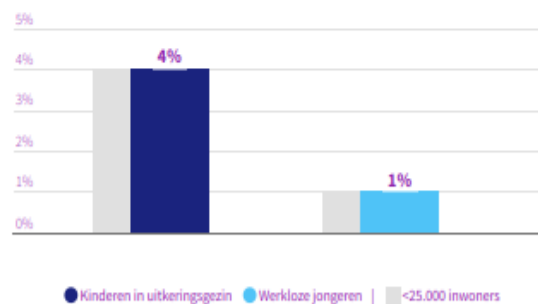
1%

<25.000 inwoners

CBS Jeugd | 2020

Achterstand onder jeugd

Losser

CBS Jeugd | 2020

Percentage bekende hernieuwbare elektriciteit

Geen data

Losser

Geen data

<25.000 inwoners

berekening

Netto arbeidsparticipatie

66,7%

Losser

69,3%

<25.000 inwoners

CBS | 2020

Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

Gemiddelde WOZ waarde

x €1.000

CBS - WOZ | 2017 - 2021

Personen met een bijstandsuitkering

per 10.000 inwoners

Losser

243,9

<25.000 inwoners

220,4

CBS | 2021

Lopende re-integratievoorzieningen

per 10.000 inwoners van 15-64 jaar

316,0

Losser

148,9

<25.000 inwoners

CBS | 2020

Nieuw gebouwde woningen

per 1.000 woningen

11,6

Losser

8,8

<25.000 inwoners

BAG/ARE | 2021

Demografische druk

Losser

82,2%

<25.000 inwoners

79,6%

CBS - Bevolkingsstatistiek | 2021

Jongeren met jeugdhulp

% van alle jongeren tot 18 jaar

Losser

9,6

<25.000 inwoners

9,6

CBS Jeugd | 2021

Gemeentelijke woonlasten éénpersoonshuishouden

€ 880

Losser

Geen data

<25.000 inwoners

COELO | 2021

Jongeren met jeugdbescherming

1,1%

Losser

Geen data

<25.000 inwoners

CBS Jeugd | 2021

Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden

€ 898

Losser

Geen data

<25.000 inwoners

COELO | 2021

Jongeren met jeugdreclassering

Geen data

Losser

Geen data

<25.000 inwoners

CBS Jeugd

Cliënten met een maatw...
per 10.000 inwoners

Losser
710

<25.000 inwoners
573

CBS MSD WMO | 2021

Gereleerde thema's

- › Thema Gemeentefinanciën

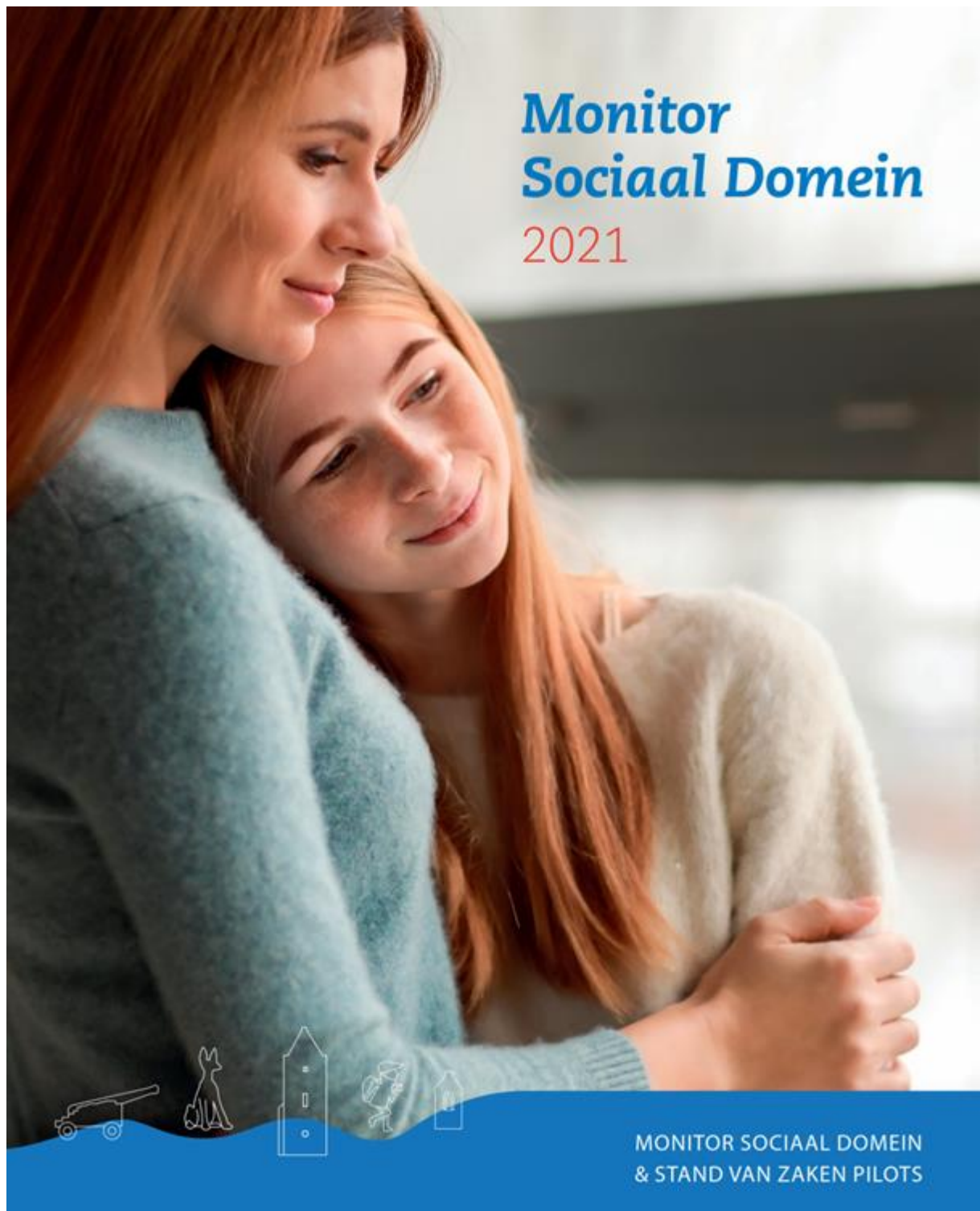
Meer over dit onderwerp

- › Regeling beleidsindicatoren gemeenten [↗](#)
- › Aanpassingen beleidsindicatoren gemeenten [↗](#)
- › Definities beleidsindicatoren bestuur en organisatie

Meer cijfers en informatie

- › Overzicht beleidsindicatoren bestuur en organisatie in de database
- › Gegevensset beleidsindicatoren bestuur en organisatie [↗](#)

5.3. Monitor Sociaal Domein

Inhoudsopgave

Inleiding	4
Hoofdstuk 1: Jeugdwet en Wet maatschappelijke ondersteuning	5
Paragraaf 1: Algemene indruk	5
1.1 Bevolkingspopulatie in Losser vergrijst	5
1.2 Stabiel beeld in de inzet van ondersteuning Jeugdwet en Wmo	6
Paragraaf 2: Uitgelichte statistieken vanuit Jeugdwet en Wmo	8
2.1 Dorpskernen Losser en Overdinkel behoeven de meeste ondersteuning	8
2.2 Leeftijdscategorieën vanuit de Wmo en de Jeugdwet	9
2.3 Inzet ondersteuning vanuit de Jeugdwet en Wmo	10
2.4 Inzet modules na schommeling over het algemeen stabiel	13
2.5 Stabilisatie van de daling persoonsgebonden budget (pgb)	14
2.6 Steeds minder verschillende hulpverleners in een Lossers gezin	15
2.7 Afname ondersteuningsbehoefte 4C en toename ondersteuningsbehoefte 4A	16
Paragraaf 3 Financieel	17
3.1 Verdieping vanuit de financiën Jeugdwet	17
3.2 Verdieping vanuit de financiën Wmo	18
3.3 Top 10 gezinnen hoogste zorgconsumptie	19
Hoofdstuk 2: Participatiewet, Besluit Bijstandverlening Zelfstandigen en Wet Sociale Werkvoorziening	20
Paragraaf 1: Bestandsontwikkeling Participatiewet	21
1.1 Algemeen	21
1.2 Verdeling over leeftijden	22
1.3 Verdeling over dorpskernen	22
Paragraaf 2: Instroom en uitstroom Participatiewet	23
2.1 Instroom mensen met een arbeidsbeperking stijgt	23
2.2 In en uitstroom Participatiewet-uitkeringen	25
2.3 Poortwachtersfunctie: directe bemiddeling naar werk	26
2.4 Inzet trajectbegeleiders: uitstroom naar betaald werk en activering	26
Paragraaf 3: Besluit Bijstandverlening Zelfstandigen (Bbz)	27
3.1 Bbz: aanvragen inkomensaanvulling en krediet	27
3.2 Ondernemersadvies	27
3.3 Startersadvies	27
3.4 Schuldhulpverlening	27
3.5 Tijdelijke ondersteuning zelfstandige ondernemers (Tozo)	28
Paragraaf 4: Wet Sociale Werkvoorziening (WSW)	32
Paragraaf 5: Financieel (exclusief WSW)	33

Inhoudsopgave (vervolg)

Pilots	34
Pilot 1: Sportcoach bij verenigingen	34
Pilot 2: Jouw ingebrachte mentor (JIM)	34
Pilot 3: Consulent 18-/18+	34
Pilot 4: Tijdig een passende woonplek vinden voor (dakloze) jeugdigen	35
Pilot 5: Uitzetten FC Noaberdeal Losser naar andere verenigingen/ Twents Carmel College	35
Pilot 6: Gezondheidskrant	35
Pilot 7: Jeugdparticipatie bij lokale vraagstukken	35
Pilot 8: Toegankelijkheid jeugd app-verkeer	35
Pilot 9: Faciliteren vindbare informatie jeugdhulp voor jeugdigen	35
Pilot 10: Vraagbaak voor ouders van pubers	36
Pilot 11: Het project Geboeid #Nofilter	36
Pilot 12: Voorliggende voorziening voor jeugdigen als dagopvang	36
Pilot 13: Opzetten van een platform voor eenzaamheid	37
Pilot 14: Algemene voorziening voor volwassenen als dagopvang	37
Pilot 15: Een duurzaam alternatief voor jeugdigen met dyslexie	37
Pilot 16: Opzetten van een geriatrisch expertisecentrum	37
Pilot 17: Opzetten van een innovatiegarage	37
Pilot 19: Digitaliseren voor en voerschoolse educatie thuis	38
Pilot 20: Inzet voerschoolse IB-er kinderopvang Overdinkel	38
Pilot 21: Het Project Talenterkenning & ontwikkeling	38
Pilot 22: Vitaal, Veilig Vallen – Stichting Vitaliteit en Veiligheid voor senioren	39
Slotwoord	40

Inleiding

Met deze monitor geven we inzicht in de ontwikkelingen in Losser op het gebied van jeugd, Wmo en participatie. Het sociaal domein gaat over meedoen, leren, werken, opvoeden, opgroeien, (zelfstandig) wonen en het ondersteunen bij het vinden van (stabiel) inkomen. Deze monitor gaat over heel 2021, waarin we de gegevens vergeleken hebben met de voorliggende jaren.

Vergelijking met de cijfers over de afgelopen jaren

In de afgelopen jaren hebben we zowel lokaal, als regionaal fors geïnvesteerd in samenwerkingsafspraken, goede relaties met externe partners en zorgaanbieders. Dit stelt ons in staat om betere voorspellingen over de toekomst te doen, periodiek tijdig veranderingen te constateren en hierop te anticiperen. We zullen in deze monitor waar mogelijk een vergelijking maken met de cijfers van de afgelopen jaren. Bij deze vergelijking merken we op dat er factoren zijn die de cijfers kunnen beïnvloeden, bijvoorbeeld door Covid-19. Eventuele afwijkingen zullen we daarom zo zorgvuldig mogelijk beargumenteren.

Transformatie

We hebben de afgelopen jaren uitvoering gegeven aan de transformatie, door in te zetten op effectieve preventie, te investeren in de draagkracht van de Losserse samenleving en door ondersteuning op maat te bieden voor de inwoners die dit nodig hadden.

In 2018 heeft de raad, via pilots de opdracht gegeven om onderzoek te doen naar de wijze waarop we in Losser meer preventief of via vroegtijdige signalering (grotere) problemen konden voorkomen. Zo zijn we samenwerkingen aangegaan met het onderwijs, huisartsen, zorgaanbieders, jeugdbeschermers, (sport)verenigingen en andere bewonersinitiatieven en ook met bedrijven om mensen met een arbeidshandicap via begeleiding duurzaam in het reguliere bedrijfsleven te plaatsen. Ter voorkoming van duurder maatwerk is de inzet van thuisbegeleiders vanuit team zorg vergroot en zijn er algemene voorzieningen gerealiseerd. In deze monitor wordt o.a. verslag gedaan van de voortgang van de pilots uit het innovatieplan.

Monitoring sociaal domein

Om de raad goed en volledig te rapporteren over alle lokale ontwikkelingen in het sociaal domein, is de raad afgelopen najaar bij de P&C-cyclus geïnformeerd over de ontwikkelingen in het sociaal domein. Onderdeel van de P&C-cyclus blijft de rapportage over de ontwikkeling van de zorgomvang via de monitor sociaal domein.

Leeswijzer

Alle hoofdstukken zijn verdeeld in paragrafen. Het eerste hoofdstuk gaat over de Jeugdwet en Wmo. Omdat beide onderwerpen grotendeels over zorg gaan en een overlap kennen behandelen we beide wetten samen. In hoofdstuk 2 wordt de Participatiewet besproken. Per paragraaf wordt de stand van zaken per regeling besproken. Tot slot volgt in hoofdstuk 3 de voortgang van de pilots uit het Innovatieplan sociaal domein 2021-2024.

HOOFDSTUK 1

Jeugdwet en Wet maatschappelijke ondersteuning

In dit hoofdstuk geven we de ontwikkelingen weer van de ondersteuning van het jaar 2021 vanuit de Jeugdwet en de Wet maatschappelijke ondersteuning (hierna: Wmo).

De Jeugdwet stelt de gemeente in staat om (de meeste) zorg en hulp voor kinderen en jeugdigen (hierna: jeugdigen) voornamelijk tot 18 jaar te voorzien. Het doel is versnippering van zorg voor jeugdigen tegen te gaan en hulp dicht bij het gezin te organiseren. Daar waar sprake is van een ondersteuningsbehoefte verstrekt de gemeente vanuit de Jeugdwet individuele voorzieningen. Een individuele voorziening is een, op de jeugdige of zijn ouders, toegesneden jeugdhulpvoorziening die door het college in natura of in de vorm van een persoonsgebonden budget wordt verstrekt.

De Wmo geeft de gemeente de verantwoordelijkheid voor de ondersteuning van mensen die niet, op eigen kracht, met steun van de omgeving of met algemene voorzieningen, zelfredzaam zijn. Ook voor de Wmo geldt dat, daar waar er sprake is van een ondersteuningsbehoefte, de gemeente maatwerkvoorzieningen verstrekt. Een maatwerkvoorziening is een op de behoeften, persoonskenmerken en mogelijkheden van een persoon afgestemd geheel van diensten, hulpmiddelen, wonin-gaanpassingen of andere maatregelen ten behoeve van zelfredzaamheid, participatie en beschermd wonen en opvang. Een individuele voorziening vanuit de Jeugdwet is ook maatwerk en komt inhoudelijk overeen met een maatwerkvoorziening vanuit de Wmo. In het vervolg van dit document wordt de term maatwerkvoorziening gebruikt voor zowel een maatwerkvoorziening vanuit de Wmo als een individuele voorziening vanuit de Jeugdwet.

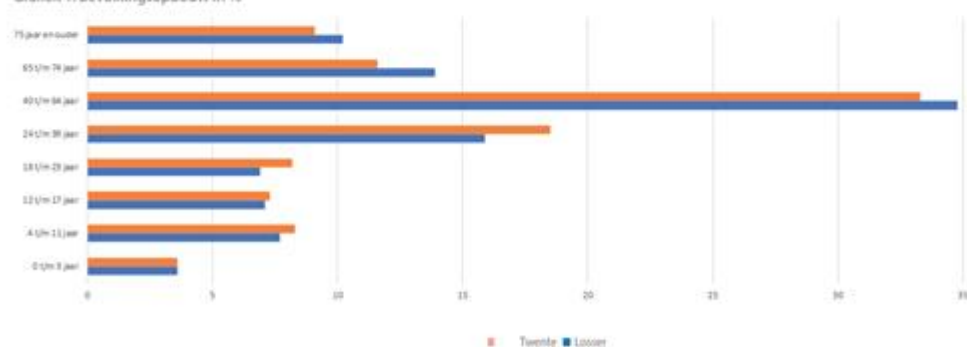
Paragraaf 1: Algemene indruk

1.1 Bevolkingspopulatie in Losser vergrijst

In de gemeente Losser hebben we te maken met een dubbele vergrijzing. Dit betekent dat niet alleen de groep ouderen groter wordt, maar dat daarnaast de gemiddelde leeftijd ook steeds hoger wordt. In vergelijking met de gemiddelde bevolkingsopbouw in Twente valt op dat we voor de leeftijdscategorieën vanaf 40 jaar boven het regionale gemiddelde zitten (grafiek 1).

De gemeente Losser zal de komende jaren moeten gaan anticiperen op de toenemende vraag naar ondersteuning vanuit de Wmo. We zien een uitdaging voor de gemeente Losser om op deze ontwikkeling op de meest efficiënte manier in te spelen. We hebben hier reeds het uitvoeringsbeleid met betrekking tot mantelzorg op aangepast en hebben beleid gemaakt op het vraagstuk eenzaamheid en dementievriendelijke gemeente. Ook is de woningbouwprogrammering hierop aangepast.

Grafiek 1: Bevolkingsopbouw in %

Net als voorgaande jaren is het beeld wat betreft ondersteuning vanuit de Jeugdwet en de Wmo vrij stabiel (grafiek 2).

Quarter	Number of Employees
2019 Q1	1872
2019 Q2	1943
2019 Q3	1950
2019 Q4	1946
2020 Q1	1984
2020 Q2	1933
2020 Q3	1936
2020 Q4	1968
2021 Q1	1956
2021 Q2	1948
2021 Q3	1940
2021 Q4	1955

A map of the Twente region in the Netherlands, divided into municipalities. The color scale indicates the percentage of the population aged 65 and over, ranging from 8.2% (dark blue) to 12.4% (red). The municipalities are labeled as follows:

- Twenterand**: Light orange
- Hellendoorn**: Light blue
- Warden**: Dark blue
- Almelo**: Red
- Tubbergen**: Blue
- Dinkeland**: Blue
- Borne**: Light orange
- Oldenzaal**: Light orange
- Losser**: Light orange
- Ripsma/Halen**: Light blue
- Hof van Twente**: Medium blue
- Hengelo**: Light orange
- Enschede**: Red
- Haaksbergen**: Blue

Legend: 8.2% (blue) to 12.4% (red)

Percentage	Support Type
62.9%	Alleen Wmo
0.6%	Jeugdhulp, Wmo en P-wet
1.3%	Jeugdhulp en P-wet
2%	Jeugdhulp en Wmo
5.1%	Wmo en P-wet
11.1%	Alleen P-wet
16.9%	Alleen Jeugdhulp
1.3%	Jeugdhulp en P-wet

Uit de verdeling Jeugdwet, Wmo en Participatie (figuur 2) blijkt dat de overlap tussen de verschillende wetgevingen gering is. Sinds 2019 is dit beeld stabiel gebleven. Qua percentage is het aantal inwoners dat een voorziening vanuit de Wmo ontvangt het grootst. Enerzijds is er sprake van een toename ondersteuning vanuit de Wmo door de vergrijzing en ontgroening. Anderzijds is de noodzaak van ondersteuning inherent aan het ouder worden.

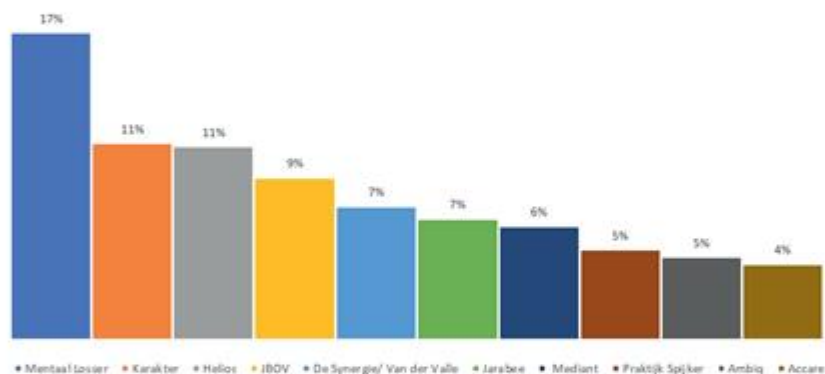
Top 10 aanbieders

In grafiek 3 wordt de top 10 aanbieders met het grootste marktaandeel in de gemeente Losser vanuit de Jeugdwet weergegeven. Uit het staafdiagram blijkt dat Mentaal Losser de grootste jeugdhulpaanbieder in 2021 was.

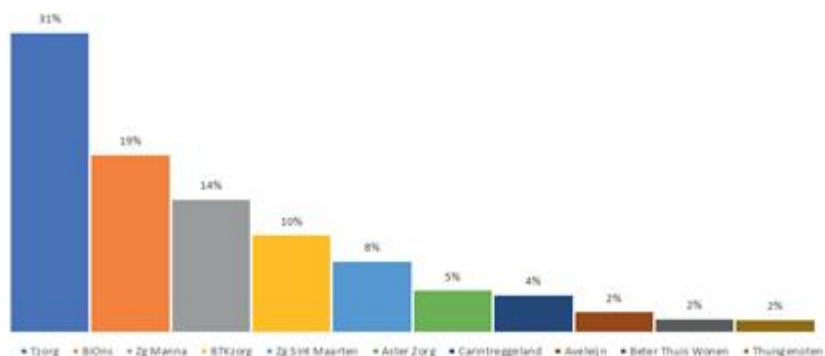
Vorig jaar stond Mentaal Losser nog op de zesde positie. De stijging van Mentaal Losser is bij de halfjaarlijkse monitor in het najaar van 2021 al zichtbaar geworden en te verklaren door de wachtlijstproblematiek binnen de Jeugd-GGZ. Consulenten en externe verwijzers zijn daardoor opzoek gegaan naar alternatieven die sneller een traject konden starten. Op de tweede positie staat Karakter en op de derde positie staat Helios. In de top 10 staan voornamelijk aanbieders uit de Jeugd-GGZ. Dit is overeenkomstig met het beeld uit paragraaf 2.3, waarin wordt aangegeven dat ondersteuningsbehoefte 4 het meest is ingezet in 2021. Buiten deze top 10 hebben nog 75 aanbieders een marktaandeel.

In grafiek 4 zien we de aanbieders met het grootste marktaandeel cliënten voor de Wmo. Het beeld van de afgelopen jaren is ongewijzigd gebleven. De top 4 bestaat wederom uit de aanbieders huishoudelijke ondersteuning (Tzog, Bions, Manna en BTKZorg). Ook het marktaandeel cliënten voor de aanbieders ho is vrijwel gelijk gebleven ten opzichte van 2020. Op de vijfde plaats staat Zorggroep Sint Maarten die individuele begeleiding en dagopvang aan Losserse cliënten biedt, met name dagopvang voor ouderen. Buiten deze top 10 hebben nog 45 aanbieders een marktaandeel.

Grafiek 3: Top 10 aanbieders met het hoogste marktaandeel aantal jeugdigen - Jeugd

Grafiek 4: Top 10 aanbieders met het hoogste marktaandeel aantal cliënten - Wmo

Paragraaf 2: Uitgelichte statistieken vanuit Jeugdwet en Wmo

2.1 Dorpskernen Losser en Overdinkel behoeven de meeste ondersteuning

In tabel 1 is zichtbaar hoeveel jeugdigen er per dorpskern gebruik maken van ondersteuning vanuit de Jeugdwet. Omdat de aantallen van Glane en Beuningen mogelijk herleidbaar zijn, zijn deze samengevoegd in de tabel. Het aantal jeugdigen met ondersteuning in de dorpskernen Losser en Overdinkel is net als voorgaande jaren het grootst, waarbij voor Overdinkel wel een lichte daling te zien is in vergelijking met 2020. Ten opzichte van 2020 is er een stijging zichtbaar in de dorpskernen Glane/Beuningen in 2021. 2021 is het jaar geweest waarin de landelijke maatregelen rondom Covid-19 een grote rol hebben gespeeld in de wijze en mate van ondersteuning. Over het algemeen zagen we dat hulpvragen werden uitgesteld, dit is een mogelijke verklaring voor de lichte daling in Overdinkel. Echter hebben we in enkele gezinnen door de lange duur van de maatregelen ook met crisissituaties te maken gehad, dit kan mogelijk de verschillen tussen de dorpskernen verklaren. Tot slot zijn Glane en Beuningen relatief kleine dorpskernen en is een toename in aantallen daarom sneller zichtbaar dan in de overige dorpskernen.

Tabel 1: Aantal jeugdigen met ondersteuning per dorpskern t.o.v. het aantal inwoners (0 tm 17 jaar) - Jeugd

Dorpskern	Aantal jeugdigen	Bevolking (0-17)	% van de bevolking
Losser	308	2.415	12,8%
Glane/Beuningen	23	240	9,6%
Overdinkel	131	810	16,2%
De Lutte	57	720	7,9%
Totaal	519	4.185	12,4%

Tabel 2 laat de verdeling van de gegeven ondersteuning vanuit de Wmo zien. Net als bij de Jeugdwet geldt dat ook hier in de dorpskernen Losser en Overdinkel relatief de meeste toewijzingen voor Wmo zijn afgegeven, maar dit blijft redelijk gelijk met 2020. Beuningen en de Lutte laten een relatieve daling zien van het aantal cliënten. In Glane is een relatieve toename te zien als gevolg van een afname van het aantal inwoners. Het absolute aantal is met 4 gestegen ten opzichte van 2020.

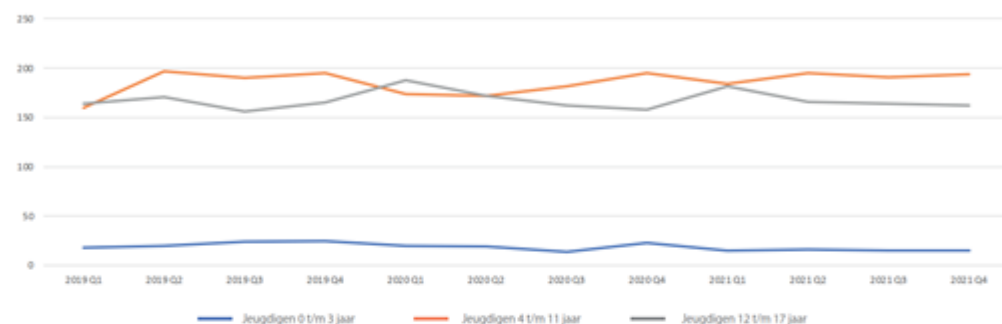
Tabel 2: Aantal personen met ondersteuning per dorpskern t.o.v. het aantal inwoners (18+) - Wmo

Dorpskern	Aantal cliënten	Bevolking (18+)	% van de bevolking
Losser	1.202	11.003	10,9%
Glane	28	395	7,1%
Overdinkel	312	3.290	9,5%
De Lutte	176	3.160	5,6%
Beuningen	36	800	4,5%
Totaal	1.754	18.650	9,4%

2.2 Leeftijdscategorieën vanuit de Wmo en de Jeugdwet

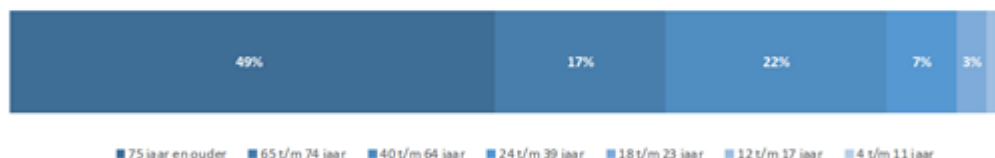
In 2020 zagen we een fluctuatie in de leeftijdsgroep 0-3-jarigen. In 2021 is dit aantal gedaald en vervolgens stabiel gebleven over heel 2021. Dit beeld komt overeen met de overige gemeenten in Twente. Bij de inzet van ondersteuning van jeugdigen in de categorie 4-11 jaar zitten fluctuaties en zien we over het algemeen een lichte stijging. Het aantal jeugdigen in de categorie 12-17 jaar is in 2021 licht gedaald t.o.v. 2020 (grafiek 5). Deze daling is te verklaren door de coronamaatregelen in 2021. De verwachting is dat we door de uitgestelde zorgvragen in 2022 te maken krijgen met een inhaalslag.

Grafiek 5: Ontwikkeling inzet ondersteuningsbehoefte verschillende leeftijdsgroepen

Maatwerkvoorzieningen binnen de Wmo worden voor een groot deel toegekend aan ouderen in de leeftijdscategorie ouder dan 75 jaar. In grafiek 6 is te zien dat deze leeftijdscategorie 49% van de ondersteuning vanuit de Wmo beslaat. Voor de leeftijdscategorieën 40 tot en met 64 jaar en 65 tot en met 74 jaar is dit in 2021 respectievelijk 22 en 17%. Het beeld, van het aandeel van het gebruik van de voorzieningen van 2021, is in vergelijking met 2020 voor de leeftijdscategorie 40 tot en met 64 met 2% gestegen en voor de leeftijdscategorie 65 tot en met 74 jaar met 1% gedaald.

Grafiek 6: Aandeel van gebruik voorzieningen Wmo per leeftijdscategorie

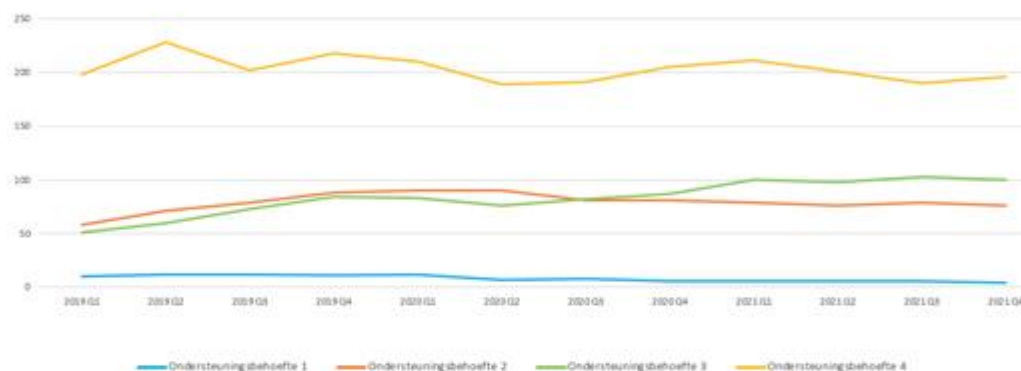

2.3 Inzet ondersteuning vanuit de Jeugdwet en Wmo

Jeugdhulp, ingezet volgens het Twents model voor jeugdhulp en maatschappelijke ondersteuning

In 2021 hebben 532 jeugdigen in de gemeente Losser in de leeftijdscategorie van 0-18 jaar ondersteuning ontvangen vanuit het Twents model voor jeugdhulp en maatschappelijke ondersteuning. Hierbij is ondersteuningsbehoefte 1 de meeste lichte vorm van ondersteuning en ondersteuningsbehoefte 4 de zwaarste vorm. Er is een lichte daling te zien ten opzichte van het aantal jeugdigen dat in 2020 jeugdhulp ontving (548 jeugdigen). De meeste jeugdigen ontvingen in 2021 ondersteuning uit ondersteuningsbehoefte 4, zoals te zien is in grafiek 7.

Grafiek 7: Ontwikkeling aantal jeugdigen ondersteuningsbehoeften

In 2021 was een lichte daling te zien in het aantal jeugdigen met ondersteuningsbehoefte 4 en een lichte stijging in het aantal jeugdigen met ondersteuningsbehoefte 3. Naast een lichte toename qua aantallen op ondersteuningsbehoefte 3, zien we dat de duur van de trajecten ook is toegenomen bij deze ondersteuningsbehoefte, dat betekent dat jeugdigen langer gebruik maken van de ondersteuning. Dat beeld komt overeen met de overige Twentse gemeenten. We zagen in 2021 dat door wachtlijstproblematiek binnen de Jeugd GGZ op zoek is gegaan naar alternatieve vormen van ondersteuning om te voorkomen dat problemen binnen een gezin zich verder ontwikkelen. Dit signaal wordt herkend door de overige Twentse gemeenten, waardoor er in 2021 is gestart met een regionale werkgroep, die opzoek gaat naar oplossingen om de wachtlijsten te verkorten.

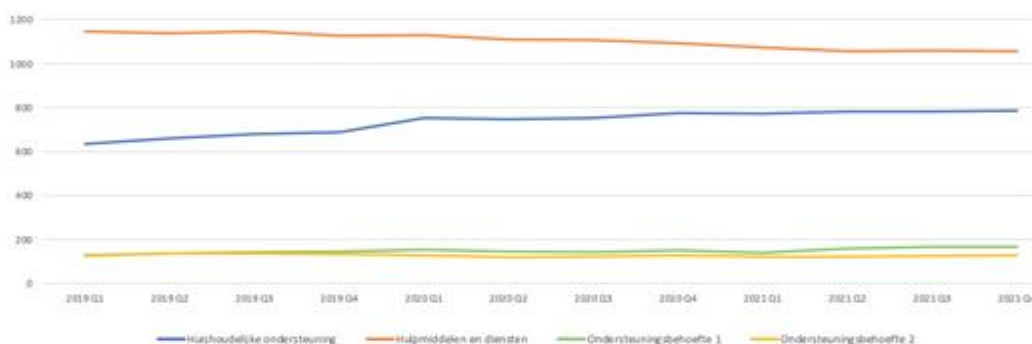
Ondersteuningsbehoefte 4 betreft de inzet van Jeugd GGZ. Dit is de meest intensieve vorm van jeugdhulp en daarmee ook de duurste variant van zorg. In de gemeente Losser is Jeugd GGZ al jaren de grootste categorie, in andere Twentse gemeenten is hetzelfde beeld te zien. Vanwege de ernst van de problematiek, zijn alleen maatwerkvoorzieningen voor deze doelgroep geschikt. Voorliggende voorzieningen zijn niet mogelijk.

Ondersteuningsbehoefte 1 wordt in onze gemeente veruit het minste ingezet vanuit het Twents model. Dit komt doordat we deze zorg (grotendeels) zelf leveren middels de inzet van maatschappelijk werk op scholen, de POH GGZ bij huisartsen en onze eigen gezinsondersteuners. Ook is de inzet van voorliggende voorzieningen een mogelijkheid bij ondersteuningsbehoefte 1, waardoor er geen maatwerkvoorziening noodzakelijk is. Ondersteuningsbehoefte 1 is lokaal makkelijk in te richten, doordat minder expertise gevraagd wordt van de ondersteuner. Bij ondersteuningsbehoefte 2 en 3 ligt dit wat gecompliceerder. Bij deze ondersteuningsbehoeften is het afhankelijk van de casus of onze eigen gezinsondersteuners/consulenten of voorliggende voorzieningen een uitkomst kunnen bieden. Per casus wordt de afweging gemaakt of een maatwerkvoorziening noodzakelijk is.

Inzet ondersteuning vanuit Wmo

In 2021 hebben in totaal 1759 Losserse inwoners gebruik gemaakt van ondersteuning vanuit de Wmo. Het aantal inwoners dat ondersteuning ontvangt vanuit de Wmo is nagenoeg gelijk gebleven ten opzichte van een jaar geleden. In grafiek 8 is een weergave te zien van het aantal personen dat gebruik maakt van de verschillende maatwerkvoorzieningen binnen de Wmo. De dalende lijn van de hulpmiddelen en diensten die in 2019 is gestart zet zich voort in 2020 en 2021. De hulpmiddelen en diensten omvatten rolstoelen, vervoersvoorzieningen en woonvoorzieningen. De afname is het gevolg van de inzet van algemene voorzieningen zoals onder andere het ANWB- automaatje en de scootmobielpool, maar ook de dalende vervoerstromen (vervoer naar dagbesteding) door de coronamaatregelen spelen hierin een rol. Dat zagen we in 2020 en deze lijn heeft zich in 2021 voortgezet. Inwoners hebben tijdens de coronapandemie langer geprobeerd om zelf oplossingen te zoeken, waardoor ze pas later een beroep hebben gedaan op een Wmo voorziening.

Grafiek 8: Ontwikkeling aantal cliënten Wmo per hoofdcategorie

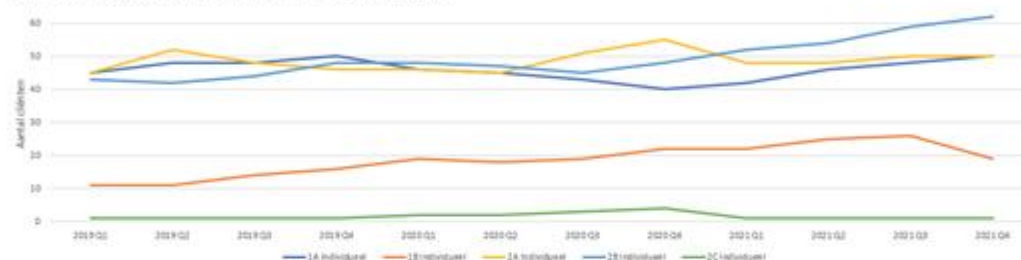
In 2020 is het abonnementstarief voor de Wmo ingevoerd, dat resulteerde in een aanzuigende werking, waardoor het aantal personen met een ho indicatie fors is gestegen in dat jaar. In 2021 is er sprake van een lichte stijging in het aantal cliënten dat ho ontvangt. Het aantal indicaties op ondersteuningsbehoefte 1 en 2 uit het Twents model zijn in 2021 in totaliteit licht gestegen ten opzichte van 2020.

Ondersteuningsbehoefte vanuit Wmo vanuit het Twents ondersteuningsmodel

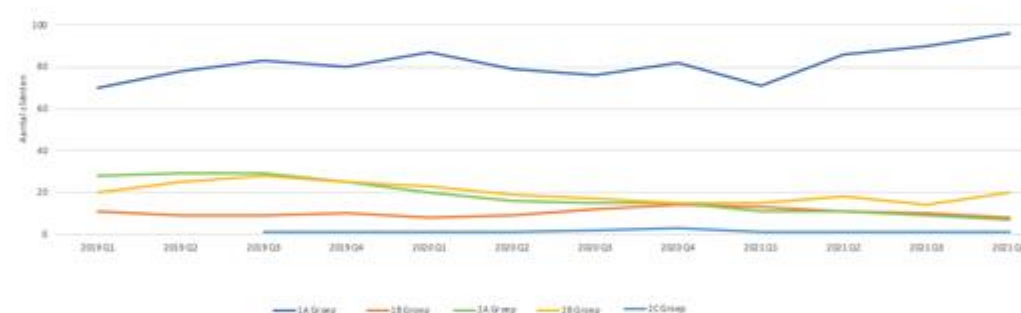
Sinds 2019 maken we gebruik van het Twents model om individuele begeleiding en dagbesteding in te zetten voor alle inwoners in Twente. Voor de Wmo maken we binnen dit model gebruik van 2 ondersteuningsbehoeften. De ondersteuningsbehoeften zijn onderverdeeld in niveaus A, B of C, hierbij is niveau A de meest eenvoudige vorm van ondersteuning en C de meest complexe.

In Grafiek 9 is het opvallend dat de ondersteuningsbehoeften 1A en 2B ieder kwartaal een stijging laten zien. Deze toename is het gevolg van de versoepelingen van de coronamaatregelen in het voorjaar van 2021. Locaties voor onder andere de dagbesteding openden hun deuren weer, zodat inwoners weer gebruik konden maken van de voorzieningen.

Grafiek 9: Wmo, ontwikkeling ondersteuningsbehoefte individueel

Grafiek 10: Wmo, ontwikkeling ondersteuningsbehoefte groep

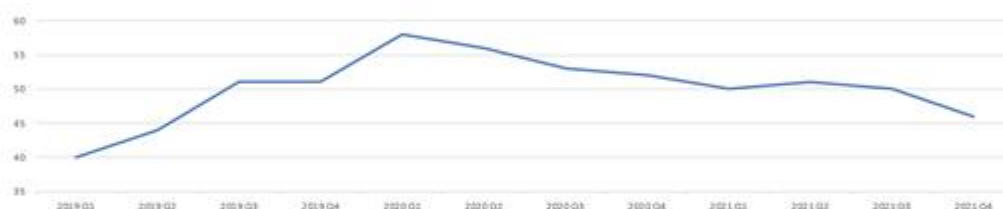
2.4 Inzet modules na schommeling over het algemeen stabiel

Naast ondersteuningsbehoeften kunnen er modules ingezet worden vanuit het Twents model. Er zijn vier modules; consultatie en diagnostiek, wonen en verblijf, maatregelhulp en tot slot de beschikbaarheidsvoorzieningen.

De module consultatie en diagnostiek betreft consultatie of diagnostiek door een zorgaanbieder om de hulpvraag te verhelderen. In complexe situaties kan dit nodig zijn. Normaliter is de afstemming tussen de gemeente, de zorgaanbieder en jeugdige en/of zijn ouders toereikend en zal het inzetten van deze module niet nodig zijn. Deze module is beperkt ingezet in 2021.

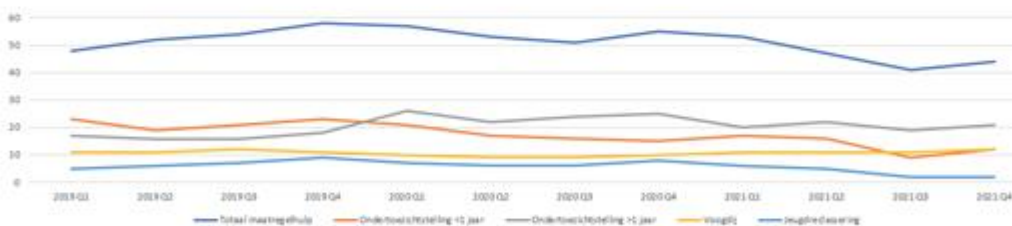
Wat betreft de module wonen en verblijf is in het eerste kwartaal van 2020 een stijging zichtbaar van 51 jeugdigen in 2019, naar 58 jeugdigen in 2020. De kwartalen erna daalt het aantal weer naar het oude niveau (grafiek 11). De daling zet zich verder voort in 2021, naar 46 jeugdigen in het laatste kwartaal. De dalende lijn komt overeen met het regionale beleid omtrent ambulantisering van de jeugdhulp, oftewel: ambulante ondersteuning inzetten om uithuisplaatsingen en dus duurdere zorg zoveel mogelijk te voorkomen. Ambulante ondersteuning betreft ondersteuning die in de thuissituatie van het kind wordt geleverd, dus in de eigen omgeving.

Grafiek 11: Wonen en verblijf, aantallen per kwartaal

De module maatregelhulp bestaat uit maatregelen en machtigingen opgelegd door een kinderrechter. In 2020 zagen we een afname van het aantal maatregelen. Echter was de zwaarte van zorg wel aan het toenemen. In 2021 is het aantal maatregelen verder gedaald, waarbij een kleine stijging in het laatste kwartaal van 2021 zichtbaar was. De inzet van een onder toezichtstelling (OTS) korter dan 1 jaar is relatief het meest gedaald. Dit betekent dus dat er minder nieuwe OTS-maatregelen bijkomen en dat bestaande OTS-maatregelen vaker verlengd worden. De insteek is om een OTS zo kort mogelijk te laten duren, tenzij de zwaarte van de problematiek iets anders vraagt. Hierover hebben we veelvuldig afstemming. Een toename in het aantal complexe echtscheidingen kan een oorzaak zijn van de toenemende lengte van maatregelen (grafiek 12).

Grafiek 12: Maatregelhulp, ontwikkeling aantallen per kwartaal

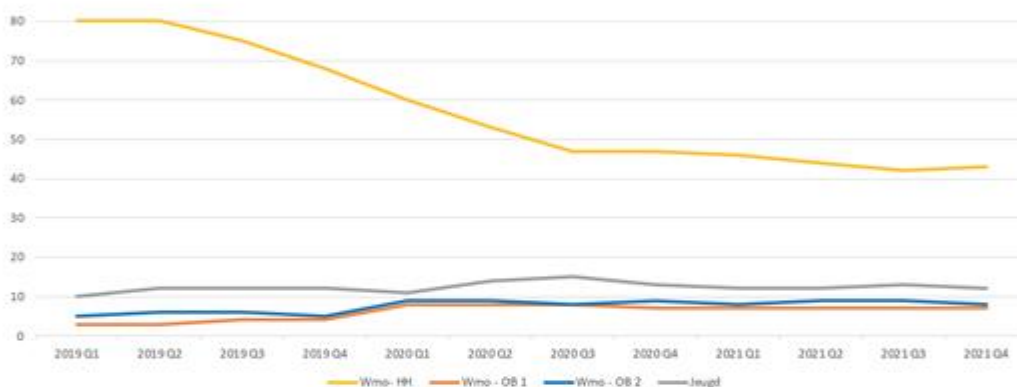

2.5 Stabilisatie van de daling persoonsgebonden budget (pgb)

Sinds 2017 hebben we beleidsmatig ingezet op het verminderen van de inzet op pgb. Doordat de risico's, zoals bijvoorbeeld fraude, groter zijn dan van zorg in natura, gaat hier de voorkeur naar uit. Een maatwerkvoorziening in de vorm van een pgb wordt alleen aanbevolen als deze ondersteuning efficiënter en doelmatiger is dan zorg in natura. Deze afweging maakt de consulent al dan niet samen met de inwoner of zijn vertegenwoordiger. Uiteraard houdt de inwoner zelf de vrijheid om aan te geven dat de leveringsvorm pgb gewenst is. Toekenning van zowel zorg in natura als pgb blijft maatwerk.

In grafiek 13 zien we dat de dalende trend van de afgelopen jaren stabiliseert. Bij de huishoudelijke ondersteuning wordt het vaakst een pgb ingezet. Voor de huishoudelijke ondersteuning zien we nog een minimale daling in 2021 ten opzichte van 2020. Ook deze daling heeft te maken met het ingezette beleid.

Grafiek 13: PGB, ontwikkeling aantallen per kwartaal

2.6 Steeds minder verschillende hulpverleners in een Lossers gezin

We streven ernaar om niet te veel hulpverleners in één gezin aanwezig te hebben. Onze voorkeur gaat uit naar een vast aanspreekpunt, zodat inwoners niet telkens hun verhaal opnieuw moeten doen. Wanneer er expertise noodzakelijk is van een andere aanbieder, dan blijft het mogelijk om deze aanvullend in te schakelen. In grafiek 14 zien we dat het percentage jeugdigen dat te maken heeft met één zorgaanbieder is toegenomen, van 65% in 2020 tot 72% in 2021.

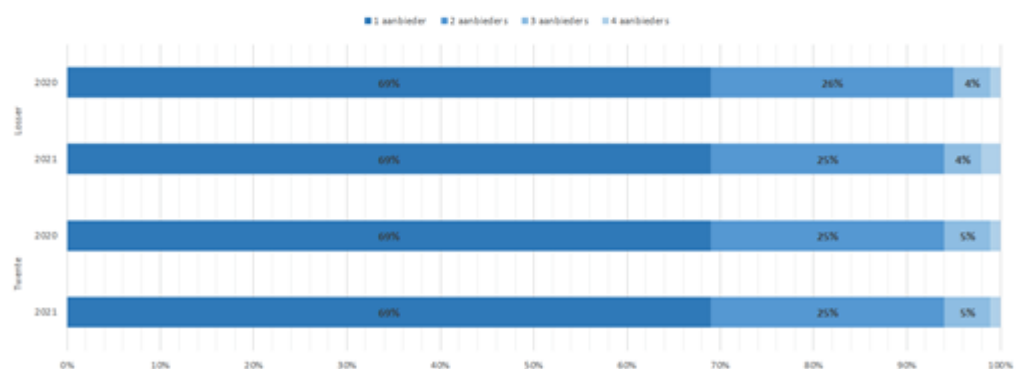
Grafiek 14: Jeugd, verdeling van het aantal aanbieders dat jeugdigen hebben gehad

Bij de monitor over 2020 is deze inschatting al gemaakt naar aanleiding van een naamswijziging die toen plaats heeft gevonden bij lokale aanbieders. Daardoor komen beide namen begin 2020 voor en leek het alsof een jeugdige twee aanbieders heeft gehad, terwijl het er feitelijk maar één was. Aan de hand van de resultaten uit 2021 zien we dat die inschatting juist is geweest. Het Twents gemiddelde ligt in 2021 op 66%. In vergelijking met de overige gemeenten is er in de gemeente Losser dus vaker sprake van één zorgaanbieder. Hierop wordt bewust gestuurd.

Als gemeente zijn we verantwoordelijk voor de ondersteuning van mensen die niet op eigen kracht zelfredzaam zijn. We kijken wat inwoners op eigen kracht, via het eigen netwerk of door inzet van algemene voorzieningen zelf kunnen regelen, zodat een stapeling van maatwerkvoorzieningen waar mogelijk, voorkomen kan worden. In de gemeente Losser maakt 69% van de inwoners met ondersteuning vanuit de Wmo gebruik van één aanbieder, zie grafiek 15. In Twente ligt het gemiddelde ook op 69%. Het percentage inwoners met twee aanbieders ligt op 26%. In vergelijking met Twente is dit 25%. De overige 4% betreft inwoners met 3 of meer aanbieders.

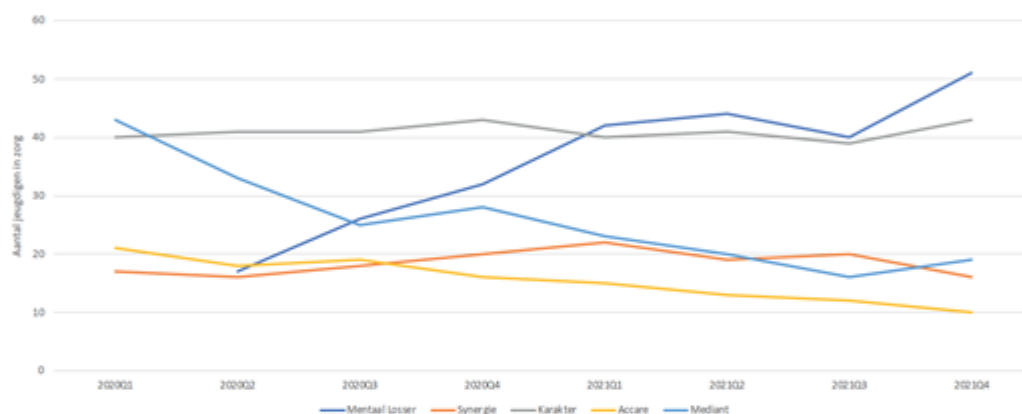
Grafiek 15: Wmo verdeling van het aantal aanbieders dat cliënten hebben gehad

2.7 Afname ondersteuningsbehoefte 4C en toename ondersteuningsbehoefte 4A waarbij de keuze voor lokale zorgaanbieders toeneemt

In tegenstelling tot voorgaande jaren zien we in 2021 voor het eerst een daling in het aantal jeugdigen dat gebruik maakt van ondersteuningsbehoefte 4C. In 2.3 is de daling van ondersteuningsbehoefte 4 toegelicht. Daarnaast is opvallend dat er steeds vaker gekozen wordt voor Mentaal Losser, een lokale zorgaanbieder (zie Top 10 aanbieders in 1.2). Zij bieden met name ondersteuning op ondersteuningsbehoefte 4, dat verklaart de toename van deze categorie. In grafiek 16 is te zien hoeveel jeugdigen in 2021 zorg hebben ontvangen van de Jeugd-GGZ aanbieders die de meeste jeugdigen in Losser behandelen. Dit gaat over het aantal jeugdigen en niet over de zorgzwaarte. De totale kosten voor ondersteuningsbehoefte 4C zijn nog steeds hoger dan de totale kosten voor ondersteuningsbehoefte 4A. Dit heeft geen (negatieve) invloed gehad op de kwaliteit van de zorg.

Grafiek 16: Ontwikkeling inzet ondersteuningsbehoefte 4 bij grootste aanbieders

Paragraaf 3 Financieel

Deze monitor geeft niet alleen inzicht in inhoudelijke vraagstukken, maar geeft ook een verdieping op de financiële cijfers uit de jaarrekening. In dit hoofdstuk wordt per wet (Jeugdwet en Wet maatschappelijke ondersteuning) kort inzicht gegeven in de achtergrond van de financiële cijfers.

3.1 Verdieping vanuit de financiën Jeugdwet

De inzet van maatwerkvoorzieningen vanuit de Jeugdwet wordt voornamelijk middels zorg in natura (zin) geleverd, de pgb bestedingen zijn rond de 2,2% van de totale bestedingen vanuit de Jeugdwet. In grafiek 17 worden voor de verschillende categorieën de toegewezen bedragen weergegeven over de jaren 2020 en 2021. Onder de ondersteuningsbehoeften van het Twents Model vallen de categorieën dagbehandeling, jeugdhulp ambulant en begeleiding. Op nagenoeg alle onderdelen is het toegekende bedrag in 2021 hoger dan in 2020, alleen voor de categorie dagbehandeling is het toegekende bedrag in 2021 lager dan in 2020. Het totaalbedrag voor 2021 komt daarmee op € 7.259.092 terwijl het totaal toegekend bedrag voor 2020 op € 6.627.349 uitkomt. De werkelijke kosten vallen echter lager uit dan het toegekende bedrag omdat niet alle toegekende voorzieningen ook gebruikt worden, de zogeheten verzilvering. In 2021 is 79% van de toegekende zorg ook daadwerkelijk gedeclareerd, in 2020 was dit 73,3%. Een verklaring voor deze stijging is dat er mede door de inzet van de coördinator externe verwijzingen een steeds betere inschatting gemaakt wordt van het werkelijk in te zetten volume, ook wordt het voortijdig beëindigen van zorg administratief zorgvuldig afgehandeld. In tabel 3 een overzicht van de aanbieders met de hoogste toegewezen bedragen. In 2021 is Karakter de aanbieder met het hoogste toegekende bedrag, in 2019 werd deze plek nog ingenomen door Ambiq.

Grafiek 17: Jeugd, toegekende bedragen

Tabel 3: Jeugd, Top 10 aanbieders toegewezen bedragen

Zorgaanbieders Jeugd	
1.	Stichting Karakter
2.	Ambiq
3.	Pluyn Hoenderloo Groep
4.	Jarabee
5.	Stichting Aveleijn
6.	De Twentse Zorgcentra
7.	Jeugdbescherming Overijssel
8.	Curess
9.	Zorgboerderij Ensink
10.	Maatschap Mentaal Losser

3.2 Verdieping vanuit de financiën Wmo

Net als bij de Jeugdwet wordt ook binnen de Wmo voornamelijk ingezet vanuit zorg in natura, pgb bestedingen maken in 2021 5,0% uit van het totaal. Voor beide categorieën zijn de toegekende bedragen in 2021 hoger dan in 2020 (grafiek 18). Nadat in 2020 bij begeleiding een daling te zien was ten opzichte van het jaar ervoor, is in 2021 het toegekende bedrag weer gestegen. Het toegekende bedrag voor huishoudelijke ondersteuning in 2021 is nagenoeg gelijk aan 2020. Het totaal toegekend bedrag voor 2021 komt uit op € 4.888.426, in 2020 was dit € 4.634.335. Ook bij de Wmo geldt dat niet alle toegekende zorg ook daadwerkelijk ingezet is, voor de categorieën begeleiding en huishoudelijke ondersteuning is de verzilvering respectievelijk 64% en 97%, in 2020 was dit 61% en 90%. Een lagere inzet van zorg als gevolg van de coronamaatregelen zou net als in 2020 de oorzaak kunnen zijn van het lage verzilveringspercentage bij de begeleiding.

Grafiek 18: Wmo, toegekende bedragen

Tabel 4 toont een weergave van de top 10 zorgaanbieders die vanuit de Wmo het hoogste zorgbudget toegewezen hebben gekregen. Net als in 2020 staan in 2021 vijf van de zeven aanbieders van huishoudelijke ondersteuning in de top10, drie daarvan in de top 4. Zorggroep Sint Maarten staat als aanbieder van begeleiding op plek twee.

Tabel 4: Wmo, Top 10 aanbieders toegekende bedragen

Zorgaanbieders Wmo	
1.	Tzorg
2.	Zorggroep Sint Maarten
3.	BiOns BV
4.	Stichting Zorggroep Manina
5.	Stichting Carint Reggeland Groep
6.	BTK Zorg
7.	Stichting Aveleijn
8.	JP van den Bentstichting
9.	Aster Zorg
10.	ARBE Dienstverlening

3.3 Top 10 gezinnen hoogste zorgconsumptie

Jaarlijks stellen we een Top 10 gezinnen met de hoogste zorgconsumptie samen om inzicht te verkrijgen in de grootste kostenposten voor het sociaal domein. In 2021 is opnieuw deze Top 10 samengesteld. In alle gevallen is sprake van de inzet van jeugdhulp. We hanteren daarom de term 'gezinnen'. De Top 10 van 2021 is zichtbaar in tabel 5.

Tabel 5: Top 10 Hoogste zorgconsumptie, kosten jeugdzorg, Wmo en Participatiewet

Volgnummer	Kosten WIJZ 2019, meting in juni	Kosten WIJZ 2020	Kosten WIJZ 2021
1	€ 193.663	€ 196.206	€ 301.154
2	€ 171.740	€ 150.939	€ 201.358
3	€ 160.894	€ 133.030	€ 171.501
4	€ 148.691	€ 127.602	€ 161.564
5	€ 139.888	€ 109.026	€ 159.214
6	€ 98.769	€ 102.651	€ 149.136
7	€ 98.080	€ 98.113	€ 142.627
8	€ 80.184	€ 96.858	€ 135.633
9	€ 76.871	€ 92.011	€ 125.162
10	€ 75.506	€ 88.151	€ 115.540
Totaal	€ 1.244.286	€ 1.194.586	€ 1.662.890
Gemiddeld per gezin	€ 124.429	€ 119.459	€ 166.289
Gemiddeld Top 4	€ 168.747	€ 151.944	€ 208.894
Totaal bedrag voor jeugd	€ 1.223.967	€ 1.127.610	€ 1.586.661
% jeugd t.o.v. totaal	98%	94%	95%
Aantal posten(clënten) voor Wmo	1	1	4
Aantal posten(clënten) voor PW	2	2	4
Aantal gezinnen met Wmo/PW kosten	3	3	7

Ten opzichte van 2020 zien we een stijging in de totale kosten en daarmee ook in de gemiddelde kosten per gezin. De meeste kosten die gemaakt worden in de Top 10 worden in 2021 betaald vanuit de Jeugdwet (95%). We zien echter een opvallende verandering ten opzichte van voorgaande jaren. Het aantal gezinnen waarbij er ondersteuning vanuit de Wmo en/of Participatiewet is ingezet naast jeugdhulp is gestegen. Dat verklaart enerzijds waarom de kosten binnen de Top 10 zijn toegenomen. Anderzijds zien we dat de zwaarte van de jeugdhulp is toegenomen, met als gevolg dat de kosten van de jeugdhulp ook zijn gestegen (zie 2.3). Tot slot zien we net als voorgaande jaren dat de hoge kosten voor jeugdhulp met name te verklaren zijn vanuit de uithuisplaatsingen en meerdere zwaardere ambulante zorgtrajecten (ter voorkoming van een uithuisplaatsing).

HOOFDSTUK 2

Participatiewet, Besluit Bijstandverlening Zelfstandigen en Wet Sociale Werkvoorziening

Iedereen die kan werken, maar het op de arbeidsmarkt zonder ondersteuning niet redt, valt onder de Participatiewet, die wordt uitgevoerd door de gemeente. De wet moet ervoor zorgen dat meer mensen werk vinden, ook mensen met een arbeidsbeperking. De Participatiewet is in de plaats gekomen van de Wet Werk en Bijstand, Wet Sociale Werkvoorziening (WSW) en een groot deel van de Wet werk en arbeidsondersteuning jonggehandicapten (Wajong). Het is de bedoeling dat mensen met een arbeidsbeperking zoveel mogelijk bij reguliere werkgevers aan het werk gaan, met inzet van een loonkostensubsidie en begeleiding indien nodig.

Naast toeliding naar betaald werk, kunnen inwoners van Nederland een bijstandsuitkering op grond van de Participatiewet ontvangen als zij weinig of geen inkomen hebben. In dit hoofdstuk geven we de ontwikkelingen weer binnen de Participatiewet en aanverwante regelingen: de Wet Inkomensvoorziening Oudere en gedeeltelijk Arbeidsongeschikte werkloze Werknemers (IOAW), de Wet Inkomensvoorziening Oudere en gedeeltelijk Arbeidsongeschikte gewezen Zelfstandigen (IOAZ), het Besluit Bijstandverlening Zelfstandigen (BBZ) en de Wet Sociale Werkvoorziening (WSW).

Algemene tendens

Een belangrijke tendens is dat een steeds groter deel van de uitkeringsgerechtigden een langere afstand heeft tot de arbeidsmarkt en daardoor langer in de uitkering verblijft. De mensen die aan het werk konden, eventueel met begeleiding, zijn al naar betaald werk uitgestroomd in de periode vóór de coronacrisis. We doen er alles aan om nieuwe instroom te voorkomen. Zo proberen we mensen die werkloos zijn geraakt o.a. als gevolg van de coronacrisis, zo snel mogelijk te bemiddelen naar werk. Corona heeft voor de instroom in de uitkering in 2021, net als in 2020, nauwelijks effect gehad. We zien wel dat de daling van het aantal huishoudens met een Participatiewetuitkering stagneert.

Het gemiddeld aantal mensen met een arbeidshandicap dat met een loonkostensubsidie van de gemeente aan het werk is, is in 2021 gestegen met 17 personen. Deze groei blijft doorgaan, er vindt pas stabilisatie plaats als de eerste werknemers, die met loonkostensubsidie aan het werk zijn, met pensioen gaan. Het gaat hier om een groep arbeidsgehandicapten die er altijd al was, maar die sinds de invoering van de Participatiewet in 2015 tot de doelgroep van de gemeente behoort (voorheen doelgroep UWV).

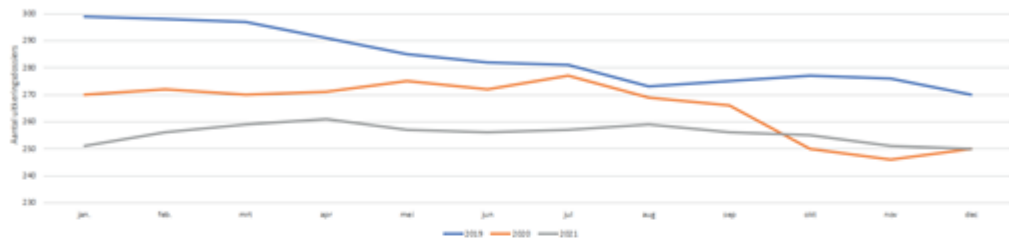
Statushouders blijven relatief lang in de bijstand omdat hun traject richting de arbeidsmarkt veel tijd vergt. In 2021 is er, net als in de voorgaande jaren, veel tijd en aandacht besteed aan het oproepen en begeleiden van klanten met een wat langere afstand tot de arbeidsmarkt en werknemers die met een loonkostensubsidie aan het werk zijn.

Paragraaf 1: Bestandsontwikkeling Participatiewet

1.1 Algemeen

Het aantal huishoudens met een Participatiewetuitkering is gedurende 2021 vrijwel stabiel gebleven van 251 huishoudens eind januari naar 250 eind december 2021 (grafiek 19).

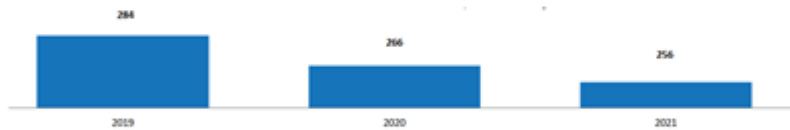
Grafiek 19: Ontwikkeling aantal huishoudens met een Participatiewet-uitkering

Bovenstaande grafiek gaat alleen over de Participatiewet-uitkeringen: 250 huishoudens in december 2021. Daar komen nog 13 huishoudens bij met een uitkering op grond van de Wet Inkomensvoorziening Oudere en gedeeltelijk Arbeidsongeschikte werkløze Werknemers (IOAW) en 3 huishoudens met een uitkering op grond van de Wet Inkomensvoorziening Oudere en gedeeltelijk Arbeidsongeschikte gewezen Zelfstandigen (IOAZ). In totaal kregen eind 2020 dus 266 huishoudens in Losser een uitkering van de gemeente Losser.

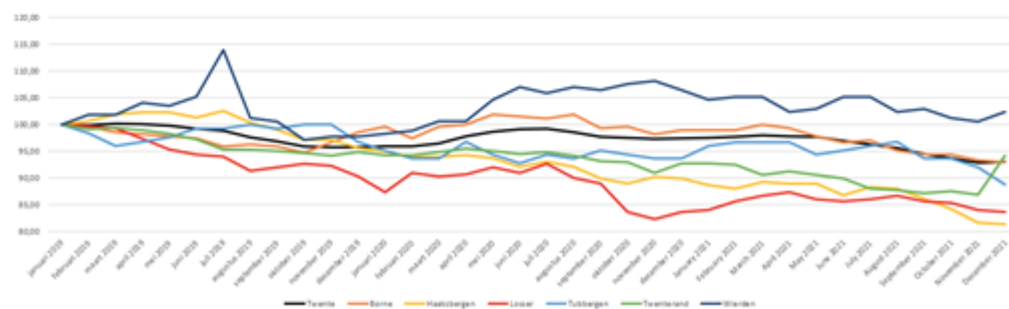
Behalve het aantal huishoudens met een Participatiewet-uitkering aan het einde van de maand, zegt vooral het gemiddeld aantal uitkeringen per jaar iets over de kosten die hiermee gemoeid zijn (grafiek 20) voor het gemiddeld aantal huishoudens met een Participatiewet-uitkering in 2019, 2020 en 2021. De daling in het jaar 2021 is met bijna 4% lager dan de daling in het jaar 2020, die in dat jaar nog ruim 6% was.

Grafiek 20: Gemiddeld aantal huishoudens met een Participatiewet-uitkering

Als we de ontwikkeling van het uitkeringsbestand vergelijken met qua omvang vergelijkbare gemeenten in Twente, dan zien we dat Losser ook in 2021 t.o.v. het startpunt januari 2019 (index 100) nog steeds een relatief grote daling kent door deskundige en intensieve begeleiding en doelgerichte activering (grafiek 21).

Grafiek 21: Ontwikkeling uitkeringsbestand

1.2 Verdeling over leeftijden

De Participatiewet-uitkeringen zijn niet evenwichtig verdeeld wat leeftijd betreft. De meeste uitkeringsgerechtigden bevinden zich, net als vorig jaar, in de groepen 27-44 jaar en 45-64 jaar. De verdeling is vrijwel hetzelfde als in voorgaande jaren (tabel 6).

Tabel 6: Aantal uitkeringen per leeftijdsgroep

Aantal uitkeringen Participatiewet	December 2020	December 2021
Aantal huishoudens in de PW < 21	2	7
Aantal huishoudens in de PW 21 - 27	20	18
Aantal huishoudens in de PW 27 - 44	72	76
Aantal huishoudens in de PW 45 - 64	149	143
Aantal huishoudens in de PW 65+	7	6
TOTAAL	250	250

1.3 Verdeling over dorpskernen

De verdeling over de verschillende dorpskernen is niet evenredig. In verhouding heeft Overdinkel veel uitkeringsgerechtigden (tabel 7). Daarom is ervoor gekozen de cliënten in Overdinkel blijvend extra intensief te blijven begeleiden vanuit het Kulturhus Overdinkel. Dit onderwerp nemen we verder mee in de kerngerichte aanpak van Overdinkel. Het aantal huishoudens met een uitkering is overigens in bijna alle kernen vrijwel hetzelfde gebleven.

Tabel 7: Aantal uitkeringen, verdeling over de dorpskernen

Aantal huishoudens met een uitkering Participatiewet per dorpskern	December 2020		December 2021	
	aantal	% van het totaal aantal huishoudens	aantal	% van het totaal aantal huishoudens
Losser	155	2,7%	154	2,7%
Glane/Beuningen	7	1,3%	8	1,5%
Overdinkel	78	4,5%	81	4,7%
De Lutte	10	0,7%	7	0,5%
totaal	250	2,7%	250	2,7%

Paragraaf 2: Instroom en uitstroom Participatiewet

2.1 Instroom mensen met een arbeidsbeperking stijgt

Sinds de invoering van de Participatiewet in 2015 is de gemeente verantwoordelijk voor de ondersteuning van mensen met een arbeidsbeperking (doelgroepenregister) naar werk. Alleen volledig arbeidsongeschikte jeugdigen kunnen nog een uitkering op grond van de Wajong aanvragen bij het UWV. De toelating hiertoe is streng.

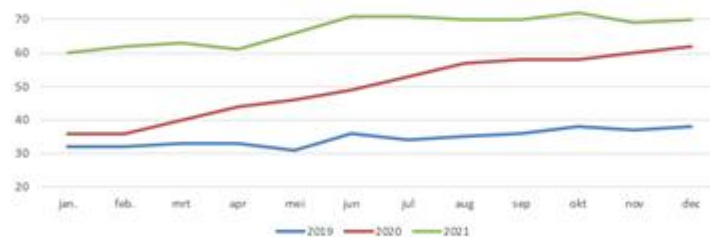
De instroom in de WSW is met ingang van 1 januari 2015 stopgezet. Er zijn wel enkele plaatsen "nieuw beschut werk" beschikbaar, voor mensen met zeer weinig verdien capaciteit. De getalsmatige omvang van nieuw beschut werk is op den duur ongeveer één derde van de voormalige WSW, hiervoor komen jaarlijks maar een zeer beperkt aantal mensen in aanmerking. Eind 2021 hadden in Losser 7 personen een nieuw beschut werkplek voor gemiddeld 28 uur/week. Er zijn nog een aantal personen in traject die mogelijk in aanmerking komen voor nieuw beschut, maar het aantal door het Rijk toegekende plekken (met de daarbij behorende extra begeleidingsmiddelen) is niet toereikend. Voor de invulling van nieuw beschut werk is de gemeente verantwoordelijk.

Dit betekent dat de gemeente zich moet inspannen om het gros van de arbeidsgehandicapten te ondersteunen bij het vinden van betaald werk bij reguliere werkgevers. In veel gevallen met inzet van een loonkostensubsidie en/of een jobcoach of andere aanpassingen op de werkplek. Jaarlijks hebben wij te maken met een instroom van 8 tot 10 personen met een arbeidshandicap, veel daarvan zijn schoolverlaters van het speciaal- en praktijkonderwijs. Om de loonwaarde van deze werknemers te ontwikkelen, waardoor de loonkostensubsidie lager wordt, en om de plaatsingen duurzaam te laten zijn, is intensieve begeleiding nodig.

De gemeente is bovendien verantwoordelijk voor de re-integratie van werknemers binnen het doelgroepenregister, die ziek uit dienst gaan bij het einde van hun contract en vallen onder de doelgroep banenafpraak. Hierdoor worden de werkgevers, die deze mensen in dienst nemen, ontzorgd, wat de drempel om mensen in dienst te nemen verlaagt. Dit brengt wel extra werk met zich mee voor de gemeente die voor deze werkgevers de "Wet verbetering poortwachter" uitvoert. In 2021 zijn op deze wijze ongeveer 4 cliënten door de gemeente begeleid. Voor de werkgevers geldt ook een no-risk polis, zodat de werkgever bij uitval van de werknemer door ziekte, het loon niet hoeft door te betalen.

Het aantal personen dat met een loonkostensubsidie van de gemeente Losser aan het werk is, is in 2021 gestegen van 60 in januari, naar 70 eind december. Zie grafiek 22.

Grafiek 22: Aantal cliënten met loonkostensubsidie

Paragraaf 2: Instroom en uitstroom Participatiewet

2.1 Instroom mensen met een arbeidsbeperking stijgt

Sinds de invoering van de Participatiewet in 2015 is de gemeente verantwoordelijk voor de ondersteuning van mensen met een arbeidsbeperking (doelgroepenregister) naar werk. Alleen volledig arbeidsongeschikte jeugdigen kunnen nog een uitkering op grond van de Wajong aanvragen bij het UWV. De toelating hiertoe is streng.

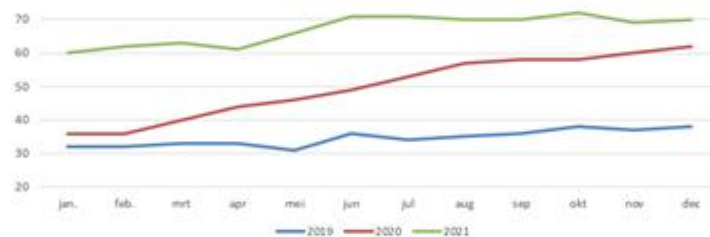
De instroom in de WSW is met ingang van 1 januari 2015 stopgezet. Er zijn wel enkele plaatsen "nieuw beschut werk" beschikbaar, voor mensen met zeer weinig verdien capaciteit. De getalsmatige omvang van nieuw beschut werk is op den duur ongeveer één derde van de voormalige WSW, hiervoor komen jaarlijks maar een zeer beperkt aantal mensen in aanmerking. Eind 2021 hadden in Losser 7 personen een nieuw beschut werkplek voor gemiddeld 28 uur/week. Er zijn nog een aantal personen in traject die mogelijk in aanmerking komen voor nieuw beschut, maar het aantal door het Rijk toegekende plekken (met de daarbij behorende extra begeleidingsmiddelen) is niet toereikend. Voor de invulling van nieuw beschut werk is de gemeente verantwoordelijk.

Dit betekent dat de gemeente zich moet inspannen om het gros van de arbeidsgehandicapten te ondersteunen bij het vinden van betaald werk bij reguliere werkgevers. In veel gevallen met inzet van een loonkostensubsidie en/of een jobcoach of andere aanpassingen op de werkplek. Jaarlijks hebben wij te maken met een instroom van 8 tot 10 personen met een arbeidshandicap, veel daarvan zijn schoolverlaters van het speciaal- en praktijkonderwijs. Om de loonwaarde van deze werknemers te ontwikkelen, waardoor de loonkostensubsidie lager wordt, en om de plaatsingen duurzaam te laten zijn, is intensieve begeleiding nodig.

De gemeente is bovendien verantwoordelijk voor de re-integratie van werknemers binnen het doelgroepenregister, die ziek uit dienst gaan bij het einde van hun contract en vallen onder de doelgroep banenafpraak. Hierdoor worden de werkgevers, die deze mensen in dienst nemen, ontzorgd, wat de drempel om mensen in dienst te nemen verlaagt. Dit brengt wel extra werk met zich mee voor de gemeente die voor deze werkgevers de "Wet verbetering poortwachter" uitvoert. In 2021 zijn op deze wijze ongeveer 4 cliënten door de gemeente begeleid. Voor de werkgevers geldt ook een no-risk polis, zodat de werkgever bij uitval van de werknemer door ziekte, het loon niet hoeft door te betalen.

Het aantal personen dat met een loonkostensubsidie van de gemeente Losser aan het werk is, is in 2021 gestegen van 60 in januari, naar 70 eind december. Zie grafiek 22.

Grafiek 22: Aantal cliënten met loonkostensubsidie

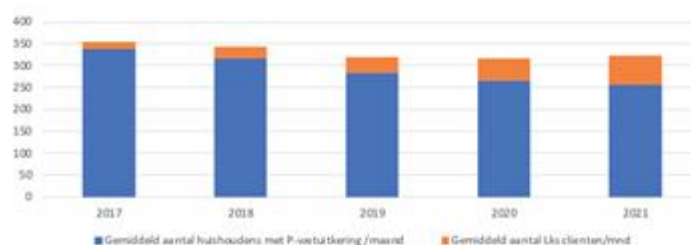

Toename van het aantal personen met een loonkostensubsidie is een goede ontwikkeling, want het betekent dat meer arbeidsgehandicapten bij een reguliere werkgever aan het werk zijn en (in ieder geval een deel van) hun eigen inkomen verdienen. Het gaat hier soms om personen die vanuit een uitkering komen, maar het kan ook gaan om schoolverlaters, vooral van het Voortgezet speciaal- en praktijkonderwijs. Bij hen wordt instroom in de uitkering op deze manier voorkomen.

De stijging van het aantal mensen met een loonkostensubsidie zal door blijven gaan in de toekomst, omdat de loonkostensubsidie door kan lopen tot aan de pensioengerechtigde leeftijd. Pas als de eerste werknemers met een loonkostensubsidie uit dienst gaan door pensionering, zal deze ontwikkeling afvlakken. Dat is dus pas over ongeveer 43 jaar, mede afhankelijk van de ontwikkeling van de pensioenleeftijd. Hierdoor zal de groep mensen met een arbeidshandicap een steeds groter deel van het "bestand" binnen de Participatiewet uitmaken, op den duur zeker de helft.

Vanaf 2021 is dan ook voor het eerst een stijging te zien van het "totale" gemeentelijke bestand (grafiek 23). Deze stijging zal zich doorzetten.

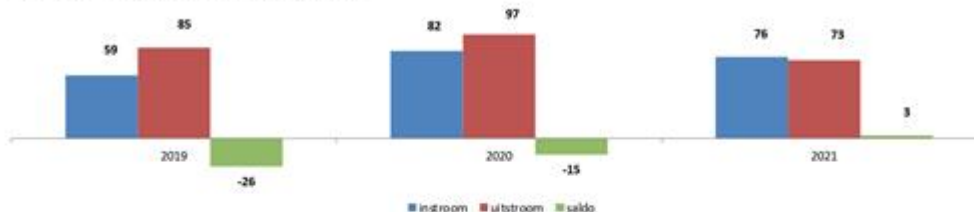
Grafiek 23: Uitkeringen Participatiewet en loonkostensubsidie (gemiddeld aantal/maand)

2.2 In en uitstroom Participatiewet-uitkeringen

Te zien is dat in 2021 de totale dynamiek in het uitkeringsbestand iets is afgenomen ten opzichte van 2020 (grafiek 24). Er is minder instroom geweest, en ook iets minder uitstroom. De uitstroom was iets lager dan de instroom. Per saldo is het aantal huishoudens met een Participatiewetuitkering tussen begin januari en eind december gelijk gebleven.

Grafiek 24: In- en Uitstroom uitkering Participatiewet

Door deze verminderde dynamiek blijft een groep over die gemiddeld een hogere leeftijd heeft en al langer een uitkering krijgt (tabel 8). De gemiddelde duur in de uitkering is in 2021 nog verder toegenomen van 5,7 jaar in 2020 naar 6 jaar in 2021. Bij de groep van 45 jaar tot AOW leeftijd is dit nog sterker het geval: zij hebben een gemiddelde uitkeringsduur van 7,6 jaar in 2020 en 8,3 jaar in 2021.

Tabel 8: Leeftijdsgroepen: aandeel en gemiddelde tijd in de bijstand

Leeftijdscategorie	Aandeel leeftijdsgroep [%]		Gemiddelde tijd in bijstand [jaar]	
	2020	2021	2020	2021
18-26	9	10	1,4	1,1
27-44	29	30	3,2	3,3
45-AOW leeftijd	62	60	7,6	8,3
Totale groep	100	100	5,7	6,0

Een deel van de uitkeringsgerechtigden hebben al inkomsten, soms uit arbeid, en hebben een aanvullende uitkering. In 2021 hadden 67 personen inkomsten uit arbeid (tabel 9). De jaarinkomsten uit arbeid en/of overige inkomsten liggen gemiddeld rond de €4.700,- per jaar. Medische klachten en/of persoonlijke omstandigheden, waardoor mensen niet in staat zijn om full-time te werken, liggen vaak ten grondslag aan het beperkte inkomen. Dit betekent dat deze uitkeringsgerechtigden voor een deel van hun inkomen aangewezen blijven op een uitkering tenzij hun situatie verandert.

Tabel 9: Inkomsten, aantallen en gemiddeld bedrag

	2020	2021
Aantal cliënten met inkomsten uit arbeid	85	67
Gemiddelde inkomsten uit arbeid	€2.971	€3.838
Aantal cliënten met overige inkomsten	70	61
Gemiddelde inkomsten, overig	€3.394	€4.214
Totaal aantal cliënten met inkomsten	134	112
Gemiddelde inkomsten TOTAAL, incl VT	€3.752	€4.747

2.3 Poortwachtersfunctie: directe bemiddeling naar werk

Een belangrijk onderdeel van het activeringsbeleid is de poortwachtersfunctie. Het doel is om mensen zo zelfstandig mogelijk te houden hiertoe wordt indien mogelijk direct bemiddeld naar betaald werk. Er is sprake van een duidelijke stijging van het aantal aanvragen levensonderhoud (dat wil zeggen aanvragen voor een Participatiewet-uitkering). In 2020 waren er 111 aanvragen levensonderhoud en zijn 28 cliënten direct doorgeleid naar werk. In 2021 waren er 97 aanvragen levensonderhoud, daarvan zijn er 22 direct doorgeleid naar werk. Hiermee wordt dus ongeveer een kwart van de instroom in de uitkering voorkomen.

Daarbij komt dan nog het in paragraaf 2.1 genoemde beleid om schoolverlaters vanuit het VSO/Pro onderwijs zoveel mogelijk op te vangen direct of zelfs vóór zij hun school verlaten, zodat zij aansluitend aan school aan het werk kunnen, vaak met een loonkostensubsidie. Ook dit voorkomt instroom in de uitkering. Een belangrijke meerwaarde van de poortwachtersfunctie is het lokale en regionale netwerk met werkgevers en de nauwe contacten met de integraal consulenten, die de werkzoekenden begeleiden. Losser werkt verder nauw samen met het UWV en regiogemeenten via het Werkplein Twente. Ook wordt bij de aanvraag gekeken of er voorliggende voorzieningen zijn, waardoor er geen Participatiewet-uitkering aangevraagd hoeft te worden.

Een ander effect van het integraal werken binnen het Sociaal Domein is dat er steeds meer personen begeleid worden naar werk na verwijzing door collega-consulenten. Deze groep bestond in 2021 uit 21 personen. Deze personen hebben geen recht op uitkering, maar vallen wel onder de verantwoordelijkheid van de gemeente voor wat betreft ondersteuning bij re-integratie. Het vinden van betaald werk heeft daarbij in het algemeen een gunstig effect op het welbevinden van mensen en voorkomt daarmee zorgkosten.

2.4 Inzet trajectbegeleiders: uitstroom naar betaald werk en activering

De integraal consulenten roepen uitkeringsgerechtigden regelmatig op, ondersteunen de werkzoekenden en zetten waar nodig instrumenten in die bijdragen aan het vinden van werk, zoals FC Noaber, Servicebedrijf, diagnosetrajecten, nieuw beschut (o.a. bij Larcom), dagbesteding in samenwerking met Wmo 2015, het Taalpunt, ROC of het regelen van randvoorwaarden om aan het werk te kunnen. Eind 2019/begin 2020 heeft, in nauw overleg met de gemeente, het Enschedese bedrijf Confidencus een locatie geopend in Losser. Op deze locatie werken ongeveer 20 personen met een afstand tot de arbeidsmarkt, die aangewezen zijn op zittend werk. De werkgever ontvangt voor deze mensen een loonkostensubsidie van de gemeente, afhankelijk van de loonwaarde van de werknemers. Voor deze werknemers wordt jobcoaching ingezet.

Bij de bemiddeling naar betaald werk speelt de accountmanager werk een belangrijke rol, door een goed (lokaal en regionaal) netwerk van werkgevers en een intensieve samenwerking met het Werkplein Twente. Wanneer bemiddeling naar werk niet mogelijk is worden uitkeringsgerechtigden gevraagd deel te nemen aan een ander participatietraject, b.v. vrijwilligerswerk. Waar nodig worden sancties opgelegd wanneer uitkeringsgerechtigden niet meewerken aan hun traject.

De totale uitstroom vanuit de Participatiewetuitkeringen is iets afgenomen, van 97 in 2020 naar 73 in 2021. Het percentage uitstroom naar betaald werk is in 2021 ook iets afgenomen naar 35% (28 personen, inclusief IOAW/IOAZ) maar blijft nog steeds de grootste reden van uitstroom (tabel 10).

Tabel 10: Uitstroom naar werk

	2020	2021
Totale uitstroom (PW/IOAW/IOAZ)	105	80
Dienstbetrekking of zelfstandig bedrijf	54	28
% van de totale uitstroom	51,4%	35,0%

Paragraaf 3: Besluit Bijstandverlening Zelfstandigen (Bbz)

Zelfstandigen kunnen in (tijdelijke) financiële problemen komen die het voortbestaan van hun bedrijf bedreigen. In bepaalde gevallen kunnen zij dan een beroep doen op het Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz). Omdat het hierbij gaat om specialistische hulp voor een relatief kleine groep, waarbij het bovendien belangrijk is goed zicht te hebben op de bedrijfsvoering van de ondernemers, heeft de gemeente Losser de uitvoering van deze taak (evenals vrijwel alle Twentse en Achterhoekse gemeenten) uitbesteed aan de Regionale Organisatie voor Zelfstandigen (ROZ). Naast het verstrekken van uitkeringen in het kader van de BBZ-regeling geeft het ROZ ondernemersadvies en doet de schuldhulpverlening voor ondernemers.

3.1 Bbz: aanvragen inkomensaanvulling en krediet

Er was in 2021 slechts 1 verzoek voor inkomensaanvulling net als in 2020. Dit heeft waarschijnlijk te maken met de Tozo regeling (Tijdelijke ondersteuning zelfstandige ondernemers), één van de regelingen die in 2020 en 2021 zijn ingezet om de gevolgen van de coronacrisis op te vangen (tabel 11). Over deze dienstverlening is een aparte paragraaf opgenomen (3.5)

Tabel 11: Bbz/ROZ

Besluit bijstandverlening zelfstandigen (ROZ)	2020	2021
Aanvragen inkomensaanvulling	1	1
Ondernemersadvies	12	12
Intakes startersadvies	7	11

3.2 Ondernemersadvies

Voor ondernemersadvies kunnen bestaande ondernemers een beroep op ROZ doen voor advies of financiële hulp in het kader van de Bbz en/of aanverwante ondernemersregelingen en projecten. In 2021 bedroeg de klantenportefeuille 12, gelijk aan het aantal in 2020 (tabel 13).

3.3 Startersadvies

In 2021 hebben zich vanuit Losser 11 personen bij het ROZ gemeld (2020: 7), die zich oriënteerden op de start van een bedrijf. Waarvan 6 personen vanuit de Participatiewet of WW.

3.4 Schuldhulpverlening

Het ROZ verzorgt ook de schuldhulpverlening voor ondernemers en ex-ondernemers. Gericht op het in de lucht houden van in potentie goede bedrijven en om persoonlijke faillissementen en grote financiële drama's te voorkomen.

3.5 Tijdelijke ondersteuning zelfstandige ondernemers (Tozo)

Het jaar 2021 was net als 2020 een heel bijzonder jaar voor het ROZ omdat zij de Tozo regeling hebben uitgevoerd voor de 17 gemeenten in Twente en de Achterhoek. De Tozo is een versoepeling van de Bbz-regeling en kent twee mogelijkheden: een inkomensaanvulling tot het sociaal minimum en een bedrijfskrediet van maximaal € 10.157. Dit betekende een zeer forse uitbreiding van taken voor het ROZ, die goed is opgevangen door het ROZ. Ook gemeenten, waaronder Losser, hebben met personele ingezet bijgedragen aan de uitvoering van deze regeling (tabel 12). Gegevens van de diverse opeenvolgende Tozo regelingen staan weergegeven in op de volgende pagina's staande factsheets uit het ROZ het jaarverslag.

Tabel 12: Tozo-regeling

Aantallen 2021 Tozo Losser	Tozo 3	Tozo 4	Tozo 5
Aantal unieke ondernemers	128	63	42
Aanvragen inkomensaanvulling	152	66	43
• waarvan toegelend	140 (92%)	62 (94%)	38 (88%)
• waarvan afgewezen	11	4	5
• waarvan ingetrokken	1	0	0
Totaalbedrag (netto)	€599.665	€187.452	€112.858
Aanvragen krediet	17	0	3
• waarvan toegelend	15 (88%)	-	2 (67%)
• waarvan afgewezen	2	-	1
• waarvan ingetrokken	0	-	0
Totaalbedrag	€121.227	-	€12.157

Feiten & cijfers

Tozo 3

Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers

Gemeente
Losser

Totaal aanvragen

152 Inkomensaanvullingen (92% toegekend)
17 Kredieten (88% toegekend)

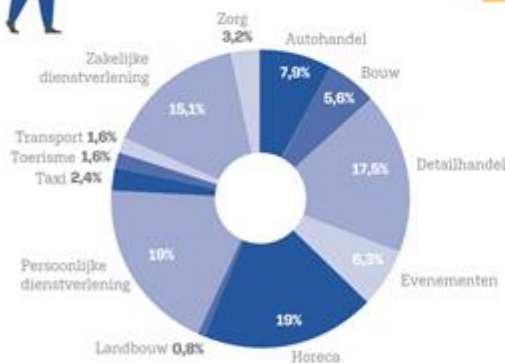
Totaal ondernemers

128 ondernemers deden in totaal
een beroep op Tozo 3. Eén ondernemer
kan meerdere aanvragen hebben gedaan.

Branches

Uit welke branches zijn
de aanvragers afkomstig?

Totaal bedrag

Wat is verstrekt door ROZ bij Tozo 3
(exclusief premies)?

Inkomensaanvullingen: € 599.665
Kredieten: € 121.227

Gemeente Losser

Feiten & cijfers

Tozo 4

Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers

Gemeente
Losser

Totaal aanvragen

66
0

Inkomensaanvullingen (94% toegekend)

Kredieten (- toegekend)

Branches

Uit welke branches zijn
de aanvragers afkomstig?

Totaal ondernemers

63 ondernemers deden in totaal
een beroep op Tozo 4. Eén ondernemer
kan meerdere aanvragen hebben gedaan.

Totaal bedrag

Wat is verstrekt door ROZ bij Tozo 4
(exclusief premies)?

Inkomensaanvullingen: **€ 184.255**
Kredieten: **€ -**

Gemeente Losser

Feiten & cijfers

Tozo 5

Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers

Gemeente
Losser

Totaal aanvragen

43 Inkomensaanvullingen (88% toegekend)
3 Kredieten (67% toegekend)

Branches

Uit welke branches zijn de aanvragers afkomstig?

Totaal ondernemers

42 ondernemers deden in totaal een beroep op Tozo 5. Eén ondernemer kan meerdere aanvragen hebben gedaan.

Totaal bedrag

Wat is verstrekt door ROZ bij Tozo 5 (exclusief premies)?

Inkomensaanvullingen: € 112.858
Kredieten: € 12.157

Gemeente Losser

Paragraaf 4: Wet Sociale Werkvoorziening (WSW)

De uitvoering van de WSW is onder de naam "Werken in Losser" ondergebracht binnen Team Bedrijfsbureau. De noodzakelijke HR-ondersteuning alsook de uitvoering van beschut werken is uitbesteed aan een externe partij, Larcom BV. Een overzicht van het aantal WSW-werknemers per primo januari 2021 en ultimo december 2021 is te zien in onderstaande tabel. Sinds 2018 is er een kanteling en worden er geen algemene middelen meer toegevoegd aan het BUIG budget of een vangnet uitkering aangevraagd. Noodzaak blijft om deze ontwikkelingen goed in de gaten te houden.

Tabel 13: Overzicht WSW-werknemers

	Aantal personen ultimo dec 2020	Aantal personen ultimo dec 2021
Beschut	34	24
Servicebedrijf	40	34
Detachering	34	43
Totaal	108	101
Begeleid werken	6	6
Totaal	114	107

Ultimo 2021 zijn er nog 101 personen werkzaam met een WSW-dienstverband bij de gemeente Losser. Daarnaast zijn er 6 personen die begeleid werken, dat wil zeggen dat zij een arbeidsovereenkomst hebben bij een reguliere werkgever (die daarvoor een loonkostensubsidie ontvangt). Van de in totaal 107 WSW-ers binnen de gemeente Losser zijn er dus 83 die middels detachering danwel begeleid werken werkzaam zijn in een reguliere werkomgeving, dat is 77% van de totale WSW-populatie!

In 2021 hebben we een verloop gekend van zeven personen (over 2020 noteerden we een verloop van achttien). De belangrijkste reden daarvoor is pensionering. Het forse personele verloop bemoeilijkt het aanzienlijk om vrijvallende detacheringsplaatsen vanuit diezelfde Wsw-populatie kwalitatief weer goed in te vullen. De populatie vergrijsst sterk, de beperkingen nemen toe. Ondanks deze trend is en blijft de focus gericht op het vinden van passende werkplekken. In een aantal gevallen brengt dat met zich mee dat er geen of weinig inleenvergoeding kan worden afgesproken. Daar staat dan in ieder geval tegenover dat er geen werkplekkosten voor beschut werken meer zijn verschuldigd.

Over heel 2021 is een specifiek programma gecontinueerd om de vitaliteit en duurzame inzetbaarheid van de Wsw-werknemers te beïnvloeden. Dit programma, onder de naam "Smaakmakers", kenmerkt zich door het aanbod van trajecten met individuele coachingsmomenten. Parallel aan dit aanbod zijn er zogenaamde "inzetproat"-gesprekken gevoerd. Een gespreksvorm waarin vitaliteit en duurzame inzetbaarheid centraal staat.

Paragraaf 5: Financieel (exclusief WSW)

Net als in 2020 houdt Losser ook in 2021 een fors bedrag over ten opzichte van de Bundeling uitkering inkomensvoorziening gemeente (BUG uitkering) die wij van het Rijk ontvangen om de uitkeringen van te betalen (tabel 14). Het overschot is wel bijna gehalveerd t.o.v. 2020, wat er mogelijk op duidt dat het Rijk een betere inschatting heeft gemaakt van de landelijke kosten en het verdeelmodel steeds beter wordt.

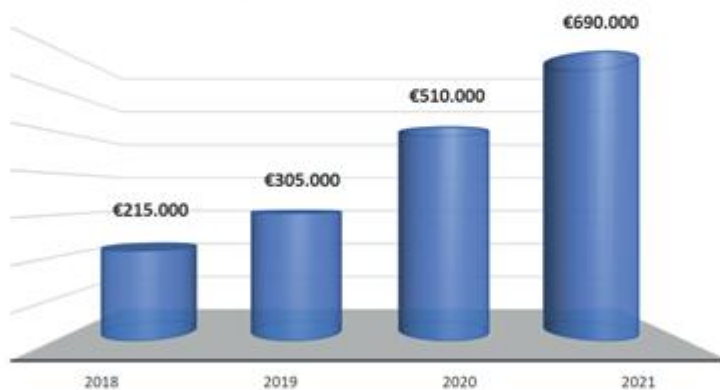
Tabel 14: Netto lasten versus toegekende budgetten BUG

	2019	2020	2021
BUG toegekend budget	€ 4.959.795	€ 5.185.044	€ 4.726.747
Netto lasten	€ 4.527.668	€ 4.425.344	€ 4.421.150
Verschil	€ 432.127	€ 759.700	€ 305.597

De gemeente heeft bij een eventueel tekort een eigen risico van 7,5% en kan pas een aanvraag doen voor een incidentele aanvullende uitkering als het tekort ook over de voorgaande drie jaren samen meer is dan 7,5% het budget van het jaar waarover de aanvraag gedaan wordt.

De uitgaven voor loonkostensubsidies zijn toegenomen (grafiek 25). Dit zien wij als een investering in de toekomst. Werkgevers krijgen de verminderde loonwaarde vergoed via een loonkostensubsidie tot aan het minimumloon. Daardoor zijn de kosten van een loonkostensubsidie vrijwel altijd lager dan een uitkering. Vanaf 2022 is de hoogte van het budget afhankelijk van de gerealiseerde inzet van loonkostensubsidie uit het vorige jaar; het kabinet wil hiermee de toepassing van loonkostensubsidies verder stimuleren.

Grafiek 25: uitgaven loonkostensubsidie

Pilots

Het sociaal domein heeft in 2021 een innovatieplan opgesteld. In het Innovatieplan sociaal domein zitten pilots uit het hele sociaal domein, alsmede pilots die het sociaal domein raken. Denk hierbij aan thema's als algemene voorzieningen of extra ondersteuning in het onderwijs. Bij de formulering en keuze van de pilots is gekeken naar regionale en landelijke ontwikkelingen en voorbeelden. Binnen de gemeente Losser willen we aan de voorkant ondersteuning bieden, vanuit onze visie op normaliseren (zo min mogelijk medicaliseren maar inzetten op het versterken van de leefomgeving) vandaar dat we middels deze pilots onderzoeken wat het beste werk binnen de Losserse samenleving. Elke pilot wordt tijdens en na de pilotperiode gemonitord op financieel en maatschappelijk rendement om tijdig over doorgang, bijsturing of beëindiging te kunnen beslissen. In de lokale monitors sociaal domein en de factsheets sociaal domein wordt deze monitoring vastgelegd. Door Covid-19 zijn veel pilots later gestart dan gepland.

De pilots worden meestal betaald vanuit de reserve sociaal domein, sommigen worden betaald uit andere middelen zoals het Nationaal Programma voor Onderwijs en de Menzis.

Pilot 1: Sportcoach bij verenigingen

Het doel van de pilot Sportcoach is om het verenigingsleven actief te betrekken bij het preventief werken binnen onze gemeente. De sportcoach signaleert samen met ouders en trainers vroegtijdig vraagstukken, waarbij de sportcoach (direct) begeleiding kan bieden. Deze pilot komt voort uit het eerdere plan 'Van inzicht naar actie' uit 2017. Eind 2019 heeft desbetreffende sportcoach een andere dienstbetrekking gevonden waardoor de pilot stagneerde; deze pilot werd destijds zeer positief ontvangen door alle betrokkenen; dit heeft ons doen besluiten deze pilot opnieuw op te nemen in het Innovatieplan Sociaal Domein 2021-2024. Begin 2021 is er een nieuwe sportcoach gevonden. De nieuwe sportcoach is bij de start van het nieuwe seizoen '21-'22 begonnen. Helaas kregen we eind december 2021 bericht dat (ook) hij zijn dienstbetrekking wilde beëindigen vanwege privéomstandigheden. In 2022 gaan we opnieuw op zoek naar een sportcoach, het belang van continuïteit zal hierbij bovenaan staan.

Pilot 2: Jouw ingebrachte mentor (JIM)

De JIM-aanpak is een methodiek met een informele mentor die complexe situaties binnen gezinnen kan doorbreken. De JIM wordt gepositioneerd als ambassadeur en maatje van de jeugdige. Het is een methodiek die helpt professionele en niet-professionele hulp te combineren voor een optimaal en duurzaam resultaat. Het eigen netwerk wordt als uitgangspunt gebruikt. Uit de evaluatie eind 2021 blijkt dat het toepassen van de JIM-aanpak geen doel is maar een handig instrument. Dat methode in 2021 op maat, bij ongeveer 9 jeugdigen is toegepast. Dat de vraagstukken uiteenlopen van complexe zorg tot ondersteuning bij verzuim en dat de methodiek beter aansluit bij de werkwijze vanuit de Wmo en Jeugdwet dan bij de Participatiewet. Dit heeft te maken met wetsbepalingen, regels en leeftijdscategorie waar de Participatiewet zich op richt. In 2022 willen we alle integraal consulents de basisprincipes van de JIM-aanpak meegeven. De huidige aanspreekpunten zullen aanjager blijven/voor borging zorgen. In 2022 gaan we deze pilot borgen.

Pilot 3: Consulent 18-/18+

De consulent 18-/18+ is ontstaan doordat er geen vlotte overgang naar vervolgzorg werd ervaren door jeugdigen op het moment dat ze 18 jaar werden (door de verschillende wet- en regelgevingen); hierdoor kwam de continuïteit van de geboden ondersteuning onder spanning te staan. In 2021 ging dit binnen Losser om 19 jeugdigen met ondersteuning in de leeftijdscategorie van 16-18 jaar, zij zijn allen in beeld bij de consulent 18-/18+. Bij 14 van de 19 jeugdigen is, conform de pilot, een toekomstvisie besproken i.v.m. problematiek over meerdere leefgebieden (bijv. opleiding, werk, financiën en zelfstandig wonen); omdat de overgang van 18- naar 18+ juist dan een struikelblok kan vormen. Jeugdigen met een verblijfsindicatie vanuit de Jeugdwet, komen na hun 18e jaar in principe weer bij hun ouders wonen tenzij ze in aanmerking komen voor een beschermde woonomgeving/ 24 uren zorg (CIMOT of WLZ) echter hebben we te maken met een forse wachtlijstproblematiek. De 18-/18+ consulent is bij dit soort casussen veelvuldig geraadpleegd en heeft veel betekend in het contact met andere betrokken organisaties, zoals zorgverzekering Menzis, waardoor verzoeken vanuit de JGGZ-aanbieders (voor verlengde jeugdzorg) via de zorgverzekeringswet ingezet/betaald konden worden. De pilot is in november positief geëvalueerd door jeugdigen, ouders en consulents. Allen zijn erg gebaat bij de expertise en inzet van de 18-/18+ consulent bij dit soort casussen. In 2022 gaan we deze pilot borgen.

Pilot 4: Tijdig een passende woonplek vinden voor (dakloze) jeugdigen die het 18de levensjaar naderen en tussen wal en schip dreigen te vallen

Jeugdigen met een verblijfsindicatie vanuit de Jeugdwet, komen na hun 18e jaar in principe weer bij hun ouders wonen tenzij ze in aanmerking komen voor een beschermde woonomgeving/ 24 uren zorg (CIMOT of WLZ). In een aantal gevallen is het zelfstandig wonen al dan niet met begeleiding een beter passende oplossing voor de jeugdige dan het wonen bij zijn/haar ouders. Het vinden van een geschikte (betaalbare) woning is echter een groot probleem, de gemeente Losser kent immers geen/nauwelijks kamer verhuur. Middels deze pilot willen we samen met Domijn onderzoeken of we een geschikte woning kunnen vinden en deze passend kunnen maken, zodat we deze jongeren kunnen ondersteunen in hun zelfredzaamheid. In 2021 zijn we gestart met een inventarisatie naar de mogelijkheden. Hiervoor hebben we gesprekken gevoerd met de woningcorporatie en Woonstap. We zijn nog niet gekomen tot een passende woonplek.

Pilot 5: Uitzetten FC Noaberdeal Losser naar andere verenigingen/ Twents Carmel College

Fc Noaber Deal Losser is een project om het vrijwilligerswerk bij verenigingen onder jeugdigen te stimuleren en jeugdigen de talenten te laten ontdekken in een traject binnen de maatschappelijke diensttijd (MDT). Hiervoor wordt een Fc Noaber Team Losser geformeerd, die vervolgens het project verder uitrolt, uitvoert en managet onder supervisie van een jongerenwerker. Dit kunnen allerlei verschillende soorten projecten zijn. Op basis van deze evaluatie zal het vervolg bepaald worden. In 2021 hebben 30 jongeren uit de gemeente Losser meegedaan aan de FC Noaber Deal Light. Zij hebben ondersteuning verleend bij sportactiviteiten, zomeractiviteiten en hebben een muzikaal optreden gegeven bij de Zorggroep St.Maarten. De FC Noaber Deal Light hebben we in samenwerking opgezet met het Twents Carmel College, Jongerenwerk, Buurtsportcoaches. De jongeren die hebben deelgenomen aan de activiteiten van Fc Noaber Deal Light waren zeer positief. Vooral omdat alle bijbaantjes door de Corona-maatregelen stil kwamen te liggen was dit een mooi alternatief om iets te leren en ook een zakcentje te kunnen verdienen. Het project heeft een looptijd van twee jaar. In juli 2022 vindt de eerste tussentijdse evaluatie plaats m.b.t. de 50 (gerealiseerde) plekken binnen de FC Noaber Deal.

Pilot 6: Gezondheidskrant

In 2021 zijn we gestart met de voorbereidingen van de gezondheidskrant. In mei 2022 brengt de gemeente Losser een informatiekant over het sociaal domein uit om inwoners te informeren over hoe de zorg en ondersteuning in Losser is georganiseerd en waar zij terecht kunnen met vragen.

Pilot 7: Jeugdparticipatie bij lokale vraagstukken

In het coalitieakkoord van 2018-2022 wordt nadrukkelijk gesproken over 'Samen(werken) met inwoners'. In het verlengde hiervan wordt de meerwaarde van jeugdigen/ ervaringsdeskundigen bij de inzet van beleid en activiteiten benadrukt door de uitvoering. In 2021 is onderzocht hoe we gebruik kunnen maken van ervaringsdeskundigen voor inbreng en advies op relevante lokale vraagstukken en andersom: hoe we vraagstukken die spelen onder jeugdigen op kunnen halen. Eind 2021 was het eerste conceptplan rondom jeugdparticipatie gereed. Hierin is er aandacht voor de verschillende leeftijdscategorieën van de jeugdigen, de vindplaatsen, de benodigdheden en aandachtspunten voor succesvolle jeugdparticipatie en de borging ervan. In 2022 wordt dit conceptplan verder aangescherpt, verspreid onder de organisatie en verwachten we deze toe te kunnen passen bij een passend vraagstuk.

Pilot 8: Toegankelijkheid jeugd app-verkeer

In het integraal beleidsplan sociaal domein 2019 - 2022 wordt nadrukkelijk aandacht gevraagd voor het zo laagdrempelig en vraaggericht organiseren van de toegang. De integrale toegang van werk, inkomen, jeugd en zorg (wijz) is momenteel te bereiken via telefoon, per mail en middels een inloop. In 2021 is gestart met onderzoek of de contactmogelijkheden verder uitgebreid kunnen worden, bijvoorbeeld door Appcontact of een chatfunctie. De mogelijkheden, onder andere voor een chatfunctie, worden in 2022 verder onderzocht in de aanbesteding voor de (vaste) telefonie dienstverlening.

Pilot 9: Faciliteren vindbare informatie jeugdhulp voor jeugdigen

Deze pilot heeft raakvlak met pilot 3 consulent 18- / 18+. Er zijn meerdere apps op de markt om jeugdigen te ondersteunen bij het vinden van informatie over (jeugd)hulp en of het maken van keuzes. Een mooi voorbeeld daarvan is de app/web-site Kwikstart, deze is ontwikkeld door Kinderperspectief. Op 17 augustus 2021 is tijdens een persmoment de lokale pagina op Kwikstart gelanceerd samen met een jeugdige uit de gemeente Losser. Op www.kwikstart.nl/losser is lokale informatie opgenomen over de onderwerpen wonen, geldzaken, werk, school, gezondheid en hulp, verzekeren, 18 en dan en rechten en plichten. Het doel is om jeugdigen beter inzicht te geven in de regelzaken en om vanuit de gemeente Losser de (lokale) informatievoorziening voor hen te verbeteren. Maandelijks wordt op de sociale media van de gemeente Losser een filmpje of informatie geplaatst over Kwikstart. Op diverse locaties zijn posters van Kwikstart opgehangen. Eind 2021 is een Ansichtkaart ontworpen met een QR-code naar de Kwikstart pagina. Deze Ansichtkaarten worden jaarlijks aan het begin van elk jaar verstuurd naar de jeugdigen die dat jaar 18 jaar worden.

Pilot 10: Vraagbaak voor ouders van pubers

We constateerden een toename aan vragen 'over jeugdigen in de puberteit' en ontvingen signalen dat ouders te laat hulp gingen vragen (wanneer ze niet meer anders konden) en daardoor 'achter de feiten aan liepen'. In 2021 hebben we samen met onze netwerkpartners (GGD, Fundament, Wijkkracht, onderwijs) onderzocht of dit werd herkend bij de andere partijen. Deze toename aan (te late) hulpvragen leek voort te komen uit onvoldoende informatievoorziening. Waar kunnen ouders heen met hun vragen en bij wie moeten ze terecht met welke vraag? De onduidelijkheid blijkt ook bij mentoren in het onderwijs te spelen. Op basis van deze bevinding zijn we eind 2021 begonnen met het in kaart brengen van alle (lokale) activiteiten gericht op pubers en ouderondersteuning m.b.t. puberende jeugdigen. Er is namelijk meer dan genoeg (lokaal) georganiseerd. Deze informatie zijn we vervolgens gaan bundelen in folders; één folder voor de ouders en één folder voor de mentoren. In 2022 willen we de folders verder vorm gaan geven en verspreiden. Tevens willen we kijken naar andere plekken waar deze informatie logischerwijs hoort te staan. Hiermee hopen we in de behoefte te voorzien en een afname in vraag te zien dan wel dat ouders eerder om hulp gaan vragen.

Pilot 11: Het project Geboeid #Nofilter

Binnen het voortgezet onderwijs merken wij in toenemende mate dat leerlingen negatieve gevoelens ervaren. Deze gevoelens nemen soms ernstige vormen aan en blijven vaak onbesproken.

Er heerst veel onwetendheid bij leerlingen over dit thema en ze voelen zich alleen. Wij willen deze onderwerpen in de openbaarheid krijgen. Dit om openingen voor leerlingen te creëren om de zaken waar zij tegenaanlopen bespreekbaar te maken, te ervaren dat ze hier niet alleen in zijn, te weten dat ze uit deze gevoelens kunnen komen en dat hier hulp voor is.

Onderwijsinstellingen en (jeugd)zorg- en welzijnswerk en gemeente zoeken daarom naar een passende wijze om het sociaal-emotioneel welbevinden onder de aandacht te brengen en ondersteuning te bieden aan leerlingen. 'Geboeid' is ontstaan vanuit deze zoektocht. Door het inzetten van bijzondere optredens en kunstzinnige workshops tijdens speciale projectdagen binnen het voortgezet onderwijs in Twente, vragen we op een spraakmakende wijze aandacht voor deze thema's. We willen het taboe dat op het hebben van negatieve gevoelens ligt, doorbreken en deze gevoelens makkelijker bespreekbaar maken. De samenwerking tussen gemeenten, school, kunsteducatie en welzijnswerk binnen 'Geboeid' maakt dat de voorwaarden voor een duurzaam fundament worden gecreëerd.

Pilot 12: Voorliggende voorziening voor jeugdigen als dagopvang

In 2020 en de eerste helft van 2021 hebben we relatief veel dagopvangvoorzieningen afgegeven. Het gaat hierbij om jeugdigen - in de basisschoolleeftijd - die na school niet naar huis kunnen in verband met een onveilige of onstabiele thuissituatie. We hebben in 2021 onderzocht of we (na corona) een voorliggend alternatief kunnen opzetten. Daarbij wordt gedacht aan een voorziening waar zowel opvang, vermaak als (avond)eten wordt geboden, dichtbij en laagdrempelig, zonder een vooraf afgegeven indicatie. Een bureaustudie én een realitycheck laat zien dat er in onze gemeente voldoende unieke cliënten zijn om een dergelijke voorziening succesvol op te kunnen gaan zetten. Een projectgroep, waarin ook Fundament is betrokken, is van start gegaan om de implementatie (voorzien per april 2022) voor te bereiden.

Pilot 13: Opzetten van een platform voor eenzaamheid

In september is bij stichting Fundament het platform voor eenzaamheid van start gegaan. Wanneer iemand signalen van eenzaamheid opmerkt is het belangrijk dat naar die signalen gehandeld wordt, zodat er indien nodig een juiste doorverwijzing kan plaatsvinden. Op de website is informatie beschikbaar die geraadpleegd kan worden. In 2021 zijn signalen van eenzaamheid gemeld bij het platform. Dit is met name gedaan door inwoners die zichzelf eenzaam voelen. Deze inwoners zijn verder geholpen door ze door te verwijzen naar passende activiteiten. Daarnaast is op de website informatie beschikbaar die inwoners kunnen raadplegen als ze gevoelens van eenzaamheid ervaren. Deze pilot zal in 2022 geëvalueerd worden.

Pilot 14: Algemene voorziening voor volwassenen als dagopvang

In september is deze pilot gestart met een werkgroep. Er is een onderzoek uitgevoerd waaruit is gebleken dat er te weinig aanbod is voor ouderen die naar de dagbesteding willen. Het gaat hier om laagdrempelig ontmoeten. Door de toenemende vergrijzing neemt de vraag naar dit aanbod toe. In 2022 wordt er een implementatieplan geschreven voor de totstandkoming van deze algemene voorziening.

Pilot 15: Een duurzaam alternatief voor jeugdigen met dyslexie

In september is deze pilot gestart n.a.v. het hoge aantal kinderen dat in de gemeente Losser vanuit de Jeugdwet dyslexiezorg ontvangt. Dit aantal ligt ruim boven de verwachte aantallen. Voor deze pilot is er een werkgroep samengesteld en is er een onderzoeksverslag geschreven. Uit dit onderzoek blijkt dat er diverse preventieve mogelijkheden zijn om het aantal jeugdigen met dyslexiezorg vanuit de Jeugdwet te verminderen. Wat voor de gemeente Losser de meest geschikte mogelijkheid is wordt in 2022 onderzocht en uitgewerkt in een implementatieplan.

Pilot 16: Opzetten van een geriatrich expertisecentrum

Pilot 16 en pilot 17 zijn onderdeel van het initiatief "Goede Zorg Dichtbij". Er is een initiatief ontwikkeld om goede en betaalbare zorg voor ouderen dichtbij te organiseren.

De beoogde doelen van dit initiatief zijn:

- Behandeling, zorg en welzijn dichtbij beschikbaar en bereikbaar houden voor inwoners.
- Behandeling, zorg en expertise samen verder ontwikkelen.
- Betere ketensamenwerking op ouderenzorg en -welzijn.

Het geriatrich expertisecentrum heeft als doel de kwetsbare oudere cliënt zo goed en zo snel als mogelijk op complexe gezondheidsvraagstukken te adviseren; een behandelplan te starten of te onderzoeken hoe een behandeling succesvol kan worden aangepast. Een breed spectrum aan disciplines gaat samenwerken op één plek, van Wmo consulent tot specialist ouderengeneeskunde en van casemanager dementie tot revalidatiearts.

2021 stond in het teken van het voorbereiden en het creëren van de randvoorwaarden voor de start van het Geriatrich expertisecentrum. De stuurgroep is voornemens om in het tweede kwartaal van 2022 met een klein aantal cliënten van start te gaan om ervaring op te doen met het concept.

Pilot 17: Opzetten van een innovatiegarage

De doelen van de innovatiegarage zijn:

- Ketenvoerprocessen rondom oudere thuiswonende inwoners en hun mantelzorgers op inhoud verbeteren en slimmer organiseren
- Het huidige (preventieve) educatieaanbod voor oudere inwoners en hun mantelzorgers om vitaal oud te worden in Noordoost Twente is zichtbaar en toegankelijk voor de oudere inwoner, de mantelzorger en de professional.
- Er is onderzocht welk (preventief) educatieaanbod nog ontwikkeld moet worden.

In 2021 is de start van de innovatiegarage voorbereid. Er heeft een startbijeenkomst plaatsgevonden en er is een onafhankelijk ketenverbinder aangesteld. In 2022 zal hier verder uitwerking aan worden gegeven.

Pilot 18: Weerbaarheidstrainingen voor jeugdigen

Weerbaarheid van de jeugdige is de basis voor een goede psychische gezondheid en het maken van gezonde leefstijlkeuzes. Tot op heden wordt er voor deze jeugdigen veelal jeugd GGZ of een andere individuele voorziening ingezet om de weerbaarheid en daaruit voortvloeiende gedrags- en psychosociale problemen het hoofd te bieden. De gemeente Losser streeft er echter naar om te normaliseren, door in eigen leefomgeving preventief in te zetten kunnen we voorkomen dat jeugdigen een individuele voorziening nodig hebben. Daarvoor is in 2019 gestart met het opstellen van een plan rondom weerbaarheidstrainingen. Er waren omstandigheden waardoor dit plan toen geen doorgang kon hebben. Inmiddels is de situatie en de maatschappij dermate veranderd dat het plan is aangepast op de actualiteit. Er zijn in 2021 gesprekken gevoerd met onder andere de Sport Fabriek en het NIVM over de uitvoering van dit plan. Begin 2022 worden de laatste afspraken gemaakt, waarna de pilot in 2022 kan gaan draaien. In het laatste kwartaal van 2022 zal de pilot geëvalueerd worden en het vervolg worden bepaald.

Pilot 19: Digitaliseren voor en vroegschoolse educatie thuis

In de gemeente Losser is vanuit het onderwijsachterstandenbeleid het Ouderbetrokkenheidsprogramma VVE thuis inmiddels in alle kinderdagverblijven geïmplementeerd. Er is voor ouders en begeleiders een digitale omgeving beschikbaar: Spelend Leren Thuis Online. Voor ouders zijn daar Bereslimme boeken, de educatieve games Samenslim en Letters in Beweging, digitale praatplaten (Jiffy's avonturen) en liedjes/versjes/filmpjes te vinden. Uit gesprekken met de kinderopvang blijkt dat ouders hier tot nu toe geen of weinig gebruik van maken. Dit om verschillende redenen. Ouders vergeten in te loggen waardoor de code vervalt, ouders hebben de devices niet beschikbaar of zijn niet digitaal vaardig genoeg om de programma's op de computer/ het internet te vinden en te openen. Vanuit de NPO middelen willen we ouders die deelnemen aan het VVE thuis project een iPad ter beschikking stellen. Op deze iPad worden door de bibliotheek in samenwerking met de kinderopvang aanvullende programma's en materialen klaargezet waar ouders samen met hun kind(eren) gebruik van kunnen maken. Ook kan hiermee de actieve deelname en de voortgang van de kinderen beter worden gemonitord. Een aantal keer per jaar worden er nieuwe materialen en programma's op deze iPad geïnstalleerd. Hiervoor krijgen ouders een uitnodiging waarmee er automatisch een contact moment is tussen ouders en VVE coördinator/pedagogisch medewerker. De iPad zijn beveiligd waardoor er geen privé gebruik mogelijk is, maar slechts de voor VVE thuis activiteiten noodzakelijke materialen op staan. VVE thuis sluit hiermee aan op het programma digitaal thuis, dat door enkele basisscholen wordt uitgevoerd. Ook hier werken ouders met een leen-iPad waar programma's en activiteiten op staan waarmee de taalontwikkeling van taalzwakkere kinderen wordt gestimuleerd.

Pilot 20: Inzet voorschoolse IB-er kinderopvang Overdinkel

Met de inzet van een voorschoolse IB-er gaan we de voorschoolse zorgstructuur versterken, en zodoende meer nadruk leggen op preventie. De voorschoolse IB-er begeleidt en coördineert alles wat met zorg rondom jonge kinderen te maken heeft. Ieder kind ontwikkelt zich anders, het ene kind ontwikkelt zich snel, het andere iets langzamer. Soms ontstaan er zorgen rondom een kind. Dit kan zijn bij ouders, maar ook bij de pedagogisch medewerker(s) van de voorschoolse voorziening. Deze zorgen worden altijd eerst met ouders besproken en zo nodig wordt de IB-er betrokken. Samen wordt vervolgens besproken welke begeleiding en ondersteuning nodig en gewenst is, om deze zorgen aan te pakken. Wanneer het nodig is dat een kind in de groep geobserveerd wordt dan kan een orthopedagoog worden ingeschakeld. Ook is het belangrijk om, in het kader van passend onderwijs, de overdracht met de basisschool zo goed mogelijk vorm te geven, zodat een kind een goede start heeft op de basisschool.

Pilot 21: Het Project Talentherkenning & ontwikkeling

Na de eerste lockdown vanwege corona in het voorjaar van 2020 was een groter deel van de basisschoolkinderen (4-12 jaar) in Nederland motorisch minder vaardig dan kinderen van die leeftijd vóór de lockdown. Dat blijkt uit onderzoek van het Mulier Instituut. Deze achteruitgang in motorische vaardigheden is mogelijk te wijten aan het wegvallen van het georganiseerde beweeg- en sportaanbod voor basisschoolkinderen: zij konden niet meer bij hun sportvereniging sporten en hadden geen lessen bewegingsonderwijs meer op school. Om de motorische vaardigheden van kinderen in kaart te krijgen, is een beweegtest ontwikkeld door Hogeschool Arnhem Nijmegen en Universiteit Gent. De gemeente Losser is één van de vijf Twentse gemeenten die deelneemt aan de provinciale pilot Talentontwikkeling en Talentherkenning, waarin deze vaardigheden centraal staan. In de pilot werken de regionale coaches Talentontwikkeling en Talentherkenning van de provincie Overijssel, vijf basisscholen en de buurtsportcoaches van de gemeente Losser nauw samen.

Pilot 22: Vitaal, Veilig Vallen – Stichting Vitaliteit en Veiligheid voor senioren

Mensen willen het liefst zolang mogelijk zelfstandig thuis blijven wonen. Daarom is het belangrijk dat mensen zo lang mogelijk fit & vitaal blijven, zowel op het fysieke, psychische als sociaal vlak. Veel senioren hebben vaak 'kleine' beperkingen, fysieke, cognitieve en emotionele vaardigheden zijn achteruit gegaan. Door deze 'kleine' beperking neemt het risico op een valincident toe. Men is zich thuis vaak niet bewust van het risico om te vallen. De Stichting Vitaliteit en Veiligheid voor Senioren heeft de interventie "Vitale Samenleving, Vitaal, Veilig vallen ontwikkeld. Doel van de interventie is te komen tot een integrale aanpak om de vitaliteit van senioren te versterken in de gemeente Losser met een specifieke focus op valpreventie en het bevorderen van sport en beweegdeelname. In 2021 hebben we onze partners geïnformeerd over de pilot en input gevraagd hoe we dit vorm kunnen geven. De stakeholders is gevraagd om in de vorm van vrijwilligers een bijdrage te leveren. De fysiotherapeuten is gevraagd om na te denken welke methode het best past bij de doelgroep. Hieruit is de cursus "Vallen verleden tijd" uitgekomen die we in 2022 gaan uitrollen.

Slotwoord

De kwantitatieve data uit dit document zijn met alle zorgvuldigheid tot stand gekomen, desondanks blijven cijfers en getallen aan verandering onderhevig. Wees u zich daarvan bewust.

<https://www.twentsemonitorsociaaldomein.nl/>

<https://www.waarstaatjegemeente.nl/>

<https://www.twentsearbeidsmarktmonitor.nl/>

<https://www.regiotwente.nl/in-twente/in-twente/werkgelegenheid/312-arbeidsmarktmonitor>

6. Overige gegevens

Alle ten tijde van het opmaken van de jaarrekening beschikbare informatie omtrent de feitelijke situatie per balansdatum is bij het opmaken van de jaarrekening in aanmerking genomen en verwerkt. Er hebben zich na het opmaken van de jaarrekening geen gebeurtenissen van betekenis voorgedaan die nadere informatie geven over de feitelijke situatie op balansdatum.

7. Controleverklaring accountant

<controleverklaring accountant invoegen>